

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANA BİLİM DALI

TÜRK CEZA KANUNU'NDA ISRARLI TAKİP SUÇU (TCK m. 123/A)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
YUSUF GÜRLEYEN

İSTANBUL, 2024

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANA BİLİM DALI

TÜRK CEZA KANUNU'NDA ISRARLI TAKİP SUÇU (TCK m. 123/A)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
YUSUF GÜRLEYEN

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞRETİM ÜYESİ GÜNER HANDE ULUTÜRK

İSTANBUL, 2024

T.C.

BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

05/06/2024

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Program Adı:	Kamu Hukuku Yüksek Lisans (Türkçe, Tezli)
Öğrencinin Adı Soyadı:	Yusuf GÜRLEYEN
Tezin Adı:	Türk Ceza Kanunu'nda Israrlı Takip Suçu (TCK m. 123/A)
Tez Savunma Tarihi:	05/06/2024

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş
olduğu Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

Doç Dr. Yücel Batu Salman
Enstitü Müdürü

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek
Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

	Ünvanı, Adı Soyadı	İmza
Tez Danışmanı:	Dr. Öğr. Üyesi Güner Hande Ulutürk	
2. Üye	Prof. Dr. Güçlü Akyürek	
3. Üye	Dr. Öğr. Üyesi M. Sinan Altunç	

Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu; ayrıca bu kuralların ve ilkelerin gerektirdiği şekilde, bu çalışmadan kaynaklanmayan bütün atıfları yaptığımı beyan ederim.

Ad, Soyad: Yusuf GÜRLEYEN

İmza:

ÖZ

TÜRK CEZA KANUNU'NDA ISRARLI TAKİP SUÇU (TCK m. 123/A)

Gürleyen, Yusuf

Kamu Hukuku Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Dr. Güner Hande Ulutürk

Haziran 2024

Bu çalışmada, Türk Ceza Kanunu'nda 123/A maddesinde düzenlenen ısrarlı takip suçu incelenmiştir. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, ısrarlı takip kavramı hakkında genel bilgiler verilmiş, benzer kavramlarla karşılaştırılması ve mukayeseli hukuktaki durumu ortaya konmuştur. İkinci bölümde, ısrarlı takip suçunun kanunumuz sistematigindeki yeri ve kanunumuzda yer alan benzer suçlarla karşılaştırılarak benzerlikleri ve farklılıkları ele alınmıştır. Son olarak üçüncü bölümde ısrarlı takip suçunun unsurları, nitelikli ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış halleri, özel görünüş biçimleri, muhakeme ve yaptırım konuları incelenmiştir. Düzenlenme tarihi itibariyle yeni bir suç olan ve bu sebeple üst mahkemelerce emsal teşkil edecek kararların henüz kurulmamış olduğu ısrarlı takip suçu ile ilgili olarak doktrinde yer alan tartışmalı hususlar bir arada incelenmiş, öğreti ve uygulamaya katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Israrlı Takip, Takip Etme, Temas Kurma, Huzursuzluk Verme, Güvenlik Endişesi.

ABSTRACT

THE CRIME OF STALKING IN THE TURKISH PENAL CODE (TPC Art. 123/A)

Gürleyen, Yusuf

Master's Program in Public Law

Supervisor: Dr. Güner Hande Ulutürk

June 2024

This study examines the crime of stalking, as regulated in Article 123/A of the Turkish Penal Code. The study consists of three parts. The first part provides general information about the concept of stalking, compares it with similar concepts, and discusses its status in comparative law. In the second part, the position of the offense of stalking within our legal system is discussed, and its similarities and differences with other similar offenses in our law are examined. Finally, the third part examines the elements of the offense of stalking, aggravated forms due to its nature and consequences, special manifestations, judicial process, and sanctions. Controversial issues in doctrine regarding the offense of stalking, which is a newly regulated crime as of the date of regulation and thus lacks precedent-setting decisions from higher courts, are analyzed together, aiming to contribute to theory and practice.

Keywords: Stalking, Following, Establishing Contact, Causing Disturbance, Security Concerns.

TEŞEKKÜR

Tez danışmanlığımı kabul eden; çalışmamın her aşamasında desteğini hissettiğim, sorularımı büyük bir sabırla yanıtlamak için kıymetli vaktini bana ayıran değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi G. Hande Ulutürk'e saygı ve minnetlerimi sunarım.

Tez jürisinde yer alarak çalışmamı değerlendiren, kıymetli görüşlerini benimle paylaşan ve yapıcı eleştirileriyle tezin daha iyi bir hale gelmesine katkı sağlayan Prof. Dr. Güçlü Akyürek'e ve Dr. Öğr. Üyesi M. Sinan Altunç'a teşekkür ederim.

Lisans eğitimim süresince verdiği dersler ve sağladığı destekler sayesinde ceza hukukuna olan ilgim ve bilgimin artmasını sağlayan, bana ilham veren ve bana bu alanı sevdiren Doç. Dr. Namık Kemal Topçu'ya şükranlarımı sunarım.

Bu süreçte bana akademik anlamda destek olan, fikir ve önerileriyle çalışmamı zenginleştiren, sorularımı sabırla yanıtlayan kıymetli arkadaşım Arş. Gör. Çağatay Serdar Şahin'e teşekkürü bir borç bilirim.

Beni bugünlere getiren, maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, her zaman yanımda olan değerli aileme de kalpten teşekkür etmek üzerime bir vazifedir.

Son olarak teşekkürlerin en büyüğünü; yüksek lisans eğitimi konusunda beni heveslendiren, çalışmamın her aşamasında büyük bir sabırla yanımda olan, desteğini her daim kalpten hissettiğim biricik eşim, hayat arkadaşım, meslektaşım, yoldaşım Av. Sena Çalışkan Gürleyen'e sunuyorum. Her daim yanımda olduğun ve bana inandığın için minnettarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	v
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR.....	xi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM: ISRARLI TAKİP KAVRAMI VE MUKAYESELİ HUKUKTA ISRARLI TAKİP	3
1. Israrlı Takip Kavramı.....	3
2. Israrlı Takip Kavramının Benzer Kavramlarla Karşılaştırılması.....	16
2.1. Şiddet.....	17
2.2. Mobbing	20
2.3. Bullying	24
3. Mukayeseli Hukukta Israrlı Takip	26
3.1. ABD.....	26
3.2. Almanya	29
3.3. Avusturya	31
3.4. İtalya	33
4. Israrlı Takip Suçunun Tarihsel Gelişimi.....	34
İKİNCİ BÖLÜM: ISRARLI TAKİP SUÇUNUN KANUNDAKİ YERİ VE DİĞER SUÇ TİPLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	44
1. Israrlı Takip Suçunun Kanundaki Yeri.....	44
2. Israrlı Takip Suçunun Diğer Suç Tipleriyle Karşılaştırılması	44
2.1. Cinsel Taciz Suçu	44
2.2. Tehdit Suçu.....	46
2.3. Şantaj Suçu	48
2.4. Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Bırakma Suçu.....	48
2.5. Eğitim ve Öğretim Hakkının Engellenmesi Suçu	50
2.6. Konut Dokunulmazlığının İhlali Suçu.....	51
2.7. İş ve Çalışma Hürriyetinin İhlali Suçu	52
2.8. Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu.....	53
2.9. Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu	54

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: ISRARLI TAKİP SUÇU	57
1. Suçla Korunan Hukuki Değer.....	57
2. Suçun Unsurları	59
2.1. Tipikliğin Maddi Unsurları.....	59
2.1.1. Fail ve Mağdur.....	59
2.1.2. Suçun Konusu.....	61
2.1.3. Hareket.....	63
2.1.3.1. Israr	68
2.1.3.2. (Israrlı Bir Şekilde) Fiziken Takip Etmek.....	73
2.1.3.3. (Israrlı Bir Şekilde) Temas Kurmaya Çalışmak.....	78
2.1.3.3.1. Haberleşme ve İletişim Araçlarını Kullanarak Temas Kurmaya Çalışmak	80
2.1.3.3.2. Bilişim Sistemlerini Kullanarak Temas Kurmaya Çalışmak	81
2.1.3.3.3. Üçüncü Kişileri Kullanarak Temas Kurmaya Çalışmak	83
2.1.3.4. Kanuni Düzenlemesi Sebebiyle TCK m. 123/A Kapsamında Suç Sayılmayacak Hareketler ve Eleştiriler	85
2.1.4. Netice.....	88
2.1.4.1. Ciddi Bir Huzursuzluk Oluşması	92
2.1.4.2. Güvenlik Endişesi Duyulması.....	94
2.2. Tipikliğin Manevi Unsuru	95
2.3. Hukuka Aykırılık Unsuru	98
3. Suçun Nitelikli Halleri ve Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Hali	105
3.1. Çocuk ya da Ayrılık Kararı Verilen veya Boşanılmış Eşe Karşı İşlenmesi	107
3.2. Mağdurun Okulunu, İş Yerini, Konutunu Değiştirmesine ya da Okulunu veya İşini Bırakmasına Neden Olması.....	109
3.3. Hakkında Uzaklaştırma ya da Konuta, Okula veya İş Yerine Yaklaşmama Tedbirine Karar Verilen Fail Hakkında İşlenmesi	111
4. Suçun Özel Görünüş Biçimleri.....	113
4.1. Teşebbüs.....	113
4.2. İştirak.....	116
4.3. İçtima.....	119
5. Muhakeme ve Yaptırım	124

SONUÇ	127
KAYNAKÇA	133

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
aşa.	: aşağıda
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
bkz.	: bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
CD.	: Ceza Dairesi
CGK	: Ceza Genel Kurulu
CHD	: Ceza Hukuku Dergisi
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
dn.	: dipnot
E.	: Esas No
E.T.	: Erişim Tarihi
Ed.	: Editör
GREVIO	: Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddete Karşı Eylem Uzman Grubu
HD.	: Hukuk Dairesi
K.	: Karar No
KHASHFD	: Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
LHD	: Legal Hukuk Dergisi
m.	: madde

s.	: sayfa
SBF	: Siyasal Bilgiler Fakóltesi
T.	: Tarih
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
vb.	: ve benzeri
yuk.	: yukarıda
YÜHFD	: Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakóltesi Dergisi

GİRİŞ

Kadına karşı şiddet vakaları; sayısı her geçen gün artmakla insanlığın kalbinde çözilemeyen bir yara olarak varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Bu doğrultuda gerek devletler, gerek uluslararası kuruluşlar; birtakım önlemler alınması, kanuni düzenlemeler yapılması konusunda çalışmalarını sürdürmektedir.

Başlangıcı ve varlığı çok eski tarihlere dayanan ısrarlı takip fiillerinin hukuki anlamda tartışılmaya başlanması ve bu açıdan kanuni düzenleme yapma ihtiyacının gerekli olduğunun kabul edilmesiyle birlikte; ısrarlı takip ilk olarak 1990 yılında ABD'nin Kaliforniya eyaletinde suç olarak düzenlenmiştir.

Dilimize ısrarlı takip olarak çevrilen kavramın İngilizcedeki karşılığı “stalking”tir. Stalking terimi; her ne kadar 1980’li yılların sonunda ünlülerin saplantılı hayranları tarafından istenmeyen müdahalelere maruz kalması olayları için kullanılmaya başlanmışsa da zaman içerisinde çoğunlukla eski partnerler tarafından ve kadınlara karşı gerçekleştirildiğinin fark edilmesiyle birlikte kadına karşı şiddetin bir türü olarak ele alınmaya başlanmıştır.

Israrlı takip suçunun önemli özelliklerinden birisi; ayrı ayrı incelendiklerinde hukuka aykırı kabul edilmeyecek eylemlerin, ısrar olarak nitelendirilebilecek boyutlara ulaştığında suç olarak kabul edilebilecek olmalarıdır. Bir diğeri ise kimlerin fail, kimlerin mağdur olacaklarının, hangi hareketlerle işleneceklerinin, bu hareketlerin önlenmemesi halinde nereye varacağının ve mağdurda ne gibi olumsuz etkilere sebebiyet vereceğinin önceden kestirilemiyor oluşudur.

Israrlı takip suçu, kanunumuzda müstakil bir suç olarak düzenlenmeden önce ısrarlı takip teşkil eden fiiller şartları oluşmuşsa başkaca suçlarla cezalandırılmakta ancak çoğu zaman şartları oluşmadığından cezasız kalmaktaydı.

Kısaca İstanbul Sözleşmesi olarak bilinen Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi, üye devletlere; kadınlara karşı herhangi bir şiddet eylemine girişmekten imtina etmeleri, bu yükümlülüğe uygun bir biçimde hareket etmeleri ve gerekli yasal ve diğer tedbirleri almaları gerektiğini ifade etmektedir.

Bu doğrultuda 7406 sayılı Kanun ile TCK'ya "ısrarlı takip" başlıklı 123/A maddesi eklenmiştir.

Israrlı takip fiillerinin kanunda suç olarak düzenlenmesinin önemi, daha büyük ve daha ağır neticeleri olan başkaca suçların işlenişinde bir başlangıç teşkil etmekte olan ısrarlı takip fiillerinin bu vahim neticeler meydana gelmeden cezalandırılmasıdır.

Kanunumuzda müstakil bir suç olarak kabul edilme tarihinin çok da eski olmadığı ve bu sebeple henüz üst mahkemelerce emsal niteliğinde kararlar kurulmadığı ortadadır. Bu noktada ısrarlı takip suçunun daha iyi anlaşılabilmesinde doktrinin önemi büyüktür. Çalışmamızı oluştururken, ısrarlı takip suçunun unsurları açısından doktrinde farklı görüşlerin ve tartışmaların bulunduğu görülmüştür. Söz konusu tartışmalı hususlar bir arada değerlendirilmeye çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM: ISRARLI TAKİP KAVRAMI VE MUKAYESELİ HUKUKTA ISRARLI TAKİP

1. Israrlı Takip Kavramı

Ceza hukukunun kadim ilkelerinden birisi “suçta ve cezada kanunilik¹” ilkesidir. Bu ilkeye göre kanunda suç olarak tanımlanmayan bir fiilin cezalandırılması mümkün değildir. Bünyesinde haksızlık barındıran fiillerin suç olarak tanımlanması ve cezalandırılmasıyla hukuksal değerin korunması amaçlanır². Bazı dönemler kanunda suç olarak tanımlanmayan ve dolayısıyla hukuka aykırılık teşkil etmeyen birtakım fiiller; zaman içerisinde haksızlık içeriği, korunan hukuki değer ve başkaca sebeplerle³ suç olarak düzenlenebilmektedir. Ceza kanunlarında suç olarak düzenlenmediği dönemde hukuka aykırılık teşkil etmeyen ancak zaman içerisinde gerçekleşme sayıları hızla artan ve bununla mücadele edilmesi noktasında cezai düzenleme ihtiyacı olduğunu düşündüren bazı hareketlerle karşılaşmıştır. Bu hareketleri; her ülke, kendi dilinde bir kavram ile ifade etmiştir. Hakkında ilk cezai düzenlemeyi gerçekleştiren ABD’nin anadili İngilizcede ise “stalking” olarak adlandırılmıştır.

“Stalking” kelimesi İngilizce kökenli olup bu kelimenin sözlük anlamına ilişkin doktrinde farklı ifadelere yer verilmektedir. Stalking kelimesinin sözlük anlamının;

- “avını sessizce ve dikkatlice izleyip ürkütmeden ve sezdirmeden ona yaklaşmak⁴”

¹ Kanunilik ilkesi hakkında detaylı açıklamalar için bkz. **M. Emin Artuk/ Ahmet Gökçen**, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, 16. Baskı, Ankara, 2022, s. 162,163; **İzzet Özgenç**, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 19. Bası, Ankara, 2023, s. 120-122; **Hakan Hakeri**, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, 29. Baskı, Ankara, 2024, s. 13-32.

² **Mahmut Koca/ İlhan Üzülmaz**, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 16. Baskı, Ankara, 2023, s. 41.

³ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 1’inci maddesi Ceza Kanununun amacını “*kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir.*” şeklinde düzenlemiştir.

⁴ **Süleyman Özar**, Israrlı Takip Suçu (TCK m. 123/A), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 71, Sayı: 3, 2022, s. 1400.

- “bir kişiye saldırmak veya birini yakalamak, öldürmek için takip etmek⁵”
- “bir kişiye karşı istenmeyen bir biçimde saplantılı ilgi göstermek⁶”
- “birini rahatsız edici veya korkutucu bir şekilde uzun süre takip etmek⁷”

olduğu ifade edilmektedir⁸. Bütün bu ifadeler bir arada incelendiğinde içerisinde “bir amaç kapsamında hareket etmek suretiyle takip etme” fiilinin neredeyse tüm tanımlarda ortak olduğu görülmektedir. Bununla birlikte doktrinde bu kelimenin Türkçe karşılığı olarak “*saplantılı takip etme / takipçi taciz⁹*”, “*takipçi tacizcilik¹⁰*”, “*taciz takibi¹¹*” “*siber gözetlenme¹²*”, “*musallat olma*”, “*dadanma*”, “*sırnaşma¹³*” kavramları kullanılmıştır. Ancak kanun koyucu “ısrarlı takip” kavramını tercih etmiştir.

“Stalking” kavramının Türkçe’de yerleşmiş bir karşılığının bulunmadığı, bulunmasının da güç olduğu ifade edilmektedir¹⁴. Bu durumun, kavramın birçok

⁵ **Alper Uyumaz/ İdris Akdağ**, Türk Özel Hukukunda Şiddet ve İsrarlı Takip Kavramı ile İsrarlı Takip Mağdurunun Korunması, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 19, Sayı: 2, 2015, s. 52.

⁶ **Demet Başar/ Nuray Sakallı**, İsrarlı Takip: Tanımı ve Sosyal Psikolojik Değişkenler ile İlişkileri, Türk Psikoloji Yazıları, Cilt: 24, Sayı: 47, 2021, s. 23.

⁷ **Özge Şenses/ İlknur Aydoğdu Karaaslan**, Sosyal Medyada Stalklamak Üzerine Yapılan Bir Araştırma, Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 11, 2022, s.1529.

⁸ Diğer sözlük anlamları için bkz. **Ahmet Türkmen**, Yeni Bir Hukuki Olgu Olarak İsrarlı Takip ve Taciz (Stalking) ve Bunun Türk Medeni Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 11, Özel Sayı: 2009, 2010, s. 1388; **Ali Emrah Bozbayındır/ R. Murat Önok**, Alman ve İtalyan Ceza Hukukunda İsrarlı Takip Suçu, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı: 2022/1, 2022, s. 299; **Şaban Cankat Taşkın**, İsrarlı Takip Suçu, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 10, Sayı: 1, 2023, s. 101; **Başar/ Sakallı**, s. 23; **Şenses/ Karaaslan**, s. 1529.

⁹ **Beyhan Bağ**, Bir Şiddet Türü Olarak Saplantılı Takip Etme Hâli, Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks, Cilt: 4, Sayı: 1, 2012, s.166.

¹⁰ **İrem Akduman/ Barış Ünsalver/ Mehmet Cavlak/ Gökhan Oral/ F. Nuray Cansuar**, Takipçi Tacizcilik, Adli Psikiyatri Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 3-4, 2006, s.26.

¹¹ **İmge Kuzgun**, Türk Ceza Hukuku Açısından Mobbing (Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014), s.21.

¹² **Şaban Cankat Taşkın**, Stalking (Siber Gözetlenme) Eyleminin Ceza Hukukundaki Yaptırımının Değerlendirilmesi, Uluslararası Bilişim ve Teknoloji Hukuku Sempozyumu Tebliğler Kitabı, Ed. Şerafettin Ekici, Ekrem Solak, Muhammed Emre Avşar, Adalet Yayınevi, Ankara, Aralık 2021, s. 291.

¹³ **Recep Doğan**, Kadına Yönelik Şiddetin Bir Türü Olarak, İsrarlı Takip (Stalking) Kavramı ve Suçu, Ankara Barosu Dergisi, Sayı: 2014/2, 2014, s.138. Aynı yönde bkz. **Uyumaz/ Akdağ**, s. 52; **Başar/ Sakallı**, s. 23; **Taşkın**, İsrarlı Takip Suçu, s. 101; **Ersan Şen/ Cem Serdar**, [https://sen.av.tr/tr/makale/huzuru-ve-sukunu-bozma-sucu-ve-isarli-takip-\(stalking\)](https://sen.av.tr/tr/makale/huzuru-ve-sukunu-bozma-sucu-ve-isarli-takip-(stalking)). (Erişim Tarihi: 06.10.2023).

¹⁴ Doktrinde stalking kavramının hukuk bilimi dışında psikoloji, sosyoloji, kriminoloji gibi birçok disiplinin ilgi ve çalışma alanına girdiği, farklı disiplinlerde değişik şekillerde tanımlanmasının genel

disiplinin inceleme konusu olmasından¹⁵ ve fiilin işlenebildiği farklı nitelikteki hareketlerin tamamını kapsayan bir kelime ile ifadesinin mümkün olamamasından¹⁶ kaynaklandığı ifade edilmektedir.

İngilizce kökenli kavramın tam bir Türkçe karşılığının bulunmasının zor olduğu görüşüne katılmakla birlikte; kanun koyucunun madde başlığında “ısrarlı takip” kavramını kullanmış olması karşısında suçu ifade etmek için kullanılan “stalking” kelimesinin Türkçe karşılığının “ısrarlı takip” olduğunun kabulünün gerektiğini düşünmekteyiz.

İsrarlı takip suçuna vücut veren fiiller, müstakil olarak incelendiğinde tek başına hukuka aykırı olmamakla birlikte ısrar olarak nitelendirilebilecek şekilde birden fazla devam etmesi sonucu mağdur üzerinde ciddi bir huzursuzluk veya güvenlik endişesi oluşturması durumunda suç olarak kabul edilmektedirler.

Bu durum; **Doğan** tarafından eylemler zincirinin başlangıçta rahatsız veya huzursuz edici ancak hukuka uygun davranışlarla başladığı¹⁷, **Taşkın** tarafından ısrarlı takip fiillerinin çoğunun hukuka uygun fiiller olarak her gün karşılaşılabilen davranışlar olduğu¹⁸, **Bozbayındır/ Önok** tarafından ısrarlı takip fiillerinin çoğunun günlük hayatta yalnız başına değerlendirildiğinde olağan kabul edilip haksızlık içeriğinden yoksun olduğu¹⁹, **Gül** tarafından ısrarlı takip davranışlarının tek tek

ve ortak tanım yapılmasını güçleştirdiği ve bu sebeplerle Türkçe’de net bir karşılığının ve anlamını tam olarak karşılayan bir kelimenin bulunmadığı ifade edilmiştir. **Türkmen**, s.1392; **Doğan**, s.138; **Şenses/Karaaslan**, s. 1529. Aynı yönde bkz. **Uyumaz/ Akdağ**, s.52; **Taşkın**, İsrarlı Takip Suçu, s. 101.

¹⁵ Doktrinde bu durum, tek taraflı ısrarlı takip kavramı, yalnızca hukuka ilişkin bir olgu olmayıp, bunun yanı sıra psikoloji, sosyoloji, kriminoloji gibi daha pek çok disiplinin ilgi, çalışma ve uzmanlık alanına giren çok yönlü, multidisipliner bir konudur. Farklı bilim alanlarıyla bağlantısı bulunduğu için kavramın kesin tanımı zordur şeklinde ifade edilmektedir. **Ayça Zorluoğlu Yılmaz**, Özel Hukuk Düzenlemeleri Işığında Kadın ve Çocuklara Karşı Tek Taraflı İsrarlı Takip (Stalking), Cyberstalking Ve Sorumluluk, *Iksad Journal*, Cilt: 6, Sayı: 23, 2020, s. 218; **M. Buket Soygüt**, Kadına Yönelik Erkek Şiddetinin Önlenmesi Bağlamında Stalking (İsrarlı Takip) ve Cezasızlık Sorunu, *Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 1, 2020, s. 2785; **Uyumaz/ Akdağ**, s.52; **Taşkın**, İsrarlı Takip Suçu, s.101; **Veda Bilican Gökkaya**, Kadına Yönelik Şiddetin İsrarlı Takip Boyutu Üzerine, *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 47, Sayı: 1, 2023, s. 53.

¹⁶ **Selin Türkoğlu**, Ceza Hukuku Açısından İsrarlı Takip, *On İki Levha Yayıncılık*, 1. Baskı, İstanbul, 2020, s.9.

¹⁷ Zaman içerisinde giderek daha tehlikeli, tehditkâr davranışlara ve hatta ölümle sonuçlanabilecek davranışlara dönüşebilecektir. Dikkat edilmesi gereken ilk fiilin kendi başına hukuka aykırı olmayabileceğidir. **Doğan**, s.142.

¹⁸ **Taşkın**, İsrarlı Takip Suçu, s. 93.

¹⁹ **Bozbayındır/ Önok**, s. 297,302,303. Aynı yönde bkz. **Soygüt**, s.2786.

incelendiklerinde hukuka aykırılık teşkil etmeyen davranışlar oldukları²⁰ şeklinde açıklanmıştır²¹.

Bizce de ısrarlı takip suçuna vücut veren fiillerin çoğu, yalnız başlarına incelendiklerinde hukuka aykırı olmamakta ve fakat failin kastı, ısrarı ve bu fiillerin mağdur üzerindeki etkisi bir arada değerlendirildiğinde suç kabul edilmektedirler.

Aşağıda detaylıca açıklanacak olup; 7406 sayılı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 27 Mayıs 2022 tarihli 31848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmesi ile birlikte Türk Ceza Kanunu'na 123/A olarak eklenen ısrarlı takip maddesi, ısrarlı takibin tanımının ortaya konması noktasında belirleyici olmuştur²². Gerçekten de bakıldığında henüz kanun maddesi yürürlüğe girmemişken yapılan tanımlar daha çok ısrarlı takibin ayrı bir suç olarak düzenlendiği ülke kanunlarına ve yabancı eserlere bakılarak ortaya konmaya çalışılmıştır. Daha sonra "Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)"nin 34'üncü maddesinde²³ ve 6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" Uygulama Yönetmeliği'nin 3'üncü maddesinin 1'inci fıkrasının (ş) bendinde²⁴ yer alan düzenlemeler kavramın tanımlanmasında rehber olmuştur²⁵. Son olarak Türk Ceza Kanunu'na eklenen 123/A maddesi ile ayrı bir suç

²⁰ Yağmur Temiz Gül, İsrarlı Takip Suçu, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023, s. 16,18,61.

²¹ Aynı yönde tamamen masum görünen davranışların ciddi tehditlere ve ölümcül şiddete kadar uzanabileceği konusundaki açıklamalar için bkz. **Jenny Korkodeilou**, Victims of Stalking Case Studies in Invisible Harms, Palgrave Studies in Victims and Victimology, Cham, 2020, s. 12

²² Bkz. aşa. 4.

²³ "Madde 34 – Taciz Amaçlı Takip "Taraflar başka bir şahsa yönelik olarak gerçekleştirilen ve bu şahsı, şahsın kendisini güvende hissetmesini önleyecek şekilde korkutacak, kasıtlı bir biçimde tekrarlanan tehditkâr davranışların cezalandırılmasını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır. Bu maddede yer alan tanımı kullanan çalışmalar için bkz. **Murat Volkan Dülger**, Normatif Düzenleme Açısından İsrarlı Takip Suçu, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 2, 2023, s. 28; **Özar**, s. 1400; **Yılmaz**, s. 215.

²⁴ "Madde 3/1-ş" - Tek Taraflı İsrarlı Takip: Aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna yönelik olarak, güvenliğinden endişe edecek şekilde fiziki veya psikolojik açıdan korku ve çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde, içeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak ve baskı altında tutacak her türlü tutum ve davranışı ifade eder. Resmi Gazete: 18 Ocak 2013, Sayı: 28532. Bu maddede yer alan tanımı kullanan çalışmalar için bkz. **Abdulhalik Yıldız**, Tek Taraflı İsrarlı Takip İle İlgili Ceza Hukuku Kapsamında Yeniden Düzenleme Yapılmasının Gerekliliği, Yargıtay Dergisi, Cilt: 47, Sayı: 2, 2021, s. 794; **Yılmaz**, s. 218; **Dülger**, İsrarlı Takip, s.29.

²⁵ Doktrinde, İstanbul Sözleşmesi'nde yer alan tanımla 6284 sayılı Kanun Yönetmeliği'nde yer alan tanımlar karşılaştırıldığında sözleşmenin kavramı daha anlaşılır düzenlediği ifade edilmiştir. **Doğan**, s.151; **Taşkın**, İsrarlı Takip Suçu, s. 104.

olarak düzenlenen ısrarlı takip; madde metni de göz önünde bulundurularak tanımlanmalıdır.

Kanunumuzda ayrı bir suç olarak düzenlenmeden önce yapılmış bir tanıma göre ısrarlı takip; cinsel taciz, tehdit, şantaj, cebir, özel hayatın gizliliğini ihlal gibi suçların maddi unsurlarını bünyesinde barındırabilen, birbirinden bağımsız adeta biri diğeri üzerine inşa edilen ve birbirini izleyen eylemler zinciridir²⁶.

Bir tanıma göre stalking; mağdurun, tekrar eden fiiller ile takip ve taciz edilmesi ve bunun sonucunda endişe ve korku duymasıdır²⁷.

Israrlı takip kavramının tanımını ısrar ve takip kelimelerinin kelime anlamları üzerine kuran bir başka tanıma göre; üsteleme anlamına gelen ısrar kelimesi ile yakalamak veya bulmak amacıyla birinin arkasından gitme anlamına gelen takip kelimesinin bir arada kullanılmasının, sürekliliğe daha önemli bir derecede vurgu yapıldığı ifade edilmiştir²⁸.

Bir başka tanıma göre ise ısrarlı takip; başlı başına hukuka aykırı bir davranış olarak nitelendirilemeyen davranışların belli bir yoğunlukta ve belli bir maksatla gerçekleştirilmesini ifade etmektedir²⁹.

Tüm bu açıklamalar ve kanun maddesi göz önünde bulundurulduğunda ısrarlı takip, ısrar olarak nitelendirilebilecek şekilde tekrar eden veya sürdürülen ve mağdurun ciddi bir şekilde huzursuz olmasına yahut kendisinin veya yakınlarından

²⁶ **Keirsten L. Walsh**, Safe and Sound at Last? Federalized Anti-Stalking Legislation in the United States and Canada, Dickinson Journal of International Law, Cilt: 14, Sayı: 2, 1996, s. 381; **Doğan**, s. 141.

²⁷ **Türkmen**, s. 1394.

²⁸ Aynı zamanda bu kullanımın ceza hukukunda öngörülebilirlik ve belirlilik ilkeleri açısından yerinde olduğunu ifade edilmiştir. **Yıldız**, s. 792.

²⁹ **Mahmut Koca/ İbrahim Üzülmaz**, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Adalet Yayınevi, 9. Baskı, Ankara, 2023, s. 516. Diğer tanımlar için bkz. **Brian H. Spitzberg**, The Tactical Topography of Stalking Victimization and Management, Trauma, Violence, & Abuse, Cilt: 3, Sayı: 4, 2002, s. 262,263; **Paul E. Mullen/ Michele Pathé/ Rosemary Purcell**, Study of Stalkers, American Journal of Psychiatry, Cilt: 156, Sayı: 8, 1999, s. 1244; **Yavuz Erdoğan/ İnanç İştin**, Israrlı Takip Suçu, LHD, Cilt: 20, Sayı: 238, 2022, s. 3769; **Uyumaz/ Akdağ**, s. 53,54; **Başar/ Sakallı**, s. 25, **Şenses/ Karaaslan**, s.1529; **Bozbayındır/ Önok**, s.300; **Özar**, s. 1400; **Bilal Emre Can**, Israrlı Takip Suçu (Yaşar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023), s. 16.

birinin güvenliğınden endişe duymasına sebebiyet veren, fiziken takip etme ve/veya temas kurmaya çalışma fiilleridir.

Burada dikkat edilmesi gereken önemli bir konu; stalk kelimesinin halk arasında kullanımı ile doktrindeki kullanımı arasında büyük bir farklılık olmasıdır. Günümüzde, sosyal medyanın hayatımızda ne denli önemli bir yere sahip olduğu ve sosyal medya kullanımının ne boyutlara ulaştığı herkesin malumudur³⁰. Kelimenin bu şekilde kullanımı Türkçe'ye uygun olmamakla birlikte, “stalklamak” kelimesi sosyal medya kullanıp kullanmadığına bakılmaksızın her insanın hayatında en az bir kere duyduğu bir kelime haline gelmiştir.

Sosyal medya boyutunda bu kelimedenden anlaşılan, bir kişinin; başkasına ait bir sosyal medya hesabını hesap sahibinin haberi olmaksızın arada bir gizli gizli kontrol etmesi hâlidir³¹. Hesabı stalklanan kişinin ne stalklayandan ne de stalklandığından haberi dahi olmamaktadır.

Aynı şekilde bu kelimenin Türkiye’de günlük hayatta; sosyal medyada kişileri takip etme, detaylı inceleme, onlar hakkında var olan bilgilere bakma gibi eylemleri içerecek şekilde kullanılabildiği ifade edilmiştir³².

Bu haliyle de gayet sıradan, basit ve masumane gibi görünen “stalklamak” fiili neredeyse herkes tarafından yapılan ve yapılması da normal karşılanan bir fiil olarak kabul edilir olmuştur³³.

³⁰“Öyle ki, günümüzde insanlar güne ilk iş olarak sosyal medya hesaplarını kontrol ederek başlamaktadır.” **Ceyhun Serçemeli**, Sosyal Medyada Mahremiyetin Gizliliğini İhlalde Yeni Bir Trend Olan “Stalk”a Hukuki Açıdan Bir Bakış, s.2 (**Erişim Adresi:** <https://www.umut.org.tr/userfiles/files/Ceyhun%20Ser%C3%A7emeli.pdf>) (**Erişim Tarihi:** 06.10.2023).

³¹ Bilindiği üzere bazı sosyal medya platformlarında kişilere ait hesapların başka kullanıcıların erişimine açık, kısmen açık veya tamamen kapalı olmak üzere farklı formatlarda kullanımı söz konusu olabilmektedir. Hesap sahibi hesabını başka kullanıcılara açık şekilde kullandığında aynı sosyal medya platformunu kullanan başkaca insanlar o kişiye ait hesaba ve bu hesabın paylaşımlarına ulaşabilirler. Hesap sahipleri çoğu uygulamada hesaplarının başkaları tarafından ziyaret edildiğini görmezler. Dolayısıyla kişinin stalklandığından haberi dahi olmamaktadır.

³²**Başar/ Sakallı**, s.23; Bu konuda eylemlerin hangi amaçla gerçekleştirildiği ve eylemlerin sınırlarının nereye kadar uzandığı konusunda yapılan ikili ayırım ve kişinin bireyin kendisini gözetlemesine izin verdiği sınırlar içerisinde rahatsız etmeden takip etme fiilinin iyi niyetli takip olarak adlandırılması konusunda bkz. **Şenses/ Karaaslan**, s. 1530.

³³Bu konuda “Stalk nedir? Stalklamak ne demek?” başlıklı haber içeriğinde stalkın, gizlice takip etmek, takip etmek, bilgi toplamak anlamına geldiği belirtilmiş, TDK’da yeri olmadığı ama konuşma dilinde

Ancak ne yazık ki bu kavramın böylesine sıradanlaştırılması ve normalleştirilmesi kabul edilebilir değildir. Bu doğrultuda bir kavramın dilsel bir karşılığının olmaması ve/veya farklı bir anlama gelen karşılığının bulunması³⁴; ne anlama geldiğinin anlaşılması ve soruna yönelik uygun hukuki, politik ve sosyal tepkinin oluşabilmesinin önündeki en büyük engel olarak değerlendirilmektedir³⁵. Ne var ki kanun maddesinde “ısrarlı takip” başlığının kullanılması ile “stalking” suçuna karşılık bu kavramın İngilizce aslının değil Türkçe karşılığının kullanılması ve bu kullanımın yaygınlaştırılması ile sorunun aşıldığını düşünmekteyiz.

Bizce üzerinde durulması gereken önemli bir diğer konu da böyle bir düzenlemenin gerekli olup olmadığı hususudur. Niçin böyle bir düzenleme yapıldı sorusunun cevabı aranırken, kanunda suç olarak tanımlanmadan önce ısrarlı takip fiillerinin akıbetinin ne olduğu ve ne şekilde değerlendirildiğinin de incelenmesi gerekmektedir.

Israrlı takip; TCK’da 123/A maddesi olarak düzenlenmeden önce, ısrarlı takip suçunu oluşturan fiiller ya cezalandırılmamaktaydı ya da şartların oluşması durumunda vücut verdiği başkaca suçlar ile cezalandırılmaktaydı³⁶.

sıkça işitilir olduğu ifade edilmiştir, <https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/stalk-nedir-stalklamak-ne-demek-40875770/>, (**Erişim Tarihi:** 28.09.2023); “Stalker nedir? Stalklamak ne anlama geliyor?” başlıklı haber içeriğinde stalklamak tabirinin her geçen gün daha fazla duyulduğu, tıpkı selfie gibi sosyal medyada kısa bir süre içerisinde popüler olup lügatımıza dâhil olan kelimelerden biri olduğu ifade edilmiştir. <https://www.milliyet.com.tr/molatik/trend/stalker-nedir-stalklamak-ne-anlama-geliyor-70327#> (**Erişim Tarihi:** 05.10.2023).

³⁴ Bünyesinde büyük tehlikeler barındıran stalk kavramı halk arasında gayet normal karşılanmakta ve stalklamak şeklinde kullanılmaktadır. Stalklamanın toplumlar tarafından, fiziksel takip içerdiğinden bir taciz ve saplantı olarak görülmesine rağmen sosyal medya üzerinden yapıldığında bir suç unsuru sayılmamakta ve insanların meraklarını gidermenin bir yolu olarak görülmektedir. **Şenses/ Karaaslan**, s. 1530.

³⁵ **Türkoğlu**, s. 8.

³⁶ Bu suç tipine TCK’da yer verilmeden önce ısrarlı takip fiillerinin ya cezasız kalmakta ya da Yargıtay’ın genişletici yorumu ile duruma göre cinsel taciz, özel hayatın gizliliğini ihlal ya da kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçlarından biriyle cezalandırılmaktaydı. **Dülger**, Israrlı Takip, s.30-31. Karşılaştırmalı hukukta 1990 yılında Kaliforniya Eyaleti’nde stalkingin suç olarak düzenlenmesinden önceki dönemlerde bu tarz fiillerin şartları oluşmuşsa başkaca suçlarla cezalandırılabilirdiği, bu durumun yetersiz kaldığı, bazı hallerde de birden çok yargılama gerektirdiği ve her bir yargılamada tekrar tekrar tanık olarak dinlenmek istemeyen mağdurlar üzerinde caydırıcı etkisi olduğu ifade edilmiştir. **Rosemary Purcell/ Michele Pathé/ Paul E Mullen**, Stalking: Defining and Prosecuting a New Category of Offending, International Journal of Law and Psychiatry, Cilt: 27, Sayı: 2, 2004, s. 6 (**Erişim Adresi:** <http://hdl.handle.net/1959.3/374279>) (**Erişim Tarihi:** 26.10.2023). Aynı yönde bkz. **Gül**, s. 73, 77.

Başkaca suçlardan kastedilen, somut olayın şartlarına göre değişiklik göstermekle birlikte çoğunlukla kişilerin huzur ve sükûnunu bozma, cinsel taciz, özel hayatın gizliliğini ihlal, tehdit suçlarıdır³⁷. Ancak bu durum içerisinde ciddi bir risk barındırmaktadır. Anılan suçlar muhtemeldir ki öncesinde gerçekleşmiş olan ısrarlı takip sürecinin son halkası olarak işlenmekteydiler. Devamında da hangi niyetle hareket ettiğini bilmediğimiz fail, eylemlerini bahsedilen suçlardan bir veya birkaçı ile devam ettirmekte yahut sonuçlandırmaktaydı³⁸.

Israrlı takip suçunu oluşturan fiiller; ısrarlı takip kanunda ayrı bir suç olarak düzenlenmediği dönemde, şartları oluşmuşsa kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçuyla cezalandırılmakta³⁹, şartları oluşmamışsa⁴⁰ cezasız kalmaktaydı. Bu durum da toplum tarafından kabul görmemekte suçların önlenmesinde yetersiz kalarak zafiyet oluşturmaktaydı. Ayrıca bu fiillerin özel olarak cezalandırılmasının daha etkili bir koruma getireceği düşünülmekteydi⁴¹. Mağdurun korunması ve ısrarlı takip suçuna sebebiyet veren fiillerin engellenmesi hedefi de göz önünde bulundurulduğunda⁴² yapılan düzenleme ile potansiyel mağdurların huzur ve güven içinde yaşama hakkı korunmuş, potansiyel faillere de bu tarz fiillerin yaptırımsız kalmayacağı gösterilmiştir.

Doğan; ısrarlı takip fiillerinin kanunda ayrı bir suç olarak düzenlenmediği takdirde mağdura karşı işlenen eylemlerin; birbirinden farklı taciz eylemleri olarak ele

³⁷ Doktrinde sayılan suçlara ilaveten kasten öldürme, kasten yaralama, cinsel saldırı, hakaret, konut dokunulmazlığını ihlal, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, suç uydurma, şantaj suçları da sayılmıştır. **Türkmen**, s. 1389; **Özar**, s. 1404; **Şen/ Serdar** [https://sen.av.tr/tr/makale/huzuru-ve-sukunu-bozma-sucu-ve-ısrarlı-takip-\(stalking\)](https://sen.av.tr/tr/makale/huzuru-ve-sukunu-bozma-sucu-ve-ısrarlı-takip-(stalking)) (**Erişim Tarihi:** 06.10.2023).

³⁸ Aynı yönde bkz. **Özar**, s. 1399.

³⁹ **Yargıtay** 14. CD., E. 2014/3372, K. 2015/8908, T. 05.10.2015, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, **Erişim Tarihi:** 29.04.2024); **Yargıtay** 18. CD., E. 2015/27670, K. 2017/1175, T. 06.02.2017, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, **Erişim Tarihi:** 29.04.2024)

⁴⁰ Mağdurun sosyal medya hesaplarındaki hareketlerin takibi gibi birtakım fiiller, kanunda suç olarak tanımlanmamış olduğundan ve çoğu zaman kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunu oluşturmadığından çoğunlukla cezasız kalmaktadır. Bu durum da hem toplum tarafından kabul görmemekte hem de suçun önlenmesinde zafiyet oluşturmaktadır. **Yıldız**, s. 789; **Taşkın**, Israrlı Takip Suçu, s. 93. Aynı yönde bkz. **Gül**, s. 63. Bu konuda örnek bir Yargıtay kararı için bkz. aşa. dn. 201.

⁴¹ Israrlı takip suçunu oluşturan fiillerin, ısrarlı takip kanunda ayrı bir suç olarak düzenlenmediği dönemde çoğunlukla kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçu kapsamında cezalandırılabilmekteyken bu durumun ısrarlı takip fiillerinin önlenmesinde yetersiz olduğu ve bu fiillerin özel olarak cezalandırılmasının daha etkili bir koruma sağlayacağı düşünüldüğü böyle bir düzenleme yapılmıştır. **Koca/ Üzülmaz**, Ceza Özel, s. 517.

⁴² **Uyumaz/ Akdağ**, s. 47.

alınacağını, buna karşılık verilecek cezaların da kısa süreli ve caydırıcılıktan uzak olacağını, faillerin rehabilitasyona, psikiyatrik değerlendirmeye veya tedbire tabi tutulmayacağını bunun da mağdur olan kadınların bu fiillere karşı korumasız bırakacağını ifade etmiştir⁴³.

Dölger ısrarlı takibin kanunda ayrı bir suç olarak düzenlenmesine neden ihtiyaç duyulduğunu şu şekilde açıklamıştır:

“Bu tür eylemlerin gerçekleştirilmesi için fiziksel saldırının olması şart olmadığından çoğunlukla yaralama ve cinsel taciz suçları bakımından tipiklik oluşmaz. Bununla birlikte eylemlerin haksızlık içerdiği ve gerçekleştirilen kişi bakımından bir mağduriyet yarattığı da açıktır. Dolayısıyla mağduriyet oluşmasına rağmen bu mağduriyete neden olan kişinin cezalandırılmaması, böylece ıslah olmaması, bu nedenle ileride haksızlık içeriği daha yüksek suçlar işleyebilecek olması ayrıca mağdurun adalet duygusunun tatmin olmaması gibi tehlikeler söz konusu olmaktadır⁴⁴.”

Israrlı takip suçu kanunumuzda müstakil bir suç olarak düzenlenmeden önce bu suçu oluşturan fiillerin duruma göre başkaca suçlarla cezalandırıldığından bahsetmiştik. Bu cezalandırma çoğu zaman Yargıtay’ın genişletici ve kanunilik ilkesine aykırı yorumlar yapmasıyla ve hukuki koruma alanını genişletmeye yönelik kararlar vermesiyle mümkün olmaktadır⁴⁵. Bu durum başlı başına hukuka aykırılık teşkil etmekteydi. Bu hukuka aykırılığın önüne geçilmesi noktasında, yapılan kanuni düzenlemenin önemi büyüktür.

Yukarıda yapılan ısrarlı takip suçunun kanunda ayrı bir suç olarak düzenlenmesinin neden gerekli olduğu açıklamaları karşısında; yapılacak

⁴³ **Doğan**, s. 139.

⁴⁴ “İşte bu tür eylemlerin ve dolayısıyla mağduriyetlerin çok artması ve sıklaşması, bunun kamuoyunda çok dile getirilmesi, bunun özellikle kadına karşı fiziksel şiddetin ön aşaması olması nedeniyle kanun koyucu burada artık toplum açısından önemli ve ceza hukuku normlarıyla korunması gerekli bir hukuksal değerin ortaya çıktığını kabul etmiş ve bu tür eylemleri suç haline getirmiştir.” **Dölger**, Israrlı Takip, s. 23,26. Aynı yönde ısrarlı takibin neden bir suç tipi olarak öngörülmesi gerektiği noktasında bkz. **Soygüt**, s.2800.

⁴⁵ **Dölger**, Israrlı Takip, s. 31; **Fahri Gökçen Taner**, Israrlı Takip Davranışları Neden Bağımsız Bir Suç Haline Getirilmelidir?, 7. Uluslararası Asos Congress Hukuk Sempozyumu Özet Kitabı, Ed. Fulya Erlüle, Asos Yayınevi, Elazığ, 2021, s.140; **Özar**, s.1404.

düzenlemenin belirlilik, kanunilik ve son çare olma (ultima ratio) ilkelerine aykırılık teşkil edebileceği yönünde⁴⁶ ve yapılan düzenlemenin madde metninde yer alan ifadelerin dilimiz kurallarına uygun olmadığı yönünde⁴⁷ eleştiriler de bulunmaktadır.

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Raporunda “Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”ne karşı milletvekilleri Jale Nur Süllü, Suzan Şahin, Candan Yüceer, Aysu Bankoğlu, Gamze Taşçier, Neslihan Hancıoğlu muhalefet şerhi koymuşlardır. Buna göre, TCK m. 123/A maddesi ile düzenlenen ısrarlı takip suçunun;

- Vücut dokunulmazlığına karşı suçlar başlığı altında değil hürriyete karşı suçlar bölümünde düzenleniyor oluşunun,
- “ciddi bir huzursuzluk oluşturması” ve “kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olması” ifadelerinden ne anlaşılması gerektiğinin belirsiz olması ve hâkimin takdirine bırakılmasının keyfi yorumlara açık oluşunun,
- Nitelikli hallerin tahdidi olarak sayılmasının suçun elektronik araçlarla işlenmesi veya evlilik bağı haricinde kurulan ilişki dolayısıyla işlenmesi gibi durumların nitelikli hal kapsamına alınmıyor oluşunun,
- Suçun nitelikli hallerinin re’sen soruşturulmayıp şikâyet tabi tutulmuş oluşunun,
- İsrarlı takibin sistematik bir işkence/eziyet olması ve TCK m. 96’da eziyet suçunun hâlihazırda düzenlenmiş olması ve fakat uygulanmıyor olması karşısında yeni bir madde yazmak ile sorunun çözülmececece oluşunun,
- İsrarlı takibin TCK’nın mevcut haliyle de cezalandırılabiliceceken TCK m. 96’nın yıllardır görmezden geliniyor oluşunun,

⁴⁶ Aynı yönde bkz. **Türkoğlu**, s.16; **Soygüt**, s.2800; **Bozbayındır/ Önok**, s. 318; **Taşkın**, İsrarlı Takip Suçu, s.105; **Dülger**, İsrarlı Takip, s. 32; **Murat Balcı/ Kerim Çakır**, İsrarlı Takip Suçu (TCK m. 123/A), KHASHFD, Cilt: 10, Sayı: 2, Aralık 2022, s.327. Alman doktrinindeki tartışmalar için bkz. **Yener Ünver**, Ceza Hukuku Açısından Mobbing, Stalking ve Cinsel Taciz Eylemleri, Ceza Hukuku Dergisi, Yıl: 4, Sayı: 11, Aralık 2009, s. 113,114. İtalyan doktrinindeki tartışmalar için bkz. **Bozbayındır/ Önok**, s.343,344.

⁴⁷ **Sami Selçuk**, Suç Hukuku Dogmatığı ve/ya Grameri: I. Kitap Giriş, İmge Yayınevi, Ankara-İstanbul, 2022, s. 83; **Dülger**, İsrarlı Takip, s. 30

- Suça karşılık öngörülen ceza sınırlarının erteleme kapsamında olması dolayısıyla faillerin cezaevine girmeksizin suç işlemeye devam edebilecekleri ve bu durumun da caydırıcı olmanın tersine cezasızlık algısını pekiştirecek oluşunun,
- Nitelikli hallerin tahdidi olarak sayılmasının medeni hal ayrımcılığı oluşturabilecek oluşunun

hatalı olduğu ifade edilmiştir⁴⁸. Yine aynı raporda yer alan başkaca muhalefet şerhleri, yukarıda sayılanlar dışında, TCK m.123/A olarak düzenlenmesinin bu suçu kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçu kapsamında bırakacağını oysa TCK m. 96 altında düzenlenmesinin daha doğru olacağını, TCK m. 96’da olduğu gibi suçun sınırının 2-5 yıl hapis cezası olarak uygulanması gerektiğini⁴⁹, ısrar unsurunun gerçekleşip gerçekleşmediğinin hâkim inisiyatifine ve muallakta bırakıldığını⁵⁰ ifade etmişlerdir.

Doktrinde yer alan; bu tarz fiillerle mücadelede bu fiillerin TCK’da suç olarak kabul edilmesinin tek başına yeterli olmayacağı, konuya toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesi boyutuyla yaklaşılması gerektiği görüşüne katılmaktayız⁵¹. Burada mücadele edilmesi gereken hastalıklı bir zihniyet bulunduğunu ve öncelikle bunun tedavi edilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Bununla birlikte kanuni düzenlemenin bu haliyle belirlilik, kanunilik ve son çare olma ilkelerine aykırı olmadığını, korunan hukuki değer gözetildiğinde hürriyete karşı suçlar altında düzenlenişinin doğru olduğunu düşünmekteyiz. Ne var ki çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde detaylıca açıklayacağımız üzere düzenlemenin bu halinde eksiklikler bulunduğunu da kabul etmek gerekmektedir. Nitekim suçun seçimlik hareketli ve bağlı hareketli olarak düzenlenmesinin bir sonucu olarak birtakım fiillerin kapsam dışında kaldığını, nitelikli hallerin sınırlı sayıda ve yetersiz olduğunu, suçun hem temel şeklinin hem de nitelikli hallerinin şikâyeteye tabi olduğunu, suçun ceza sınırlarının erteleme hükümleri kapsamında kaldığının ve caydırıcılığının düşük olabileceğini kabul etmek gerekir. Ancak tüm sayılan eleştirilere ve kanuni düzenlemenin

⁴⁸ TBMM, Yasama Dönemi: 27, Yasama Yılı: 5, Sıra Sayısı: 323, s. 81,82.

⁴⁹ TBMM, Yasama Dönemi: 27, Yasama Yılı: 5, Sıra Sayısı: 323, s. 94.

⁵⁰ TBMM, Yasama Dönemi: 27, Yasama Yılı: 5, Sıra Sayısı: 323, s. 101.

⁵¹ **Soygüt**, s. 2810.

eksikliklerine rağmen, ısrarlı takip suçunun TCK'da yer alan düzenlenmesinin anılan durumlarla mücadelede bir araç olduğuna ve böyle bir düzenlemenin gerekli olduğuna inanmaktayız. Burada hatalı olduğunu düşündüğümüz husus ısrarlı takibin kanunda suç olarak düzenlenmesi değil, düzenlemenin eksik oluşudur.

O halde özetleyecek olursak; fiillerin cezasız kalması, şartları oluşmuşsa başka suçlardan belki de geç kalınmış bir şekilde cezalandırma yapılması, sırf söz konusu fiiller cezasız kalmasın diye yapılan genişletici yorumların hukuka aykırılık teşkil edebilecek mahiyette olması, fiillerin cezasız kalması yüzünden failin rehabilite edilemiyor olması ve caydırıcılığın sağlanamaması sebepleriyle; toplumda oluşan rahatsızlık duygusu ve benzeri sebepler göz önünde bulundurulduğunda ısrarlı takibin kanunda ayrı bir suç olarak düzenlenmesinin gerekli ve yerinde olduğunu düşünmekteyiz.

Düzenlemenin gerekli ve yerinde olduğu açıklamalarımıza ilave olarak TCK m. 123/A maddesinin; kimlerin fail⁵², kimlerin mağdur⁵³ olabileceğinin, hangi fiiller ile işlenebileceğinin⁵⁴ ve bu fiillerin işlenmesinin önüne geçilmediği takdirde nereye

⁵² Bu suçun failinin kim veya kimler olabileceği konusunda bir sınır bulunmamaktadır. Bu noktada doktrinde kimlerin fail olabileceğine verilen örnekler için bkz. **Akduman/ Ünsalver/ Cavlak/ Oral/ Cansunar**, s.28,29; **Türkmen**, s. 1390; **Doğan**, S. 142; **Şenses/ Karaaslan**, s. 1531; **Gül**, s. 27.

⁵³Bu noktada suçun mağduru için herhangi bir sınırlama yapabilmek ve öngörüle bulunabilmek mümkün değildir. Doktrinde kimlerin mağdur olabileceğine verilen örnekler için bkz. **Akduman, Ünsalver/ Cavlak/ Oral/ Cansunar**, s.29,30; **Türkmen**, s. 1390; **Bozbayındır/ Önok**, s.301; **Gül**, s. 27. Herkesin mağdur olabileceği ancak mağdurların çoğunlukla kadın olduğu konusundaki açıklamalar için bkz. **Lorraine Sheridan/ Amy E. Lyndon**, The Influence of Prior Relationship, Gender, and Fear on the Consequences of Stalking Victimization, Sex Roles, Cilt: 66, Sayı: 5, 2010, s. 2,4,6, (**Erişim Adresi:** <https://www.researchgate.net/publication/225864721>) (**Erişim Tarihi:** 13.10.2023); **Soygüt**, s.2787.

⁵⁴ Doktrinde ısrarlı takip sayılacak fiillerden en sık rastlanana verilen örnekler için bkz. **Hatice Karakuş Öztürk**, Aşk ve Öfke İkileminde İsrarlı Takip: Ünlülere Yönelik Taciz Vakaları, Journal of Social And Humanities Sciences Research, Cilt: 4, Sayı: 10, 2017, s. 463; **Doğan**, s. 143,144; **Uyumaz/ Akdağ**, s. 56; **Marisa Nunes Ferreira David**, The Neo-Criminalization of Stalking in the Portuguese Legal System, Journal of Forensic and Legal Medicine, Cilt: 58, 2018, s. 199 (**Erişim Adresi:** <https://doi.org/10.1016/j.jflm.2018.07.004>) (**Erişim Tarihi:** 29.04.2024); **Yılmaz**, s.218; **Soygüt**, s.2787; **Yıldız**, s. 794; **Başar/ Sakallı**, s. 24,25; **Bozbayındır/ Önok**, s. 305; **Gül**, s. 18,19,26. Aynı yönde faillerin kullandığı yöntemler açıklamaları için bkz. **Gökkaya**, s. 54.

varacağının⁵⁵ ve mağdurda ne gibi olumsuz etkiler bırakacağının⁵⁶ asla kestirilemiyor olması sebebiyle de önemli bir düzenleme olduğu kanaatindeyiz.

Gerçekten de bakıldığı zaman failin amacını, niyetini⁵⁷, ciddiyetini, eylemlerine ne kadar devam edeceğini ve hangi noktada sonlandıracağını, bir sonraki eyleminin ne olacağını önceden kestirebilmek mümkün değildir. Bununla birlikte fail; ısrarla ve sürekli olarak, sistematik bir şekilde mağdura yönelik birtakım fiiller gerçekleştirmeye de devam edebilmektedir. İşte tam da bu noktada ceza hukukunun devreye girerek başkaca kötü neticelerle karşılaşılmadan müdahale edecek olması çok önemlidir.

Israrlı takibin, daha büyük suçlara ulaşma⁵⁸ yönünde bir basamak olması potansiyelinden kaynaklı olarak daha vahim neticelerle karşılaşmadan cezalandırılmasının önemli büyüktür⁵⁹. Başka bir deyişle ısrarlı takip suçu daha vahim sonuçlara yol açabilecek başkaca suçların işlenişi noktasında başlangıç⁶⁰ teşkil

⁵⁵ “Şiddet eğiliminin, birçok farklı unsura bağlı olarak kişiden kişiye göre değişiklik gösteriyor olmasından kaynaklı olarak ısrarlı takip eylemlerinde failin hangi durumlarda hukuka aykırı fiiller gerçekleştireceğini örneğin şiddete başvuracağını, hangi durumlarda hukuk sınırları içerisinde kalacak şekilde yalnızca takip ve izleme eylemleri ile yetineceğini önceden kestirmek oldukça zordur.” **Doğan**, S.145; **Gül**, s. 56.

⁵⁶ Doktrinde, ısrarlı takip mağdurlarının kendilerini hapisanede yaşıyor gibi hissettikleri, failerden kaçabilmek için kendi günlük rutinleri dışına çıkmak zorunda kaldıkları, kendilerini kısıtlamak zorunda kalmaları, anksiyete, uyku bozukluğu, ağır depresyon gibi rahatsızlıklar yaşadıkları, evini, işini, okulunu değiştirmek zorunda hissettikleri ifade edilmektedir. **Türkoğlu**, s. 94; **Balcı/ Çakır**, s. 327; **Gül**, s. 58; **Gökkaya**, s. 57. Aynı yönde bkz. **Ferreira David**, s. 200; **Kathleen G. McAnaney/ Laura A. Curliss/ C.E. Abeyta-Price**, From Imprudence to Crime: Anti-Stalking Laws, Notre Dame Law Review, Cilt: 68, Sayı: 4, 1999 s. 850-853 (**Erişim Adresi:** <http://scholarship.law.nd.edu/ndlr/vol68/iss4/10>) (**Erişim Tarihi:** 29.04.2024).

⁵⁷ “Bu suçun faillerinin bu davranışları sergilemelerinin temelinde yalnızlık, büyük bir kayıp ve kayba duyulan özlem gibi sebeplerin olduğu...” **Gül**, s. 16. Aynı yönde, ısrarlı takibin nedenleri açıklamaları için bkz. **Gökkaya**, s. 56

⁵⁸ Israrlı takip eylemleri giderek daha tehlikeli, tehditkâr davranışlara ve cinsel taciz, cinsel saldırı, cinsel istismar ve benzeri şekilde fiziksel şiddete dönüşme potansiyeli barındırmaktadır. **Soygüt**, s. 2788.

⁵⁹ Aynı yönde **Özar**, s. 1398,1399; **Balcı/ Çakır**, s. 325; **Gül**, s. 80

⁶⁰ Bu durum, doktrinde farklı yazarlar tarafından farklı şekillerde ifade edilmiştir. Dülger bu durumu ilk adım, ön aşama şeklinde ifade etmektedir. “*Israrlı takip, kadınlara yönelik şiddet içerikli ve haksızlık içeriği daha fazla olan suçların genellikle ilk adımını, bir başka deyişle ön aşamasını oluşturmaktadır.*” **Dülger**, Israrlı Takip, s. 29. Türkmen bu durumu bir kişiyi takip ve tehdit etmekle başlayan; kişinin mallarına zarar vermeye, kişiyi yaralamaya ve hatta öldürmeye kadar varan bir dizi taciz ve saldırı faaliyetlerini içeren eylemler bütünü şeklinde ifade etmiştir. **Türkmen**, s. 1393-1394. Doğan bu durumu ısrarlı takibin diğer başka suçların öncüsü olduğu şeklinde ifade etmiştir. “*Israrlı takip fiili, hakaret, yaralama, cinsel taciz, cinsel saldırı ve kasten öldürme suçlarının öncüsü olarak da karşımıza çıkabilir.*” **Doğan**, s. 142. Yıldız da Doğan ile aynı yönde ısrarlı takibin birçok suçun öncül hareketi olabileceğinden bahsetmiş; kasten öldürme, kasten yaralama, cinsel taciz, cinsel saldırı, nitelikli hırsızlık suçlarında suç işlenmeden önce failin mağduru ısrarlı olarak takip etmiş olabileceğini ifade

etmekte ve bu fiiller cezalandırılarak daha vahim sonuçların meydana gelmesi önlenmektedir⁶¹. Gerçekten de bu durumu bir zaman dilimi olarak kabul edecek olursak ısrarlı takip fiilleri ile başlayan ve devamında başkaca suçlara ulaşan süreçte daha en başından olaya müdahale edilecek olması başkaca suçların işlenmesini önleyecektir.

Bununla birlikte faillerin devlet tarafından engellenememesinin ve fiillerin cezasın kalmasının; şiddet içeren eylemlerin defalarca tekrarlanabilmesine, mağdurların kendilerini bir türlü güvende hissedememelerine, eylemler zincirinin ölüme varıncaya kadar devam edebilmesine yol açtığı hem Opuz - Türkiye⁶² hem de Volodina - Rusya⁶³ kararları birlikte incelendiğinde açıkça görülmektedir⁶⁴.

2. İsrarlı Takip Kavramının Benzer Kavramlarla Karşılaştırılması

Tanımları, işleniş biçimleri, mağdurun üzerinde bıraktığı etkileri ve başkaca noktalardaki benzerlikleri bir arada incelendiğinde ısrarlı takip (*stalking*), şiddet (*violence*), iş yerinde psikolojik taciz (*mobbing*) ve zorbalık (*bullying*) kavramlarının birbirleriyle ilişkili ve benzer oldukları görülmektedir.

Sayılan kavramların; hukuk dünyasında tartışılmaları yakın tarihe dayansa da esasında eski davranış biçimleri olmaları, gelişen ve değişen insan ilişkilerinde suç işleme yöntemlerinin de sürekli olarak değişmesi ve artması karşısında hangi fiillerle işlenebilecekleri noktasında herhangi bir sınırlama olmaması ortak özelliklerinden bazılarıdır.

etmiştir. Yıldız, s.794. “İsrarlı takip vakaları da günden güne artmakta ve takip olaylarının arkasından gelen şiddet suçları da cinayete kadar uzanmaktadır.” Gül, s. 15

⁶¹Önem alınmadığı takdirde takip eylemlerinin mağdurun vücut bütünlüğüne karşı işlenen bir suç ile sonuçlanması kaçınılmaz olabilir. Hatta mağdurda şiddete uğrama yönünde oluşan endişe ve korku nedeniyle, eylem zinciri, failin mağdur tarafından öldürülmesi ile de sonuçlanabilir. Bu sebeple ısrarlı takip fiillerinin mağdura yönelik vücut bütünlüğüne müdahale teşkil eden fiillere veya fiziksel bir şiddet eylemine dönüşmeden önce önlenmesi gerekmektedir. Doğan, s. 142,145.

⁶² AİHM, Opuz/Türkiye, 09.06.2009, Başvuru No: 33401/02. Detaylı açıklamalar için bkz. aşa. 4.

⁶³ AİHM, Volodina/Rusya, 04.11.2019, Başvuru No: 41261/17, <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-194321> (Erişim Tarihi: 02.11.2023). Başvurucunun eski sevgilisi tarafından defalarca şiddet gördüğü, ölümle tehdit edildiği, çantasına takip cihazı yerleştirildiği, özel fotoğraflarının izni dışında sosyal medya hesaplarında yayınlandığı ve fakat bu fiiller dolayısıyla şikâyetçi olmasına rağmen çeşitli gerekçelerle bir türlü soruşturma yapılmadığı olayda başvuru son çare olarak devlet korumasına başvurmuş ve isim değiştirmiştir.

⁶⁴ Aynı yönde bkz. Soygüt, s.2792.

Şiddet, mobbing ve bullying tıpkı ısrarlı takip gibi (somut olayların özelliklerine göre değişiklik göstermekle birlikte) çoğunlukla yöneldiği kişileri rahatsız etmekte, bu kişilerin iç dünyalarında huzursuzluk yaratmakta, psikolojilerini bozmakta, endişe duymalarına ve baskı altında hissetmelerine sebep olmaktadır. Doktrinde bu kavramların birbirleri yerine kullanıldığı, birbirlerinin alt başlıkları yahut türleri olarak sınıflandırıldıkları görülmektedir.

2.1. Şiddet

Duyulduğunda insanın aklına ilk olarak fiziksel hali geliyor olsa da şiddet, fiziksel olabileceği gibi cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik de olabilir⁶⁵. Şiddet, ne yazık ki çok sık karşılaşılan bir olgudur. Günlük hayatta, insan etkileşiminin bulunduğu her alanda şiddet olaylarıyla karşılaşmak mümkündür. Hayatın her aşamasında; örneğin evde, iş yerinde, okulda, kitle iletişim araçlarında, trafikte hatta en basitinden yolda öyle yalnızca yürürken dahi şiddet olaylarıyla karşılaşılmaktadır⁶⁶.

Şiddetin Türk Dil Kurumu sözlük anlamı; “karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet uygulama, kaba güç, duygu ve davranışta aşırılık, sertlik” şeklindedir⁶⁷. “*Bir kişinin diğerine zarar verme niyetiyle çeşitli şekillerde saldırıda bulunma ya da kişinin kendisine uygulanmasını istemediği bir davranışa maruz kalması*” şeklinde tanımlanabilir⁶⁸.

Dünya Sağlık Örgütü şiddeti “*Fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir kişinin kendisine, bir başkasına, bir grup ya da bir topluluğa uygulanması sonucunda bu şiddete maruz kalanda yaralama, ölüm ve psikolojik zarara yol açma olasılığı bulunması durumu*” olarak tanımlamaktadır⁶⁹.

⁶⁵ Uyumaz/ Akdağ, s. 46; “Şiddet, başlangıçta yalnızca fiziksel zarara yol açacak müdahaleleri ifade edecek biçimde kullanılırken yavaş yavaş, fiziksel saldırılar dışında zarara sebebiyet verebilecek cinsel, sözel ya da psikolojik müdahaleleri de içerecek biçimde anlaşılmaya başlanmıştır.” Gizem Özkan, Kadına Yönelik Şiddet-Aile İçi Şiddet ve Konuya İlişkin Uluslararası Metinler Üzerine Bir İnceleme, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 1, 2017, 536-537.

⁶⁶ En sık karşılaşılan şiddet örnekleri şiddet eylemleri örnekleri için bkz. Zahir Kızmaz, Şiddetin Sosyo-Kültürel Kaynakları Üzerine Sosyolojik Bir Yaklaşım, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 16, Sayı: 2, 2006, s.249-250.

⁶⁷ (Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/>) (Erişim Tarihi: 26.10.2023)

⁶⁸ Uyumaz, Akdağ, s. 50.

⁶⁹ Alev Aslan/ Betül Öney Doğan, Çevrimiçi Şiddet: Bir Siber Zorbalık Alanı Olarak “Potinss” Örneği, Marmara İletişim Dergisi, Sayı: 27, 2017, s. 98.

Şiddet kavramı, 6284 sayılı Kanun m. 2/1-d’de ise “*Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı*” olarak tanımlanmıştır⁷⁰. Bu noktada 6284 sayılı Kanun’da geniş bir tanım yapılması esasında şiddet niteliğinde olan başkaca fiillerin kapsam dışında kalması tehlikesini bertaraf etmiştir.

Şiddet; biyoloji, psikoloji, psikiyatri, sosyoloji ve hukuk gibi farklı disiplinler tarafından analiz edilmektedir. Nitekim şiddet davranışı çok boyutlu ve karmaşık bir karaktere sahiptir⁷¹. İnsanın olduğu her yerde karşımıza çıkan ve dolayısıyla hemen her ülkenin gündeminde var olan “şiddet”i önlemek için uluslararası düzeyde hukuki düzenlemeler yapılmıştır. BM İnsan Hakları Beyannamesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) şiddete karşı bireylerin sahip olduğu haklara ilişkin düzenlemeler içermektedir.

Şiddet uygulayan kişi, fiillerini çoğu zaman kendisinden daha güçsüz durumda bulunan kişilere karşı gerçekleştirmektedir. Bunun neticesinde kendisine şiddet uygulanan kişi; birtakım fiziksel, zihinsel ya da ruhsal açıdan acı, üzüntü, huzursuzluk, korku yahut endişe duymaktadır.

Şiddet olgusu incelenirken bir takım sınıflandırmalar yapılmaktadır. Çoğu zaman birbiriyle iç içe ve ayrılmaz şekilde karşılaşıyor olmasına rağmen türlerine göre yapılan ayırmda şiddet, fiziksel şiddet, cinsel şiddet, psikolojik şiddet, ekonomik şiddet ve sözlü şiddet olarak sınıflandırılmaktadır. Bunun haricinde bir de şiddet fiillerinin yöneldiği kişilere göre yapılan sınıflandırmalar bulunmaktadır. Bunların içinde üzerine en çok araştırma yapılan, önlenmesi için çalışmalar gerçekleştirilen ise

⁷⁰ Başkaca şiddet tanımları için bkz. **Faruk Kocacık**, Şiddet Olgusu Üzerine, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 1, 2001, s. 2; **Özkan**, s.538-539.

⁷¹ **Kızmaz**, s.248.

“kadına yönelik şiddet”tir. Ayrımcılığın ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir biçimi olarak görülen kadına yönelik şiddet, ağır bir insan hakları ihlalidir⁷².

Kadına yönelik şiddetle mücadelede AİHS, taraf devletlere birtakım yükümlülükler getirmiştir. Bunlar önleme ve koruma yükümlülüğü, soruşturma, kovuşturma ve cezalandırma yükümlülüğü, giderim sağlama yükümlülüğü olarak sıralanabilecektir⁷³.

Kadına yönelik şiddet de zaman içerisinde farklı şekillerde gerçekleşmeye başlamıştır. Teknolojinin gelişmesi iletişim araçlarının da gelişmesini beraberinde getirmektedir. Bununla birlikte internetin ve sosyal medya kullanımları da her geçen gün artmaktadır. Böylece etkileşim kurulabilen donanımlar ve çevrimiçi ortamlar yoluyla kişilere karşı taciz, tehdit, şantaj ve nefret söylemleri gerçekleştirilebilmektedir⁷⁴.

Bu nedenledir ki doktrinde yer alan bazı yazarlara göre kadına yönelik şiddetin bir görünüş biçimi olan ısrarlı takibin⁷⁵ ayrı bir suç olarak düzenlenme sürecinde maddi unsuru oluşturan hareketler içerisinde “*haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini... kullanarak*” ifadesine yer verilmiştir.

Kanaatimizce; şiddeti bir üst başlık olarak konumlandırarak, iş yerinde psikolojik taciz diye adlandırılan mobbingi, zorbalık/akran zorbalığı olarak adlandırılan bullyingi, ısrarlı takip olarak adlandırılan stalkingi, şiddetin bir türü olarak kabul edebiliriz. Nitekim doktrinde var olan genel kabul ısrarlı takibi şiddetin türlerinden biri olarak kabul etmektedir.

⁷² **Gülriz Uygur**, Kadına Yönelik Şiddeti Önlemede Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Önemi, Dini Araştırmalar Dergisi, Cilt: 19, Sayı: 49, 2016, s. 211-212; **Merve Sarışın**, Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddetin Yeni Yüzü: Dijital Şiddet, Kadın Araştırmaları Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 2, 2022, s. 264; **Özkan**, s. 537; **Gülay Arslan Öncü**, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Sisteminde Kadına Karşı Aile İçi Şiddet Olgusu ve Bununla Mücadele Araçları, Public and Private International Law Bulletin, Cilt: 32, Sayı: 2, 2012, s. 4. Doktrinde ısrarlı takibin cinsiyete dayalı bir suç olduğu yönünde görüşler de bulunmaktadır. bkz. **Andrea Mazingo**, The Intersection of Dominance Feminism and Stalking Laws, Northwestern Journal of Law & Social Policy, Cilt: 9, Sayı: 2, 2014, s. 342. (Erişim Adresi: <http://scholarlycommons.law.northwestern.edu/njls/vol9/iss2/5>) (Erişim Tarihi: 29.04.2024)

⁷³ **Öncü**, s. 23-29.

⁷⁴ Kadına yönelik dijital şiddetin görülme biçimlerine ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. **Sarışın**, s. 267.

⁷⁵ **Doğan**, 138; **Türkoğlu**, s. 24; **Soygüt**, s. 2781; **Gül**, s. 51,58.

2.2. Mobbing

İngilizce bir sözcük olan ve kökü “mob” fiiline dayanan “mobbing” kavramı sözlükte psikolojik şiddet, taciz, rahatsız etme, sıkıntı verme, baskı anlamlarına gelmektedir⁷⁶.

Doktrinde var olan genel kabule göre mobbing kavramı ilk kez 1980’li yılların sonunda Heinz Leymann tarafından tanımlanmıştır⁷⁷. Leymann, “mobbing” kavramının o dönem benzer fiiller için kullanılan “bullying” kavramından farkını, saldırının esaslı unsurunu fiziksel nitelikte olmak zorunda olmayıp psikolojik nitelikte de olabileceği noktasında temellendirmiştir⁷⁸.

Bu kavrama karşılık olarak Türk hukukunda “işyerinde psikolojik taciz⁷⁹”, “iş yerinde psikolojik yıldırma, zorbalık⁸⁰”, “psikolojik taciz⁸¹” ifadeleri kullanılmaktadır. Ancak bununla beraber doktrinde ve çeşitli yargı kararlarında kavramın orijinal hali ile kullanıldığı da görülmektedir⁸². Burada stalking ve ısrarlı takipte karşılaştığımız kavramların farklı anlamlarda algılanması sorunuyla karşılaşmamaktayız⁸³. Bu sebeple çalışmamızın bu bölümünde mobbing kelimesini kullanacağız.

Doktrinde bir tanıma göre mobbing *“kişinin saygısız ve zararlı bir davranışın hedefi olmasıyla başlayan, çalışanların birbirlerini rahatsız ve huzursuz edici davranışlarla taciz ettikleri, birbirlerine kötü davrandıkları; kısaca psikolojik şiddet*

⁷⁶ Kuzgun, s. 4.

⁷⁷ Pınar Tınaz, İşyerinde Psikolojik Taciz (Mobbing): Kavram, Süreç, Tanı ve Çözüm Önerileri, Ceza Hukuku Dergisi, Yıl: 4, Sayı: 11, Aralık 2009, s. 11; Arın Namal, Hasta Bakımı Ekibi İçinde Mobbing –İnsan Onuruna Saygının Korunması İçin Etik Perspektifler-, Ceza Hukuku Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 11, Aralık 2009, s. 53; James Randolph Hillard, Workplace mobbing: Are They Really Out to Get Your Patient?, Current Psychiatry, Cilt: 8, Sayı: 4, April 2009, s. 46; Ünver, s. 104; Zeynep Duygu Ulusoy, Mobbing Suç Tipi İçin Bir Analiz Denemesi, TBB Dergisi, Sayı: 105, 2013, s. 132.

⁷⁸ Giuseppe de Falco, Agostino Messineo, Fabrizio Messineo, Stress e Mobbing, Diagnosi, Prevenzione e Tutela Legale, II. Ed, Roma, 2005, s. 57 (Pınar Tınaz, s. 12’den naklen); Heinz Leymann, The Content and Development of Mobbing at Work, European Journal of Work and Organizational Psychology, Yıl: 5, Sayı:2, 1996, s. 167; Ulusoy, s. 132.

⁷⁹ Pınar Tınaz, s. 11.

⁸⁰ Gönül Dangaç, Akademik, Hukuksal ve Tıbbi Açından Mobbing (İş Yerinde Psikolojik Yıldırma, Zorbalık), Ceza Hukuku Dergisi, Yıl: 4, Sayı: 11, Aralık 2009, s. 23-31.

⁸¹ Türkoğlu, s. 17.

⁸² Yargıtay 9. Hukuk Dairesi’nin 30.05.2008 tarihli, 2007/9157 E., 2008/13308 K. sayılı kararı; Ulusoy, 143.

⁸³ Kavramın orijinali ile Türkçe karşılığının halk arasında farklı anlamlarla algılanması açıklamaları için bkz. dn. 33, dn. 34.

uyguladıkları bir süreç” olarak ifade edilmektedir⁸⁴. Başka bir tanıma göre ise “işyerinde bir işçiye yöneltilen, işveren veya diğer işçiler tarafından tekrarlanan saldırılar şeklinde uygulanan, kötü muamele, tehdit, şiddet, aşağılama gibi düşmanca davranışlarla ortaya çıkan psikolojik bir terör biçimi⁸⁵”dır⁸⁶.

Mobbing uygulayan kişinin amacı çoğunlukla mobbinge maruz bırakılan kişinin sistematik bir baskı altında bırakarak, huzursuz hissettirerek ve bunaltarak bir şekilde o işyerinden uzaklaşmasının sağlanmasıdır⁸⁷. Bu durum ısrarlı takipteki failin amacının ne olduğunun önceden kestirilemiyor oluşundan farklılık arz etmektedir.

Mobbing, her ne kadar başkaca ülkelerin ceza kanunlarında ayrı bir suç olarak kabul edilmişse de⁸⁸, Türk Ceza Kanunu’nda suç olarak düzenlenmemiştir. Dolayısıyla ceza hukuku anlamında bir tanımının varlığından söz etmek mümkün değildir. Bu nedenle, doktrinde ve bazı kararlarında yer alan tanıma uygun fiillerin, kanunilik ilkesinin bir gereği olarak cezalandırılması mümkün olmamaktadır. Tıpkı ısrarlı takip TCK’da suç olarak düzenlenmeden önce ısrarlı takip teşkil eden fiillerin şartları oluşmuşsa başkaca suçlarla cezalandırılıyor olması durumu mobbing için de geçerlidir. Burada çoğunlukla karşılaşılan suç tipleri; intihara yönlendirme (TCK m. 84), tehdit (TCK m. 106), şantaj (TCK m. 107), nefret ve ayrımcılık (TCK m. 122), kişilerin huzur ve sükûnunu bozma (TCK m. 123), ısrarlı takip (TCK m. 123/A), hakaret (TCK m. 125), özel hayatın gizliliğini ihlal (TCK m. 134), kişisel verilerin kaydedilmesi (TCK m. 135), gürültüye neden olma (TCK m. 183) şeklinde karşımıza çıkabilmektedir⁸⁹.

⁸⁴ **Tınaz**, s. 11.

⁸⁵ **Mustafa Ruhan Erdem/ Benay Parlak**, Ceza Hukuku Boyutuyla Mobbing, TBB Dergisi, Sayı: 88, 2010, s. 263.

⁸⁶ Doktrinde yer alan başka bir tanıma göre ise “işçinin manevi kişiliğine karşı işveren, işveren vekili veya diğer işçiler tarafından gerçekleştirilen, süreklilik gösteren ve sistematik hale gelen, kötü muamele, aşağılama, dışlama vb. biçimde ortaya çıkan, onur kırıcı, küçültücü ve yıldırıcı (bezdirici), genellikle işçinin istifasını sağlama amacı taşıyan davranışlardır.” **Sarper Süzek**, İş Hukuku, Beta Yayıncılık, 23. Baskı, İstanbul, 2023, s.416.

⁸⁷ **Elif Vatanoglu**, İşyerinde Duygusal Taciz (Mobbing) ile İlgili Araştırma Perspektifleri, Ceza Hukuku Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 11, Aralık 2009, s. 86; **Tınaz**, s. 11.

⁸⁸ Karşılaştırmalı hukukta mobbingin ayrı bir suç olarak kabul edildiği yönündeki açıklamalar için bkz. **Ulusoy**, s. 150. Aksi yönde mobbingin başka ülke kanunlarında ayrı bir suç tipi olarak düzenlenmediği, yalnızca Fransız Ceza Kanunu’nda böyle bir düzenleme olduğu konusundaki açıklamalar için bkz. **Türkoğlu**, s. 19.

⁸⁹ **Ünver**, s. 105-107. Yazarlar tarafından mobbing davranışları için tipik suçlar olarak sayılan başkaca suç örnekleri için bkz. **Erdem/ Parlak**, s. 272-279.

Bununla birlikte hukukumuzda mobbinge ilişkin kanuni düzenlemeler; T.C. Anayasası⁹⁰, Türk Medeni Kanunu⁹¹ ve Türk Borçlar Kanunu⁹² içerisinde yer almaktadır.

İki kavram da farklı disiplinlerin inceleme alanına girdiğinden multidisipliner nitelikte oldukları söylenebilecektir⁹³.

Israrlı takip suçunun faili ve mağduru herkes olabileceken mobbing uygulayan ve mobbinge maruz kalan kişiler, mobbingin işyerlerinde gerçekleşebilecek olması sebebiyle kamu veya özel teşebbüslerde çalışan kişiler olmak durumundadır⁹⁴. Mobbingin varlığından söz edebilmek için işyeri ortamının varlığı zorunlu iken ısrarlı takipte böyle bir zorunluluk bulunmamaktadır. Ancak ısrarlı takipte fail ile mağdurun aynı yerde çalışıyor olmaları da mümkündür⁹⁵.

Bununla birlikte, ısrarlı takip teşkil eden fiiller ile mobbing teşkil eden fiillerin bir sınırı olmayışı ortak bir nokta olarak karşımıza çıkmaktadır⁹⁶. Nitekim mobbing için de hareketin, failin hayal gücünün geniş olmasına paralel olarak çeşitlilik arz edebileceği kabul edilmektedir⁹⁷.

Mobbing ile ısrarlı takibin bir diğer ortak noktası tek bir hareket ile değil bir sürece yayılmış, ısrar olarak kabul edilebilir seviyeye ulaşmış, belli bir sıklıkla tekrarlayan birden fazla hareket ile oluşuyor olmalarıdır⁹⁸. Tıpkı ısrarlı takipte olduğu gibi mobbing oluşturan fiillerin de bazılarının teker teker ele alındığında hukuka aykırı

⁹⁰ 2709 Sayılı T.C. Anayasası'nın [Resmi Gazete: 09.11.1982, Sayı: 17863 (Mükerrer)], "Temel Hak ve Hürriyetlerin Niteliği" başlıklı 12'nci maddesi ve "Kişinin Dokunulmazlığı, Maddi ve Manevi Varlığı" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları. Detaylı açıklama için bkz. **Ulusoy**, s. 144.

⁹¹ 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (Resmi Gazete: 08.12.2001, Sayı: 24607) 24'üncü maddesi kişilik hakları saldırıya uğrayan kişilerin koruma talep edebileceklerini düzenlemektedir.

⁹² 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (Resmi Gazete: 04.02.2011, Sayı: 17863) 417'nci maddesi özetle işverenin; işçinin kişiliğini korumakla, psikolojik ve cinsel tacize uğramamaları konusunda önlemler almakla yükümlü olduğunu düzenlemektedir.

⁹³ **Tınaz**, s. 17; **Ulusoy**, s. 137.

⁹⁴ **Tınaz**, s. 11; **Ulusoy**, s. 152.

⁹⁵ Aynı yönde bkz. **Türkoğlu**, s. 19.

⁹⁶ Israrlı takip suçuna ilişkin fiil örnekleri için bkz. dn. 54. Mobbing teşkil eden fiil örnekleri için bkz. **Tınaz**, s. 14; **Finn Zwißler**, Gewaltschutzgesetz: So wehren Sie sich erfolgreich gegen Nötigung, Stalking und Mobbing, Walhalla Rechtshilfen, Regensburg, s. 80-81 (**Ünver**, s. 103'ten naklen); **Ulusoy**, s.155; **Türkoğlu**, s. 18; **Süzek**, s. 416.

⁹⁷ **Dangaç**, s. 27; **Ulusoy**, s. 154.

⁹⁸ **Tınaz**, s. 11,14; **Ünver**, s. 102; **Erdem/ Parlak**, s. 263; **Ulusoy**, s. 157; **Türkoğlu**, s. 18; **Gül**, s. 45.

olmayabilecekleri, davranışların sistematik olarak sürekli tekrarlanması hukuka aykırı olacağı söylenebilir⁹⁹.

Aynı zamanda bu tarz fiillere maruz kalınma oranlarının çok yüksek olması da bu iki kavramın ortak noktasıdır. Her dört çalışandan birinin mobbinge maruz kalma riskinin bulunduğu ifade edilmektedir¹⁰⁰. Bu noktada insanların bu iki durumla da karşılaşma oranlarının yüksek oluşu paralellik göstermektedir.

Son olarak mobbing ve ısrarlı takibin bu fiillere maruz kalan kişiler üzerinde bıraktığı neticelerin ağır oluşu başka bir ortak nokta olarak karşımıza çıkmaktadır. Mobbing mağdurları ile ısrarlı takip mağdurlarında benzer semptomlarla karşılaşıldığı tespit edilmiştir¹⁰¹. Mobbing sadece kişinin iş yaşamına değil aynı zamanda özel yaşam alanına da müdahale etmekte ruh ve beden sağlığını da negatif anlamda etkilemektedir. Bu durum da kişinin daha büyük hastalık belirtileriyle karşı karşıya kalabilmesine sebebiyet vermektedir¹⁰². Yapılan araştırmalar sonucunda mobbinge maruz kalan kişilerin bu durum sebebiyle intihara meylettikleri ifade edilmiştir¹⁰³.

Benzer nitelikte iki kavram olan mobbing ve ısrarlı takip arasında birtakım farklılıklar da bulunmaktadır. Mobbing, genellikle iş yerinde gerçekleştirilen bir davranış olup TCK'da ayrı bir suç olarak düzenlenmemektedir.

Sonuç olarak; ısrarlı takibin TCK'da ayrı bir suç olarak düzenlenmesiyle birlikte, teorik olarak bazı mobbing davranışlarının bu suç kapsamında cezalandırılabilceğinden bahsetmek mümkündür.

⁹⁹ **Fuat Bayram**, Türk İş Hukuku Açısından İşyerinde Psikolojik Taciz (Mobbing), Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 14, 2007, s.553.

¹⁰⁰ **Leymann**, s. 175; **Ulusoy**, s. 135.

¹⁰¹ **Anja Fehr**, Mobbing am Arbeitsplatz: eine strafrechtliche Analyse des Phänomens Mobbing, Nomos, 2007, s. 19 (**Erdem/ Parlak**, s. 265'ten naklen)

¹⁰² **Namal**, s. 60.

¹⁰³ **Maurizio Pompili/ David Lester/ Marco Innamorati/ Eleonora De Pisa/ Paolo Iliceto/ Marianna Puccinno/ Paolo Fiori Nastro/ Roberto Tatarelli/ Parolo Girardi**, Suicide Risk and Exposure to Mobbing, Work: Journal of Prevention, Assessment & Rehabilitation, Cilt: 31, Sayı: 2, 2008, s. 239; **Namal**, s. 59.

2.3. Bullying

Bullying kavramına ilişkin deneysel araştırmaların 1970li yılların sonlarına doğru Norveçli araştırmacı Dan Olweus tarafından başlatıldığı söylenmektedir¹⁰⁴. Olweus bu kavramın tanımını “Bir öğrencinin, bir veya daha fazla başkaca öğrencinin, tekrarlanan olumsuz eylemlerine sürekli olarak maruz kalması¹⁰⁵” şeklinde yapmıştır.

Bullying; Türk hukukunda çoğunlukla “zorbalık” ya da “akran zorbalığı” şeklinde adlandırılmaktadır. Bullying kavramının Türkçe’ye zorbalık olarak çevrilebileceğini ifade eden Türkoğlu, İngilizce’de kanuni bir kavram olarak “mobbing”in kullanılmadığını, ancak ona karşılık gelebilecek şekilde “bullying” kavramının kullanıldığı, İngiltere, İrlanda ve Avustralya gibi İngilizce konuşulan birçok ülkede “mobbing”in değil “bullying”in tercih edildiğini ifade etmiştir¹⁰⁶.

Teknolojinin gelişmesi ve insanların internet kullanımının artması ile birlikte siber zorbalık (cyberbullying) olarak adlandırılan yeni bir kavram ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte siber nitelikte olmayan zorbalık durumu geleneksel zorbalık olarak adlandırılmaya başlanmıştır¹⁰⁷.

Bu noktada geleneksel zorbalık, yukarıda yer alan tanıma paralel “orantısız güç kullanarak karşıdaki bireye zarar verme amacı taşıyan ve zaman içinde tekrar eden saldırgan davranışlar” olarak da ifade edilebilir¹⁰⁸.

¹⁰⁴ **Eve M. Brank/ Lori A. Hoetger/ Katherine P. Hazen**, Bullying, Annual Review of Law and Social Science, Cilt: 8, 2012, s. 214.

¹⁰⁵ **Dan Olweus**, Bully/Victim Problems in School: Facts and Intervention, European Journal of Psychology of Education, Cilt: 12, Sayı: 4, 1997, s. 496.

¹⁰⁶ **Türkoğlu**, s. 21. “Mobbing” kavramının isim babası kabul edilen Leymann, İngiliz ve Avustralyalı araştırmacıların iş yerinde gerçekleştirilen bu tarz eylemlere karşılık bullying kavramını kullandığını, ancak “bullying”in daha ziyade fiziksel saldırı ve tehdit içerdiğini, psikolojik yönü ağır basan davranışların bundan farklı şekilde mobbing olarak adlandırılmasının daha uygun olacağını belirtmiştir. “Bullying” terimini okul çocukları ve gençler arasındaki faaliyetler için kullanmayı “mobbing” terimini iş yerinde gerçekleşen yetişkin davranışları için kullanmayı tavsiye etmiştir. **Leymann**, s. 167.

¹⁰⁷ **Bayram Çetin/ Erkan Yaman/ Adem Peker**, Cyber Victim and Bullying Scale: A Study of Validity and Reliability, Computers & Education, Cilt: 57, Sayı: 4, December 2011, s. 2261; **Mehmet Fatih Yiğit/ Süleyman Sadi Seferoğlu**, Siber Zorbalıkla İlişkili Faktörler ve Olası Çözüm Önerileri Üzerine Bir İnceleme, Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying, Cilt: 4, Sayı: 2, 2017, s: 14.

¹⁰⁸ **Yiğit/ Seferoğlu**, s. 14. Başkaca geleneksel zorbalık tanımları için bkz. **Servet Yetim**, Siber Zorbalık, Türkiye ve ABD Karşılaştırması (ABD v. Drew Dosyası), TBB Dergisi, Cilt: 28, Sayı: 120, 2015, s.327.

Siber zorbalıkta ise geleneksel zorbalıktan farklı olarak teknolojinin, internetin ve özellikle sosyal ağların araç olarak kullanılması, fiillerin bu platformlar üzerinden işlenmesi söz konusu olmaktadır¹⁰⁹.

Her iki zorbalık türünde de zorba ve mağdur arasında güç dengesizliği bulunmaktadır¹¹⁰. Her iki zorbalık türünde de eylemler süreklilik arz edecek şekilde, başka bir deyişle tekrarlanarak gerçekleştirilmektedir¹¹¹. İki zorbalık türünde birtakım ortak noktalar bulunduğu gibi birtakım farklılıklar da bulunmaktadır. Siber zorbalıkta anonim kalma şansı ve gözetim eksikliği daha fazladır¹¹². Teknolojik aletler, internet ve sosyal medya kullanılıyor olduğundan dolayı daha fazla mağdura daha kısa sürede ulaşılabilir. Tarafların fiziksel olarak yan yana gelmiyor olması sebebiyle mağdur faili görmemekte, çoğu zaman kim olduğunu bilmemekte ve mağdurun kaçabilme imkânı da sınırlı olmaktadır¹¹³.

Geleneksel zorbalıkta fiziksel, siber zorbalıkta psikolojik olmak üzere her iki türde de davranışların mağdur üzerindeki etkileri son derece ağır olabilmektedir¹¹⁴.

Bu noktada zorbalık ile ısrarlı takibin ortak özelliklerinin şu şekilde sayılabileceğini düşünmekteyiz¹¹⁵: Eylemlerin süreklilik arz edecek şekilde tekrarlanıyor olması, davranışların mağdur üzerinde ciddi etkiler bırakıyor olması,

¹⁰⁹ **Yun-Kyoung Cho/ Jae-woong Yoo**, Cyberbullying, Internet and SNS Usage Types, and Perceived Social Support: a Comparison of Different Age Groups, Information, Communication & Society, Cilt: 20, Sayı: 10, 2017, s. 2 (**Erişim Adresi:** <http://dx.doi.org/10.1080/1369118X.2016.1228998>) (**Erişim Tarihi:** 25.10.2023); **Yiğit/ Seferoğlu**, s. 14. Başkaca siber zorbalık tanımları için bkz. **Yetim**, s. 328; **Yiğit/ Seferoğlu**, s. 15.

¹¹⁰ **Julian J. Dooley/ Jacek Pyzalski/ Donna Cross**, Cyberbullying Versus Face-to-Face Bullying: A Theoretical and Conceptual Review, Zeitschrift für Psychologie/Journal of Psychology, Cilt: 217, Sayı: 4, 2009, s. 183-184.

¹¹¹ En sık karşılaşılan zorbalık ve siber zorbalık fiil örnekleri için bkz. **Aslan/ Önay Doğan**, s. 106; **Yiğit/ Seferoğlu**, s. 16; **Yetim**, s. 328; **Türkoğlu**, s. 23.

¹¹² **Aslan/ Doğan**, s.96.

¹¹³ **Emel Baştürk Akca/ İdil Sayımer/ Seda Ergül**, Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanmaları ve Siber Zorbalık Deneyimleri: Ankara Örneği, Global Media Journal TR Edition, Cilt: 5, Sayı: 10, Bahar 2015, s.74.

¹¹⁴ “Mağdurlarda tipik olarak tükenmişlik, öfke, keder gibi tepkiler ortaya çıkar. Bu bağlamda depresyon, anksiyete, konsantrasyon eksikliği ve intihara eğilim gibi klinik semptomların gözlenmesi olasıdır.” **Volkan Maviş**, Ceza Hukuku Boyutuyla Siber Zorbalık, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 29, S: 3, 2021, s.2469. Aynı yönde bkz. **Yiğit/ Seferoğlu**, s. 16.

¹¹⁵ Aynı yönde bkz. **Gül**, s. 42.

fiillerin bilişim sistemleri kullanılarak işlenebiliyor olması ve çok fazla kişinin bu tarz fiillere maruz kalıyor olması¹¹⁶.

3. Mukayeseli Hukukta Israrlı Takip

3.1. ABD

Amerika Birleşik Devletleri'nde, 1980'li yılların sonunda, ünlülerin akıl hastası ya da saplantılı hayranları tarafından istenmeyen müdahalelere ve birtakım fiillere maruz kalması olayları “star-stalking” olarak adlandırılmaya başlanmıştır. Daha sonra zaman içerisinde eski partnerleri, tesadüfi tanıdıkları, iş arkadaşları ve diğer vatandaşlarını takip edip rahatsız edenleri de içerecek şekilde genişletilmiştir¹¹⁷. 1989 yılında Rebecca Schaffer'ın hayatını kaybettiği olay “stalking” eylemlerine karşı dünyadaki ilk kanuni süreci başlatan olay olmuştur. Bununla birlikte yine 1989 yılında Orange Country, California'da gerçekleşen dört kadın cinayeti de (devam eden taciz eylemlerine karşı koruma kararı almak isteyen ancak buna rağmen eski partnerlerinin ısrarlı takibine maruz kalmışlardır) bu konudaki yasaların eksik olduğunun farkına varılmasını sağlamıştır¹¹⁸.

Kaliforniya Yasama Meclisi, Eylül 1990'da stalkingin suç olarak tanımlandığı yasayı (California Penal Code § 646.9 {West 1990}) kabul etmiştir. Adı geçen kanun maddesinde stalking “*kasıtlı olarak, kötü niyetli ve tekrarlanan davranışlarla başka bir kişiyi takip eden, taciz eden ve o kişiyi öldüreceğinden veya vücut bütünlüğüne zarar vereceğinden bahisle (inandırıcı şekilde) tehdit eden...*” şeklinde tanımlanmıştır¹¹⁹. Maddenin devamında şu üç durum nitelikli hal olarak sayılmıştır:

- Aynı kişiye karşı sınırlama, yasaklama gibi bir mahkeme kararı varken bu suçun işlenmesi,

¹¹⁶ Bu noktada yazarın aktardığı 77'nci sayfa ve devamında yer alan istatistiksel veriler incelendiğinde öğrencilerinde zorbalığa maruz kalma oranlarının ne kadar yüksek olduğu görülmektedir. **Akca/ Sayımer/ Ergül**, s. 77-82.

¹¹⁷ **Purcell/ Pathé/ Mullen**, Stalking, s. 3-4.

¹¹⁸ **Matthew J. Gilligan**, Stalking the Stalker: Developing New Laws to Thwart Those Who Terrorize Others, Georgia Law Review, Cilt: 27, Sayı: 1, Fall 1992, s. 285 (**Erişim Adresi:** <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/geolr27&i=293>) (**Erişim Tarihi:** 26.10.2023); **Korkodeilou**, s. 17; **Purcell/ Pathé/ Mullen**, Stalking, s. 7.

¹¹⁹ (**Erişim Adresi:** <https://law.justia.com/codes/california/2022/code-pen/part-1/title-15/chapter-2/section-646-9/>) (**Erişim Tarihi:** 37.10.2023).

- Kasten yaralama, Aile Kanunu ve Medeni Kanunundan kaynaklanan bazı yükümlülöklere aykırı davranma ve tehdit suçlarından hüküm giydikten sonra bu suçun işlenmesi,
- Bu suçtan mahkûm olduktan sonra tekraren bu suçun işlenmesi.

Kaliforniya Eyaleti'nden sonra 1992 yılında otuz eyalet daha ve 1993'te kalan on dokuz eyalet stalkinge karşı kanuni düzenlemeler yapmışlardır¹²⁰. Böylece hem federe devletlerin tamamında hem de federal düzeyde stalkinge ilişkin kanuni düzenlemeler bulunmaktadır. Federal düzeyde stalkinge karşı var olan yasal düzenleme "Federal Interstate Stalking Punishment and Prevention Act", Türkçeye Federal Eyaletler Arası Stalking Ceza ve Önleme Yasası olarak çevrilebilecektir¹²¹.

Eyalet yasaları, mağdurun korkması, duygusal anlamda baskı hissetmesi ve failin kastı hususlarında farklılıklar içermektedir. Örneğin, bazı eyalet yasaları mağdurun korkmasını aramakta iken bazıları eylemin makul bir insan üzerinde korku yaratacak nitelikte olmasının yeterli olduğunu düzenlemiştir¹²². Bazı eyaletler ise suçun oluşması için takip fiillerine ek olarak açık tehdit veya saldırının varlığını aramaktadır¹²³. Bununla birlikte Kaliforniya eyaletinde mağdurun önemli derecede duygusal sıkıntı yaşamasını aranırken Wisconsin eyaletinde suçun oluşması için failin mağdur ile fiziksel veya görsel yakınlık kurması aranmaktadır¹²⁴.

İşlenen suçlarda nerenin yetkili olduğu, davanın hangi eyalette açılacağı konusunda tek bir kural olmamakla beraber şu üç unsur gözetilmektedir: hareketin gerçekleştiği yer, neticenin meydana geldiği yer, karma mahiyette suçun unsurlarından birinin gerçekleştiği yer¹²⁵.

¹²⁰ **Purcell/ Pathé/ Mullen**, Stalking, s. 8; **Mazingo**, s. 346.

¹²¹ **Cassie Cox**, Protecting Victims of Cyberstalking, Cyberharassment and Online Impersonation Through Prosecutions and Effective Laws, Jurimetrics, Spring 2014, Cilt: 54, Sayı: 3, 2014, s. 283. Bu düzenleme kapsamında, failin kastı noktasında uygulamada zorluklar yaşandığı, United States v. Infante davası ile açıkça görüldüğü ifade edilmiştir. **Cox**, s. 287.

¹²² **Shannan Catalano**, Stalking Victims in the United States – Revised, U.S. Department of Justice Office of Justice Programs Bureau of Justice Statistics Special Report, September 2012, s. 3 (**Erişim Adresi**: <https://bjs.ojp.gov/library/publications/stalking-victims-united-states-revised>) (**Erişim Tarihi**: 30.04.2024)

¹²³ **Mazingo**, s. 349-350.

¹²⁴ **Korkodeilou**, s. 22.

¹²⁵ **Cox**, s. 292-293.

Mağdurların somut olayın şartlarına göre cezai başvuru haricinde hukuk davası açma yoluna başvurma haklarının da bulunduğu ancak ikinci yolun zor olduğu ve faili caydırıcı gücünün düşük olduğu belirtilmektedir¹²⁶.

Bazı ABD Eyaletlerinde (örneğin Michigan) stalking teşkil eden davranışlar *numerus clausus* olmayacak şekilde -örnekleme yoluyla- sayılmıştır¹²⁷: “*mağduru takip etmek, mağdurunun ikametinin dış bölgesine veya sıklıkla gittiği yerlerde beklemek, mağduru gözetim altında tutmak, mağdurun mülküne girmek veya müdahale etmek, mağdura telefon etmek, mektup göndermek veya elektronik iletiler göndermek veya başka şekilde iletişim kurmaya çalışmak.*”

Amerikan doktrininde, kanun metninde stalking teşkil eden fiillerin sayılmamış olmasının “belirsizlik doktrinine¹²⁸” (The Doctrine of Vagueness) aykırılık teşkil edip etmeyeceği hususu tartışılmıştır. Belirsizlik doktrininin bir gereği olarak hangi davranışların suç teşkil edeceğinin yeterince açık olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Ancak diğer yandan kanun koyucular mahkemelerin kendilerini yalnızca sayılan fiillerle sınırlı kalmak zorunda hissetmesini istemediğinden fiillerin kanun metninde sınırlı sayıda saymadıkları belirtilmiştir¹²⁹.

Birçok eyalette anti-stalking kanunu suçun oluşması için iki veya daha fazla hareketin varlığını aramaktadır. Bununla birlikte herhangi bir sayı belirtmeksizin Türkçeye bir dizi eylem olarak çevrilebilecek “series of acts” nitelikte eylemlerin varlığını arayan eyaletler de bulunmaktadır. Ancak ABD mahkemeleri *People v. Heilman*, 1994 davasında bu ifadeyi en az iki kez gerçekleştirilen eylemler anlamına gelmektedir şeklinde yorumlamıştır¹³⁰.

¹²⁶ Gilligan, s. 288-289; Türkoğlu, s. 25.

¹²⁷ Purcell/ Pathé/ Mullen, Stalking, s. 12.

¹²⁸ Bu ilke başkaca kaynaklarda “Principle of Certainty” belirlilik ilkesi olarak ele alınmıştır. **Murat Sevinç**, Amerikan Yüce Mahkemesi, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt: 51, Sayı: 01, 1996, s. 399. Aynı yönde düzenlemenin belirlilik ilkesine uygunluğunun sağlanması gerektiği konusundaki tartışmalar için bkz. dn. 46.

¹²⁹ Purcell/ Pathé/ Mullen, Stalking, s. 11-12; Korkodeilou, s. 21.

¹³⁰ Purcell/ Pathé/ Mullen, Stalking, s. 12.

3.2. Almanya

Almanya’da suç olarak kabul edilmeden önce ısrarlı takip eylemlerine karşı başvurulacak özel hukuk düzenlemesi 2001 yılında yürürlüğe gitmiştir. Türkçe’ye “Şiddet ve Taciz Eylemlerine Karşı Medeni Hukuk Korumasına İlişkin Yasa” olarak çevrilebilecek olan ve kısaca Şiddetten Koruma Kanunu olarak da adlandırabileceğimiz “Gewaltschutzgesetz - GewSchG¹³¹” mağdura, ısrarlı takip fiillerine karşı ilgili kimsenin evden uzaklaştırılması yönünde koruma kararı alma imkânı sağlamaktadır. Bununla birlikte Alman Medeni Kanununda düzenlenen önleme davası, maddi ve manevi tazminat davaları açılabilmesi kabul edilmektedir¹³².

Ancak zamanla, bu kanun hükümlerinin yetersiz kalması ve ısrarlı takip teşkil eden davranışlarla mücadele noktasında, daha iyi bir koruma sağlamak için daha etkin düzenlemelere ihtiyaç duyulması nedeniyle cezai düzenleme yapılmak istenmiştir¹³³.

Alman Ceza Hukukunda ısrarlı takip; Alman Ceza Kanununun (Strafgesetzbuch – StGB¹³⁴) 238’inci maddesinde “Nachstellung” başlığı ile düzenlenmiştir¹³⁵. Bu düzenleme biri 2017 yılında “ısrarlı takibe karşı korumanın iyileştirilmesi yasası” ile ve diğeri 2021 yılında “ısrarlı takiplere karşı daha etkin mücadele ve siber ısrarlı takibin cezalandırılması yasası” ile olmak üzere iki kez değişikliğe uğramıştır¹³⁶.

2007 yılındaki ilk hali ile zarar suçu olarak düzenlemişken 2017 yılı değişikliği ile tehlike suçuна dönüştürülmüştür¹³⁷. Bu durumun; neticenin ısrarlı takip fiilleri

¹³¹ 11.12.2001 - BGBl. I s. 3513 (**Erişim Adresi:** <https://www.gesetze-im-internet.de/gewschg/BJNR351310001.html>) (**Erişim Tarihi:** 27.10.2023); Ünver, s. 109.

¹³² Türkmen, s. 1396.

¹³³ Ünver, s.109; Türkoğlu, s. 34.

¹³⁴ Orijinal dilinde kanun metni için bkz. <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/index.html> (**Erişim Tarihi:** 27.10.2023); İngilizce çeviri kanun metni için bkz. https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/index.html (**Erişim Tarihi:** 27.10.2023); Eserinde kanun metninin kendi Türkçe çevirisini paylaşan çalışma için bkz. Bozbayındır/ Önok, s. 322.

¹³⁵ Bu hüküm, “*Stalking Mağdurlarının Korunmasına İlişkin Kanun Değişikliği*” olarak adlandırılan ve Alman Federal Resmi Gazetesi’nde (Bundesgesetzblatt – BGBl) yayınlanarak 31.03.2007 tarihinde yürürlüğe giren, 22.03.2007 tarihli ve 40. Ceza Kanunu Değişiklik Kanunu aracılığıyla Alman Ceza Kanunu’na eklenmiştir. Ünver, s. 110-111.

¹³⁶ Bozbayındır/ Önok, s. 315.

¹³⁷ Ünver, s. 115; Bozbayındır/ Önok, s. 315. Alman kanun koyucusunun bu tercihi Alman doktrininde; suçun oluşması için neticenin aranmamasının ve failin hareketinin elverişliliğinin yeterli olmasının cezalandırılabilirliğin öne çekilmesi anlamına geleceği yönünde eleştirilere tabi tutulmuştur.

sonrasında mağdurun tepkisine bağlı olduğu ancak olması gerekenin failin hareketlerinin elverişliliğinin incelenmesi olduğu böylece suç tipinin uygulanmasının kolaylaşacağı hedefinden kaynaklandığı açıklanmıştır¹³⁸.

Suç tipinin adının İngilizceden doğrudan “stalking” olarak alınması ve bu şekilde kullanılması fikirleri kabul edilmemiş, Alman kanunun İngilizce kökenli kavramların tesiri altında kalmaması hedeflenmiştir¹³⁹.

Israrlı takip suçuna ilişkin ilk Alman yargı kararı Lübeck Eyalet Mahkemesi tarafından verilmiştir¹⁴⁰.

Ünver’in aktarımına göre “*Almanya’da son yıllarda yapılan araştırmalar ısrarlı takip eylemlerinin (gerçekleşme sıklığına göre sıralandığında) çoğunlukla; mağduru telefonla aramak, yakınlarında dolaşmak, mektup veya mail göndermek, hakaret etmek veya aşağılamak, takip etmek, üçüncü kişi üzerinden temas kurmak, tehdit etmek, evinin önünde durmak...*” şeklinde gerçekleştiği ortaya konmuştur¹⁴¹.

Suçun ilk halinde, bu suçun oluşabilmesi için failin hareketlerinin mağdurun çeşitli tedbirler almasına yol açacak şekilde yaşam tarzında ciddi değişikliğe sebebiyet vermesi aranmıştır¹⁴².

Israrlı takip mağdurlarının esasında ısrarlı takip teşkil etmeyecek fiiller de dâhil olmak üzere fazlaca suç duyurusunda bulunması ile savcılığın ve mahkemelerin 238.

Georg Steinberg, Die Missratene Änderung des § 238 StGB, Juristen Zeitung, Cilt: 72, Sayı:13, 2017, s. 677-680 (Bozbayındır, Önok, s. 315’ten naklen).

¹³⁸ Aynı zamanda düzenlemenin ilk halinde zarar suçu olarak vücut bulan ısrarlı takip suçunda zararın oluşabilmesi için mağdurun hayatında önemli değişikliklerin meydana gelmesinin arandığı ve bu suçun oluşmasının mağdurun hareketlerine bağımlı olduğu ifade edilmiştir. Bozbayındır, Önok, s. 317.

¹³⁹ **Tillmann Bartsch/ Linda Damhuis/ Katharina W. Schweder**, Der Straftatbestand der Nachstellung- § 238 StGB, Stalking in Deutschland (Ed. Deborah F. Hellmann), Nomos Verlag, Baden-Baden, s. 13 (Bozbayındır, Önok, s. 317’den naklen).

¹⁴⁰ Mahkeme kararı bilgileri LG Lübeck, Beschluss vom 14.02.2008 – 2b Qs 18/08 (Jus, 2008, Heft: 6, s. 553) olup kararın içeriği hakkında detaylı bilgilendirme için bkz. **Ünver**, s. 116.

¹⁴¹ **Bernhard Weiner/ Ute Ingrid Haas**, Opferrechte bei Stalking, Gewalt-und Sexualverbrechen, 2009, s. 191 (**Ünver**, s.113’ten naklen).

¹⁴² **Ünver**, s. 115, **Türkoğlu**, s. 35.

Maddeyi dar yorumlamaları sonrasında bu suça dayalı mahkûmiyet kararlarının sayısının düşük kaldığı gözlenmiştir¹⁴³.

Bu durumla mücadele etmek amacıyla 2021 yılında yapılan değişiklik ile hem suçun kapsamı genişletilmiş hem de suçun cezası artırılmıştır. Bu değişikliklere örnek vermek gerekirse; failin, suç tipinde tanımlanan fiilleri işleme sıklığı açısından ısrarla/inatla (beharrlich) kavramı yerine müteaddit defa (wiederholt) kavramı ve mağdurun hayatı üzerinde ağır etkide bulunma durumu yerine önemsiz sayılmayacak etki durumu tercih edilmiştir¹⁴⁴.

Suç serbest hareketli bir suç olarak düzenlenmiştir. Bununla birlikte madde metninde birtakım fiiller sayılmışsa da “*yukarıdaki fıkralara benzer bir fiil işleme*”nin de suç sayılması yöntemi kabul edilmiştir. Böylece sayılan fiiller numerus clausus teşkil etmemekte, örnekleme yoluyla sayılmış bulunmaktadır.

2021 yılında yapılan değişiklik ile suç şikâyet tabi olmaktan çıkartılmıştır.

3.3. Avusturya

Avusturya Ceza Kanunu ısrarlı takibi ayrı bir suç olarak düzenlemeyi tercih etmiştir. Bu suç; 01.07.2006 yılında yürürlüğe giren “Ceza Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun¹⁴⁵” ile değişik Avusturya Ceza Kanununun ısrarlı takip anlamına gelen “Beharrliche Verfolgung” başlıklı 107a maddesinde düzenlenmiştir¹⁴⁶.

Avusturya Hukukunda, ısrarlı takip teşkil eden fiillere karşı, cezai düzenlemeler haricinde yaklaşmama ve iletişim kurma yasağı gibi koruma önlemleri alınmasına ilişkin düzenlemeler de bulunmaktadır. Avusturya İcra Kanununa göre kişiler, kendilerinin vücut bütünlüğüne yönelik saldırı veya tehdit fiilleri ile ruhsal

¹⁴³ **Lothar Kühlen**, Stalking als kriminalpolitisches Problem, Zeitschrift für Internationale Strafrechtswissenschaft, Heft 3, 2018, s. 94 (Bozbayındır, Önok, s. 319’den naklen).

¹⁴⁴ **Bozbayındır/ Önok**, s. 319-320.

¹⁴⁵ Kanun numarasını BGBl. I Nr. 56/2006 olarak paylaşan yazar bu kanun ile birlikte aynı zamanda Avusturya İcra Kanununda değişiklik yapıldığını ve sayılan birtakım fiillere yasaklama gibi tedbirlerle saldırının önlenmesinin güvence altına alınabileceğini belirtmiştir. **Türkmen**, s. 1399.

¹⁴⁶ **Türkmen**, s. 1398. Orijinal dilinde Avusturya Ceza Kanunu metni için bkz. <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296> (**Erişim Tarihi**: 28.10.2023).

sağlığını bozacak davranışları gerçekleştiren kişiye karşı sayılan koruma tedbirlerini talep etme hakkına sahiptir¹⁴⁷.

Avusturya Ceza Kanunu 107a maddesinin birinci fıkrasında bir kişiyi ısrarla takip eden kişinin bir yıla kadar hapis veya 720 günlük para cezası ile cezalandırılacağını düzenlemektedir. İkinci fıkrada ise ısrarlı takibin varlığı için takip edenin mağdurun yaşam tarzını etkileyebilecek şekilde uzun bir süre boyunca sayılan eylemlerden birini gerçekleştirmesi gerekmektedir denmekle şu fiiller sınırlı sayıda sayılmıştır:

- Fiziksel olarak yakınlık sürdürmek,
- Telekomünikasyon yoluyla, diğer iletişim araçlarını kullanarak veya üçüncü kişiler aracılığıyla iletişim kurmak,
- Kişisel verilerini kullanarak onun adına mal veya hizmet siparişi vermek,
- Kişisel verileri kullanarak üçüncü kişileri onunla iletişim kurmaya zorlamak,
- Kişinin açık rızası olmaksızın kişisel yaşam alanına ilişkin özel bilgi ve görüntüleri yaymak¹⁴⁸.

Bu suç, çalışmamızda incelediğimiz diğer ülke düzenlemelerinden farklı bir yöntem belirlenerek, bağlı hareketli bir suç olarak düzenlenmiştir. Yalnızca kanunda sayılan fiiller ile işlenebilecektir. Bu durum her ne kadar belirlilik ilkesine uygun davranılması anlamına gelmekte ise de bu kez maddenin uygulanma alanının daraltılmış olma tehlikesi söz konusudur.

Maddenin üçüncü ve son fıkrasında ise bir nitelikli hal ile bir neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış hal düzenlenmiştir. Buna göre birinci fıkra gereğince işlenen suçun süresinin bir yılı aşması durumunda fail üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır denmektedir. Bunun haricinde failin davranışları sebebiyle mağdur intihar ederse veya

¹⁴⁷ **Türkmen**, s. 1398.

¹⁴⁸ **Türkmen**, s. 1399; **Türkoğlu**, s. 36-37.

failin davranışları mağdurun intihar girişiminde bulunmasına sebebiyet verirse yine fail üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır denmektedir.

3.4. İtalya

Israrlı takip suçu, İtalyan Ceza Kanunu'nda 612 bis maddesi ile düzenlenmiştir¹⁴⁹. Madde başlığı “atti persecutori” olup bu kavramın anlamının eziyet verici davranışlar, eziyet veren eylemler olduğu ve İngilizcedeki “stalking” kavramına tam olarak karşılık gelmediği ifade edilmiştir¹⁵⁰. Bununla birlikte “stalking” kelimesinin zamanla tercümesi yapılmadan orijinal haliyle İtalyan hukukunda kullanılır hale gelmiştir¹⁵¹.

612 bis maddesi ile düzenlenen ısrarlı takip suçu, tehdit suçunu düzenleyen 612'nci maddenin ardından düzenlenmiştir.

Kanun metninin ilk halinde yer almamasına rağmen 2013 yılında yapılan değişiklik ile “fiil daha ağır bir suç teşkil etmediği takdirde” ibaresi eklenmiştir¹⁵². Böylece suç tali bir suç olarak düzenlenmiş bulunmaktadır¹⁵³.

Suçun belirlilik ilkesine uygun olup olmadığı hususunda doktrinde tartışmalar bulunması hususu ABD ve Almanya ile benzerdir¹⁵⁴. İtalyan Anayasa Mahkemesi, 11.06.2014 tarihli kararı ile belirlilik nedeniyle kanunilik ilkesine aykırılık itirazını reddetmiştir¹⁵⁵.

Suç düzenleyen madde metninde mağdurun, tekrar eden davranışlar ile “tehdit veya taciz” edilmesinden söz edilmektedir. Burada bahsedilen taciz, cinsel anlamda değil rahatsızlık verme anlamındadır. Bununla birlikte bağlı hareketli bir

¹⁴⁹ İtalya Cumhuriyeti Resmi Gazetesi'nde yer alan orijinal dilinde kanun metni için bkz. https://www.gazzettaufficiale.it/dettaglio/codici/codicePenale/612_1_2 (Erişim Tarihi: 27.10.2023)

¹⁵⁰ **Türkoğlu**, s. 43, **Bozbayındır/ Önok**, s. 339.

¹⁵¹ **Francesco Macri**, Il Cyberstalking, in: Cybercrime (Ed. A. Cadoppi / S. Canestrari / A. Manna / M. Papa), UTET Giuridica, Vicenza 2019, s. 615 (Bozbayındır/ Önok, s. 339'dan naklen).

¹⁵² **Bozbayındır/ Önok**, s. 340.

¹⁵³ **Türkoğlu**, s. 43.

¹⁵⁴ **Francesco Antolisei**, Manuale di Diritto Penale - Parte Generale (Ed. L. Conti), 16. Bası, Dott. A. Giuffrè Editore, Milano, 2013, s. 160 (Bozbayındır, Önok, s. 343'ten naklen); **Carlotta Cassani**, Atti Persecutori e Recenti Modifiche Normative: Spunti di Riflessione, Archivio Penale 1, 2018, s. 6 (Bozbayındır, Önok, s. 343'ten naklen).

¹⁵⁵ **Bozbayındır/ Önok**, s. 343.

suçtan söz etmek mümkündür. Nitekim bu suç ancak tehdit veya taciz yoluyla işlenebilecektir¹⁵⁶.

Alman Ceza Kanunu'nda yapılan düzenlemeden farklı olarak İtalyan Ceza Kanunu'nda ısrarlı takip suçunda, hangi davranışların bu suçu oluşturacağı konusunda herhangi bir sayma, örnekleme yapılmamıştır¹⁵⁷.

Suçun oluşması için "tekrar eden davranışlar"dan söz edilmekte olup, en az iki davranışın varlığı gerekmektedir¹⁵⁸. Bununla birlikte kasten işlenebilen bu suçun oluşması için kanunda sayılan üç neticeden en az birinin oluşması aranmıştır:

- Mağdurda süregelen/devam eden ağır bir endişe/kaygı veya korku durumunun oluşması,
- Mağdurun kendisinin yakın bir akrabasının veya duygusal olarak bağlı olduğu bir kimsenin güvenliğınden makul korku duymasına yol açılması,
- Mağdurun yaşama alışkanlıklarının değışmesi¹⁵⁹.

Bu suçun soruşturulması ve kovuşturulması şikâyeteye tabi tutulmuştur¹⁶⁰.

4. İsrarlı Takip Suçunun Tarihsel Gelişimi

Toplumu yaralayan, hoşnutsuzluğa sebep olan ve medyanın da etkisiyle gündemde uzun süre yer tutan olaylar birtakım kanun değışikliklerinde etkili olabilmektedir. Ülkemizde bu duruma, asla tasvip etmediğimiz ve hepimizin kalbinde yara açan kadına karşı şiddet vakalarının artış göstermesi üzerine TCK'da ve CMK'da değışiklikler yapılması örnek olarak gösterilebilir¹⁶¹.

¹⁵⁶ Bozbayındır/ Önok, s. 345.

¹⁵⁷ Carolina Villacampa Estiarte, La introducción del delito de "atti persecutori" en el Código penal italiano, InDret, Cilt: 3, 2009, s. 21 (Bozbayındır/ Önok, s. 346'dan naklen).

¹⁵⁸ Estiarte, s. 21 (Bozbayındır/ Önok, s. 346'dan naklen).

¹⁵⁹ Bozbayındır/ Önok, s. 347.

¹⁶⁰ Türkoğlu, s. 44.

¹⁶¹ 7406 sayılı "Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değışiklikler Yapılmasına Dair Kanun", 27 Mayıs 2022 tarihli 31848 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanun değışikliği ile kasten öldürme, kasten yaralama, işkence, eziyet, tehdit suçlarının kadına karşı işlenmesi hâli nitelikli hal olarak eklenmiştir. Detaylı açıklama için bkz. <https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/turk-ceza-kanunu-ve-bazi-kanunlarda-degisiklik-yapilmasina-dair-kanun-hakkinda-bilgi-notu-82731> (Erişim Tarihi: 03.10.2023).

Dünyada ise bu duruma örnek verilebilecek olay, aynı zamanda çalışmamızın konusunun başlangıç noktasını oluşturan Rebecca Schaffer vakasıdır. Aslında başlangıcı ve var oluşu çok daha eski tarihlere dayanan¹⁶² ısrarlı takip fiilleri, doktrindeki genel kabule göre Rebecca Schaffer olayı sonrasında bu konuda kanuni bir düzenleme yapılması ihtiyacının gündeme gelmesiyle, ilk kez 1990 yılında ABD'nin Kaliforniya eyaletinde yasalaşmıştır¹⁶³.

Rebecca Schaffer Amerikalı ünlü bir oyuncudur. 1989 yılında henüz 22 yaşındayken kendisini uzun süredir ısrarla takip eden, mektuplar gönderen ve kendisine ulaşmaya çalışan Robert Bardo isimli takıntılı bir sözde hayranı tarafından silahla vurularak öldürülmesi sonucu hayatını kaybetmiştir¹⁶⁴. Ancak bu olay ne ilk ne de son değildir. Bu olaydan önce gerçekleşmiş ve medyanın ilgisini çektiği için o dönem gündem olmuş üç ünlü olay daha bulunmaktadır.

1981 yılında John Hinckley isminde birisi, Amerikalı ünlü oyuncu Jodie Foster'ı etkilemek amacıyla dönemin başbakanı Ronald Reagan'a karşı suikast girişiminde bulunmuştur. Jodie Foster, 1976 tarihli bir film olan Taxi Driver'ın kadın başrolüdür. Bu filmi defalarca izleyen Hinckley, Foster'a karşı sözde büyük bir hayranlık duymaya başlamıştır. Bu hayranlığını şiir, hediyeler ve mektuplarla sürekli olarak Foster'a iletmeye çalışmıştır. Devamında zamanla ünlü oyuncuyu takip etmeye başlamıştır. Bütün uğraşlarına rağmen Foster'ın ilgisini çekememesi üzerine, adı geçen filmin bir sahnesinden esinlenerek dikkat çekici bir cinayet planı yapmıştır. Böylece Foster'ın dikkatini çekmeyi ve kendisini tanıtmayı hedeflemiştir. Başkan Reagan'a karşı suikast girişiminde bulunmuş, akabinde yakalanmıştır¹⁶⁵.

1982 yılında, Amerikalı ünlü oyuncu Theresa Saldana, iki filmini izledikten sonra kendisine hayran olduğunu düşünen saplantılı bir kişi olan Arthur Jackson

¹⁶² J. Reid Meloy, Stalking: An Old Behavior, A New Crime, The Psychiatric Clinics of North America, Cilt: 22, Sayı:1, 1999, s. 85; Estiarte, s. 6 (Bozbayındır/ Önok, s. 301'den naklen); Soygüt, s.2782; Doğan, s. 138.

¹⁶³ Estiarte, s. 6 (Bozbayındır/ Önok, s. 301'den naklen); Uyumaz/ Akdağ, s.52; Özar, s.1402; Dülger, İsrarlı Takip, s. 26; Gül, s. 15.

¹⁶⁴ Karakuş Öztürk, s. 467-468; Şenses/ Karaaslan, s. 1530.

¹⁶⁵ Bağ, s. 174; Karakuş Öztürk, s. 465-466.

tarafından, özel bir dedektif aracılığıyla adresinin bulunması ve kendisinin takip edilmesi sonrasında saldırıya uğramış ve yaralanmıştır¹⁶⁶.

1988 ile 1992 yılları arasında David Letterman isimli Amerikalı talk show sunucusu, komedyen, yaklaşık dört yıl boyunca Margeret Ray isimli bir kadın tarafından takip edilmiştir. Bu süreçte defalarca konut dokunulmazlığı ihlali suçundan gözaltına alınmasına ve ceza almasına ve akıl hastanesine yatırılmasına rağmen taburcu olduktan sonra yine Letterman'ın evinin dışında bulunduğu ortaya çıkmıştır¹⁶⁷.

Yukarıda sayılan dört örnek, olay dördünün de ünlü olması dolayısıyla medyanın ilgisini çekmesi ve haberlerinin yapılması sonrasında duyulmuş ve bilinir hale gelmiştir. Oysa sayılanlar haricinde, dünyanın var oluşundan ilk kez suç olarak düzenlendiği tarihe kadar belki de yüz binlerce kez yaşanmış ancak duyulmamış ısrarlı takip örnekleri bulunmaktadır¹⁶⁸.

Israrlı takip fiillerinin ülkemiz mevzuatında yer alması, örnek olarak sayılan olaylar sonrasında hız kazanarak ilk olarak 1990'da ve devamı yıllarda Amerika'da suç olarak kanunlarda yer edinmeye başlamasından sonradır.

Türkiye Cumhuriyeti, Avrupa Konseyi'nin kurucu ülkeleri arasında sayılmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa Konseyi üyesi devletler tarafından imzalanarak 1953'te yürürlüğe girmiştir. Taraf üyelerin bu sözleşmeye uyumlarını denetlemek amacıyla da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kurulmuştur.

¹⁶⁶<https://www.nytimes.com/2016/06/09/arts/television/theresa-saldana-actress-and-attack-survivor-dies-at-61.html> (Erişim Tarihi: 03.10.2023); **J. Reid Meloy/ Rhonda Saunders**, The Psychology of Stalking: Clinical and Forensic Perspectives, Academic Press, San Diego California, 1998 s. 26,27 (Erişim Adresi: <https://archive.org/details/psychologyofstal0000unse/page/n7/mode/2up>) (Erişim Tarihi: 06.05.2024); **Uyumaz/ Akdağ** s.53'ten; **Taşkın** s. 102.

¹⁶⁷ **Christina Perez**, Stalking: When Does Obsession Become a Crime, American Journal of Criminal Law, Cilt: 20, Sayı: 2, Winter 1993, s. 269.

¹⁶⁸ Doktrinde sıklıkla adı geçen başka bir ısrarlı takip örneği için bkz. 1989 yılında Regina Butkowski isimli bir kadın, bir sağlık kulübünde tanıştığı Pernell Jefferson isminde bir erkek tarafından sürekli olarak aranmış, kendisiyle randevuya çıkmazsa öldürülmekle tehdit edilmiştir. Bu süreçte son olarak Jefferson, Butkowski'yi kaçırmış, kafasına ateş ederek öldürdüğü bedenini üzerine benzin dökerek ateşe vermiş ve bir dere yatağına bırakmıştır. Butkowski'nin cesedi sekiz ay boyunca bulunamamıştır. **Richard A. Lingg**, Stopping Stalkers: A Critical Examination of Anti-Stalking Statutes, St. John's Law Review, Cilt: 67, Sayı: 2, Spring 1993, s. 347.

Türkiye Cumhuriyeti, AİHS'in denetim sürecine bireysel başvuru hakkını 1987'de, AİHM'in zorunlu yargı yetkisini 1990'da kabul etmiştir¹⁶⁹.

AİHM, 9 Haziran 2009 tarihinde “Opuz-Türkiye kararı” olarak anılan çok önemli bir karara imza atmıştır¹⁷⁰. Başvurucu Nahide Opuz, eşi Hüseyin Opuz tarafından farklı tarihlerde beş kez saldırıya uğramış, bir kez tehdit edilmiştir. Sonrasında başvurusunun annesi de Hüseyin Opuz'dan; kendilerini ölümle tehdit ettiğinden, bıçak veya silah gösterip, kendisini, davacı kızını, torunlarını her gün kapılarına gelerek ölümle tehdit ettiğinden, telefonla rahatsız ettiğinden, kendilerine küfürler ettiğinden, konut dokunulmazlığını ihlal ettiğinden ve hayatının her an tehlikede bulunduğundan bahisle şikâyetçi olmuştur. Devam eden süreçte başvuru Nahide Opuz'un annesi Hüseyin Opuz tarafından öldürülmüştür. Bunun üzerine cezaevine giren Hüseyin Opuz yargılama devam ederken tutuklu kalınan süre ve dosyanın temyiz mahkemesince incelenecek olmasından bahisle serbest bırakılmıştır. Ancak serbest bırakılmasından sonra Hüseyin Opuz, başvuru Nahide Opuz'un o dönemki erkek arkadaşından başvurusunun adresini öğrenmeye çalışmış, istediği bilgiyi alamayınca hem onu hem de başvuru Nahide Opuz'un öldüreceğini, başvurusunun annesini zaten öldürdüğünü kendilerini de öldürmekten tereddüt etmeyeceğini söyleyerek tehdit etmiştir. Hüseyin Opuz'un bu tehditlerinin devam ediyor olması karşısında başvuru Nahide Opuz kendisini bulamasın diye sürekli olarak adreslerini değiştirmek durumunda kalmıştır. Nahide Opuz'un, Hüseyin Opuz tarafından sürekli olarak şiddete maruz kalması, tehdit edilmesi, cezaevine girip çıktıktan sonra tehditlerin devam etmesi fiillerinin ısrarlı takip olarak değerlendirilebileceği söylenmektedir¹⁷¹.

AİHM, burada “...ceza hukuku sisteminin, H.O.'nun başvuran ve annesinin şahsi bütünlüğüne karşı işlediği kanuna aykırı fiillerin etkili şekilde önlenmesini sağlayacak caydırıcı bir etkiye sahip olmadığı, ... Başvuran ve annesinin çektikleri

¹⁶⁹ https://www.mfa.gov.tr/insan-haklari_.tr.mfa (Erişim Tarihi: 13.10.2023); <https://www.mfa.gov.tr/insan-haklari-ve-avrupa-konseyi.tr.mfa> (Erişim Tarihi: 13.10.2023).

¹⁷⁰ AİHM, Opuz/Türkiye, 09.06.2009, Başvuru No: 33401/02, (Dışişleri Bakanlığı Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları Genel Müdür Yardımcılığı Tarafından Gayriresmi Özet Çeviri, <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-124268>, Erişim Tarihi: 13.10.2023)

¹⁷¹ Doğan, s. 149; Uyumaz/ Akdağ, s.48.

sıkıntının kadınlara karşı ayrımcılık türlerinden biri olan cinsiyete dayalı şiddet olarak kabul edilebileceği, ... Hükümet tarafından son yıllarda yürütülen reformlara rağmen, geçmiş yıllarda mevcut davada tespit edildiği gibi adli sistemin genel pasifliği ve saldırganların cezai yaptırıma tabi tutulmaması, aile içi şiddeti çözmeye uygun adımın atılmasında gereken sorumluluğun alınmadığı, ... AİHS'nin 2. ve 3. maddelerince güvence altına alınan haklarından yararlanmada başvurana ve annesine kanun önünde eşitlik sağlama hususundaki iç hukuk yollarının etkili olmadığı... AİHS'nin 2. ve 3. maddeleri ile birlikte 14. maddesinin ihlal edildiği” yönünde karar vermiştir.

Böylece AİHM, “yargı makamlarının, genel olarak kadına yönelik şiddet konusunda gereken hassasiyeti göstermeyip kayıtsız kalmasını, sanıkların şiddet eylemlerinin caydırıcı bir cezai yaptırıma tabi tutulmamasını göz önüne alarak Nahide Opuz ve annesinin toplumsal cinsiyete dayalı şiddete ve dolayısıyla şiddetten korunma noktasında ayrımcılığa tabi tutulduğunu... tespit ederek” bu konuda önemli bir standart oluşturmuştur¹⁷².

Bunun üzerine Türkiye, anılan karardan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmek üzere İstanbul’da imzaya açılan ve bu sebeple “İstanbul Sözleşmesi” olarak anılan “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi”ni 11.05.2011 tarihinde ilk imzalayan devlet olmuştur¹⁷³. İstanbul Sözleşmesi’ni imzalayan devletler, kadınlara karşı herhangi bir şiddet eylemine girişmekten imtina edeceklerini, bu yükümlülüğe uygun bir biçimde hareket edeceklerini ve gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklarını sözleşmenin 5’inci maddesi ile taahhüt etmişlerdir. İstanbul Sözleşmesi, üye ülkelerin mevzuatlarında ısrarlı takip fiillerinin suç olarak düzenlenmesi noktasında adeta bir “lokomotif” olmuştur¹⁷⁴.

İstanbul Sözleşmesi, 24.11.2011 tarihli 6251 Sayılı Kanun ile onaylanmıştır. İstanbul Sözleşmesi 8 Mart 2012 Tarihli ve 28227 Sayılı Resmî Gazete (Mükerrer) ile

¹⁷² Soygüt, s. 2791.

¹⁷³ 24.11.2011 tarihli 6251 sayılı kanun ile “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi” onaylanmıştır.

¹⁷⁴ Soygüt, s.2782.

yayımlanarak yürürlüğe girmiştir¹⁷⁵. Ardından 6284 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” 20 Mart 2012 Tarihli ve 28239 Sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir¹⁷⁶. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği de 18.01.2013 tarihli ve 28532 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından Aralık 2016 tarihinde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020) yayımlanmıştır¹⁷⁷. Anılan raporda:

- AB Temel Haklar Ajansı tarafından 2014 yılında 28 AB üyesi ülkede, 42.000 kadınla yüz yüze gerçekleştirilen araştırma sonucunda, 15 yaşından itibaren kadınların %18’inin ısrarlı takip mağduriyeti yaşadığı,
- Türkiye genelinde, her 10 kadından yaklaşık 3’ünün en az bir kez ısrarlı takibe maruz kaldığı, en yaygın ısrarlı takip biçimlerinin, sürekli telefonla arama (%19), kısa mesaj, mektup veya e-posta gönderme (%8) ya da sosyal medya aracılığıyla takip etme (%6) ile kadının çalıştığı ya da yaşadığı yere gelerek rahatsız etme (%6) şeklinde olduğu,

açıklanmıştır.

¹⁷⁵ Türkiye, tarafı olduğu İstanbul Sözleşmesi’ni 20.03.2021 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanan 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile feshetmiştir. Bahsi geçen kararda “*Türkiye Cumhuriyeti adına 11.05.2011 tarihinde imzalanan ve 10.02.2012 tarihli ve 2012/2816 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanan ‘Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi’nin Türkiye Cumhuriyeti bakımından feshedilmesine, 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3 üncü maddesi gereğince karar verilmiştir.*” ifadeleri kullanılmıştır. İstanbul Sözleşmesi uluslararası bir sözleşmedir. 6251 sayılı kanun ile uygun bulunmuştur. Anayasa m. 90/5 hükmü uyarınca usulüne uygun olarak yürürlüğe konmuş Milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Yetki ve usulde paralellik ilkesi gereğince İstanbul Sözleşmesi’nin sona erdirilmesi çekilme konusundaki kararın meclis iradesiyle ve kanunla alınması gerekmektedir. Bu nedenle, İstanbul Sözleşmesi’nden Cumhurbaşkanlığı Kararı ile çekilmenin açıkça hukuka aykırı olduğunu düşünüyoruz.

¹⁷⁶ Türkiye’de aile içi şiddetin önlenmesi amacı taşıyan ilk kanun 1998 tarihli 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun olsa da bu kanunda çalışmamızın konusunu oluşturan ısrarlı takibe ilişkin herhangi bir düzenleme yer almamaktadır.

¹⁷⁷ T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020), Ankara, 2016. Tam metin için bkz. <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planı/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planı-2016-2020-icin-tiklayiniz.pdf> (Erişim Tarihi: 13.10.2023).

İstanbul Sözleşmesi, sözleşme uyarınca kurulan ve bağımsız uzmanlardan oluşan GREVIO (Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence - Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddete Karşı Eylem Uzman Grubu) tarafından izlenmekte, takip edilmektedir¹⁷⁸. GREVIO 15.10.2018 tarihinde Türkiye'ye ilişkin bir rapor¹⁷⁹ düzenlemiş/yayınlanmış ve çalışmamızın konusunu oluşturan “ısrarlı takip” ile ilgili olarak “*Türk yetkili makamlarını tek taraflı ısrarlı takibi ayrı bir suç olarak tanımaya ve dijital ortamdaki olası tezahürlerini göz önünde bulundurularak, etkili ve caydırıcı bir ceza ile cezalandırmaya ısrarla teşvik eder*” tespitine yer vermiştir.

Buna karşılık Türkiye, anılan rapora ilişkin nihai görüşünü sunmuş ve ısrarlı takibe ilişkin olarak “...*Tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esaslar 6284 sayılı Kanunla düzenlenmektedir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunun 123'üncü maddesinde ise, “kişilerin huzur ve sükûnunu bozma” suçu tasnif edilmiştir. ... Söz konusu suç tasvir edilirken, suç hareketleri telefon edilmesi, gürültü yapılması şeklinde örneklendirilmiş ancak suç sayılacak fiiller sınırlandırılmamıştır. Kişinin huzurunu bozacak nitelikte olan hukuka aykırı herhangi bir fiilin bu madde kapsamında cezalandırılması mümkündür. Bu kapsamda, şiddet mağduru, güvenliği için korku duymasına neden olacak şekilde tekrar eden, kasıtlı ve tehditkâr davranışların cezalandırılmasını bu madde kapsamında talep edebilmektedir*¹⁸⁰.” şeklinde açıklama yapmıştır¹⁸¹.

30.04.2021 tarihli ve 31470 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2021/9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi'nde “İnsan Hakları Eylem Planı”nın 2 Mart 2021 tarihinde kamuoyuna açıklandığı belirtilmiştir. Anılan planın “Hedef 6.3: Aile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadelenin Etkinliğinin Artırılması” hedefi altında

¹⁷⁸ <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/content/159-kadnlara-yonelik-siddet-ve-ev-ici-siddete-kars-eylem-uzman-grubu> (**Erişim Tarihi:** 13.10.2023).

¹⁷⁹ GREVIO'nun anılan Türkiye Raporu gayriresmi çevirisi için bkz. (<https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/media/uploads/2018/11/13/grevio-rapor-turkce.pdf>) (**Erişim Tarihi:** 13.10.2023).

¹⁸⁰ Türkiye'nin GREVIO Türkiye Raporuna karşı nihai görüşü için bkz. (<https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/media/uploads/2018/11/13/grevio-raporuna-iliskin-turkiye-yanitlari.pdf>) (**Erişim Tarihi:** 13.10.2023).

¹⁸¹ Aynı yönde bkz. Soygüt, s. 2790.

açıklanan faaliyetlerden biri de “6.3.b. Tek taraflı ısrarlı takip fiilleri ayrı bir suç olarak düzenlenecek ve böylelikle mağdurlara sağlanan güvence artırılacaktır.” şeklindedir¹⁸².

12.05.2022 Kabul Tarihli ve 7406 sayılı Kanun, 27 Mayıs 2022 tarihli ve 31848 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Anılan kanunun 8’inci maddesi ile TCK’ya, 123’üncü maddeden sonra gelmek üzere “ısrarlı takip” başlıklı 123/A maddesi eklenmiştir.

Hukukumuzda ısrarlı takibe ilişkin ilk düzenleme, İstanbul Sözleşmesi’nin “taciz amaçlı takip” başlıklı 34’üncü maddesidir. Bu madde ile sözleşmeye imza atan devletlerin, bir kişinin kendisini güvende hissetmesini önleyecek şekilde korkutan başka kişilerin, kasıtlı bir biçimde tekrarlanan tehditkâr davranışlarının cezalandırılacağı gerekli yasal tedbirleri alacağı düzenlenmiştir. Böylece taraf devletler kendi mevzuatlarında ısrarlı takibe ilişkin düzenlemeler yapacaklarını kabul etmişlerdir.

İstanbul Sözleşmesi sonrasında iç hukukumuzda kabul edilen 6284 sayılı Kanun’un 1’inci maddesinde bu kanunun amacı açıklanırken, diğer sayılan kişilerle birlikte “tek taraflı ısrarlı takip mağduru” olan kişilerin korunmasının ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir. 6284 sayılı Kanun’da bu ifade dışında ısrarlı takibe ilişkin başkaca herhangi bir düzenleme yer almamaktadır.

Bu düzenlemeye karşı doktrinde, ne kanunda ne de kanun gerekçesinde “tek taraflı ısrarlı takip mağduru” ifadesinden ne anlaşılacağı ve hangi fiillerin tek taraflı ısrarlı takip sayılacağı noktasında bir açıklama yapılmaması eleştirilmiştir¹⁸³.

6284 sayılı Kanun’un Uygulama Yönetmeliği’nin “tanımlar ve kısaltmalar” başlıklı 3’üncü maddesinin 1’inci fıkrasının (ş) bendinde “tek taraflı ısrarlı takip”e ilişkin bir düzenleme bulunmaktadır. Buna göre; tek taraflı ısrarlı takip; “*Aralarında*

¹⁸² Anılan hedeften sorumlu kurum: Adalet Bakanlığı, hedef süre: 3 Ay şeklinde belirtilmiştir. Tam metin için bkz. https://insanhaklarieylemleri.adalet.gov.tr/resimler/%C4%B0nsan_Haklar%C4%B1_Eylem_Plan%C4%B1_ve_Uygulama_Takvimi.pdf (Erişim Tarihi: 13.10.2023); Aynı yönde bkz. Özar, s. 1404.

¹⁸³ Mehmet Günay, 6284 Sayılı Kanuna Göre Koruyucu ve Önleyici Tedbirler, TAAD, Yıl: 3, Sayı: 10, Temmuz 2012, s.655.

aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna yönelik olarak, güvenliğinden endişe edecek şekilde fiziki veya psikolojik açıdan korku ve çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde, içeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak ve baskı altında tutacak her türlü tutum ve davranışı” ifade etmektedir.

Doktrinde bu düzenlemeye ilişkin birtakım eleştiriler bulunmaktadır. Bir görüşe göre, ısrarlı takip hukuka aykırı bir hareket olması dolayısıyla tek taraflı olmak zorunda olduğundan ve bu fiillerde karşılıklı takipleşme olmayacağından ‘tek taraflı’ ibaresi anlatım bozukluğu içermektedir¹⁸⁴. Başka bir görüşe göre, takip olarak nitelenecek fiillerin ancak tek taraflı olarak icra edilebileceğinden takip kelimesinden önce tek taraflı ibaresinin kullanılmasının gereksiz bir tekrarlama oluşturmaktadır¹⁸⁵.

Ne var ki, tek taraflı ibaresinin kullanılmasının hatalı olduğu görüşleri karşısında, bu düşüncelere katılmayan ve karşılıklı takibin mümkün olduğundan bahseden, takibin karşılıklı olmasının mutlak olarak her iki tarafın da rızasının var olduğu anlamına gelmeyeceği, tarafların rızaları dışında da karşılıklı takibin yapılabileceği, bu nedenle kanunda yer alan tek taraflı ibaresinin kullanılmasının bilinçli ve yerinde olduğunu düşünen bir görüş de bulunmaktadır. Bu görüş, ısrarlı takip fiillerinin bu fiillere maruz kalanın rızası dışında gerçekleşmesi gerektiğini kabul etmektedir. Ancak kanunun, tek taraflı ısrarlı takip ibaresini kullanma sebebinin, iki tarafın da birbirlerine karşı, rızaları dışında, karşılıklı olarak, ısrarlı takip fiilleri gerçekleştirmeleri durumunu (karşılıklı olması, tek taraflı olmaması sebebiyle) bu düzenleme kapsamı dışında tutmak olduğu açıklanmıştır¹⁸⁶.

Bizce bu tartışma; TCK’da tek taraflı ibaresinin çıkarılarak kavramın “ısrarlı takip” şeklinde kullanılmasıyla son bulmuştur. Böylece; hem tek taraflı ibaresinin kullanılmasının yerinde olmadığı görüşlere uygun hareket edilmiş hem de iki taraflı/karşılıklı takipler de bu suç kapsamı dışında tutulmamış, bu kapsamda ele alınacağı bir bakıma ortaya konmuştur.

¹⁸⁴ **Özar**, s. 1402; **Dülger**, Israrlı Takip, s. 29; **Taşkın**, Israrlı Takip Suçu, s. 104.

¹⁸⁵ **Doğan**, s. 150; **Türkoğlu**, s. 10.

¹⁸⁶ **Yıldız**, s. 793.

Her ne kadar TCK’da ısrarlı takibin ayrı bir suç olarak düzenlenmesi, madde metninde tek taraflı ibaresinin kullanılmaması ile yukarıda yer alan eleştiriler gözetilerek hareket edildiği ve eksikliğin düzeltildiği düşünülebilecekse de bu kez 6284 sayılı Kanun, kanun yönetmeliği ve TCK arasında bir uyumsuzluk meydana gelmiştir. Şöyle ki; 6284 sayılı Kanun’da ve Kanun Yönetmeliğinde “tek taraflı ısrarlı takip”, TCK’da “ısrarlı takip” ifadelerinin farklı şekilde kullanılmaktadır. 6284 sayılı Kanun ve Kanun Yönetmeliğinde yer alan “tek taraflı” ibarelerinin kaldırılarak mevzuatta birlik sağlanması gerektiğini düşünmekteyiz¹⁸⁷.

¹⁸⁷ Aynı yönde bkz. **Özar**, s. 1402; **Dülger**, Israrlı Takip, s. 29.

İKİNCİ BÖLÜM: ISRARLI TAKİP SUÇUNUN KANUNDAKİ YERİ VE DİĞER SUÇ TİPLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI

1. Israrlı Takip Suçunun Kanundaki Yeri

27 Mayıs 2022 tarihli ve 31848 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 12.05.2022 Kabul Tarihli ve 7406 sayılı Kanun’un 8’inci maddesi ile TCK’ya, 123’üncü maddeden sonra gelmek üzere “ısrarlı takip” başlıklı 123/A maddesi eklenmiştir.

Böylece ısrarlı takip suçu, Türk Ceza Kanunu’nda; İkinci Kitap (Özel Hükümler), İkinci Kısım (Kişilere Karşı Suçlar), Yedinci Bölüm (Hürriyete Karşı Suçlar) altında, 123/A maddesinde düzenlenmiştir.

Israrlı takip suçunun kanunumuza 123’üncü maddede düzenlenen kişilerin huzur sükûnunu bozma suçundan sonra gelecek şekilde 123/A maddesi olarak eklenmiş oluşunun doktrindeki görüşlere paralel olduğunu ifade etmek gerekir¹⁸⁸.

2. Israrlı Takip Suçunun Diğer Suç Tipleriyle Karşılaştırılması

Türk Ceza Kanununda düzenlenen ve kanuni tanımında yer alan unsurlar, madde metninde yer alan kavramlar ve suçun işlenişi esnasında başvurulabilecek yöntemler bakımından ısrarlı takip suçu ile benzerlik gösteren suçları; cinsel taciz suçu, tehdit suçu, şantaj suçu, kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçu, eğitim ve öğretim hakkının engellenmesi suçu, konut dokunulmazlığının ihlali suçu, iş ve çalışma hürriyetinin ihlali suçu, kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçu ve özel hayatın gizliliğini ihlal suçu şeklinde sıralayabiliriz.

2.1. Cinsel Taciz Suçu

Cinsel taciz suçu, TCK m. 105’te düzenlenmiştir. Bir kimseyi cinsel amaçlı olarak taciz eden kişinin bu davranışının (mağdurun şikâyeti üzerine) cezalandırılacağı öngörülmüştür. Birinci fıkranın ikinci cümlesinde ve ikinci fıkranın a, b, c, d ve e bentlerinde suçun nitelikli halleri, ikinci fıkrasının son cümlesinde ise neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali düzenlenmiştir.

¹⁸⁸ Türkoğlu, s. 116; Önok, s. 13-14.

Cinsel taciz, mağduru cinsel olarak taciz eden ancak vücut dokunulmazlığını ihlal etmeyen davranışlar olarak tanımlanabilir¹⁸⁹. Cinsel taciz suçunu diğer cinsel dokunulmazlığa karşı suçlardan ayıran özelliği, fiziksel temasın olmaması, vücut dokunulmazlığının ihlal edilmemesidir.

Cinsel taciz suçunda korunan hukuki değer kişilerin cinsel dokunulmazlığı ve cinsel bütünlüğüdür¹⁹⁰.

Cinsel taciz suçu da ısrarlı takip suçu da mağdur bakımından bir özellik göstermemektedir¹⁹¹. Herkes bu suçun mağduru olabilmektedir. Fail ile mağdur aynı cinsiyetten olabileceği gibi farklı cinsiyetten de olabilir. Ancak iki suçun da mağdurlarının genellikle kadınlar olduğu bilinmektedir.

Cinsel taciz suçu serbest hareketli bir suçtur. Bu noktada ısrarlı takip suçundan ayrılmaktadır.

Cinsel taciz suçunun ısrarlı takip suçundan ayrıldığı bir diğer nokta; cinsel taciz suçunda ısrar unsurunun aranmaması, bu suçun tek bir hareket ile de işlenebilecek olmasıdır. Oysa ısrarlı takip suçunun oluşumu için ısrarın varlığı şarttır.

Cinsel taciz suçu “cinsel amaçlı” hareket edilmesi gerektiğinden ancak özel kast ile işlenebilen bir suçtur¹⁹². Oysa ısrarlı takip suçunda herhangi bir amaç veya maksat aranmamakta, suç genel kast ile işlenebilen bir suç olarak düzenlenmektedir.

Bu noktada, failin hareketinin cinsel taciz ve ısrarlı takip suçlarından hangisine vücut vereceği noktasında özel kastı irdelemek yerinde olabilecektir. Failin; ısrarlı takip suçunu oluşturan hareketlerinin cinsel amaçlı olarak gerçekleştirdiği kabul edilmekte ise ayrıca cinsel taciz suçundan cezalandırılması gündeme gelebilecektir¹⁹³.

¹⁸⁹ **Mehmet Emin Artuk**, Cinsel Taciz Suçu (TCK m. 105), Çalışma ve Toplum Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 11, 2006, s. 35; **Koca/ Üzülmmez**, Ceza Özel, s. 419.

¹⁹⁰ **Artuk**, Cinsel Taciz, s. 36.

¹⁹¹ **Leyla Çakıcı Gerçek**, Yargıtay Kararları Işığında Cinsel Taciz Suçu, AÜHFD, Cilt: 60, Sayı: 1, 2011, s. 66; **Koca/ Üzülmmez**, Ceza Özel, s. 420.

¹⁹² **Artuk**, Cinsel Taciz, s. 38-39.

¹⁹³ Failin hareketinin, mağdurun vücut dokunulmazlığını ihlal etmesi durumunda ayrıca cinsel saldırı veya mağdurun çocuk olduğu ihtimalinde cinsel istismar suçları gündeme gelecektir.

Mağdurun çocuk olması, iki suç için de nitelikli hal olarak kabul edilmiştir. Bununla birlikte haberleşme ve iletişim araçlarını kullanarak temas kurmaya çalışma ısrarlı takip suçunda seçimlik hareket olarak kabul edilmişken, cinsel taciz suçunun elektronik haberleşme araçlarının sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle işlenmesi nitelikli hal olarak düzenlenmiştir.

Cinsel taciz suçunun düzenlendiği TCK m. 105'in ikinci fıkrasının son cümlesinde, mağdurun; işi bırakmak, okuldan veya ailesinden ayrılmak zorunda kalması durumu neticesi sebebiyle ağırlanmış hal olarak düzenlenmiş ve bu durumda verilecek cezanın bir yıldan az olamayacağı ifade edilmiştir. Benzer şekilde, mağdurun okulunu, iş yerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olunması, ısrarlı takip suçunda neticesi sebebiyle ağırlanmış hal olarak düzenlenmiştir.

2.2. Tehdit Suçu

Tehdit suçu TCK m. 106'da düzenlenmiştir. Buna göre; bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit eden kişi altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacaktır. Suçun kadına karşı işlenmesi hâlinde alt sınırın dokuz aydan az olmayacak, malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından veya sair kötülük edeceğinden bahisle tehditte ise (mağdurun şikâyeti üzerine) altı aya kadar hapis cezasına hükmedilecektir.

TCK m. 106/2'de tehdit suçunun nitelikli halleri, TCK m. 106/3'te tehdit amacıyla kasten öldürme, kasten yaralama veya malvarlığına zarar verme suçunun işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı ceza verileceği düzenlenmiştir.

Tehdit suçunda korunan hukuki değer; kişilerin hayatlarını huzur, sükûn ve güvenlik duygusu içerisinde devam ettirme hakkını da bünyesinde barındıran kişi hürriyetidir¹⁹⁴. Bu noktada ısrarlı takip suçu ile benzerlik göstermektedir.

¹⁹⁴ Koca/ Üzülmöz, Ceza Özel, s. 431.

Tehdit suçunda failin, mağdura maddede sayılan hukuki değerlerine zarar vereceğini, saldırı gerçekleştireceğini bildirmesi söz konusudur¹⁹⁵. Tehdide konu fiillerin gerçekleştirilip gerçekleştirilmemesinin bir önemi bulunmamaktadır¹⁹⁶.

Tehdit suçu serbest hareketli bir suçtur. Oysa ısrarlı takip suçu bağlı hareketli bir suç olarak düzenlenmiştir.

Kanun koyucu her iki suç için de özel kast aramamış, her iki suçun da genel kast ile işlenebileceğini kabul etmiştir. Aynı şekilde her iki suç da taksirle işlenemezler.

Tehdit suçunda mağdurun kadın olması nitelikli hal olarak düzenlenmiş, mağdurun çocuk olması nitelikli hal olarak düzenlenmemişken ısrarlı takip suçunda mağdurun çocuk olması nitelikli hal olarak düzenlenmiş, mağdurun kadın olması nitelikli hal olarak düzenlenmemiştir.

Tehdit suçunun silahla işlenmesi ve birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi iki ayrı nitelikli hal olarak düzenlenmişken ısrarlı takip suçunda böyle bir nitelikli hal düzenlemesi yer almamaktadır.

Israrlı takip suçu ile tehdit suçunun sıkı bir ilişki içinde olabileceğini söylemek mümkündür. Nitekim İtalyan Ceza Kanunu'nda; ısrarlı takip suçuna karşılık gelen düzenlemenin tehdit suçunu düzenleyen 612'nci maddenin ardına 612 *bis* olarak eklendiği görülmektedir¹⁹⁷.

Israrlı takip suçuna sebebiyet verecek şekilde ısrarla temas kurmaya çalışan failin, bu hareketleri kapsamında mağdura gönderdiği mesaj içeriklerinde tehdit suçuna sebebiyet verecek ifadeler kullanması mümkün olmaktadır.

¹⁹⁵ **Durmuş Tezcan/ Mustafa Ruhan Erdem/ Murat Önok**, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 21. Baskı, Ankara, Eylül 2023, s. 433.

¹⁹⁶ **Koca/ Üzülmüş**, Ceza Özel, s. 435.

¹⁹⁷ **Bozbayındır/ Önok**, s. 340.

2.3. Şantaj Suçu

Şantaj suçu TCK m. 107’de iki fıkra şeklinde düzenlenmiştir. Şantaj suçunda mağdur, fail tarafından belli bir yönde hareket etmeye zorlanmakta ve böylece mağdurun iradi hareket etme özgürlüğü ihlal edilmektedir¹⁹⁸.

Maddenin birinci fıkrasında failin, hakkı olan veya yükümlü olduğu bir şeyi yapacağını veya yapmayacağını ileri sürmesi ve bu surette mağduru kanuna aykırı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya, yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya ya da haksız çıkar sağlamaya zorlaması söz konusudur. İkinci fıkarda ise failin kendisine veya başkasına yarar sağlamak maksadıyla mağduru, mağdurun şeref veya saygınlığına zarar verecek nitelikteki hususları açıklayacağı veya mağdura, mağdurun şeref veya saygınlığına zarar verecek nitelikte hususlar isnat edeceği hususlarında tehdit etmesi söz konusudur¹⁹⁹.

Bu noktada şantaj suçunun, tehdit suçunun bir özel görünümü olduğunu söylemek mümkündür.

Şantaj suçunun ikinci fıkrasında düzenlenen şeklinin oluştuğundan söz edebilmek için özel kastın varlığı aranmaktadır.

Kanuni düzenlemelerin yapısı gereği, ısrarlı takip suçu ile şantaj suçunun birlikte işlendiğini görmek mümkündür. Mağdur ile ısrarlı bir şekilde temas kurmaya çalışan failin, temas kurmak amacı kapsamında mağdura gönderdiği mesaj içeriğinde elinde mağdura ilişkin özel görüntülerin bulunduğunu ve bunları ifşa edeceğini açıklaması ve bunun karşısında mağduru kendisine yarar sağlayıcı birtakım fiilleri gerçekleştirmeye çalışması ihtimalinde her iki suçun da oluştuğunu söylemek mümkün olacaktır.

2.4. Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Bırakma Suçu

Kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçu TCK m. 109’da düzenlenmiştir. Failin, mağduru hukuka aykırı olarak bir yere gitme veya bir yerde kalma

¹⁹⁸ Koca/ Üzülmöz, Ceza Özel, s. 457.

¹⁹⁹ Fahri Gökçen Taner, Türk Ceza Hukukunda Şantaj Suçu, TBB Dergisi, Sayı: 92, 2011, s. 130, 138; Koca/ Üzülmöz, Ceza Özel, s. 462.

hürriyetinden yoksun bırakması durumunda suçun oluştuğu kabul edilmektedir. Maddenin ikinci, üçüncü ve beşinci fıkralarında suçun nitelikli halleri, dördüncü fıkrasında neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış hali ve altıncı fıkrasında da özel bir içtima düzenlemesi yer almaktadır.

Kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçu serbest hareketli bir suç olarak düzenlenmiştir. Aynı zamanda bu suçun kesintisiz suç olarak düzenlenmiştir. Bu suç, kasten işlenebilen bir suçtur, beşinci fıkroda düzenlenen nitelikli hal haricinde genel kast yeterli olup taksirle işlenebilmesi mümkün değildir. Beşinci fıkroda düzenlenen nitelikli hal bakımından, failin cinsel amaçlarla hareket etmesi gerektiğinden özel kast aranmaktadır.

Kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçunun nitelikli hallerinden olan silahla işlenmesi, birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi, üstsoy altsoy eş veya beden ve ruh bakımından kendini savunamayacak kişiye karşı işlenmesi halleri ısrarlı takip suçu bakımından düzenlenmemiştir. Bununla birlikte suçun çocuğa karşı, boşandığı eşe karşı işlenmesi halleri her iki suç bakımından ortak olarak düzenlenen nitelikli hallerdir.

Her iki suçun da başkaca suçların işlenmesi öncesinde veya sırasında işlendiklerini söylemek mümkündür²⁰⁰.

Israrlı takip suçunun seçimlik hareketlerinden olan “ısrarlı bir şekilde fiziken takip etme” fiilini gerçekleştirirken failin, mağduru alıkoyduğu, bir yerden bir yere gitmesini engellediği veya kaçırdığı durumlar ile karşılaşmak mümkündür. Bu halde her iki suçun da oluştuğundan söz etmek mümkün olacaktır.

Yargıtay bir kararında; sanığın, katılanın başkası ile birlikteliğinden rahatsızlık duyması üzerine katılanın bilgisi ve rızası hilafına, aynı gün içerisinde hakkında katılanın bulunduğu konuta yaklaşmama kararı bulunmasına rağmen ısrarlı bir şekilde (farklı zamanlarda yedi kez) katılanın evinin bulunduğu binaya girmesi olayı hakkında olay tarihinin ısrarlı takibin TCK’da suç olarak düzenlenmesinden önceki bir tarihe dayanıyor oluşu sebebiyle TCK m. 7/1 uyarınca beraat kararı verilmesi gerektiğini,

²⁰⁰ Aynı yönde bkz. **Gül**, s. 198.

kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçu bakımından ise bu suçun maddi unsurunun sırf huzur ve sükûn bozmak amacıyla bir kimseye ısrarla telefon edilmesi, gürültü yapılması ya da hukuka aykırı başka bir davranışta bulunulması olduğu ve bu suçun oluşmadığını ifade etmiştir²⁰¹. Görüldüğü üzere, ısrarlı takip suçunu oluşturan hareketlerin aynı zamanda kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunu da oluşturacağını söylemek mümkün değildir.

2.5. Eğitim ve Öğretim Hakkının Engellenmesi Suçu

Eğitim ve öğretim hakkının engellenmesi suçu TCK m. 112’de “*cebir veya tehdit kullanarak ya da hukuka aykırı başka bir davranış ile*” fıkranın devamında sayılan durumlara engel olunması hâlinde fail hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunacağı şeklinde düzenlenmiştir. Fıkra da sayılan durumlar ise; “a) devletçe kurulan veya kamu makamlarının verdiği izne dayalı olarak yürütülen her türlü eğitim ve öğretim faaliyetleri, b) kişinin eğitim ve öğretim hakkını kullanmasına, c) öğrencilerin toplu olarak oturdukları binalara veya bunların eklentilerine girilmesi veya orada kalınması.” şeklinde sayılmıştır.

Bu suç ile korunan hukuki değer eğitim ve öğrenim hakkıdır. Bu hak temelini, Anayasa m. 42’den almaktadır. Buna göre; kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.

Cebir veya tehdit kullanarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla başkasının eğitim ve öğrenim hakkını kullanmasını, öğrencilerin toplu olarak oturdukları binalara veya bunların eklentilerine girilmesini veya orada kalınmasını engelleyen kişi, eğitim ve öğrenim hakkının engellenmesi suçunu işlemiş olacaktır.

Israrlı takip suçunun neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış hallerinden bir tanesi mağdurun okulunu değiştirmesine veya okulunu bırakmasına sebep olunması halidir.

²⁰¹ **Yargıtay** 12. CD., E. 2023/5655, K. 2023/4563, T. 31.10.2023, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, **Erişim Tarihi:** 29.04.2024) Söz konusu Yargıtay kararının bir diğer önemli özelliği ise TCK 7/1 maddesinde yer alan “İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz.” düzenlemesinin göz önünde bulundurulması ve sanık hakkında beraat kararı verilmiş olmasıdır.

Eğitim ve öğretim hakkı TCK m. 112’de suçun temel şekli ile ilgili iken TCK m. 123/A’da nitelikli hal ve neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış hal ile ilgilidir.

Eğitim ve öğretim hakkının engellenmesi suçu düzenlemesinde, cebir veya tehdit ya da hukuka aykırı başkaca bir davranıştan söz edilmektedir. Israrlı takip suçunu oluşturan seçimlik hareketler, TCK m. 123/A’da suç olarak tanımlandığından bu hareketlerin Eğitim ve öğretim hakkının engellenmesi suçu kapsamında bahsedilen hukuka aykırı başkaca davranışlardan olduğunu söylemek mümkündür. O halde iki suçun, aynı hareketlerle işlenmesinin mümkün olduğu söylenebilecektir²⁰².

2.6. Konut Dokunulmazlığının İhlali Suçu

Konut dokunulmazlığının ihlali suçu TCK m. 116’da düzenlenmiştir. Bir kimsenin konutuna veya konutunun eklentilerine, bu kişinin rızasına aykırı olarak girilmesi veya bu kişinin rızası ile girildikten sonra buradan çıkılmaması durumunda konut dokunulmazlığını ihlal suçu oluşmaktadır. Suçun birinci fıkrasında konut dokunulmazlığı, ikinci fıkrasında açık bir rızaya gerek duyulmaksızın girilmesi mutlak olan yerler dışında kalan işyerleri ve eklentileri dokunulmazlığı düzenlenmiştir.

Yargıtay, eklenti kavramını şu şekilde tanımlamıştır: “*Devamlı veya geçici olarak kişilerin yerleşmek ve barınmak amacıyla oturmalarına elverişli yerlere konut, mesken veya benzeri yapıların kullanım amaçlarından herhangi birini tamamlayan diğer yapılar ve yerlere ise eklenti (müştemilat) denilmektedir. Apartman sahanlığı, merdivenler ve daire giriş kapısı önü konutun eklentisi kapsamında olup...*”²⁰³

Konut dokunulmazlığı suçu ile ısrarlı takip suçunun birlikte işlenmesi mümkündür. Israrlı bir şekilde fiziken takibini sürdüren failin, bu fiilini mağdurun konutunda ve eklentilerinde veya iş yerinde ve eklentilerinde de gerçekleştirmesi ve bu esnada konut dokunulmazlığını ihlal etmesi mümkündür.

Konut dokunulmazlığını ihlal suçu seçimlik hareketli bir suç olarak düzenlenmiştir. Suçun seçimlik hareketlerinden birisi sayılan yerlere rızaya aykırı

²⁰² Aynı yönde bkz. **Gül**, s. 207.

²⁰³ **Yargıtay** CGK, E. 2008/203, K. 2009/3, T. 27.01.2009, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, **Erişim Tarihi:** 27.04.2024)

girmek, diğeri rızaya uygun girdikten sonra çıkmamaktır. Her ne kadar failin mağdura karşı ısrarlı takip suçunu işlerken konuta veya eklentilere girilmesinde mağdurun rızasının varlığı pek mümkün görünmemekte ise de rızaya aykırı olarak bu yerlere girme durumunda da konut dokunulmazlığını ihlal suçunun oluşacağını söylemek mümkündür.

Konut dokunulmazlığını ihlal suçunun manevi unsurunun kast olduğunu, genel kastın yeterli olduğunu ve özel kast aranmadığını söylemek mümkündür.

2.7. İş ve Çalışma Hürriyetinin İhlali Suçu

İş ve çalışma hürriyetinin ihlali suçu TCK m. 117’de dört fıkra şeklinde düzenlenmiştir. Anılan maddede dört ayrı suç düzenlenmiş olup ısrarlı takip suçu ile ilişkili olan düzenleme birinci fıkrada yer almaktadır.

TCK m. 117/1 düzenlemesi cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla, iş ve çalışma hürriyetini ihlal eden kişinin cezalandırılacağı yönündedir. Bu suç, şikâyet tabi bir suç olarak düzenlenmiştir.

Bu suç ile korunan hukuki değer iş, çalışma ve sözleşme hürriyetidir. Bu hak temelini, Anayasa m. 48’den almaktadır. Buna göre; herkes dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetine sahiptir.

Cebir veya tehdit kullanarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla başkasının iş ve çalışma hürriyetini ihlal eden kişi, iş ve çalışma hürriyetinin ihlali suçunu işlemiş olacaktır.

Israrlı takip suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerinden bir tanesi mağdurun iş yerini değiştirmesine veya işi bırakmasına sebep olunması halidir. İş ve çalışma hürriyeti TCK m. 117’de suçun temel şekli ile ilgili iken TCK m. 123/A’da neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal ile ilgilidir.

İş ve çalışma hürriyeti suçu düzenlemesinde, cebir veya tehdit ya da hukuka aykırı başkaca bir davranıştan söz edilmektedir. Israrlı takip suçunu oluşturan seçimlik hareketler, TCK m. 123/A’da suç olarak tanımlandığından bu hareketlerin iş ve çalışma hürriyeti suçu kapsamında bahsedilen hukuka aykırı başkaca davranışlardan

olduğunu söylemek mümkündür. O halde iki suçun, aynı hareketlerle işlenmesinin mümkün olduğu söylenebilecektir²⁰⁴.

2.8. Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu

Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçu, TCK m. 123'te düzenlenmiştir. Sırf huzur ve sükûn bozma maksadıyla bir başkasına ısrarla telefon edilmesi, gürültü yapılması ya da hukuka aykırı başka bir davranışta bulunulması, bu suçu oluşturmaktadır.

Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunda korunan hukuki değerin tıpkı TCK'nın hürriyete karşı suçlar başlığı ile düzenlenen yedinci bölümünde yer alan diğer suçlarda da olduğu gibi kişi hürriyeti olduğunu söylemek mümkündür²⁰⁵. Aynı şekilde, bireylerin kişiliklerini serbestçe geliştirme; huzur, sükûn ve güvenlik duygusu içinde yaşama hürriyetleri koruma altına alınmaktadır²⁰⁶. Bu noktada ısrarlı takip suçu ile kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunun benzerlik gösterdiğini söyleyebiliriz.

Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunun seçimlik hareketli bir suç olarak düzenlendiği ve birden fazla seçimlik hareketin birlikte işlenmesinin tek bir kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçuna vücut vereceği ifade edilmektedir²⁰⁷. Israrlı takip suçunda da kanunda sayılan hareketlerden birden fazlasının birlikte gerçekleştirilmesi durumunda dahi tek bir suçtan bahsedileceğinden, iki suçun bu noktada da benzerlik gösterdiğini söylemek mümkündür.

Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunda düzenlenen seçimlik hareketler (ısrarla) telefon etmek, gürültü yapmak ve aynı maksatla hukuka aykırı başka bir davranışta bulunmak şeklindedir. Aynı maksatla hukuka aykırı başka bir davranış ifadesi ile suç serbest hareketli bir suç olarak düzenlenmiş, suçu oluşturan bütün hareketler kanunda tek tek sayılmamış başka bir deyişle bağlı hareketli suç olarak düzenlenmemiştir.

²⁰⁴ Aynı yönde bkz. **Gül**, s. 219.

²⁰⁵ **Meral Ekici Şahin**, Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu (TCK m. 123), CHD, Sayı: 23, Aralık 2013, s. 25.

²⁰⁶ **Koca/ Üzülmüş**, Ceza Özel, s. 504-505.

²⁰⁷ **Ekici Şahin**, s. 28.

Sayılan fiillerin ısrarla gerçekleştirilmesi gerekmekte olup, ısrar unsurunun gerçekleşmediği durumlarda suçun oluştuğundan bahsetmek mümkün olmayacaktır. Suçun oluşumu için aranan “ısrar” unsuru, kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçu ile ısrarlı takip suçunun ortak özelliğidir²⁰⁸.

Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçuna rengini veren ve ısrarlı takip suçu ile arasındaki en büyük farkı oluşturan husus “*sırf huzur ve sükûnunu bozma maksadıyla*” hareket edilmesi gerektiğidir. Görüldüğü üzere bu suç için özel kast aranmaktadır. Bu suçun genel kastla ve taksirle işlenebilmesi mümkün değildir²⁰⁹. Bu noktada ısrarlı takip suçunun oluşması için genel kast, kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunun oluşması için özel kast arandığı göz önünde bulundurulduğunda ısrarlı takip suçunu oluşturan her hareketin aynı zamanda kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunu oluşturacağı söylenemeyecektir. Ayrıca ısrarlı takip suçunun bağlı suç olarak düzenlendiğini, yalnızca kanuni tanımda yer alan hareketler ile işlenebileceğini göz önünde bulundurarak ısrarlı takip suçunu oluşturmayan ancak kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçuna sebebiyet veren fiillerle karşılaşmanın mümkün olabileceğini ifade etmek gerekir. Bu noktada her kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunun aynı zamanda ısrarlı takip suçunu oluşturacağı da söylenemeyecektir.

2.9. Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu

TCK m. 134’ün birinci fıkrası kişilerin özel hayatının gizliliğinin ihlalini, ikinci fıkrası ise kişilerin özel hayatına ilişkin görüntü veya sesleri hukuka aykırı olarak ifşasını suç olarak düzenlemektedir. Kişilerin özel hayatının gizliliğinin ihlalinin görüntü veya seslerin kayda alınması suretiyle gerçekleşmesi birinci fıkradaki suçun nitelikli hali olarak düzenlenmiştir. Bununla birlikte ikinci fıkroda bahsi geçen ifşa edilen verilerin basın ve yayın yoluyla yayımlanması durumunda da ikinci fıkradaki suçun cezasına hükmolunacağı düzenlemektedir.

Özel hayatın gizliliğini ihlal suçunda korunan hukuki değer özel hayatın gizliliğidir. Bu hak temelini, Anayasa m. 20’den almaktadır. Buna göre; “*Herkes, özel*

²⁰⁸ İsrar unsuru hakkındaki açıklamalar için bkz. aşa. 2.1.3.1.

²⁰⁹ **Recep Gülşen**, Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu (TCK m. 123), Zirve Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 1, Eylül 2012, s. 12.

hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.”

Özel hayat kavramı ile kastedilen, kişinin hayatının başkaları tarafından öğrenilmesini istemediği, başkalarından gizli tuttuğu alanıdır²¹⁰.

Özel hayatın gizliliğine müdahale teşkil eden fiillerin, başkaca suçları oluşturmadığı takdirde özel hayatın gizliliğini ihlal suçunu oluşturduğu, bu yönüyle anılan suçun genel hüküm niteliğinde olduğunu söylemek mümkündür²¹¹.

Birinci fıkra düzenlenen suç, özel hayat kapsamında yer alan bilgilerin veya olayların gizliliğinin ihlal edilmesi ile oluşmaktadır. Gizliliğin ne şekilde ihlal edildiğinin bir önemi bulunmamakla bu ihlalin görüntü ve seslerin kayda alınması suretiyle gerçekleşmesi halinin suçun nitelikli hali olarak düzenlendiği söylenebilir. İkinci fıkra düzenlenen suç ise ne şekilde elde edildiğinin bir önemi olmamakla birlikte elde edilmiş olan görüntü veya ses kayıtlarının yayılmasıyla oluşur. Aynı şekilde ifşanın yani yayılmanın da ne şekilde olduğunun bir önemi bulunmamaktadır²¹².

Özel hayatın gizliliğini ihlal suçunda failin hangi amaç ve saikle hareket ettiğinin bir önemi bulunmamaktadır. Bu suçun oluşumu için özel kast aranmamıştır.

Israrlı takip suçunun zamanla daha ağır neticeleri olan başkaca suçların işlenmesinden önce işlenebildiğini, bir nevi basamak niteliğinde olduğunu, cezalandırılmadığı takdirde daha ağır neticelerle karşılaşılabilirdiğini açıklamıştık. Aynı şekilde, ısrarlı takip suçunun çalışmamızın bu bölümde ele aldığımız diğer suçlar ile de bağlantılı olabileceğini ifade etmiştik. Bu noktada ısrarlı takip suçu ile özel hayatın gizliliğini ihlal suçunun bir suçun işlenmesi sırasında, öncesinde veya sonrasında işlenebilir olduğunu ifade etmek gerekir. Şöyle ki; failin mağduru ısrarlı bir şekilde fiziken takip ettiği konutunun yakınında bulunduğu ve devamında mağdurun evinin

²¹⁰ Tanım ve özel hayatın gizliliği kavramının içeriğini belirleme konusundaki detaylı açıklamalar için bkz. **Koca/ Üzülmüş**, Ceza Özel, s. 601-604.

²¹¹ **Koca/ Üzülmüş**, Ceza Özel, s. 607.

²¹² **Koca/ Üzülmüş**, Ceza Özel, s. 605.

içini gözetlediği esnada mağdurun özel hayatını kayıt altına aldığı ihtimalde iki suçun birlikte işlendiği söylenebilecektir.

Israrlı takip suçunun bu bölümde anılan farklı suçlardan birden fazlası ile aynı anda gündeme gelmesi de mümkündür. Örnek vermek gerekirse, failin ısrarlı şekilde fiziken takip ettiği mağduru bu takip esnasında elde ettiği özel hayata ilişkin görüntüleri ifşa edeceğinden bahisle ısrarlı bir şekilde mağdurla temas kurmaya çalışması ve kendisine yarar sağlamak maksadıyla bu görüntüleri yaymakla kişiyi tehdit etmek suretiyle mağdura karşı şantaj suçunu da işlediği ihtimalde aynı anda hem özel hayatın gizliliğini ihlal hem ısrarlı takip hem de şantaj suçunu irdelemek gerekecektir. Böyle bir durumda ne şekilde cezalandırma yoluna gidileceği içtima bahsinde açıklanacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: ISRARLI TAKİP SUÇU

Çalışmamızın bu bölümünde, Türk Ceza Kanunu'nun 123/A maddesinde düzenlenen ısrarlı takip suçunda; korunan hukuki değer, suçun unsurları, suçun nitelikli ve neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış halleri, suçun özel görünüş biçimleri, muhakeme ve yaptırım hususları incelenecektir. Bu sebeple ilk olarak kanun maddesinin paylaşılmasının yerinde olduğunu düşünmekteyiz.

Israrlı takip

MADDE 123/A- (Ek:12/5/2022-7406/8 m.)

(1) Israrlı bir şekilde; fiziken takip etmek ya da haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak suretiyle bir kimse üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olan faile altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Suçun;

a) Çocuğa ya da ayrılık kararı verilen veya boşandığı eşe karşı işlenmesi,

b) Mağdurun okulunu, iş yerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olması,

c) Hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi, hâlinde faile bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

(3) Bu maddede düzenlenen suçun soruşturulması ve kovuşturulması şikâyeteye bağlıdır.

1. Suçla Korunan Hukuki Değer

Israrlı takip suçu, Türk Ceza Kanunu'nda; İkinci Kitap (Özel Hükümler), İkinci Kısım (Kişilere Karşı Suçlar), Yedinci Bölüm (Hürriyete Karşı Suçlar) altında, 123/A maddesinde düzenlenmiştir. Suçun kanunda düzenlendiği yer, korunan hukuki değer in tespiti açısından belirleyici olabilmektedir. Bununla birlikte bir cezai düzenlemenin birden fazla hukuki değeri koruması da mümkün olabilmektedir.

Israrlı takip suçu ile korunan hukuki değerin birden fazla, karma nitelikte²¹³ olduğunu söyleyebiliriz. Suçun düzenlendiği yer göz önünde bulundurulduğunda bu cezai düzenleme ile korunan ilk hukuki değer kişi hürriyetidir. Her ne kadar kişi hürriyeti dendiğinde akla “*Kişi Hürriyeti ve Güvenliği*” başlıklı Anayasa’nın 19’uncu maddesi gelmekteyse de burada kastedilen Anayasa’nın 17’nci maddesinde “*Kişinin Dokunulmazlığı, Maddi ve Manevi Varlığı*” düzenlemesidir. Bu düzenlemeye göre herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Bununla birlikte Anayasa’nın 20’nci maddesinde düzenlenen özel hayatın gizliliği hakkı da ısrarlı takip suçunun koruduğu hukuki değerlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Doktrinde; ısrarlı takip suçunda, birden fazla hukuki değerin korunduğu konusunda görüş birliği ve fakat bu hukuki değerlerin ne olduğu konusunda görüş ayrılığı bulunmaktadır. Bir görüşe göre; huzur ve sükûn bozma suçunda olduğu gibi rahatsız edilmeme, huzur ve sükûnun korunması hakları ile hareket, serbestçe düşünüp karar verme, beden dokunulmazlığı, mülkiyet, mahremiyet, serbest dolaşım, hareket ve seyahat özgürlüğü ve yalnız bırakılma hakları da korunmaktadır²¹⁴. Başka bir görüşe göre; ısrarlı takip suçunun pek çok hareketle işlenebiliyor olmasından ötürü kişi dokunulmazlığının yanında mağdurun sağlığı, mahremiyeti, konut dokunulmazlığı bireyin kendi hayatını tasarruf özgürlüğü ve dolayısıyla manevi varlığın dilendiği gibi geliştirilme özgürlüğü de korunmaktadır²¹⁵.

Alman Ceza Kanunu’nda yer alan ısrarlı takip suçu düzenlemesinde korunan hukuki değerin hareket ve karar alma hürriyeti, bireysel hukuk barışı ve manevi refahını veya korku olmaksızın hayatını idame ettirebilme hürriyeti; İtalyan Ceza Kanunu’nda yer alan ısrarlı takip suçu düzenlemesinde korunan hukuki değerin ise huzur içinde yaşama hakkı, bireysel huzur ve kendi geleceğini belirleme hakkı, manevi özgürlük ve bunun bir görünüş biçimi olan psişik sükûnet, kendi geleceğini belirleme hakkı olduğu ifade edilmiştir²¹⁶.

²¹³ Aynı yönde bkz. **Balcı/ Çakır**, s. 326.

²¹⁴ **Taşkın**, İsrarlı Takip Suçu, s. 109.

²¹⁵ **Türkoğlu**, s. 73,74.

²¹⁶ **Bozbayındır/ Önok**, s. 325,344.

Hürriyet ifadesinin iç ve dış hürriyet olarak ikiye ayrıldığını, ısrarlı takip düzenlemesinin iç hürriyeti koruduğunu ifade eden **Özar**; devamında cinsel özgürlüğün ve huzur ve güven içinde yaşama hakkını bünyesinde barındıran yaşama hakkının da korunan hukuki değerlerden olduğunu ifade etmiştir²¹⁷. Özar ile benzer görüşler ileri süren başkaca yazarlar da bulunmaktadır²¹⁸. Buna karşılık **Dülger**; bu suç ile korunan hukuki değer bireylerin özgürlüğü olduğunu, bireylerin huzur ve güven içinde yaşama hakkının da korunduğunu belirtmiş ve devamında Özar'ın bu suçla ayrıca cinsel özgürlüğün ve son aşamada yaşam hakkının korunduğu görüşüne katılmadığını ifade etmiştir. Yazara göre bir eylem cinsel özgürlüğün ya da yaşam hakkının ihlali boyutlarına varmışsa artık ısrarlı takip suçundan bağımsız olarak cinsel saldırı ve kasten öldürme suçları devreye girmelidir; ısrarlı takip suçu, henüz failin eylemlerinin bu aşamalara varmadan önceki aşamaları düzenlemektedir²¹⁹. Biz de yazarın bu görüşüne katılıyoruz. İsrarlı takip suçunun düzenlenme amacı, ısrarlı takip fiillerinin ileride başkaca suçların işlenmesine yol açmadan cezalandırılması ise de cinsel özgürlüğün, vücut bütünlüğünün veya yaşama hakkının ihlali gündeme geldiğinde, ısrarlı takip suçundan bağımsız olarak ilgili suçlar devreye girecektir. Dolayısıyla; sayılan haklar, ısrarlı takip suçunun değil, ilgili suçları düzenleyen maddelerin korunan hukuki değerleridir.

2. Suçun Unsurları

2.1. Tipikliğin Maddi Unsurları

2.1.1. Fail ve Mağdur

İsrarlı takip suçunun temel şeklinde fail açısından herhangi bir özellikten bahsedilmemiş olduğundan bu suçun herkes tarafından işlenebileceğinden

²¹⁷ **Özar**, s. 1406.

²¹⁸ “Suç tipi olarak ısrarlı takip ileride gerçekleşmesi imkân dâhilinde olan daha ağır hukuki ihlalleri engellemek; mağdurun yaşam hakkı, vücut bütünlüğü bakımından tehlike oluşturabilecek olası durumlar için bir önlem olarak düşünülebilir... Dolayısıyla kasten öldürme, kasten yaralama, cinsel saldırı gibi suç tipleriyle korunan hukuki menfaatin daha önceki bir aşamada korunduğu da söylenebilecektir... İleride mağdurun yaşam hakkı veya vücut bütünlüğüne yönelik gerçekleştirilmesi ihtimal dâhilinde kabul edilen davranışların engellenmeye çalışması da suçun ihdas edilmesindeki amaçlar arasında yer almaktadır.” **Türkoğlu**, s. 76; **Erdoğan/ İştin**, s. 3780; **Can**, s. 52-53.

²¹⁹ **Dülger**, İsrarlı Takip, s. 31. Aynı yönde, cinsel özgürlüğün bu suç ile korunan hukuki değerlerden olmadığı görüşü için bkz. **Gül**, s. 87.

bahsedebiliriz. Bu noktada bu suçun temel şeklinin özgü suç olarak düzenlenmediğini, herkesin bu suçun faili olabileceğini söylemek mümkündür.

Israrlı takip suçunun ilk zamanlar ünlülere karşı hayranları tarafından, günümüzde ise çoğunlukla kadınlara karşı eski partnerleri tarafından işlendiğinden; doktrinde bazı yazarlar tarafından kadına yönelik şiddetin bir türü olarak kabul edildiğinden²²⁰ bahsetmiştik. Ancak kanun koyucu fail bakımından herhangi bir sınırlamaya gitmemiştir. Dolayısıyla herkes²²¹ bu suçun faili olabilecektir.

Israrlı takip suçunun temel şeklinde mağdur açısından da herhangi bir özellikten bahsedilmemiştir. Kadın, erkek; ünlü yahut ünlü olmayan; yaşlı, genç fark etmeksizin, herkes bu suçun mağduru olabilecektir.

Burada dikkat edilmesi gereken husus TCK 123/A maddesinin ikinci fıkrasının fail ve mağdur unsurları bakımından birinci fıkradan ayrılıyor oluşudur. Maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (c) bentlerinde suçun nitelikli halleri düzenlemiştir. Failin (c) bendinde mağdurun ise (a) bendinde düzenlenen kişilerden birisi olması durumunda suçun nitelikli hali gerçekleşmiş olacaktır. Dolayısıyla suçun temel şeklinin özgü suç olarak düzenlenmediği ancak ikinci fıkranın (c) ve bendinin özgü suç olarak düzenlendiği söylenebilecektir.

Doktrinde bu suçun mağdurunun, gerçekleştirilmiş fiillerin kendisini rahatsız edecek düzeyde olduğunu anlayabilecek ve algılayabilecek kapasitede olması gerektiği konusunda bir görüş ileri sürülmüştür. **Taşkın**, bu hususun kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçu ile benzerlik gösterdiğini, suç teşkil edecek nitelikteki fiilleri algılayabilecek durumda olmayan mağdurlara karşı suçun oluşmayacağını ifade etmiştir²²². **Türkoğlu** ise tehdit suçu bakımından suçun muhatabının bunu algılayabilme yeteneğine sahip olması gerektiği konusunda görüşlerin bulunmasına karşın böyle bir kabulün peşinen mümkün olamayacağını, her somut olayın özelliğine

²²⁰ Bkz. dn. 72.

²²¹ Burada kullanılan herkes ifadesi ile gerçek kişiler kastedilmektedir. Hukukumuzda TCK m. 20/2 gereğince tüzel kişilerin cezai sorumlulukları bulunmamaktadır. Tüzel kişilerin cezai sorumluluklarının olup olmadığı konusunda detaylı açıklamalar için bkz. **Mustafa Özen**, Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 4. Baskı, Ankara, 2021, s. 392-400; **Artuk/ Gökçen**, s. 382-392.

²²² **Taşkın**, Israrlı Takip Suçu, s. 111. Aynı yönde bkz. **Gül**, s. 92.

göre durumun değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir²²³. Kanaatimizce; bu kişiler de ısrarlı takip suçunun mağduru olabileceklerdir. Ancak, mağdurların işlenen fiilleri anlamaması yahut algılayamaması durumunda suçun netice unsuru gerçekleşmeyecektir. Huzursuz olma veya güvenlikten endişe duyma durumları, ısrarlı takip suçunda netice unsuru olarak düzenlenmiştir. Bu unsurun gerçekleşmemesi durumunda suç tamamlanmayacak, şartları oluşmuşsa teşebbüs hükümleri tartışılabilir²²⁴.

2.1.2. Suçun Konusu

Doktrinde farklı tanımları bulunmakla birlikte genel olarak suçun konusu ifadesinden anlaşılması gereken “tipik hareketin üzerinde icra edildiği kişi veya şey”²²⁵dir²²⁶.

Suçun konusu ile mağdur kavramları birbirinden farklıdır²²⁷. Türk Ceza Kanunu’nda düzenlenen suç tipleri incelendiğinde; hem mağdur ile suçun konusunun aynı olduğu²²⁸ suçlarla hem de mağdur ile suçun konusunun farklı olduğu²²⁹ suçlarla karşılaşabilmektedir.

Israrlı takip suçunun konusu, kanunda sayılan fiillerin yöneldiği ve bu fiiller dolayısıyla ciddi bir huzursuzluk yaşayan ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duyan kişidir. Bu noktada ısrarlı takip suçunun mağdur ile suçun konusu aynı olan suçlardan olduğunu söylemek mümkündür.

Doktrinde; hareketin, suçun konusu üzerindeki etkisine göre, zarar suçu ve tehlike suçu şeklinde ikili bir ayrım bulunmaktadır. Zarar suçlarında hareketin yöneldiği konuda bir zararın meydana gelmesi aranmaktayken, tehlike suçlarında

²²³ Türkoğlu, s. 78.

²²⁴ Bkz. aşa. 2.1.4. ve 4.1.

²²⁵ Koca/ Üzülmüş, Ceza Genel, s. 118.

²²⁶ Başkaca suçun konusu tanımlamaları için bkz. Artuk/ Gökçen, s. 395-401.

²²⁷ Aynı yönde bkz. Artuk/ Gökçen, s. 398.

²²⁸ Örneğin TCK m. 81’de düzenlenen kasten öldürme ve TCK m. 86’da düzenlenen kasten yaralama suçlarında, suçun mağduru ile suçun konusu aynıdır.

²²⁹ Örneğin TCK m. 141’de düzenlenen hırsızlık ve TCK m. 148’de düzenlenen yağma suçlarında suçun mağduru ile suçun konusu farklıdır. Hırsızlık suçunda mağdur malı çalınan kişiye suçun konusu çalınan taşınır bir maldır. Aynı şekilde yağma suçunda mağdur kanun metninde sayılanlardan bahisle tehdit edilerek veya cebir kullanılarak bir malı teslimine veya malın alınmasına karşı koymamaya mecbur bırakılan kişiye suçun konusu bu eşyadır.

suçun konusu üzerinde zarar tehlikesinin meydana gelmesi yeterli kabul edilmektedir²³⁰.

Israrlı takip suçunun zarar suçu olduğunu söylemek mümkündür²³¹.

Israrlı takip suçunun zarar suçu olarak düzenlendiğini kabul eden yazarlardan bazıları, bu suçun somut tehlike suçu olarak düzenlenmesi gerektiğini düşündüklerini ifade etmişlerdir²³². Bununla birlikte **Dülger**, ısrarlı takibin zarar suçu olarak düzenlenmiş olmasını uygun bulmadığını, somut tehlike suçu olarak düzenlenmesi gerektiğini; failin yaptığı hareketlerin suçun işlenmesi için yeterli olması gerektiğini, bu hareketlerin mağdurda endişe ve kaygıya yol açabilecek nitelikte olmasının objektif cezalandırılabilme şartı olarak düzenlenmesi gerektiğini ifade etmektedir²³³.

Israrlı takip suçunda; kanunun, suçun oluşması için mağdur üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasını veya mağdurun kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasını aradığını, bu sebeple bu suçun neticeli bir suç²³⁴ ve zarar suçu olarak düzenlendiğini düşünüyoruz. Ne var ki bizce olması gereken, failin hareketinin suçun oluşması bakımından yeterli olması, ayrıca bir neticenin aranmaması, bir zararın varlığı aranmadan ve mağdur herhangi bir saldırıya veya zarara uğramadan müdahale edilmesi²³⁵, failin hareketlerinin ayrıca zarar meydana getirmesinin nitelikli hal veya duruma göre neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal olarak düzenlenmesidir.

²³⁰ Bkz. **Koca/ Üzülmüş**, Ceza Genel, s. 120; **Özen**, s. 415; **Artuk/ Gökçen**, s. 398. Tehlike suçu, zarar suçu ayrımını suçun neticesi başlığı altında inceleyen yazarlar da bulunmaktadır. Bkz. **Hakeri**, s. 165.

²³¹ Aynı yönde bkz. **Özar**, s. 1412; **Taşkın**, Israrlı Takip Suçu, s. 115; **Dülger**, Israrlı Takip, s. 44; **Erdoğan/ İştin**, s. 3782; **Kılıç**, s. 542; **Veli Özer Özbek/ Koray Doğan/ Pınar Bacaksız**, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 18. Baskı, Ankara, 2023, s. 500.

²³² Örneğin **Özar**, tehdit suçunda salt tehditte bulunulmasının yeterli görüldüğünü ve zarar tehlikesinin objektif varlığı ile yetinildiğini ancak ısrarlı takip suçunda ciddi bir huzursuzluk ya da güvenlik endişesinin aranmasının hürriyete karşı suçların amaçsal tarihsel ve sistematik temeline ters düştüğünü, karşılaştırmalı hukukta pek çok ülke mevzuatında bu suçun tehlike suçu olarak düzenlendiğini ifade etmiştir. **Özar**, s. 1412. Aynı yönde bkz. **Taşkın**, s. 115; **Dülger**, Israrlı Takip, s. 44.

²³³ **Dülger**, Israrlı Takip, s. 44.

²³⁴ “Mağdurun üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşması” ve “kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duyulması” durumlarının netice mi yoksa objektif cezalandırılabilme şartı mı olduğu konusundaki tartışmalar için bkz. aşa. 2.1.4.

²³⁵ Aynı yönde bkz. **Gül**, 64.

2.1.3. Hareket

Israrlı takip suçu; kanun maddesinde açıkça düzenlenmiş olan birbirinin alternatifi olarak gösterilen hareketlerden (ısrar şartını gerçekleştirecek mahiyette, en az) birisiyle işlenebilir olduğundan seçimlik hareketli bir suçtur. Bu seçimlik hareketler kanunda ısrarlı bir şekilde; fiziken takip etmek ya da haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak şeklinde sayılmıştır. Seçimlik hareketli suçların niteliği gereği; sayılan hareketlerden herhangi birisinin gerçekleştirilmesi ile suç oluşmaktadır. Sayılan hareketlerin hepsinin aynı anda gerçekleştirilmesi şart değildir. İçlerinden birisinin gerçekleştirilmiş olması suçun oluşması için yeterlidir²³⁶. Bununla birlikte sayılan hareketlerin tamamının birlikte gerçekleştirilmesi durumunda dahi tek bir suçtan bahsedilecektir²³⁷.

Israrlı takip suçu; hangi tarz hareketler ile işlenebileceği kanun maddesinde açıkça düzenlenmiş olduğundan ve bu sayılanlardan başkaca bir hareket ile işlenebilmesi mümkün olmadığından bağlı hareketli bir suçtur.

Israrlı takip suçunun serbest hareketli bir suç olarak değil de bağlı hareketli bir suç olarak düzenlenmiş olmasının birtakım sonuçları bulunmaktadır. Bilindiği üzere serbest hareketli suçlarda; suçun oluşması için nasıl bir hareketin gerektiği konusunda kanun maddesinde herhangi bir sınırlama, belirleme yapılmamaktadır. Bununla birlikte bağlı hareketli suçlarda; kanun maddesinde o suçun hangi hareketler ile işlenebileceği açıkça düzenlenmekte, suçun oluşabilmesi yalnızca sayılan hareketlerin gerçekleştirilmesi ile mümkün olmaktadır²³⁸. Bu ayırım, incelememizin konusunu oluşturan ısrarlı takip suçu için son derece önemlidir. Çalışmamızın birinci bölümünde, suç oluşturan fiillerin müstakil olarak incelendiklerinde tek başlarına hukuka aykırı olmayabileceklerini ve karşılaştırmalı hukukta ısrarlı takip suçunu oluşturan hareketlerin çok sayıda ve birbirinden farklı hareketler olarak karşımıza çıktığını açıklamıştık. Bununla birlikte; doktrinde, ısrarlı takip sayılacak fiillerden en

²³⁶ Koca/ Üzülmüş, Ceza Genel, s. 124.

²³⁷ Bu durum, hareket sayısının hareketin haksızlığı üzerinde etki göstereceği için temel cezanın belirlenmesinde (TCK m. 61 gereğince) göz önünde bulundurulabilmektedir. Koca/ Üzülmüş, Ceza Genel, s. 124; Dülger, İsrarlı Takip, s. 34.

²³⁸ Koca/ Üzülmüş, Ceza Genel, s. 124; Hakeri, s.149.

sık karşılaşılanların hangileri olduğuna ilişkin örneklendirmelere 54 numaralı dipnotta yer vermiştik. Dolayısıyla ısrarlı takip suçu; hareket yelpazesinin son derece geniş olduğu ve her geçen gün daha önce hiç karşılaşılmayan ve fakat ısrarlı takip teşkil edebilecek yeni bir hareketin ortaya çıkabileceği bir suçtur.

İsrarlı takip suçunun bağlı hareketli bir suç olarak düzenlenmesi bünyesinde birtakım olumsuzluklar barındırmaktadır. Şöyle ki TCK m. 123/A'da düzenlenen suçun oluşabilmesi yalnızca kanunda sayılan hareketlerden en azından birinin gerçekleştirilmesine bağlıdır. Oysa hareket olarak kanunda sayılmayan ancak gerçekleştiğinde kanun maddesinde tanımlanan neticelere sebebiyet verebilecek nitelikte olan, doktrinde ve karşılaştırmalı hukukta ısrarlı takip mahiyetinde olduğu kabul edilen fazlaca hareket örneği bulunmaktadır. Fiziken olmayan ve teknolojik aletler kullanılarak yapılan takipler, kişiye temas kurma amacı taşımayacak şekilde hediyeler gönderilmesi ve kişi hakkında söylentiler yayılması bu duruma verilebilecek örneklerden bazılarıdır. Ancak suçun bağlı suç olarak düzenlenmiş olması; bu hareketlerin bu suç kapsamında cezalandırılmayacak olması ve dolayısıyla birtakım hareketlerin suçun kapsamı dışında kalacak olması anlamına gelmektedir²³⁹.

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi, 22.11.2013 tarihli “Resolution 1962” tarihli kararı ile üye ülkelere müstakil bir suç olarak ceza kanunlarına dâhil edecekleri ısrarlı takip suçunda, ısrarlı takip tanımının İstanbul Sözleşmesi ile uyumlu olmasını ve davranışların eksiksiz bir listesini içermesini tavsiye etmektedir²⁴⁰.

İsrarlı takip suçuna ilişkin olarak her ülke; serbest hareketli mi yoksa bağlı hareketli mi olarak düzenlendiği, seçimlik hareketli olup olmadığı, hangi hareketlere kanun metninde yer verildiği hususlarında farklı bir yaklaşım belirlemiştir. Örneğin Alman Ceza Kanunu'nda serbest hareketli ve seçimlik hareketli bir suç olarak düzenlenmiştir. Kanun maddesinde suç teşkil eden fiiller örnekleme yoluyla sayılmış ve “*yukarıdaki fıkralardaki fiillere benzer bir fiili işlemek*” ifadesi ile hareketleri,

²³⁹ Bkz. 2.1.3.4. başlığı altında yaptığımız açıklamalar.

²⁴⁰ **Gisela Wurm**, Stalking, Committee on Equality and Non-Discrimination, Resolution 1962 (2013) Final Version doc. 13336, s. 3 (**Erişim Adresi:** <https://pace.coe.int/pdf/90015aaa007c9b90531c370cb6ec81436334aef3609a116aada0ebdd846b84fa/res.%201962.pdf>) (**Erişim Tarihi:** 08.02.2024)

sayılanlar ile sınırlı tutmamıştır²⁴¹. Ancak İtalyan Ceza Kanunu’nda Almanya’nın tam tersine; ısrarlı takip suçu, ne tür davranışların bu suça vücut verebileceği konusunda bir sayıma gidilmeksizin, bağlı hareketli bir suç olarak düzenlenmiştir²⁴². Avusturya Ceza Kanunu’nda ise ısrarlı takip suçu, bağlı hareketli ve seçimlik hareketli suç olarak düzenlenmiştir²⁴³.

Sayılan kanunlardan İtalyan Ceza Kanunu’nu suç teşkil edecek hareketleri seçimlik hareket olarak kanun maddesinde saymamış olmasından kaynaklı kenarda tutar isek, Alman Ceza Kanunu ve Avusturya Ceza Kanunu’nda yer alan ancak kanunumuzda yer almayan hareketleri şu şekilde sayabiliriz:

- Kişiyi ait kişisel bilgileri kötüye kullanmak suretiyle;
 - Kişi adına mal ve hizmetlerin sipariş edilmesi,
 - Üçüncü kişileri, kişiyle iletişim kurmaya yönlendirme,
- Bu kişiyi kendisi, aile fertlerinden veya yakınlarından birinin hayatı, vücut bütünlüğü, sağlığı veya hürriyetine zarar vereceği şeklinde tehdit etme;
- Bu kişiye, aile fertlerine veya yakınlarına ait bir resmi yaymak veya umumun erişimine sunma,
- Bu kişiyi aşağılamaya veya kamu nezdinde küçük düşürmeye elverişli bir içeriği, kimliğini gizlemek suretiyle yayma veya umumun erişimine sunma,
- Kişisel verilerini kullanarak onun adına mal veya hizmet siparişi vermek,
- Kişinin açık rızası olmaksızın kişisel yaşam alanına ilişkin özel bilgi ve görüntüleri yaymak.

²⁴¹ Bozbayındır/ Önok, s. 322,323

²⁴² Bozbayındır/ Önok, s. 346

²⁴³ “Finlandiya, Belçika ve Portekiz ceza kanunlarında bu suç serbest hareketli olarak düzenlenmiştir. İspanya ve İsveç gibi bazı ülkelerde ise bağlı hareketli olarak düzenlenmiş ancak sayılan hareketlerin listesi uzun tutulmuştur.” Türkoğlu, s. 34-47.

Bu suçun kanunumuzda bağı hareketli olarak düzenlenmiş olması, yukarıda yer verilen hareketlerin -kanunda sayılmamış olmasından kaynaklı olarak- bu suç kapsamında cezalandırılmayacak olması anlamına gelmektedir²⁴⁴. Bu hareketlerden bazıları -şartları oluşmuşsa- başkaca suçların oluşmasına sebebiyet verebilecek mahiyettedir²⁴⁵. Ne var ki anılan hareketlerden olup başkaca suçların da kapsamına girmeyen davranışlar, cezasız kalacaktır. Bu durum, ısrarlı takibin kanunumuzda müstakil bir suç olarak düzenlenme amacına aykırılık teşkil etmektedir. Nitekim TBMM Başkanlığı'na sunulan 16 Mart 2022 tarihli kanun teklifi ve gerekçesi metni²⁴⁶ incelendiğinde *“İsrarlı takip fiilleri, mağdurların hareket özgürlüğünü kısıtlayan, onlarda huzursuzluk ve endişeye yol açan fiiller olarak tanımlanmakta olup, başta Almanya, Avusturya, Fransa, Belçika ve İtalya olmak üzere birçok hukuk sisteminde de yaptırıma bağlanmıştır. Düzenlemeyle, özellikle kadına yönelik daha ağır ve şiddet içeren suçlar işlenmeden önce gerçekleşen ısrarlı takip fiillerinin orantılı bir yaptırıma bağlanması ve mağdurlara gerekli güvencenin sağlanması hedeflenmektedir.”* ifadelerine yer verildiği görülmektedir. Bir yandan hem daha ağır ve şiddet içeren suçlar işlenmeden önce ısrarlı takip teşkil eden fiiller yaptırıma bağlanmak hem de mağdurlara güvence sağlanmak istenmiş ancak diğer yandan suç teşkil eden hareketler sınırlı sayıda sayılmış ve suç bağı suç olarak düzenlenmiştir. Bu noktada, hayata geçirilen düzenlemenin, ulaşılmak istenen amaç karşısında eksik kaldığını²⁴⁷; ısrarlı takip suçunun ya serbest hareketli bir suç olarak düzenlenmesi gerektiğini ya da mahiyeti gereği ısrarlı takip teşkil edecek nitelikte olan başkaca hareketleri dışarıda bırakmayacak şekilde bağı hareketli bir suç olarak düzenlenmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

²⁴⁴ Fiziken takip sayılamayacak şekilde örneğin teknolojik aletler kullanılarak kişilerin gözetlenmesi ve/veya gözetim altında tutulması, kişisel verilerini kullanarak kişi adına siparişler verilmesi gibi hareketler bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Örnek olarak sayılabilecek hareketlere ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. aşa. 2.1.3.4.

²⁴⁵ Örneğin listede yer alan *“bu kişiyi kendisi, aile fertlerinden veya yakınlarından birinin hayatı, vücut bütünlüğü, sağlığı veya hürriyetine zarar vereceği şeklinde tehdit etme”* hareketi, kanunumuzda tehdit suçunun oluşumuna sebebiyet verebilecektir.

²⁴⁶ Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Gerekçesi, Adalet Komisyonu, 16 Mart 2022, Esas No: 2/4290, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, **Erişim Tarihi:** 08.02.2024).

²⁴⁷ Aynı yönde bkz. **Gül**, s. 96.

Hukukumuzda; hareketin şekli bakımından, suç tiplerinin icrai veya ihmali olarak ikiye ayrılabilceği ifade edilmektedir²⁴⁸. Kanunun bir kişiye belli bir hareketi yapmasını yasakladığı durumlarda kişinin yasaklanmış olan hareketi gerçekleştirilmesi ile işlenen suçlara icrai suçlar; kanunun bir kişiye belli bir hareketi yapmasını emrettiği durumlarda, kişinin emredilmiş olan hareketi yapmaması ile işlenen suçlara ihmali suçlar denir²⁴⁹. Israrlı takip suçunda kanun tarafından belli bir hareketin (ısrarlı bir şekilde fiziken takip etme veya ısrarlı bir şekilde haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak) yapılmasının yasaklanması, bu yasaklanan hareketin yapılmasının suç teşkil edecek olması durumu söz konusudur. O halde ısrarlı takip suçunun icrai hareketle işlenebilen bir suç olduğunu söylemek mümkündür.

Doktrinde yer alan bir başka görüş ayrılığı da ısrarlı takip suçunun kesintisiz (mütemadi) suç olup olmadığı noktasındadır. Bu ayrım, suçun ne zaman tamamlanmış sayılacağı bakımından önem arz etmektedir.

Kesintisiz suçun tanımı Türk doktrininde değişiklik göstermektedir. Kesintisiz suçu; bazı yazarlar, neticenin yahut hareketten doğan neticenin devam ettiği suçlar olarak²⁵⁰, bazı yazarlar, suçun kanuni tanımında gösterilen hareketin icrasının devam ettiği suçlar olarak²⁵¹, bazı yazarlar ise hem hareketin hem de neticenin devam ettiği suçlar olarak tanımlamaktadırlar²⁵². Sonuç olarak kesintisiz suçlarda ani suçlardan farklı olarak suçun tamamlanma anı ile bitme anı birbirinden farklıdır²⁵³.

²⁴⁸ **Artuk/ Gökçen**, s. 337. İhmali suçların da kendi içerisinde saf (gerçek) ihmali suçlar ve garantörsel (görünüşte) ihmali suçlar olarak ikiye ayrıldığı hususu ve bu konudaki detaylı açıklamalar için bkz. **Özen**, s. 330-344; **Hakeri**, s. 150-162; **Artuk/ Gökçen**, s. 339-346;

²⁴⁹ **Özen**, s. 330.

²⁵⁰ **Timur Demirbaş**, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, Güncellenmiş 17. Baskı, Ankara, Nisan 2022, s. 242; **Dönmezer/ Erman**, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II, Der Yayınları, 15. Tıpkı Bası, İstanbul, 2021, s.102; **Hakeri**, s. 168

²⁵¹ **Erdal Yerdelen**, Mütemadi (Kesintisiz) Suç, TAAD, Yıl: 5, Sayı: 18, Temmuz 2014, s. 124; **Koca, Üzülmöz**, Ceza Genel, s. 125.

²⁵² **Nur Centel/ Hamide Zafer/ Özlem Çakmut**, Türk Ceza Hukukuna Giriş, Beta, 10. Bası, İstanbul, Eylül 2017, s. 274; **Özen**, s. 347.

²⁵³ “Doktrinde mütemadi suçun tamamlanma anı ile bitme anının farklı zamanlara tekabül ettiği konusunda tam bir mutabakat söz konusudur.” **Yerdelen**, s. 117.

Israrlı takip suçu için; bu suçun kesintisiz suç olduğunu kabul eden yazarlar²⁵⁴ bulunduğu gibi bu suçun kesintisiz suç olmadığını kabul eden yazarlar²⁵⁵ bulunmaktadır

Kanaatimizce, ısrarlı takip suçunun oluşması bakımından ısrarın varlığının aranması, suçu tamamen kesintisiz suç haline getirmemektedir. Bununla birlikte seçimlik hareketlerden fiziken takip etmek, temadi teşkil eden hareketlerle işlenebilecek, bu halde kesintisiz suçtan bahsedilebilecektir. Sonuç olarak ısrarlı takip suçunun hem ani suç olarak hem de kesintisiz suç olarak işlenebileceğini düşünmekteyiz²⁵⁶.

2.1.3.1. İsrar

İsrar kavramı, kanunumuzda tanımlanmış değildir. Bu haliyle ısrar kavramından ne anlaşılması gerektiği, neyin ısrar kabul edileceği, bir davranışın kaç kere tekrar edilmesinin ısrar anlamına geleceği, hareketin hangi aşamasından itibaren ısrardan bahsedilebileceği ve hareketin yoğunluğunun hangi noktadan itibaren ısrar oluşturacağı ve benzeri değerlendirmeler hâkimin takdirine bırakılmıştır. Yukarıda sorulan soruların cevaplanması, tanımların yapılması ve değerlendirilmeleri uygulama ve doktrin tarafından gerçekleştirilecektir. Hâkim; “ısrar”ın durumunu, her somut olayın şartlarına göre ayrı ayrı değerlendirecektir. Doktrinde bu yaklaşımın yerinde olduğu düşünülmektedir²⁵⁷. Bizce de net bir sayı belirleyerek şu kadar kez tekrar edilen davranışlar ısrar kabul edilir şeklinde bir yaklaşımdansa her somut olayda ayrı ayrı değerlendirilmek üzere ısrarın takdirinin hâkime bırakılmış olması yerindedir. Nitekim bir hareketin ısrar olarak kabul edilip edilemeyeceği hususunda en başından kesin bir sınır çizmek mümkün olamayacaktır. Ayrıca, böyle bir şart koşturmak; bünyesinde, esasında ısrar anlamına gelen ancak aranacak olan şartı sağlamadığı için ısrar olarak

²⁵⁴ Özar, s. 1413; Gül, s. 97.

²⁵⁵ “İsrarlı takipte, tipikliğin oluşumu bakımından tekrarlayan hareketlerin aranmış olması, bu suçun kesintisiz suç olarak formüle edildiği anlamına gelmez. Suç, seçimlik hareketlerden birinin veya birden fazlasının, ısrarın varlığını ortaya koyacak şekilde işlenmesi ile birlikte oluşur. Bununla birlikte temadi eden bir hareket, ısrarın varlığını ve dolayısıyla ısrarlı takibin haksızlığının oluştuğunun kabulünü gerektirebilir.” Koca/ Üzülmüş, Ceza Özel, s 523. Aynı yönde bkz. “Ancak bu suçun kesintisiz suç olmadığı ifade edilmelidir.” Kılıç, s. 538.

²⁵⁶ Aynı yönde bkz. Taşkın, s. 115; Dülger, İsrarlı Takip, s. 35,37.

²⁵⁷ Özar, s. 1408; Dülger, İsrarlı Takip, s. 36.

kabul edilemeyecek hareketlerin de dışarıda kalması riskini beraberinde getirebilecektir.

Hali hazırda ısrar kelimesi kanunumuzda suçun bir unsuru olarak iki suçta karşımıza çıkmaktadır. Bunlar TCK m. 123'te düzenlenen kişilerin huzur ve sükûnunu bozma ve TCK m 123/A'da düzenlenen ısrarlı takip suçlarıdır²⁵⁸.

Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçu, TCK'nın yürürlüğe girdiği 2004 yılından beri müstakil bir suç düzenlenmiş durumdadır. Israr kavramı, kanun maddesinin ilk halinde de bugün olduğu gibi suçun bir unsuru olarak kabul edilmiştir. Tüm bu zaman zarfında gerek doktrinde bu konu hakkında çalışmalar yapılmış, gerekse de uygulamada yol gösterici içtihatlar karara bağlanmıştır. Bu noktada ısrar kavramının tespiti açısından huzur ve sükûn bozma suçuna ilişkin verilmiş kararlar ve gerçekleştirilmiş çalışmalar, ısrarlı takip suçu için yol gösterici olabilecektir²⁵⁹.

Israr kelimesinin sözlük anlamı “direnme, ayak direme, üsteleme, üstünde durma²⁶⁰” şeklindedir. Madde gerekçesine göre; belirtilen hareketlerin ısrarlı bir şekilde gerçekleştirilmesinden kastedilen bu hareketlerin tekrarlanarak yapılmasıdır. Yine gerekçeye göre ısrar; fiilin haksızlık içeriği bakımından cezayı gerekli kılacak boyuta erişmesini ifade eden bir ölçüttür²⁶¹. Doktrinde yer alan bir tanıma göre ısrar, “hareketin çok sayıda tekrarı²⁶²”; başka bir tanıma göre “başkasının karşı yönde oluşan iradesine aykırılık teşkil eden davranışların kayıtsızca ve bilinçli bir şekilde

²⁵⁸ Israr kelimesi kanunumuzda ikisi 123 ve 123/A maddelerinde olmak üzere toplamda 4 yerde geçmektedir. Bunlardan biri 51'inci maddede hükümlünün kendisine yüklenen yükümlülüklerle uymamakta ısrar etmesi hali, diğeri 191'inci maddede kişinin erteleme süresi zarfında kendisine yüklenen yükümlülüklerle veya tedavinin gereklerine uygun davranmamakta ısrar etmesi durumudur. Görüldüğü üzere bu iki durumda da ısrar kelimesi suçun bir unsuru olarak değil, yüklenen yükümlülüklerle uymamakta ısrar etme şeklinde olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla bu iki maddede yer alan düzenlemeler, ısrar kavramından ne anlaşılması gerektiği konusunda bize yol gösterici nitelikte değildir.

²⁵⁹ **Özar**, s. 1409. Yargıtay'ın kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunda ısrar kavramına ne şekilde yaklaştığını gösteren kararları için bkz. **Yargıtay** 18. CD., E. 2015/40951, K. 2017/2239, T. 28.02.2017, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, **Erişim Tarihi**: 29.04.2024); **Yargıtay** 18. CD., E. 2015/40951, K. 2017/2239, T. 28.02.2017, (HukukTürk Hukuk Bilgi Bankası, **Erişim Tarihi**: 29.04.2024)

²⁶⁰ (**Erişim Adresi**: <https://sozluk.gov.tr/>) (**Erişim Tarihi**: 08.02.2024)

²⁶¹ Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Gerekçesi, Adalet Komisyonu, 16 Mart 2022, Esas No: 2/4290, s. 6, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, **Erişim Tarihi**: 08.02.2024).

²⁶² **Erdener Yurtcan/ Begüm İrtiş**, Israrlı Takip Suçu, Yetkin Yayınları, 5. Bası, Ankara, 2022, s. 567.

yapılması²⁶³”, başka bir tanıma göre ise “belli hareketlerin aralarında zamansal bağlantı olacak şekilde tekrarlanması²⁶⁴”dır.

Yargıtay, bir kararında TCK m. 123’te yazılı hareketlerin bir kez yapılmasının ısrar bakımından yeterli olmadığını ifade etmiştir²⁶⁵. Başka bir kararında, ısrarın suçun unsuru olduğu, aynı mağdura karşı huzur ve sükûnu bozan eylemlerin, ancak birden fazla işlenirse ısrar unsurunun gerçekleşebileceği ifade edilmiştir²⁶⁶. Yargıtay, ısrar konusunda olayın oluş biçimi²⁶⁷, tekrarlanma sıklığı²⁶⁸, mağdurun yapılan davranışı yasaklayıp yasaklamadığı²⁶⁹, hareketler arasında çok uzun bir zaman aralığının geçmemiş olması²⁷⁰ gibi ölçütlerden hareket etmektedir²⁷¹. Burada, hareket sayısının

²⁶³ Özar, s. 1408

²⁶⁴ Kılıç, s. 536.

²⁶⁵ Yargıtay 18. CD., E. 2015/37827, K. 2016/18068, T. 23.11.2016, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, **Erişim Tarihi:** 08.02.2024); Yargıtay 12. CD., E. 2023/874, K. 2023/5864, T. 25.12.2023, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, **Erişim Tarihi:** 29.04.2024)

²⁶⁶ Yargıtay 4. CD., E. 2016/4715, K. 2016/9234, T. 9.5.2016, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, **Erişim Tarihi:** 08.02.2024)

²⁶⁷ “...sanık ile katılanın bir süre arkadaşlık yapıp ayrıldıkları, sonrasında sanığın katılanı telefon ile tehdit etmesi şeklinde gerçekleşen eyleminde, suçun ısrar ve sırf rahatsız etme kastıyla hareket etme unsurunun bulunmadığı gözetilmeden...” Yargıtay 4. CD., E. 2013/29588, K. 2015/40668, T. 23.12.2015, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, **Erişim Tarihi:** 08.02.2024); “...sanığın, daha önce çalıştığı iş yerine giderek alacağını istemesi nedeniyle çıkan tartışma sırasında iş yerinin klima pervanesine çıkması şeklinde gerçekleşen eyleminde, suçun ısrar unsurunun ne şekilde olduğu açıklanmadan yetersiz gerekçeyle mahkumiyet kararı verilmesi...” Yargıtay 4. CD., E. 2013/41671, K. 2014/33741, T. 20.11.2014, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, **Erişim Tarihi:** 08.02.2024).

²⁶⁸ “...Oluşa, katılanın tutarlı beyanlarına ve Telekomünikasyon İletişim Başkanlığının tespit tutanaklarına göre, sanık T.. Ö..’ın kullanmakta olduğu... numaralı telefon ile katılanın kullandığı... numaralı cep telefonunu, 23/11/2007 günü saat 19:47 de 1 kez, 21/12/2007 günü saat 21:29 da 1 kez, 31/12/2007 günü saat 20:12 de 1 kez, 18/01/2008 günü saat 19:39 da 1 kez, 23/01/2008 günü saat 22:47 – 23:06 arasında 8 kez, yine katılanın kullandığı diğer... numaralı cep telefonunu, 23/11/2007 günü saat 19:48-19:51 arasında 2 kez, 21/12/2007 tarihinde saat 21:33 – 21:50 arasında 4 kez olmak üzere ısrarla arayarak rahatsız ettiği anlaşılmakla, TCK’nın 123/1. maddesinde düzenlenen kişilerin huzur ve sükununu bozma suçunun maddi ve manevi unsurları gerçekleşmiş olduğu halde...” Yargıtay 4. CD., E. 2012/34217, K. 2014/16130, T. 12.5.2014, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, **Erişim Tarihi:** 08.02.2024).

²⁶⁹ “...iletişimin tespitine dair belgelerden anlaşıldığı üzere kendisi ile konuşmak istemeyen katılanı 7 kez arayan ve mesaj atan sanığın eylemlerinin, 5237 sayılı Kanun’un 123’üncü maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunun “ısrar” ögesini oluşturduğu...” Yargıtay 12. CD., E. 2023/1760, K. 2023/4352, T. 24.10.2023, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, **Erişim Tarihi:** 08.02.2024).

²⁷⁰ “...aramaların HTS kayıtlarına göre yaklaşık iki aylık bir süre içerisinde 6 kez yapılması, 6 aramanın bazılarında katılanın telefonu kapatması nedeniyle görüşme yapılamadığı da gözetildiğinde toplam sayı ve zaman aralığı itibariyle aramaların ısrarlı arama olarak görülemeyecek olması...” Yargıtay 12. CD., E. 2023/2494, K. 2023/4516, T. 30.10.2023, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, **Erişim Tarihi:** 08.02.2024).

²⁷¹ Muharrem Özen/ Atacan Köksal, Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 68, Sayı: 2, 2019, s. 488.

birden fazla olmasının yalnız başına ısrar unsurunun gerçekleştiği şeklinde yorumlanamayacağını hatırlatmak gerekir²⁷².

Her ne kadar ısrarın ne olduğunun kanunda tanımlanmamış olmasının uygulamada sıkıntılarla karşılaşılmasına yol açma tehlikesi barındırmakta ise de kanun koyucunun suçun bir unsuru olarak ısrarın varlığını aramasının diğer ülke ceza kanunlarında yer alan düzenlemeler ile paralellik gösterdiği söylenebilecektir. Nitekim direkt olarak ısrar şeklinde karşımıza çıkmıyor ise de Örneğin ABD'nin birçok eyaletinde iki veya daha fazla hareketin varlığı, Almanya'da müteaddit defa (wiederholt) kavramı, Avusturya'da uzun bir süre boyunca sayılan eylemlerden birini gerçekleştirmesi ve İtalya'da ise en az iki davranışın varlığı olmak üzere “tekrar eden davranışlar” şeklinde düzenlemeler mevcuttur. Bizce bunun sebebi; çalışmamızın birinci bölümünde de açıkladığımız gibi, yalnız başına hukuka aykırılık teşkil etmeyen davranışların belli bir yoğunluğa ulaşması ile suç oluşturmastır.

Doktrinde, TCK m. 123'te düzenlenen kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunda yer alan “ısrar” kavramının niteliği tartışılmış ve ısrar unsurunun itiyadi suç olarak anlaşılması gerektiği²⁷³ ifade edilmiştir.

İtiyat kelimesinin sözlük anlamı alışkanlıktır²⁷⁴. TCK'da itiyadi suç tanımlanmış değildir. TCK m. 6/1-h'de “itiyadi suçlu” kavramı tanımlanmıştır. Buna göre itiyadi suçlu deyiminden “kasıtlı bir suçun temel şeklini ya da daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekillerini bir yıl içinde ve farklı zamanlarda ikiden fazla işleyen kişi” anlaşılmalıdır. Ancak bu tanımdan yola çıkarak yapılacak bir tanım, öğretideki itiyadi suça ilişkin açıklamalarla uyumlu olmayacaktır²⁷⁵. Doktrinde itiyadi suçun ayırıcı niteliği, “yapılan hareketlerin tek başına alındığı takdirde suç teşkil etmemelerinden ve ancak failde itiyadın varlığını gösterir bir şekilde tekrar olunmaları halinde sözü geçen hareketlerin cezalandırılması” şeklinde ifade edilmiştir²⁷⁶. Başka

²⁷² “...sanığın, olaydan bir ay önce ayrıldığı eski kız arkadaşı olan katılana, 13.12.2010 ila 15.12.2010 tarihleri arasında barışmak amacıyla 4 kez kısa mesaj göndermesinden ibaret eyleminde, atılı suçun ısrar ögesi ile sırf huzur ve sükûnu bozma özel kastının bulunmadığı gözetilmeden...” **Yargıtay 4. CD.**, E. 2013/239, K. 2014/16150, T. 12.5.2014, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, **Erişim Tarihi:** 08.02.2024).

²⁷³ **Ekici Şahin**, s. 37; **Kocasakal**, s. 136; **Özen/ Köksal**, s. 490.

²⁷⁴ (**Erişim Adresi:** <https://sozluk.gov.tr/>) (**Erişim Tarihi:** 29.02.2024)

²⁷⁵ **Dönmezer/ Erman**, s. 87.

²⁷⁶ **Dönmezer/ Erman**, s. 87-88.

bir tanıma göre ise “itiyadi suçlarda fiilin bir defa işlenmesi suçun meydana gelmesine yetmemekte, itiyadi suçun varlığından söz edebilmek için fiilin bir defa değil, itiyadın varlığını gösterecek şekilde belirli sayıda tekrarlanmalıdır.”²⁷⁷ İtiyadi suçta tekrarlanması gereken hareketler hep aynı cinsten olmalıdır²⁷⁸.

Israrın varlığının tespiti yahut suçun oluşması noktasında aynı hareketin mi tekrarlanması gerekmektedir sorusunun cevabı kanunun gerekçesinde ise şu şekilde verilmiştir: “*Israrın varlığı bakımından mutlaka aynı hareketin müteaddit defalar tekrarlanması şart değildir. Fail maddede belirtilen seçimlik hareketlerden birini ısrarla tekrarlayabileceği gibi farklı seçimlik hareketleri farklı yer ve zamanlarda tekrarlamak suretiyle de ısrar iradesini gösterebilir. Hâkim, ısrar unsurunun gerçekleşip gerçekleşmediğini somut olayın şartları çerçevesinde tespit edecektir.*”²⁷⁹

Israrın varlığından söz edebilmek için aynı hareketin tekrar tekrar icra edilmesi gerekli değildir. Farklı seçimlik hareketlerin icra edilmesiyle de ısrar unsuru gerçekleşebilir²⁸⁰.

Bu noktada; ısrar unsurundan, itiyadi suçun varlığının anlaşılması gerektiği görüşlerine katılmıyoruz. Her ne kadar ısrarlı takip suçu ile itiyadi suç kavramı, tek bir hareketin varlığının suç oluşturmaya yetmemesi noktasında benzerlik gösteriyor ise de itiyadi suçlarda tekrar eden hareketlerin hep aynı cinsten olması şarttır. Bununla birlikte ısrarlı takip suçunda seçimlik hareketlerden birden fazlasının tekrarı, ısrar unsurunu oluşturabilecektir.

Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunda yer alan ısrar kavramını tanımlayan ve birtakım değerlendirme kıstasları ortaya koyan Yargıtay kararlarının ısrarlı takip suçu için yol gösterici olabileceğini kabul etmekle birlikte tam olarak uygulanamayacağını düşünmekteyiz. Örneğin fiziken takip etme fiilinin temadi teşkil

²⁷⁷ Artuk/ Gökçen, s. 336-337.

²⁷⁸ “İtiyadi suçlar, diğer birden fazla hareketli suçlardan aynı hareketlerin tekrar edilmesi ve bunun itiyad derecesine çıkarılması ile ayrılır.” Kocasakal, s. 136; Dönmezer/ Erman, s. 88.

²⁷⁹ Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Gerekçesi, Adalet Komisyonu, 16 Mart 2022, Esas No: 2/4290, s. 6 (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, Erişim Tarihi: 08.02.2024); aynı yönde bkz. Dülger, İsrarlı Takip, s. 35.

²⁸⁰ Balcı/ Çakır, s. 328; Erdoğan/ İştin, s. 3782; Kılıç, s. 538; Özbek/ Doğan/ Bacaksız, s. 500.

eden hareketle işlenebileceğini dolayısıyla burada ısrarın varlığından söz edebilmek için mutlak surette birden çok fiziken takip etme fiilinin aranmasının hukuka aykırı olacağını düşünmekteyiz. Bu noktada daha kapsayıcı ve ısrarlı takip suçu açısından daha yerinde bir ısrar tanımının şu şekilde yapılabileceğini düşünmekteyiz: Bizce ısrar, “bir hareketin bir şeylere rağmen yapılmaya veya sürdürülmeye veya tekrarlanmaya devam edilmesi” şeklinde tanımlanmalıdır. Tanımda geçen rağmen edatından önce yer alan şey ifadesi, durumun koşullarına göre değişiklik gösterecektir: makul seviyede kabul edilecek sınırı aşmış olmasına rağmen hareketin yapılmaya devam edilmesi, mağdurun bu hareketin yapılmasına rızası olmadığını belirtmiş olmasına rağmen hareketin yapılmaya devam edilmesi veya tekrarlanması gibi. Böylece somut olayın koşullarına göre belirlenecek duruma rağmen fail hareketini sürdürmüş yahut tekrar etmiş ise artık ısrarın olduğu söylenebilecektir.

Son olarak ısrar unsurunun, yalnızca fiziken takip etmek hareketi için değil, haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak hareketleri için de kısacası tüm hareketler için aranmakta olduğunu hatırlatmakta yarar görmekteyiz.

2.1.3.2. (Israrlı Bir Şekilde) Fiziken Takip Etmek

Takip etmek, belli bir kişiye karşı görsel veya fiziksel yakınlığı belli bir süre boyunca kasıtlı olarak sürdürme şeklinde tanımlanabilir²⁸¹.

Takip etmek yahut fiziken takip etmek kavramları da tıpkı ısrar kavramında olduğu gibi kanunda tanımlanmış değildir. Hatta ısrar kavramından farklı olarak, takip kelimesi TCK’da yalnızca 123/A maddesinde düzenlenen ısrarlı takip suçunda geçmektedir. Takip etmek kavramının sözlük anlamı “yetişmek, yakalamak veya bulmak amacıyla birinin arkasından gitmek, izlemek”tir²⁸². Kanunda bu kavramdan ne anlaşılması gerektiği açıkça düzenlenmemiş olduğundan uygulamaya ve doktrine bakmak gerekmektedir.

²⁸¹ Bu tanım Washington Eyaleti Ceza Kanunu’nda yer almaktadır. Bkz. Revised Code of Washington, Title 9A, Chapter 9A.46, Section 9A.46.110 Stalking (**Erişim Adresi:** <https://app.leg.wa.gov/RCW/default.aspx?cite=9A.46.110>) (**Erişim Tarihi:** 08.02.2024). Aynı yönde bkz. **Türkoğlu**, s. 84; **Özar**, s.1409, **Dülger**, Israrlı Takip, s.36.

²⁸² (**Erişim Adresi:** <https://sozluk.gov.tr/>) (**Erişim Tarihi:** 08.02.2024)

Doktrinde fiziken takip etmenin ne şekilde anlaşılması gerektiği konusundaki görüşler birbirine benzemektedir. Genel kabule göre mağdurun peşinden gitmek, peşine düşmek, yakınlarında dolaşmak, gittiği yerlere gitmek, sıklıkla karşısına çıkmak, bulunduğu yerlerde bulunmak, kapısının önünde veya sokağının girişinde sürekli ve ölçüsüz şekilde beklemek²⁸³ fiilleri de fiziken takip etme kabul edilmelidir.

Doktrinde **Kılıç**, bu seçimlik hareket için mağdurun takip edilmesinin yeterli olmadığını ayrıca failin kendisini mağdura fark ettirmesinin de gerekli olduğunu, aksi halde mağdurda ciddi bir huzursuzluğun veya güvenlikten endişe duymanın oluştuğundan veya hareketlerin neticeyi oluşturmaya elverişli olduğundan söz edilemeyeceğini ifade etmiştir²⁸⁴. Mağdurun, işlenen fiiller karşısında ciddi bir huzursuzluk yahut kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymaması durumunda suçun netice unsurunun oluşmayacağını kabul etmekle birlikte failin kastının “kendisini mağdura fark ettirme”yi kapsamasının zorunlu olmadığını düşünmekteyiz.

Kanun gerekçesi de fiziki takibin mutlaka mağdurun peşinden gitmek şeklinde gerçekleşmesinin şart olmadığını, farklı zaman ve mekânlarda karşısına çıkmayı, ortamlarda yanına yaklaşmayı ve kendisini görünür kılmayı da takip olgusu içerisinde değerlendirileceğini ifade etmiştir.

Bu noktada kanuni düzenlemeye bir eleştiri getirmek durumundayız. Doktrinde yer alan görüşler de bizim düşüncemiz de kanun maddesinin bir yorumudur. Bununla birlikte neyin hedeflendiğini kanun gerekçesinde açıklanmıştır ancak kanun gerekçesi bağlayıcı değildir. O halde, uygulamada karar verici merciler anılan kanuni düzenlemeyi bizler gibi yorumlamaz ise düzenlemenin ulaşılmak istenen amaca hizmet edememe tehlikesi söz konusu olacaktır. Nitekim madde metni lafzi yorum ile ele alınır ve “fiziken takip etme yalnızca fiziken takip etmedir, kanun koyucu fiziken takip etme ifadesinin yanında, bulunduğu yerlerde bulunma²⁸⁵ ifadesini geçirmeyi

²⁸³ Aynı yönde bkz. **Özar**, s. 1409; **Taşkın**, s. 113; **Dülger**, Israrlı Takip, s. 37; **Koca/ Üzülmüş**, Ceza Özel, s. 521; **Balcı/ Çakır**, s. 328; **Erdoğan/ İştin**, s. 3782; **Kılıç**, s. 533; **Gül**, s. 98.

²⁸⁴ **Kılıç**, s. 533. Aynı yönde mağdurun işlenen fiillerin farkında olması gerektiği noktasındaki açıklamalar için bkz. **Erdoğan/ İştin**, s. 3785.

²⁸⁵ Bulunduğu yerlerde bulunma fiilinin, her zaman fiziki bir takip ile birlikte gerçekleştiğini söylemek mümkün değildir. “Örneğin fail tarafından mağdurun iş yerinin, gittiği spor salonunun, devam ettiği

gayet tabi gerçekleştirebilirdi, burada bilinçli bir susma söz konusudur, diğer ülke kanunlarında bulunduğu yerlerde bulunma ve fiziken takip etme ayrı ayrı ele alınmışken bizde sadece fiziken takip etme düzenlenmiştir, o halde bulunduğu yerlerde bulunma hareketi bu suç kapsamında cezalandırılmasın istenmiştir” şeklinde bir yorum yapılabilir. Böyle bir yorumun yerinde olmayacağını düşünmekle birlikte bunun yolunu açan kanun koyucu bizce “fiziken takip etme”nin yanında “bulunduğu yerlerde bulunma” fiilini de hareket olarak saymalıydı.

Tesadüfi karşılaşmalar ve denk gelmeler fiziken takip etme olarak kabul edilmemektedir. Nitekim bu durumda suç işleme kastının olmadığı, failin kastının ısrar unsurunu içermediğini ve aynı zamanda bu iki durumun fiziken takip etme sayılmayacağını söylemek mümkündür²⁸⁶.

Fiziken takip etmenin, temadi teşkil eden hareketle işlenebileceğini düşünmekteyiz. Aynı zamanda kanun metninde geçen ısrar unsurunun fiziken takip etme hareketini de kapsadığını yukarıda açıklamıştık. Fiziken takip etme hareketinde ısrar unsurunun gerçekleşmesinin, takibin mutlak surette farklı zamanlarda birden fazla gerçekleştirilmesine bağlı olmadığını söylemek gerekir. Farklı zamanlarda gerçekleşen birden fazla fiziken takip etme ısrar unsurunu oluşturabileceği gibi tek bir gün içerisinde gerçekleştirilmiş tek bir fiziken takip etme eylemi de ısrar unsurunu oluşturabilecektir²⁸⁷.

Taşkın, fiziki takibin aynı gün içerisinde ısrarla gerçekleştirilmesi durumunda eylemin ısrarlı takip değil, kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunu oluşturduğunu, zira bir eylemde ısrar unsurunun gerçekleşmiş sayılması için eylemin en az dört haftalık bir süreçte asgari on kez tekrarlaması gerektiğini, Kaliforniya Ceza Kanununda ısrar unsurunun gerçekleşmesi için eylemin “belirli bir süre içerisinde en az iki kez işlenmesi gerektiğinin ifade edildiğini bu nedenle ısrarlı takip suçunun oluşması için eylemin zamana yayılmasının şart olduğunu ifade etmiştir.

kursun önceden öğrenilerek, mağdur takip edilmeksizin bu yerlerde hazır bulunulması, mağdurun bu yerlerde beklenilmesi mümkündür. **Türkoğlu**, s. 84.

²⁸⁶ Aynı yönde bkz. **Dülger**, İsrarlı Takip, s. 37; **Koca/ Üzülmüş**, Ceza Özel, s. 521.

²⁸⁷ Aynı yönde bkz. **Özar**, s. 1409.

Biz bu görüşe katılmıyoruz, zira kanunumuzda ısrar unsurunun gerçekleşmesi için herhangi bir şart öngörülmemiştir. En az dört haftalık bir süreçte asgari on kez tekrarlaması gerektiği gibi sıkı bir şekil şartının gerekeceğinin kabulü düzenlemenin amacına da uymamaktadır. Hem daha ağır ve şiddet içeren suçlar işlenmeden önce ısrarlı takip teşkil eden fiiller yaptırıma bağlamak hem de mağdurlara güvence sağlamak amacıyla düzenlenmiş bir suçta hareketin en az dört haftalık bir süreçte asgari on kez tekrarlanması şartı aramak suçun uygulanma alanını çok daraltacaktır. Bizce zamana yayılmamış hatta tek bir gün içerisinde kesintisiz bir biçimde uzun saatler süresince gerçekleştirilmiş fiziken takip etme hareketi de suç teşkil edebilecektir²⁸⁸. Ayrıca ısrar unsuru yalnızca ısrarlı takip suçunda değil, kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunda da aranmıştır. Bahsedilen tekrar sayısı ısrarlı takip suçunda aranan ısrar şartını sağlamadığı ancak kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunda aranan ısrar şartını sağlayacağı kabul edilemez. Bir suçta ısrarın varlığı için böyle bir şart aranmakta iken diğer suçta aranmayacak olması, kanunda herhangi bir belirleme ve yargı kararlarında böylesine herhangi bir kabul yokken, tarafımızca anlaşılamamıştır.

Nitekim Yargıtay da ısrar şartının gerçekleşmesi için fiziken takip etme fiilinin birden fazla kez tekrarlanmasının şart olmadığını, aralıksız sürdürülen ısrarlı takibin tek bir gün içerisinde bir kez yapılarak da gerçekleştirilebileceğini bu durumda da ısrar şartının gerçekleştiğinin kabulünün gerektiğini ifade etmiştir²⁸⁹.

²⁸⁸ Burada verilecek afaki bir örnek durumun daha net bir şekilde anlaşılmasını sağlayacaktır. Örneğin, bir kişi işe gitmek için sabah 06.50’de henüz gün aydınlanmamışken evden çıktığında birisinin kendisinden 5-10 metre gerisinden, kendisini takip ettiğini fark etse, işe gitmek için kullandığı toplu taşıma aracına bu kişinin de bindiğini görse, sürekli olarak kendisini gözetlediğini hissetse, toplu taşımadan inip iş yerine yürürken hala takip edildiğini anlasa, başına bir şey geleceğinden korktuğu için adımlarını hızlandırdığında takip eden kişi de adımlarını hızlandırırsa, tam iş yerine girecekken iş yerinde yangın çıktığı için o gün çalışılmayacağı ve tatil ilan edildiğini öğrense ve eve geri dönmeye karar verse, dönüş yolunda da aynı kişi tarafından takip edildiğini anlasa, yolda karşısına çıkan ilk kafeye can havliyle kendisini atsa ve içeride saklandığı tüm süre boyunca kendisini takip eden kişinin kafenin kapısında kendisini izlemeye devam ettiğini fark etse ve bu kişinin kendisine zarar vereceğinden ciddi bir endişe duysa... Açıklanan örnekte, hukuki ve/veya fiili bir kesinti gerçekleşmemiş olduğundan hareket taktır. Fail tarafından gerçekleştirilen fiziki takipte bizce ifade edilen herhangi bir şekilde zamana yayılma, en az iki kere işlenme gibi şartlar oluşmamış olsa da ısrar unsuru gerçekleşmiştir. Yalnızca bu örnekte bile yazar tarafından ısrar unsurunun gerçekleşmiş sayılması için aranması gerektiği söylenen en az dört haftalık bir süreçte asgari on kez tekrarlanması şartı yerine gelmedi diyerekten ısrarlı takip suçu oluşmaz fikrinin kabul edilebilir olmayacağını düşünmekteyiz.

²⁸⁹ İzmir BAM 12. CD, E. 2023/819, K. 2023/1185. T. 25.04.2023 bkz. **Gül**, s. 99

Kanunda; ısrarlı bir şekilde gerçekleştirilecek “fiziken” takip etme hareketinden söz edilmiştir. Takibin sanal ortamda gerçekleştirilmesi, teknolojik imkânlar kullanılarak bulunulan yerden takip edilmesi ısrarlı takip suçuunu oluşturmaz²⁹⁰. “Fiziken” takip etme, takip etme fiillerinin çok küçük bir kısmını oluşturmaktadır. Teknolojik gelişmelerin ilerleme hızının ne boyutlara vardığı herkesin malumudur. Bu açıdan bakıldığında cep telefonlarında yüklenen uygulamalar ile başta telefonun konumu olmak üzere içerisinde hangi uygulamaların olduğundan, hangi vakitte hangi SMSleri aldığından an be an neler yapıldığına kadar uzaktan takip edilebildiğini bilinmektedir. Bu sayılan örnekler de birer takip etme hareketidir ancak kanunda yalnızca “fiziken” takip etmekten söz edildiği için ısrarlı takip suçu kapsamı dışındadırlar. **Özar**, dijital bir ağ üzerinden izlemenin, GPS (Global Positioning System -Küresel Konumlama Sistemi) yazılım ile takip etmenin, drone kullanarak izlemenin m. 123/A kapsamı dışında olduğunu, siber ısrarlı takibin fiziki takipten daha yaygın olduğunu, sanal ortamların dikkate alınmayarak takibin fiziki alanla sınırlandırılmasının doğru olmadığını ifade etmiştir. Bu görüşe katılıyoruz. Yazar tarafından verilen örnekler kelimenin tam anlamı ile takip etme fiilini oluşturmakta ve fakat fiziki takip etme olmadıkları için ısrarlı takip suçu oluşturmamaktadır. Mağdurları maruz kaldıkları/kalacakları fiziki takiplere karşı korumanın önemi büyüktür. Ancak ısrarlı takibin ilk kanuni düzenlemenin yapıldığı ülke kabul edilen ABD’deki karşılığı stalkingin ülkemizde halk arasında stalklamak olarak adlandırıldığını ve bunun da en başta sosyal medya hesapları üzerinde yapıldığını açıklamıştık. Sanal âlemde gerçekleştirilen takip etme fiillerinin neden kanun maddesi kapsamı dışında bırakıldığı tarafımızca anlaşılamamaktadır.

Takibin fiziken olmasının yanında önemli olan diğer husus, bizzat yapılması gerektiğidir²⁹¹.

Kanun maddesinde sayılan seçimlik hareketlerden birisi bilişim sistemlerini kullanarak temas kurmaya çalışmaktır. Burada geçen bilişim sistemleri yalnızca temas kurmaya çalışma davranışı için geçerlidir. Takip etme davranışının bilişim sistemleri kullanarak gerçekleştirilmesi kanunda düzenlenmemiştir. O halde kanunumuzda

²⁹⁰ Aynı yönde bkz. **Özar**, s. 1410.

²⁹¹ Aynı yönde bkz. **Erdoğan/ İsten**, s. 3784; **Can**, s. 63.

ısrarlı takip fiillerinin (temas kurmaya çalışmanın bilişim sistemlerini kullanarak gerçekleştirilmesi hariç) sanal ortamda gerçekleştirilmeleri suç olarak düzenlenmiş değildir. Bu durum kanun maddesinin düzenlenme amacına açıkça aykırılık teşkil etmektedir²⁹². Bu eksikliğin ya kanun maddesinde yapılacak bir değişiklik ile ya da yeni bir kanun maddesi ihdası suretiyle giderilmesi gerektiği düşünülmektedir.

2.1.3.3. (Israrlı Bir Şekilde) Temas Kurmaya Çalışmak

Kanunumuzda ısrarlı takip suçunu oluşturan ikinci hareket ısrarlı bir şekilde; haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak şeklinde belirlenmiştir. Temas kurmaya çalışmak hareketlerinin tamamı için ısrarlı bir şekilde hareket edilmesi gerekmekte olup bu başlık altında ele alacağımız her bir hareket için tekrara düşmemek adına ayrıca ısrar kelimesini kullanmayacağız.

Madde gerekçesinde temas kurmaya çalışma hareketinden bahsedilirken farklı yerlerde iletişime geçme ve ulaşmaya çalışma ifadeleri de kullanılmıştır. “Temas kurmak” iletişime geçmek, irtibat kurmak, ilişki kurmak, kişiye ulaşmak, sohbet başlatmak, başlatılan iletişimin veya irtibatın devam ettirilmesi gibi anlamlara gelmektedir. Failin, mağdur ile temas kurmaya çalışması dendiğinde failin mağdur ile iletişime geçmeye çalışması, fail ile mağdurun tanışmadığı ihtimalinde failin kendisinin varlığını mağdura göstererek irtibat kurmaya çalışması, failin mağdura ulaşmaya çalışması, sohbet başlatmaya çalışması anlaşılabilir. Fail, bu örnekleri yüz yüze görüşerek, yan yana gelerek gerçekleştirmek isteyebileceği gibi haberleşme ve iletişim araçları veya bilişim sistemleri aracılığıyla da gerçekleştirmek isteyebilecektir.

Bu seçimlik hareketin temas kurmak olarak değil, temas kurmaya çalışmak olarak düzenlenmiş olduğuna dikkat etmek gerekmektedir. Böylece, temasın kurulmuş olması şart değildir. Her ne kadar fail temas kurmak amacıyla ısrarlı bir şekilde hareketlerini gerçekleştirmişse de mağdur ile temas kuramamış olsa dahi kanunda sayılan neticelerin gerçekleşmesi durumunda suçun oluşacağından bahsedebiliriz. Bu noktada temasın kurulmuş olmasının değil, temas kurmaya çalışılmasının

²⁹² Aynı yönde bkz. **Dülger**, Israrlı Takip, s. 38,39.

cezalandırılacak olması, suç teşkil eden hareketlerin daha geniş kapsamlı olarak ele alınması anlamına gelecektir. Kanun koyucunun bu tercihi, korunan hukuki değerin korunmasına verdiği önemin büyüklüğünü göstermektedir.

Kanun maddesinde yer alan “temas kurmaya çalışmak” ifadesinin, failin mağdur ile temas kurması durumunda, bu hareketin temas kurmaya çalışmak olmadığı, artık temasın kurulmuş olduğu bu nedenle suç oluşturmayacağı şeklinde yorumlanamayacağını düşünmekteyiz. Aksinin kabulü, temas kurmaya çalışan faille, mağdurun herhangi bir şekilde cevap yahut karşılık vermesi²⁹³ ile artık hareketin temas kurmaya çalışma olmayacağı, temasın kurulmuş olduğu ve failin bu hareketinin suç oluşturmayacağı anlamına gelecektir. Bu kabul, mağdurun hayatın olağan akışına uygun bir davranışı sebebiyle bu suç kapsamında korunmayacağı anlamına gelecektir²⁹⁴. Dolayısıyla; kanun maddesinde seçimlik hareket olarak sayılan “temas kurmaya çalışmak” hareketinin cezalandırılırken, temasın kurulup kurulmadığına bakılmaması gerektiğini düşünmekteyiz²⁹⁵.

Mağdur tarafından okunup okunmadığına, cevap verilip verilmediğine bakılmaksızın, ona sayısız kere mesaj/e-mail göndermek, defalarca arama/çağrı yapmak, sosyal medya uygulamalarından defalarca arkadaşlık isteği göndermek; mağdur tarafından tanınıp tanınmadığına bakılmaksızın üçüncü kişiler aracılığıyla (ısrarla) mağdura buluşmak, tanışmak, görüşmek vb. isteklerde bulunulduğunu iletmek bu suçu oluşturabilecek davranış örnekleri olarak sayılabilir²⁹⁶.

Temas kurmaya çalışmanın ne şekilde gerçekleştirileceği önem arz etmektedir. Nitekim bağlı suç olarak düzenlenen ısrarlı takip için, temasın ne şekilde gerçekleşebileceği de kanunda sınırlı sayıda sayılmış durumdadır. Buna göre failin ısrarlı bir şekilde, ya haberleşme ve iletişim araçlarını kullanarak ya bilişim

²⁹³ Örneğin kendisine ısrarla mesaj gönderen failin mesajlarına; mağdur, rahatsız olduğunu bildirir bir mesaj ile karşılık verdiğinde artık, failin temas kurmaya çalışmasından değil, temas kurmuş olmasından söz edilecektir.

²⁹⁴ “Failin sadece mağdurla iletişim kurmasının değil, iletişim kurmaya çalışmasının suçun oluşması bakımından yeterli sayılması ısrarlı takip suç tipiyle korunmak istenen hukuki menfaat bakımından daha yerinde olacaktır.” **Türkoğlu**, s. 87.

²⁹⁵ Aynı yönde bkz. **Özar**, s. 1411.

²⁹⁶ **Türkoğlu**, s. 87; **Özar**, s. 1411; **Taşkın**, s. 114; **Dülger**, Israrlı Takip, s.39; **Can**, s. 67.

sistemlerini kullanarak ya da üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışması gerekmektedir.

2.1.3.3.1. Haberleşme ve İletişim Araçlarını Kullanarak Temas Kurmaya Çalışmak

Haberleşme aracı ifadesi TCK'da ısrarlı takip suçu haricinde birkaç yerde daha karşımıza çıkmaktadır. Örneğin cinsel taciz suçunda bu suçun posta veya elektronik haberleşme araçlarının sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle işlenmesi halinde cezanın yarı oranda artırılacağı²⁹⁷, infaz kurumuna veya tutukevine elektronik haberleşme aracının sokulması veya bulundurulması suç olarak düzenlenmiştir²⁹⁸.

İletişim aracı ifadesi ise tanımlar başlıklı altıncı maddenin birinci fıkrasının g bendinde kanunun muhtelif yerlerinde karşımıza çıkan basın ve yayın yolu ile deyiminin tanımında karşımıza çıkmaktadır²⁹⁹.

Nelerin haberleşme ve iletişim araçları sayılacağıın tespiti noktasında sayılan düzenlemelerin de göz önünde bulundurulması faydalı olacaktır. Bununla birlikte madde gerekçesinde de nelerin haberleşme ve iletişim aracı olabileceği örnekleme yoluyla sayılmıştır.

Mektup, faks, kısa mesaj, e-posta, telefon, internet üzerinden oluşturulan programlar, uygulamalar ve sosyal mecralar³⁰⁰ madde gerekçesinde haberleşme ve iletişim araçlarına örnek olarak gösterilmiştir. Yargıtay bir kararında cep telefonu,

²⁹⁷ Cinsel taciz suçu TCK m. 105'te düzenlenmiştir.

²⁹⁸ İnfaz kurumuna veya tutukevine yasak eşya sokmak suçu TCK m. 297'de düzenlenmiştir.

²⁹⁹ TCK m. 6/1-g: "Ceza kanunlarının uygulanmasında;... basın ve yayın yolu ile deyiminden; her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim aracıyla yapılan yayınlar... anlaşılır.

³⁰⁰ İnternet üzerinden oluşturulan programlar, uygulamalar ve sosyal mecralar ifadesi internet ve bilişim sistemleri kavramlarının iç içe geçmiş olması sebebiyle aynı zamanda bilişim sistemlerinin de kullanılması anlamına gelmektedir. Burada bu program ve uygulamalar için belki isimleri popüler olmayan binlerce örnek verilebilecektir. Herkesçe bilinen whatsapp, telegram, viber vb. uygulamalardan başka isimleri yargı kararlarına konu olmuş ByLock, Kakao Talk, ICQ gibi uygulamalar da haberleşme ve iletişim aracı olarak kabul edilmiştir. **Yargıtay 3. CD., E. 2021/20636, K. 2023/442, T. 14.2.2023; Yargıtay 3. CD., E. 2022/7678, K. 2023/619, T. 21.2.2023; Yargıtay 4. CD., E. 2020/20641, K. 2020/12046, T. 15.10.2020, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, Erişim Tarihi: 13.02.2024)**

çağrı cihazı, telsiz, kamera, bilgisayar, fax makinesi vb. araçların elektronik haberleşme cihazlarına örnek olarak sayılabileceğini ifade etmiştir³⁰¹.

Nelerin haberleşme ve iletişim aracı sayılacağı noktasında verilen örnekler çoğaltılabilir³⁰². Her geçen gün yeni teknolojik aletler ile tanıştığımız gerçeği göz önünde bulundurulursa ilerleyen zamanlarda, henüz icat edilmemiş ve fakat haberleşme ve iletişim aracı kabul edilebilecek şeylerle karşılaşabileceğimiz gerçeğini göz önüne bulundurmak gerekmektedir. 1973 yılından önce cep telefonu bir iletişim aracı değilken bugün belki de en sık kullanılanı kabul edilebilecektir. O halde kanunun burada sınırlayıcı bir tutum sergilemeyişinin yerinde olduğu söylenebilecektir.

2.1.3.3.2. Bilişim Sistemlerini Kullanarak Temas Kurmaya Çalışmak

Haberleşme ve iletişim araçlarından ne anlaşılması gerektiği kanun maddesinde açıklanmamış ise de madde gerekçesinde açıklamaya yer verilmiştir. Ancak bilişim sistemi için aynısını söylemek mümkün değildir. Bilişim sisteminden ne anlaşılması gerektiği noktasında kanun maddesinde de madde gerekçesinde de bir açıklamaya yer verilmemiştir. Dolayısıyla bu kavramın tanımı için doktrine, kanundaki başkaca suçlara ve uygulamaya bakmak zorunluluk arz etmiştir.

Doktrinde yer alan bir görüşe göre bilişim; insanların teknik, ekonomik, siyasal ve toplumsal alanlardaki iletişiminde kullandığı bilginin, özellikle bilgisayar aracılığıyla düzenli ve akıcı biçimde işlenmesi, her türden düşünsel sürecin yapay olarak yeniden üretilmesi, bilginin bilgisayarlarda depolanması ve kullanıcıların erişimine açık bulundurulması bilimidir³⁰³. Bu noktada akla ilk olarak bilgisayar gelmekteyse de; her bilgisayarın bir bilişim sistemi olduğunu ancak herhangi bir bilişim sisteminin bilgisayar olmak zorunda olmadığını söylemek mümkündür³⁰⁴.

³⁰¹ **Yargıtay** CGK., E. 2014/350, K. 2015/115, T. 21.4.2015, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, **Erişim Tarihi:** 13.02.2024)

³⁰² Doktrinde, haberleşme ve iletişim için kullanılacak her şeyin (güvercin dâhil) haberleşme ve iletişim aracı sayılması gerektiği ifade edilmiştir. Bkz. **Erdoğan/ İştin**, s. 3770

³⁰³ **Murat Volkan Dülger**, Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 10. Baskı, Ankara, 2023, s. 75.

³⁰⁴ **Dülger**, Bilişim Suçları, s. 75.

TCK m. 243 bilişim sistemine girme suçunu, m. 244 (bilişim) sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçunu düzenlemiştir. Bunun haricinde “bilişim sistemi” kavramı hırsızlık suçunun³⁰⁵, dolandırıcılık suçunun³⁰⁶, kumar oynanması için yer ve imkân sağlama³⁰⁷ suçlarının nitelikli hallerinde de karşımıza çıkmaktadır.

Yargıtay, yukarıda bahsedilen suçları incelediği kararlarında bilişim sistemi tanımı için TCK m. 243’ün gerekçesine gönderme yapmaktadır. TCK m. 243’ün gerekçesinde bilişim sistemi; “verileri toplayıp yerleştirdikten sonra bunları otomatik işlemlere tabi tutma olanağını veren manyetik sistem” olarak tanımlanmıştır³⁰⁸.

Bu tanımlar birlikte değerlendirildiğinde, internetin, bilgisayarların, internet kullanan cihazların, akıllı cep telefonlarının, tabletlerin, bulut bilişim uygulamalarının, dijital erişim sağlayan her türlü elektronik aracın bilişim sistemi olarak kabul edilebileceğini söylemek mümkündür³⁰⁹.

Dülger, failin doğrudan kendisinin değil, bir yapay zekâyı kullanarak mağduru ısrarlı takip etmesi durumunda suçun oluşup oluşmayacağı hususuna parmak basmıştır. Henüz yapay zekânın geliştirilemediğini, yapay zekânın failin talimatları ile hareket edeceğini, yazılımı kullanan ve ona komut veren kişinin fail kabul edilmesi gerektiğini, bunun da bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle ısrarlı takip hareketi sayılacağını ifade etmiştir. Yazar, verdiği örnekte içinde insan olmayan bir araç ile mağdurun sürekli olarak takip edilmesi halinde failin uzman yapay zekâyı komut veren kişi olacağını belirtmiştir. Yapay zekâ son yıllarda adından çokça söz ettiren, hukuki tartışmalara konu olan bir teknolojik gelişmedir. Henüz geliştirilmeye devam edildiği, hayatın bir parçası haline gelmediği ancak ne denli güçlü bir varlık olduğu ortadadır. Yapay zekânın hukuki ve cezai sorumluluğu konusunda da net bir belirleme

³⁰⁵ Bkz. TCK m. 142/2-e.

³⁰⁶ Bkz. TCK m. 158/1-f.

³⁰⁷ Bkz. TCK m. 228/3.

³⁰⁸ **Yargıtay** 15. CD., E. 2014/3867, K. 2016/5587, T. 31.5.2016, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, **Erişim Tarihi:** 13.02.2024). Paylaşılan karar aynı zamanda hem doktrinde hem de Yargıtay uygulamalarında internetin çoğul kişilere ulaşımında kullanıldığını, basın ve yayın aracı olduğu konusunda herhangi bir tereddüt bulunmadığını da ifade etmektedir. Buradan hareketle basın yayın yolu deyiminin TCK m. 6’daki tanımı da göz önünde bulundurulduğunda, internetin iletişim aracı olduğu da söylenebilecektir. Bkz. yuk. 2.3.3.1

³⁰⁹ Aynı yönde bkz. **Özar**, s. 1411; **Dülger**, Israrlı Takip, s. 40.

yapmak şu aşamada mümkün olmamaktadır. Ancak yazarın verdiği örnekte içinde insan olmaya bir araç ile mağdurun sürekli olarak takip edilmesi halinin kanunda sayılan seçimlik hareketlerden “fiziken takip etme” olarak kabul edilemeyeceğini düşünmekteyiz. Nitekim fiziken takip, bizzat olmalıdır³¹⁰. Verilen örnekteki hareketin suçun diğere seçimlik hareketlerinden bilişim sistemlerini kullanarak temas kurmaya çalışmak olarak kabul edilebilmesi için failin hareketinin “temas kurmaya çalışma”ya yönelmiş olması gerekmektedir. şu halde, bilişim sistemlerini kullanarak takip etme, suç olarak düzenlenmemiş durumdadır³¹¹.

Kanun koyucunun, nelerin bilişim sistemi olarak kabul edileceğini sınırlı sayıda saymamış oluşu, tıpkı haberleşme ve iletişim araçlarını kullanarak temas kurmaya çalışmak başlığında ifade ettiğimiz gibi, teknolojinin gelişmesi ile birlikte ortaya çıkacak başkaca bilişim sistemlerinin de bu kapsamda değerlendirilmesini sağlamıştır. O halde kanunun burada sınırlayıcı bir tutum sergilemeyişinin yerinde olduğu söylenebilecektir.

2.1.3.3.3. Üçüncü Kişileri Kullanarak Temas Kurmaya Çalışmak

Üçüncü kişi ifadesinden anlaşılması gereken, fail ve mağdur dışında kalan herhangi bir kişidir. Bu kişi failin tanıdığı birisi, olabileceğı gibi mağdurun tanıdığı bir kişi, mağduru tanıyan bir kişi yahut her ikisinin de tanıdığı veya her ikisinin de tanımadığı bir kişi de olabilir. Dolayısıyla burada anılan üçüncü kişinin fail ya da mağdur tarafından tanınıp tanınmadığının bir önemi yoktur³¹².

Bu harekette önemli olan, failin kendisinin bizzat değil, üçüncü bir kişiyi kullanarak mağdurla temas kurmaya çalışmış olmasıdır³¹³.

Madde gerekçesinde üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak hareketi için şu ifadeler kullanılmıştır: “*Fail mağdurla bizzat iletişim kurmadığı veya kuramadığı hallerde onun yakın çevresindeki kişileri kullanarak mağdura ulaşmaya çalışmaktadır. Hatta fail bazen mağdurun hiç tanımadığı kişileri dahi bu amaçla*

³¹⁰ Dölger, Israrlı Takip, s. 36.

³¹¹ Kanuni düzenlemenin bu konuda eksik kaldığı hususundaki eleştirilerimiz için bkz. aşa. 2.1.3.4.

³¹² Aynı yönde bkz. Özar, s. 1411.

³¹³ Aynı yönde bkz. Dölger, Israrlı Takip, s. 40; Gül, s. 102.

kullanabilmektedir. Üçüncü kişilerin kullanılmasında fail, bu kişilerin bizzat mağdur ile yüz yüze görüşmelerini sağlayabileceği gibi kendisi yerine bu kişiler tarafından iletişim ve haberleşme araçları veya bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle de mağdurla temas kurulmasını temin etmeye çalışabilecektir.³¹⁴”

Failin, bizzat kendisinin değil de üçüncü kişileri kullanarak mağdur ile temas kurmaya çalışmasının çeşitli sebepleri olabilir. Örneğin fiziken buna imkân bulamamış olabilir, mağdurun kendisini görmesini istememiş olabilir, hakkında uzaklaştırma yahut yaklaşmama tedbirine karar verildiği için yaklaşmak istemiyor olabilir. Ancak bu sebeplerin ne olduğu bir önem arz etmemektedir. Önemli olan, yukarıda da ifade edildiği gibi, bu hareketin oluşması için failin kendisinin üçüncü bir kişiyi kullanarak mağdurla temas kurmaya çalışmış olmasıdır.

Üçüncü kişiler kullanılarak temas kurmaya çalışmak hareketinde üçüncü kişiler mağdur ile fiziken/yüz yüze temas kurabileceği gibi iletişim ve haberleşme araçlarını veya bilişim sistemlerini kullanarak da temas kurabilecektir.

“Temas kurmaya çalışmak” hareketinin cezalandırılmasının, temasın kurulup kurulmadığına bakılmaması gerçekleştirilmesi gerektiği düşüncemizin burada da geçerli olduğunu belirtmek isteriz. Kanaatimizce, failin üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak hareketinin oluşması için, üçüncü kişilerin mağdur ile temas kurup kurmadıklarının bir önemi bulunmamaktadır. Önemli olan, üçüncü kişinin mağdur ile temas kurup kurmadığı değil, failin üçüncü kişileri kullanarak mağdur ile temas kurmaya çalışmış olup olmadığıdır.

Dülger, failin kendi varlığını belli edecek şekilde kargo ile hediye göndermesini, çiçek yollamasını bu hareket kapsamında saymakta; kargo şirketinin ya da çiçekçinin üçüncü kişi olarak kullanıldığını ve bir şekilde mağdurla temas kurulmaya çalışıldığını ifade etmektedir³¹⁵. Yazarın bu görüşüne tam olarak

³¹⁴ Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Gerekçesi, Adalet Komisyonu, 16 Mart 2022, Esas No: 2/4290, s. 6, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, **Erişim Tarihi:** 08.02.2024).

³¹⁵ Bkz. **Dülger**, Israrlı Takip, s. 40 dn. 48, Yazar, Türkmen’in aynı görüşte olduğunu ifade etmiştir. Ancak Türkmen’in görüşü paylaştığını söylemek mümkün değildir. Türkmen, çalışmasının o bölümünde ısrarlı takip suçuna örnek gösterebilecek başlıca davranışları saymıştır. Çalışma, ısrarlı takibin kanunumuzda suç olarak düzenlendiği tarihten önce yayımlanmıştır. O halde, Türkmen’in

katılamayacağımızı belirtmek isteriz. Nitekim her kargo şirketi aracılığıyla kişiye çeşitli nesnelerin gönderilmesinin “temas kurmaya çalışma”yı içermeyebileceğinin göz önünde bulundurulması gerektiğini düşünmekteyiz. Nasıl ki sırf bir kişiye çiçek yahut hediye göndermek, bu hareketin cinsel amaçlı gerçekleşip gerçekleşmediği araştırılmaksızın başlı başına cinsel taciz olarak değerlendirilemeyecekse; aynı şekilde sırf birine kargo şirketi aracılığıyla çeşitli nesnelerin gönderilmesinin “temas kurmaya çalışma” şeklinde gerçekleşip gerçekleşmediği araştırılmaksızın suçun bu hareketinin oluştuğunu söylemek mümkün olmayacaktır³¹⁶. Dolayısıyla hâkimin, failin kastına göre hareket etmesi gerektiğini, failin kastının üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmayı içerdiğine kanaat getirilmesi durumunda ısrarlı takip suçunun oluşacağını aksi durumda ısrarlı takip suçunun oluşmayacağını düşünmekteyiz. Bununla birlikte, temas kurmaya çalışmayı içermeyen ancak ısrarlı bir şekilde bir kişiye çeşitli nesneler gönderilmesi davranışının (mağdur üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da mağdurun kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına sebebiyet verse dahi) ısrarlı takip suçu ile cezalandırılmayacak olması bizce kanuni düzenlemenin büyük bir eksiğidir³¹⁷.

Üçüncü kişinin iradesinin ısrarlı takip suçunun işlenmesine iştirak etme içermekte olduğu durumlarda ne şekilde değerlendirme yapılması gerektiğini çalışmamızın 4.2. başlığı altında inceleyeceğiz.

2.1.3.4. Kanuni Düzenlemesi Sebebiyle TCK m. 123/A Kapsamında Suç Sayılmayacak Hareketler ve Eleştiriler

İsrarlı takip suçunun kanunumuzda seçimlik hareketli ve bağlı hareketli bir suç olarak düzenlendiğini, bu hareketlerin “ısrarlı bir şekilde fiziken takip etmek”, “ısrarlı bir şekilde haberleşme ve iletişim araçlarını kullanarak temas kurmaya çalışmak”,

çalışmasının, başkaca ülke kanunlarında suç teşkil eden kişiye çeşitli nesneler gönderme hareketinin, kanunumuzda düzenlenen üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışma hareketi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği görüşünde olduğunu söylemek mümkün değildir. Aynı yönde bkz. **Erdoğan/ İştin**, s. 3772, 3786; “Fail mağdura varlığını hissettirmek amacıyla kurye aracılığıyla hediye gönderirse bu hareketi de üçüncü kişiler aracılığıyla temas kurmaya çalışmak olarak değerlendirmek gerekir.” **Gül**, s. 102.

³¹⁶ Madde metninde yer almayan bir yol ve yöntem ile temas kurmaya çalışmak ile örneğin failin mağdura çiçek göndermesi ile bu seçimlik hareketin oluşmayacağı yönündeki görüş için bkz. **Yurtcan/ İrtiş**, s. 14.

³¹⁷ Aynı yönde bkz. **Kılıç**, s. 536.

“ısrarlı bir şekilde bilişim sistemlerini kullanarak temas kurmaya çalışmak” ve “ısrarlı bir şekilde üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak” olduğunu açıklamıştık. Suçun bağlı hareketli bir suç olarak düzenlenmesinin bir sonucu olarak da kanunda sayılan hareketler dışında başka bir hareketle bu suçun işlenemeyeceğini ifade etmiştik.

Gerek başkaca ülkelerin ceza kanunlarında ve gerekse de uygulamada ısrarlı takip teşkil eden ve fakat kanunumuzda seçimlik hareket olarak sayılmayan hareketlerin ısrarlı takip suçu ile cezalandırılmayacak olması kanunilik ilkesinin bir gereğidir.

Kişiye gözetlemek, gözetim altında tutmak, Georgia Ceza Kanunu’nda ısrarlı takip suçunun hareketlerinden birisi olarak sayılmıştır³¹⁸. Her ne kadar fiziken takip etme ile iç içe gibi görünse de teknolojik gelişmeler de göz önünde bulundurulduğunda bizce faillerin mağdurları fiziken takip etmeksizin gözetim altında tutması mümkündür³¹⁹. Bu halde fiziken takip etme sayılmayacak şekilde kişilerin gözetlenmesi veya gözetim altında tutulması ısrarlı takip suçunu oluşturmayacaktır.

Kişiye çeşitli hediyelerin yahut eşyaların ısrarla gönderilmesi Michigan Ceza Kanunu’nda ısrarlı takip suçunun hareketlerinden birisi olarak sayılmıştır³²⁰. Aynı şekilde Portekiz Ceza Kanunu’nda rahatsız edici objeler gönderilmesi bu kapsamda kabul edilmiştir³²¹. Oysa kanunumuzda bu örneğin suç sayılabilmesi bahsedilen hediyelerin veya eşyaların üçüncü kişiler kullanarak temas kurmaya çalışmak kapsamında değerlendirilmesi halinde söz konusu olabilecektir. Oysa her eşya gönderiminin temas kurma amacı taşıdığını peşinen kabul etmek mümkün olmayacaktır. Yahut başka bir örnekte üçüncü kişiler kullanılmaksızın failin bizzat kendisinin mağdurla karşılaşmaksızın ısrarla mağdurun kapısının önüne hediye yahut benzeri bir eşya bırakması ihtimalinde de TCK anlamında ısrarlı takip suçu oluşmayacaktır.

³¹⁸ (Erişim Adresi: <https://law.justia.com/codes/georgia/2022/title-16/chapter-5/article-7/section-16-5-90/>) (Erişim Tarihi: 13.03.2024).

³¹⁹ Aynı yönde bkz. **Türkoğlu**, s. 86.

³²⁰ (Erişim Adresi: <https://law.justia.com/codes/georgia/2022/title-16/chapter-5/article-7/section-16-5-90/>) (Erişim Tarihi: 13.03.2024).

³²¹ **Türkoğlu**, s. 88.

Kişiyle ilgili söylentiler yaymak, İngiltere ve Galler Tacizden Koruma Kanunu'nda "bir kişiyle ilgili olan veya o kişiyle ilgili görünen herhangi bir beyanın yayınlanması" olarak ifade edilmiştir³²². Her ne kadar söylenti yaymak dendiğinde TCK m. 125'te düzenlenen hakaret suçu akla gelmekteyse de hakaret içermeyen ancak rahatsız edici söylentilerin (ısrarla) yayılması kanunumuzda düzenlenen ısrarlı takip suçunu oluşturmayacaktır.

Kanunumuzda siber ısrarlı takip ayrı bir düzenleme olarak yer almamaktadır. İsrarlı takip suçunun seçimlik hareketlerinden "bilişim sistemlerini" kullanarak temas kurmaya çalışmak hareketinin siber ısrarlı takibe ilişkin bir düzenleme olduğu düşünülebilir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus bahsi geçen hareketin yalnızca "temas kurmaya çalışmak" olduğudur. Oysa siber ısrarlı takip yalnızca temas kurmaya çalışmayı değil, bilişim sistemlerinin kullanılması ile gerçekleştirilecek başkaca davranışları da bünyesinde barındırmaktadır. Örneğin kişinin e-posta adresinin yahut dijital verilerinin elektronik ortamlarda takibi siber ısrarlı takip (cyberstalking) olarak kabul edilebilecekken, bu örnek kanunumuza göre suç teşkil etmemektedir.

Aynı şekilde kanunumuzda düzenlenen seçimlik hareketlerden biri ısrarlı şekilde "fiziken" takip etmektir. Bu durum, sanal ortamda yahut teknolojik aletlerin kullanılması ile yapılacak takibi kapsam dışında bırakmaktadır. Sanal ortamda yapılacak hareketler, haberleşme ve iletişim araçlarının ya da bilişim sistemlerinin kullanılması ile ve yalnızca temas kurmaya çalışmak suretiyle gerçekleştirilirse ısrarlı takip suçunun oluşumuna sebebiyet verebilecektir. O halde bilişim sistemleri kullanarak kişinin takip edilmesi, temas kurma amacı taşıyor ise kanunumuzdaki düzenlemeye göre suç teşkil etmeyecektir. Günümüzde, bilişim sistemlerinin ve sosyal medya kullanımlarının bu derece yaygın olduğu göz önünde bulundurulduğunda bilişim sistemlerinde gerçekleştirilecek ısrarlı takip fiillerinin yalnızca temas kurma amacı taşıyanların cezalandırılacak olması bizce bir eksikliktir.

³²² **Türkoğlu**, s. 89.

2.1.4. Netice

Israrlı takip suçunda, doktrinde en fazla netice başlığı altında fikir ayrılıkları yaşanmaktadır. Suçun neticesi harekete bitişik suç mu (sırf hareket suçu) yoksa neticesi hareketten ayrılabilen suç (neticeli suç) mu olduğu, kanundaki ifadenin netice olarak mı yoksa objektif cezalandırılabilme şartı olarak mı kabul edileceği, tehlike suçu mu zarar suçu mu olduğu konularında görüş birliği bulunmamaktadır.

Kanun maddesi incelendiğinde; suçun oluşması için failin, ısrarlı bir şekilde gerçekleştireceği fiziken takip etme, haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışma hareketlerinin mağdur üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da (mağdurun) kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olması aranmıştır.

Kanunda geçen “mağdurun üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşması”, “kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duyulması” durumlarının suçun neticesi olduğunu kabul eden görüşler olduğu gibi bu durumların objektif cezalandırılabilme şartı olduğunu kabul eden görüşler de bulunmaktadır.

Netice, hareketin dış dünyada meydana getirdiği değişiklik şeklinde tanımlanabilir. Eğer bir suçun kanuni tanımında unsur olarak neticeye yer verilmişse, suçun tamamlanabilmesi için neticenin gerçekleşmesi gerekmektedir³²³.

Doktrinde; suçların, kanuni tariflerinde neticenin bulunup bulunmamasına göre sırf hareket suçları (neticesi harekete bitişik suçlar) ve neticeli suçlar (neticesi hareketten ayrılabilen) suçlar olarak ikiye ayrıma tabi tutulabileceği belirtilmektedir³²⁴. Sırf hareket suçlarında hareketin yapılması ile neticenin de gerçekleştiği kabul edilmektedir³²⁵. Başka bir deyişle bu suçların tamamlanması için netice aranmamaktadır³²⁶. Buna karşılık neticeli suçlarda ise hareketten ayrı olarak bir neticenin meydana gelmesinin arandığı kabul edilmektedir³²⁷.

³²³ Koca/ Üzülmüş, Ceza Genel, s. 129.

³²⁴ Özen, s. 358-361; Koca/ Üzülmüş, Ceza Genel, s. 129; Artuk/ Gökçen, s. 351; Hakeri, 164.

³²⁵ Hakeri, 164; Artuk/ Gökçen, s. 352.

³²⁶ Koca/ Üzülmüş, Ceza Genel, s. 129-130;

³²⁷ Koca/ Üzülmüş, Ceza Genel, s. 130.

Objektif cezalandırılabilme şartı, suçun bütün unsurları gerçekleştikten sonra söz konusu olabilen ve gerçekleşmemeleri failin cezalandırılmasına engel olan şartlardır³²⁸. Başka bir tanıma göre ise objektif cezalandırılabilme şartları, haksızlığın gerçekleştiği ve kusurun bulunduğu durumlarda failin cezalandırılabilmesi için gerçekleşmesi gerekli olan şartlardır³²⁹. Bu şartlar, suçun oluşmasıyla değil cezalandırabilmeyle ilgilidirler³³⁰.

Objektif cezalandırılabilme şartlarının önemli bir özelliği bunların objektif (nesnel) nitelikli olmalarıdır. Objektif cezalandırılabilme şartlarının suçun unsurlarına dâhil olmadığını bu sebeple kastın kapsamına girmediğini söylemek mümkündür³³¹. Buradan şunu anlamak gerekir: failin kastı bu şartları içermiyor ve hatta fail bu şartları bilmiyor olsa dahi cezalandırılabilir. Ancak failin bu şartların varlığını bildiği, gerçekleştiğine inandığı ve fakat şartların gerçekleşmediği durumlarda fail teşebbüsten dahi cezalandırılmayacaktır³³².

TCK’da objektif cezalandırılabilme şartını düzenleyen, tanımlayan bir genel hüküm bulunmamaktadır.

TCK’da yer alan en belirgin objektif cezalandırılabilme şartı örneği “hileli iflas” ve “taksirli iflas” suçlarında karşımıza çıkmaktadır. Hileli iflas suçunda; failin, malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarından önce veya sonra “iflasa karar verilmiş olması” bir objektif cezalandırılabilme şartıdır.

Doktrinde, objektif cezalandırılabilme şartlarını suçun unsurlarından ayırt edebilmek için her yazarın farklı kıstaslar belirlediği ancak bütün ölçütlere rağmen cezalandırılabilme koşullarının hangi suçlarda bulunduğunu ve unsurlardan ne suretle

³²⁸ **Bahri Öztürk/ Mustafa Ruhan Erdem**, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 22. Baskı, Ankara, 2023, s. 174; **Hakeri**, s. 282.

³²⁹ **Uğur Ersoy**, Ceza Hukukunda Objektif Cezalandırılabilme Şartları, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015, s.19.

³³⁰ **Kayıhan İçel**, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2023, s. 239.

³³¹ **Elif Bekar**, Objektif Cezalandırılabilme Koşulları ve Bu Koşullar Bağlamında Türk Ceza Kanunu’nda Yer Alan Suçlar, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, Aralık 2017, s. 44.

³³² **Koca/ Üzülmüş**, Ceza Genel, s. 375.

ayırt edilebileceğinin kesin olarak saptanmasının mümkün olmadığı ifade edilmiştir.³³³.

İçel, objektif cezalandırılabilme şartı olup olmadığının tespiti noktasında, failin iradesi ile doğrudan doğruya bağlantısı olup olmadığını göz önünde bulundurmaktadır. Yazar, hileli iflas suçunda iflasa karar verilmiş olmasının, failin iradesi ile doğrudan doğruya bağlantılı olmadığını bu sebeple objektif cezalandırılabilme koşulu olduğunu; intihara yönlendirme suçunda “intiharin gerçekleşmesi”nin failin iradesi ile bağlantılı olduğunu bu sebeple objektif cezalandırılabilme şartı değil ağırlaştırıcı nedeni sonuçlayan bir unsur olduğunu ifade etmiştir³³⁴.

Dönmezer/ Erman, cezalandırılabilme şartı mı, unsur mu olduğunun tespitinde; doktrinde “kusurlu bir hareket ile meydana getirilemeyen neticeler cezalandırılabilme şartıdır, kusurlu bir hareketle aralarında nedensellik bağı kurulabilen neticeler unsurdur”, “belirli bir hususu mantiken çıkardığımız zaman, geriye bir fiil kalabiliyorsa bu husus cezalandırılabilme koşuludur, aksi halde unsurdur” gibi ölçütlerin bulunduğunu ifade etmiştir³³⁵. Yazarlar, kanunun bugünkü durumunda bir koşulun unsur mu yoksa objektif cezalandırılabilme şartı mı olduğu konusunda kuşkuya düşülmesi durumunda, sanık lehine hareket edilmesinin ve bu şartın unsur olarak kabul edilmesi gerektiğinin daha doğru olacağını belirtmişlerdir³³⁶.

Ersoy, kanuni düzenlemede yer alan ifadenin objektif cezalandırılabilme şartı mı netice mi olduğu konusunda; maddenin konuluş tarzından açık bir şekilde şart olduğu anlaşılıyorsa objektif cezalandırılabilme şartı olduğunu, 765 sayılı TCK m. 454’te intihara ikna ifadesi kullanıldığını, “intihara ikna ederek bir kimsenin ölümüne sebep olan” ifadesinin kullanılmadığını, bu halde ölümün gerçekleşmesinin netice

³³³ **Dönmezer/ Erman**, s. 18. Yazarlar, bu saptamanın, ceza genel kuramının bugünkü durumunda mümkün olmadığını ifade etmişlerdir.

³³⁴ **İçel**, s. 243.

³³⁵ “Yazarlar bu getirilen ölçütlere rağmen kanun koyucunun objektif cezalandırılabilme şartını veya bu şartın unsurlardan farkını kanun metninde açıkça belirtmediği durumlarda kesin bir tespitin mümkün olmadığını açıklamışlardır.” **Dönmezer/ Erman**, s. 19-20. En iyisi kanun koyucunun objektif cezalandırılabilme şartını kanunda açıkça göstermesidir. **Nurullah Kunter**, Suçun Kanuni Unsurları Nazariyesi, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1949, s. 227.

³³⁶ “Çünkü unsurun söz konusu olması halinde, failin bu neticeden sorumlu tutulabilmesi için kusurun bulunması gerekeceğinden, sanığın daha lehine olan bir durum ortaya çıkacaktır.” **Dönmezer/ Erman**, s. 20. Cezalandırılabilme şartının istisnai olduğu, tereddüt duyulması durumunda istisnanın değil kaidenin tercih edilmesi gerektiği şeklindeki açıklamalar için bkz. **Kunter**, s. 227.

değil objektif cezalandırılabilme şartı olarak kabul edilmesi gerektiğini ifade etmiştir³³⁷.

Israrlı takip suçunun neticeli bir suç mu yoksa sırf hareket suçu mu; kanunda geçen “mağdurun üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşması” ve “kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duyulması” durumlarının netice mi yoksa objektif cezalandırılabilme şartı olarak mı kabul edilecekleri suçun oluştuğunun kabulü noktasında önem arz etmektedir. 2.2. başlığı altında detaylandırılacağı üzere, kasten işlenebilen bir suç olan ısrarlı takipte, suçun oluşması failin kastına bağlıdır. Bu iki durumun suçun neticesi olduğu kabul edildiğinde failin kastının bu iki durumdan en azından birini gerçekleştirmeye yönelmiş olması gerekecek aksi durumda suçun oluşmadığı söylenebilecektir. Oysa bu iki durumun objektif cezalandırılabilme şartı olduğunun kabulü durumunda failin bunlara yönelik kastının olmaması durumunda dahi şartlar gerçekleşmişse suçun oluştuğu kabul edilebilecektir.

Doktrinde, ısrarlı takip suçunun neticeli suç olduğunu, “mağdurun üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşması” ve “kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duyulması”nın suçun neticesi olduğunu kabul eden görüşler bulunmaktadır³³⁸. Bu görüşe göre suçun oluşması için yalnızca kanunda sayılan seçimlik hareketlerin yapılması yeterli olmayacak, bu hareketlerin neticesi olarak mağdurun üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşması veya mağdurun kendisinin ve/veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duyması gerekecektir.

Doktrinde yer alan diğer bir görüş ise bu suçun sırf hareket suçu olarak düzenlendiğini, somut tehlike suçu niteliği taşıdığını, “mağdurun üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşması” ve “kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duyulması”nın somut tehlike olarak belirlendiğini, somut tehlikenin suçun netice unsuru değil, objektif cezalandırılabilme şartı olduğunu ifade etmektedir³³⁹. Bu

³³⁷ Ersoy, s. 103.

³³⁸ Özar, s. 1412; Dülger, Israrlı Takip, s. 41; Balcı/ Çakır, s. 320; Kılıç, s. 542; Gül, s. 104; Can, s. 68.

³³⁹ Koca/ Üzülmüş, Ceza Özel, s. 523. Aynı yönde, “mağdurda ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olunması”nın objektif cezalandırılabilme şartı mahiyeti taşıdığı noktasındaki açıklamalar için bkz. İzzet Özgenç, “Israrlı Takip” Suçu Üzerine Hukuki Değerlendirmeler, 2022, s. 1 (Erişim Adresi:

görüŖe göre ısrarlı takibi oluŖturan hareketlerin icrası ile birlikte haksızlık gerekleŖmektedir. Bununla birlikte ısrarlı takibi oluŖturan hareketlerin varlığı tespit edilse bile failin sorumluluğundan söz edebilmek için objektif cezalandırılabilme Ŗartlarından en az birinin gerekleŖmesi gerekmektedir³⁴⁰.

Kanaatimizce ısrarlı takip suçu, neticeli bir suçtur. “Mağdurun üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluŖması” ve “kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endiŖe duyulması” durumları failin iradesi ile doğrudan bağlantılıdır. Aynı zamanda failin kusurlu hareketiyle aralarında nedensellik bağı kurulabiliyor olduğundan ve bu iki durum failin fiilinden bağımsız olarak değil, failin fiilleri sebebiyle gerekleŖtięinden anılan iki durumun netice olduğunun kabulü gerekmektedir. Nitekim madde gerekçesi, suçun oluŖabilmesinin ısrarlı takip fiillerinin mağdur üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluŖmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endiŖe duymasına neden olmasının gerektiğinden bahisle bu iki durumun gerekleŖmesinin failin cezalandırılabilmesi için gerekli olduğunu değil, suçun oluŖması gerekli olduğunu ifade etmiŖtir³⁴¹. Bunun sonucu olarak suçun gerekleŖebilmesi için failin kastının bu neticeleri de kapsaması gerekmektedir.

“Mağdurun üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluŖması” ve “kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endiŖe duyulması” ister suçun neticesi ister objektif cezalandırılabilme Ŗartı kabul edilsin, her iki durumda da en az birinin³⁴² gerekleŖmiŖ olması yeterli kabul edilecek, ikisinin birlikte gerekleŖmesi aranmayacaktır.

2.1.4.1. Ciddi Bir Huzursuzluk OluŖması

Huzursuzluk, huzursuz olma durumu anlamına gelmektedir. Huzursuz kelimesinin sözlük anlamı ise “huzuru olmayan, tedirgin, rahatsız, rahatsız bir biçimde” Ŗeklinedir. Huzur ise “dirlik, baŖ dinçliği, gönül rahatlığı” olarak

<https://izzetozgenc.com/makale/israrli-takip-sucu-uzerine-hukuk%C3%AE-degerlendirmeler>) (**EriŖim Tarihi:** 08.03.2024).

³⁴⁰ Koca/ zlmez, Ceza zel, s. 523,525.

³⁴¹ Aynı yönde bkz. Kılıç, s. 542.

³⁴² Her ikisi de aynı anda ortaya çıkması durumunda da netice kabul edildiği durumlarda neticenin, objektif cezalandırılabilme Ŗartı kabul edildiği durumlarda bu Ŗartın oluŖtuęu kabul edilmekte, bu iki durumun birlikte gerekleŖmesi aranmamaktadır.

tanımlanmaktadır³⁴³. Israrlı takip suçu ile korunan hukuki değerlerden birinin kişinin manevi varlığı olduğunu yukarıda ifade etmiştik. Kişinin huzursuz hissetmesine neden olunması, onun bizzat manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına müdahale anlamına gelmektedir.

Kanuni düzenleme incelendiğinde, her huzursuzluğun bu kapsamda ele alınamayacağı, huzursuzluğun “ciddi” bir huzursuzluk olması gerektiği söylenebilecektir. Dolayısıyla failin hareketlerinin mağdur üzerinde “ciddi” bir huzursuzluk oluşmasına sebebiyet vermediği durumlarda bu suç oluşmayacaktır³⁴⁴. Burada kanun koyucunun mağdurun her huzursuz hissedişini bu kapsama almayı ve huzursuzluğun ciddi olması gerekeceğini kabul edişi bu suçun uygulama alanını daraltmaktadır. TCK’da “ciddi” kelimesi yalnızca ısrarlı takip suçunda kullanılmaktadır.

Bu noktada düzenlemede huzursuzluk için “ciddi” olmasının aranıyor olmasını, doktrinde eleştiren görüşler bulunduğu gibi bu durumu yerinde bulan görüşler de bulunmaktadır.

Huzursuzluk kelimesinin önüne ciddi sıfatının eklenmiş olmasının yerinde olmadığını ifade eden görüşe göre hareketin tehlikeliliği ile yetinilmeyip zarar sonucunun arandığı ısrarlı takip suçunda makul bir huzursuzluk ve kaygı düzeyi yeterli görülmeli ayrıca ciddi olması aranmamalıdır³⁴⁵. Bu görüş, bu durumun suçun uygulama alanını daraltacağını, ölçütün tespiti noktasında uygulamada sıkıntılar yaşanabileceğini, ciddi huzursuzluk tespiti noktasında uygulama farklılıkları yaşanabileceğini ifade etmektedir³⁴⁶. Aynı yönde “ciddi bir huzursuzluk” kavramından

³⁴³ (Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/>) (Erişim Tarihi: 27.02.2024).

³⁴⁴ Huzursuzluğun, “objektif” olarak ciddi bir mahiyet taşıması gerektiği, bazı davranışların huzursuzluk oluşturabileceğini ancak suça vücut vermeyeceğini belirtmek isteyen kanun koyucunun bu sebeple huzursuzluk için ciddi vurgusu yaptığı hususundaki açıklamalar için bkz. **Balcı/ Çakır**, s. 330.

³⁴⁵ **Özar**, s. 1413. Aynı yönde bkz. **Gül**, s. 105.

³⁴⁶ Aynı yönde failin mağdura verdiği huzursuzluğun ölçüsünün ciddi olup olmadığının belirlemesinin kolay olmaması, uygulamada sonuç alınmasını zorlaştıracak olması, ciddi sözcüğüne yer verilmemesinin daha doğru olacağı ve uygulamada sonuç almayı kolaylaştıracak yönündeki görüş için bkz. **Yurtcan/ İrtiş**, s. 14; Huzursuzluğun ciddi olmasının aranmasının, ciddiliğin tespitinin zor olacağından kaynaklı olarak madde metninin uygulanmasını zorlaştıracak yönündeki görüş için bkz. **Erdoğan/ İştin**, s. 3773;

ne anlaşılması gerektiği konusunda herhangi bir ölçütün bulunmayışının keyfi yorumlara açık olacağı konusunda da eleştiriler bulunmaktadır³⁴⁷.

Diğer yandan insanların günlük yaşamda anlık olarak huzursuzluklar yaşayabilmekte, herhangi bir sınırlama getirilmeksizin her huzursuzluk halinin cezalandırılmasının ceza sorumluluğunu fazlaca genişletebileceğini ve bu nedenle huzursuzluğun ciddi seviyede olmasının aranıyor olmasının yerinde olduğunu ifade eden görüşler de bulunmaktadır³⁴⁸. Bu görüşe göre “ciddi” ölçütünün seviyesinin öğretici ve uygulamaya bırakılmış olması yerinde, kanun tarafından belli bir ölçüt konulmamış olması da yasa yapma tekniğine uygundur.

Yukarıda bahsettiğimiz, suçun zarar suçu olarak düzenlenmiş olmasının yerinde olmadığı görüşlerimizi tekrarlar; huzursuzluk için “ciddi” olma durumu aranmasının karşılaştırmalı hukukla paralel olduğunu, diğer ülke kanunlarında da benzer yönde kıstaslar arandığını, bunun amacının ceza sorumluluğunun fazlaca genişletilmesinin önüne geçmek olduğunu, her huzursuzluk halinin değil “ciddi” huzursuzluk halinin cezalandırılması gerektiğini düşünmekteyiz.

2.1.4.2. Güvenlik Endişesi Duyulması

Mağdurun kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duyması hususunda herhangi bir derecelendirme yapılmamıştır. Huzursuzluk için aranan “ciddi” olma güvenlik endişesi için aranmamaktadır. O halde mağdurun, failin ısrarlı hareketleri karşısında kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymuş olması, bu hissiyata kapılmış olmasının yeterli görüldüğü söylenebilecektir.

³⁴⁷ TBMM, Yasama Dönemi: 27, Yasama Yılı: 5, Sıra Sayısı: 323, s. 81, 93, 94.

³⁴⁸ Dülger, Israrlı Takip, s. 42.

Huzursuzluk için ciddiliğin aranmasını eleştiren görüşler bulunmaktadır³⁴⁹. Buna karşın huzursuzluk için ciddiliğin aranmasının yerine olduğunu ifade eden görüş burada da ciddi olma derecesinin aranması gerektiğini ifade etmektedir³⁵⁰.

Kanun metninde yer alan “yakınlar” ifadesinden ne anlaşılması gerektiği açıklanmış değildir. Kanun koyucu, TCK m. 82/1-d ve m. 86/3-a’da “Üstsoy, altsoy, eş, boşandığı eş veya kardeş”, m. 96/2-b’de “Üstsoy, altsoy, babalık, analık, eş veya boşandığı eş” kelimelerine yer vermiş³⁵¹ ancak ısrarlı takip suçu metninde kişileri tek tek saymamış, yakınlar ifadesini kullanmıştır. Dolayısıyla yakın kavramının yalnızca akrabalık bağı olarak değerlendirilmemesi gerekmekte olup bizce bu ifade geniş yorumlanmalı ve mağdurun kendisine yakın gördüğü, değer verdiği, kendisi için önemli olduğunu düşündüğü kişiler de bu kapsamda değerlendirilmelidir³⁵².

2.2. Tipikliğin Manevi Unsuru

Suçun maddi unsurları başlığı altında ele alınan hususların gerçekleşmesi, suçun oluştuğu anlamına gelmemektedir³⁵³. Suçun maddi unsurları ile birlikte suçun manevi unsurlarının da gerçekleştiğinden söz edildiği takdirde fiil haksızlık olarak kabul edilebilecektir³⁵⁴. Başka bir deyişle hareketin kanunda tarafından yasaklanan bir hareket olması yetmemekte, bu hareket ile kişi arasında manevi bir bağında da bulunması gerekmektedir³⁵⁵. Suçun manevi unsuru, maddi unsuru ihlal eden failin iç

³⁴⁹ Yazar, huzursuzluk için “ciddi”liğin aranmasını eleştirirken, güvenlik endişesi duymanın “ciddi huzursuzluk” gibi sübjektif bir olgudan ziyade daha somut ve ölçülebilir, araştırılabilir olduğunu ifade etmektedir **Özar**, s. 1413.

³⁵⁰ “Ancak her ne kadar suç tipinde böyle bir derece aranmamaktaysa da, uygulamada suçun oluştuğunun kabulü için mağdurun güvenlik açısından hissettiği neticenin belli bir seviyede olması yani haksızlığın cezaya müstahak olma sınırını aşması gerekir. Bu nedenle söz konusu endişenin makul seviyeye ulaşması ve bunun her somut olay bakımından hâkim tarafından değerlendirilmesi gerekir.” **Dülger**, Israrlı Takip, s. 43.

³⁵¹ Bu duruma başkaca örnekler için bkz. TCK m. 109/3-e “Üstsoy, altsoy, eş, boşandığı eş”, m. 131/2 “İkinci dereceye kadar üstsoy ve altsoy, eş, kardeş”, m. 167/1-b ve m. 245/4-b “Üstsoy, altsoy, bu derecede kayın hısımlar, evlat edinen, evlatlık”, m. 270, 273/1-a, 284/4, 294/6 “Üstsoy, altsoy, eş veya kardeş”.

³⁵² Aynı yönde bkz. **Özar**, s. 1413; **Dülger**, Israrlı Takip, s. 44; **Erdoğan/ İştin**, s. 3774; **Balcı/ Çakır**, s. 331; **Yurtcan/ İrtiş**, s. 15; **Gül**, s. 106.

³⁵³ **Artuk/ Gökçen**, s. 405.

³⁵⁴ **Koca/ Üzülmmez**, Ceza Genel, s. 146-147.

³⁵⁵ **Özen**, s. 420; , s. 205.

dünyası ile ilgili olup failin iç dünyası suç işleme sırasında kast ve taksir şeklinde görünür³⁵⁶.

Kast ile taksir arasında kural-istisna ilişkisi bulunmaktadır. Madde metninde aksi belirtilmedikçe suçlar kasten işlenirler. Madde metninde kast ifadesi yer almasa dahi suçun oluşması için kastın varlığı aranmaktadır. Bununla birlikte taksir yalnızca madde metninde açıkça belirtildiği hallerde cezalandırılmaktadır. Bu durum TCK m. 21’de “*Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır.*” ve m. 22’de “*Taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır.*” şeklinde açıklanmıştır.

Kast, olası kast ve taksir kavramları TCK’da tanımlanmıştır. Buna göre kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesi; olası kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğinin öngörülmesine rağmen fiili işlemesi, taksir ise dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyle gerçekleştirilmesi şeklinde tanımlanmıştır.

Kural olarak doğrudan kast ile işlenebilen suçlar olası kast ile de işlenebilmektedir. Kanuni tanımında “bilerek”, “bildiği halde”, “bilmesine rağmen”, “öğrenmesine rağmen”, “karşılaşmasına rağmen” gibi ifadelerin kullanıldığı suçlar yalnızca doğrudan kast ile işlenebilir, bu suçların olası kast ile işlenebilmeleri mümkün değildir³⁵⁷.

Doğrudan kast ile olası kast arasındaki fark bilme ve isteme unsurlarıdır. Doğrudan kastta bilme ve isteme unsur olarak aranmakta iken olası kastta bu iki unsur zayıflamış bir şekilde ortaya çıkmaktadır³⁵⁸. Olası kastta fail icra ettiği fiilin amacına ulaşmak isterken muhtemel tehlikeli neticeleri göze almakta ve kabullenmektedir³⁵⁹.

³⁵⁶ Özen, s. 422.

³⁵⁷ Artuk/ Gökçen, s. 420.

³⁵⁸ Öztürk/ Erdem, s. 248-249; Ali Emrah Bozbayındır, Türk ve Mukayeseli Ceza Hukukunda Olası Kast Kavramı ve Sınırları, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s. 329,330. “Olası kastta ne bilme ne de isteme unsuru tam olarak tezahür etmektedir.” Koca/ Üzülmöz, Ceza Genel, s. 175.

³⁵⁹ Öztürk/ Erdem, s. 248,249; Koca/ Üzülmöz, s. 178; Artuk/ Gökçen, s. 423; Bozbayındır, s. 330.

Kanun metninde örneğin TCK m. 197/2’de olduğu gibi “bilerek” veya TCK m. 267/1’de olduğu gibi “bildiği halde” gibi ifadelerin kullanıldığı suçların olası kast ile işlenebilmesi mümkün değildir.

Israrlı takip suçu, kasten işlenebilen bir suçtur. Bu suçun taksirle işlenebilmesi mümkün değildir.

Israrlı takip suçunun olası kast ile işlenip işlenemeyeceği konusunda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bazı yazarlara göre bu suç olası kast ile işlenebilirken³⁶⁰, bazı yazarlara göre doğrudan kast ile işlenebilmektedir³⁶¹. Biz de ısrarlı takip suçunun olası kast ile işlenebileceğini, olası kast ile işlenmesinin önünde bir engel olmadığını düşünüyoruz.

Israrlı takip suçunda özel kast aranmamaktadır. TCK m. 123’te yer alan “...maksadıyla...” düzenlemesine benzer bir ifadeye ısrarlı takip suçunda yer verilmemiştir. Dolayısıyla failin hareketlerini hangi maksatla, amaçla gerçekleştirdiğinin önemi yoktur³⁶².

Doktrinde ağırlıklı görüş ısrarlı takip suçu için özel kast aranmadığı ve özel kast aranmamış olmasının da yerinde olduğu yönündedir³⁶³. Ancak failin hangi amaç ve saikle hareket ettiğinin bir önemi olmadığını söylemekle birlikte failin takibe yönelik hareketlerini temas kurmak amacıyla gerçekleştirdiğinin tespiti gerektiğini, temas kurma amacı taşımayan hareketlerin dış görünüş itibariyle takip olarak değerlendirilse dahi suçun oluştuğundan bahsetmenin mümkün olmayacağını ifade eden görüşler de bulunmaktadır³⁶⁴. Biz bu görüşe katılmıyoruz. Nitekim kanun

³⁶⁰ **Özar**, s. 1415; **Taşkın**, s. 121; **Kılıç**, s. 545.

³⁶¹ **Koca/ Üzülmüş**, Ceza Özel, s. 523

³⁶² “Fail, duygusal amaçla, cinsel amaçla veya arkadaş olma amacıyla hareket edebileceği gibi, ekonomik bir kazanç elde etme amacıyla veya hakkında karar vermeye yetkili bir kişi üzerinde baskı kurmak amacıyla hareket edebilir.” **Kılıç**, s. 545.

³⁶³ **Özar**, s. 1416; **Erdoğan/ İştin**, s. 3793; **Gül**, s. 108. Aynı yönde bkz. “Bu suçun oluşumu açısından failin amacı ya da saiki değil, mağdurun gördüğü zarar önemlidir. Suçun temel halinin gerçekleşmesi için suç işleme kastının yanı sıra amaç ve saik unsurunun aranması suçun tipikliğinin gerçekleşmesini zorlaştırmaktadır.” **Dülger**, Israrlı Takip, s. 48. Ayrıca Soygüt, ısrarlı takip kanunumuzda müstakil bir suç olarak düzenlenmeden önce yayımlanan çalışmasında, suçun genel kast ile işlenebilen bir suç olarak düzenlenmesi, özel kast aranmaması gerektiğini ifade etmiştir bkz. **Soygüt**, s. 2806; **Rifat Murat Önok**, Ceza Hukuku Açısından Israrlı Takip Eylemlerinin Suç Olarak Düzenlenmesi, İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezi, 8 Mart 2022 Özel Yayını, s. 17.

³⁶⁴ **Koca/ Üzülmüş**, Ceza Özel, s. 524 ; “Failin ısrarlı takip suçunu hangi amaçla gerçekleştirdiği suçun oluşması bakımından önem taşımaz ve bu durum ayrıca araştırılmaz. Ancak suç bakımından failin

metninde, seçimlik hareketler “fiziken takip etmek” ya da “haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak” şeklinde sayılmıştır. Temas kurmaya çalışmak için haberleşme ve iletişim araçlarının kullanılması, bilişim sistemlerinin kullanılması veya üçüncü kişilerin kullanılması söz konusu ise de fiziken takip etmenin temas kurma amacı taşıması gerektiğinin söylenemeyeceğini düşünmekteyiz. Bununla birlikte bizce de ısrarlı takip suçu için özel kast aranmadığını söylemek mümkündür.

Mağdur üzerinde “ciddi bir huzursuzluk oluşması” ya da mağdurun “kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duyması” durumlarının netice olduğunu kabul eden yazarlara göre, suçun oluşması için failin kastının neticeyi yani bu iki durumu da kapsamı gerekmektedir. Bununla birlikte bu iki durumun suçun neticesi değil objektif cezalandırılabilme şartı olduğunu kabul eden yazarlara göre kastın bu iki durumu kapsamı gerekmeyecek, failin ısrarlı fiillerinin bu durumlara objektif olarak neden olmasının yeterli olacaktır.

Israrlı takip suçunun taksirle işlenebilmesi mümkün değildir. Bunun iki sebebi bulunmaktadır. İlk olarak, taksir istisnaidir ve kanunda açıkça belirtildiği hallerde cezalandırılır. Israrlı takip suçunun, TCK m. 123/A’da taksirle işlenebileceği düzenlenmemiştir. İkinci olarak, bu suçun taksirle işlenebilmesi suçun niteliği gereği mümkün değildir. Nitekim bu suçun oluşması için ısrarın varlığı şarttır. Kanunda sayılan seçimlik hareketlerin ısrarlı bir şekilde gerçekleştirilmesi arandığından bu suçun taksirle işlenebilmesi mümkün değildir.

2.3. Hukuka Aykırılık Unsuru

Bir suçun oluştuğundan bahsedilebilmesi için, tipikliğin (suçun maddi ve manevi unsurlarının) gerçekleşmiş olması tek başına yeterli olmayıp ayrıca hareketin herhangi bir hukuka uygunluk sebebinden yararlanmıyor olması gerekmektedir³⁶⁵.

kastının mağduru rahatsız etmek veya mağdurla temas kurmaya çalışmak olduğunun kanıtlanması önemlidir. Failde, mağdurla temas kurma yönünde bir saik yoksa eylemin cezalandırılabilmesi mümkün değildir.” Taşkın, s. 121; “Fail ısrarlı takibi hangi amaçla yaparsa yapsın bu takip temas kurma amaçlı olmalıdır.” Gül, s. 110.

³⁶⁵ Hakeri (2022), s. 285.

Hukuka uygunluk nedenleri, bir tanıma göre; hukuka aykırılın oluşmasına engel olan, hukuka aykırılığı ortadan kaldıran, fiili ceza hukukunun amacına aykırı bir hale getirmeyen nedenlerdir³⁶⁶. Başka bir tanıma göre ise hukuka uygunluk nedenleri, suçun hukuka aykırılık unsurunu ortadan kaldıran, fiilin suç teşkil etmesine engel olan ve fiili tüm hukuk düzeni bakımından hukuka uygun hale getiren sebeplerdir³⁶⁷.

TCK'da yer alan hukuka uygunluk nedenleri kanun hükmünün yerine getirilmesi (m. 24/1), meşru savunma (m. 25/1) , hakkın kullanılması (m. 26/1) ve ilgilinin rızası (m. 26/2) şeklindedir.

TCK m. 24/1'te kanun hükmünü yerine getiren kişiye ceza verilmeyeceği düzenlenmiştir. Doktrinde, bazı ihtimallerde, gerçekleştirilen fiillerin, kanun hükmünün yerine getirilmesi niteliğinde olacağı ve dolayısıyla suç oluşturmayaacağı ifade edilmiştir. Buna örnek olarak CMK m. 90'a göre gerçekleştirilecek yakalama³⁶⁸, CMK m. 135'e göre gerçekleştirilecek iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması³⁶⁹, CMK m. 139'a göre gerçekleştirilecek gizli soruşturmacı³⁷⁰, CMK m. 140'a göre gerçekleştirilecek teknik araçlarla izleme³⁷¹ sayılmıştır.

CMK m. 90/1, iki ihtimalde herkesin geçici yakalama yapabileceğini, bu iki ihtimalin de kişiye suç işlerken rastlanması ve suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin kaçması olasılığının bulunması veya hemen kimliğini belirleme olanağının bulunmaması olduğu düzenlenmiştir. Buna göre herkes tarafından yakalama yapılabileceği hallerden birinin gerçekleştiği bir olayda suç işleyen kişiye karşı, yakalama amacıyla gerçekleştirilecek fiziken takip etme fiilinin kanun hükmünün yerine getirilmesi hukuka uygunluk sebebinden yararlanabileceğini düşünmekteyiz. Bu hukuka uygunluk halinin, ısrarlı takip suçunun seçimlik hareketlerinden olan “haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak” için uygulanması bizce olası değildir.

³⁶⁶ Kunter, s. 161; Dönmezer/ Erman, s. 249.

³⁶⁷ Koca/ Üzülmüş, Ceza Genel, s. 270

³⁶⁸ Özar, s. 1416

³⁶⁹ Taşkın, s. 122; Gül, s. 107.

³⁷⁰ Taşkın, s. 122; Gül, s. 107.

³⁷¹ Taşkın, s. 122; Erdoğan/ İştin, s. 3793; Gül, s. 107.

CMK m. 135'te düzenlenen koruma tedbiri, bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada, şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişiminin dinlenebilmesi, kayda alınabilmesi ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesidir. Doktrinde bazı yazarlar, hukuka uygun olarak alınmış bir iletişimin tespiti, dinlenilmesi ve kayda alınması kararına dayanarak gerçekleştirilen mağdurun iletişim araçlarının ısrarlı takip edilmesi durumunda kişiye kanun hükmünün yerine getirilmesi hukuka uygunluk sebebi nedeniyle ceza verilemeyeceğini, bu hareketlerin suça vücut vermeyeceğini ifade etmişlerdir³⁷². Biz bu görüşe katılmıyoruz. Nitekim ısrarlı takip suçu seçimlik ve bağlı hareketle işlenebilen bir suçtur. Bu hareketler kanunda (1) fiziken takip etmek ya da (2) haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak şeklinde sayılmıştır. Kişinin iletişim araçlarının takibi, fiziken takip etmek olarak kabul edilemez. Bununla birlikte iletişim araçlarının takibi bizce temas kurmaya çalışmak olarak da kabul edilemez. Her ne kadar kişinin iletişim araçlarının takibinin ısrarlı takip suçunda sayılan hareketlerden birini oluşturduğu kabul edildiği ihtimalinde CMK m. 135'e göre hukuka uygun olarak alınmış karar kapsamında bu hareketlerin gerçekleştirilmesi hukuka uygunluk sebebi kabul edilebilecekse de bizce burada hukuka uygunluk sebebinden ziyade, anılan hareketler ısrarlı takip suçu oluşturmamaktadır. Yazara göre; verilen örnekte suç, hukuka aykırılık unsurunun gerçekleşmemesi sebebiyle oluşmamaktayken, bizce verilen örnekte suç, tipiklik unsurunun gerçekleşmemesi sebebiyle oluşmamaktadır³⁷³.

CMK m. 140'ta düzenlenen koruma tedbiri, şüpheli veya sanığın kamuya açık yerlerdeki faaliyetlerinin ve işyerinin teknik araçlarla izlenebilmesi, ses veya görüntü kaydı alınabilmesidir. Teknik araçlarla izleme koruma tedbiri, esasında kişilerin takip edilmeleridir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken, söz konusu takibin fiziken değil, teknik araçlar kullanılarak gerçekleştirildiğidir. Oysa kanunumuz, ısrarlı takip suçunda “fiziken” takip etme fiilini suç kabul etmiştir³⁷⁴. Dolayısıyla bizce hukuka uygun

³⁷² Taşkın, s. 122; Gül, s. 107.

³⁷³ Bu görüş ayrılığı şu noktada önem arz etmektedir: yazara göre usulüne uygun olarak alınmış bir iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması kararı bulunmaksızın gerçekleştirilecek bu fiiller hukuka uygunluk sebebinden yararlanamayacağı için ısrarlı takip suçunu oluşturabilecekken bizce bu fiiller kanunilik ilkesi gereğince ısrarlı takip suçunda suç olarak düzenlenmemiş olması sebebiyle suç oluşturmayacaktır.

³⁷⁴ Aynı yönde bkz. yuk. 2.1.3.2.; Özar, s. 1410; Dülger, Israrlı Takip, s. 38,39.

olarak alınmış bir teknik araçlarla kararı kapsamında kişinin kamuya açık yerlerdeki faaliyetlerinin ve işyerinin teknik araçlarla izlenmesi, ses veya görüntü kaydı alınması hukuka uygunluk sebebi varlığından değil hareketin tipe uygun olmamasından dolayı suç oluşturmamaktadır. Bu noktada örneğin usulüne uygun olarak alınmış bir teknik araçlarla izleme kararı bulunmaksızın gerçekleştirilen bu fiiller ısrarlı takip suçunu oluşturmamaktadır. Bu durum kanuni düzenlemenin eksikliğini göstermektedir.

CMK m. 139’da düzenlenen koruma tedbirinde kamu görevlileri gizli soruşturmacı olarak görevlendirilmekte ve bu görevlendirme kapsamında delil toplamaktadır. Usulüne uygun olarak alınmış bir gizli soruşturmacı görevlendirilmesi kararı kapsamında gizli soruşturmacının bu görevi kapsamında başkalarına karşı gerçekleştirebileceği ısrarlı takip fiilleri³⁷⁵ kanun hükmünün yerine getirilmesi hukuka uygunluk sebebinden yararlanabilecek, suç oluşturmamaktadır.

Bir kişinin, kolluk kuvvetlerince ısrarlı şekilde; fiziken takip edilmesi, kendisiyle temas kurulmaya çalışılması suç soruşturması kapsamında ise ve/veya kanunun kolluk kuvvetlerine verdiği görev ve yetkiler kapsamında ise burada da kanun hükmünün yerine getirilmesinden söz etmek mümkündür³⁷⁶.

TCK m. 26/1’de hakkını kullanan kişiye ceza verilmeyeceği düzenlenmiştir. Doktrinde, bazı ihtimallerde, gerçekleştirilen fiillerin, hakkın kullanılması niteliğinde olacağı ve dolayısıyla suç oluşturmayaacağı ifade edilmiştir. Buna örnek olarak velinin velayet altındaki çocuğu takibi³⁷⁷, basının haber verme hakkı³⁷⁸, alacaklının alacak hakkını takibi³⁷⁹ sayılmıştır.

Velâyet; küçüklerin ve bazı durumlarda kısıtlı çocukların kişiliklerinin ve mallarının korunması, bakımı; onların eğitimi ve temsilleri konusunda kanunun veliye

³⁷⁵ İsrarlı takip fiillerinden kastedilen fiziken takip etmek veya haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmaktır.

³⁷⁶ **Dülger**, İsrarlı Takip, s. 48.

³⁷⁷ **Koca/ Üzülmüş**, Ceza Özel, s. 524; **Gül**, s. 107. Aynı yönde ebeveynlerin tedip ve terbiye hakkı kapsamında hareket etmelerinin suç oluşturmayaabileceği konusunda bkz. **Taşkın**, s. 122-123

³⁷⁸ **Türkoğlu**, s. 98; **Erdoğan/ İştin**, s. 3794; **Kılıç**, s. 546.

³⁷⁹ **Zeki Hafizoğulları/ Muharrem Özen**, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar, US-A Yayıncılık, 8. Baskı, Ankara, 2022, s. 231, Yazarlar, kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunda bir kimsenin hakkını kullanmak için örneğin alacağını istemek için borçluya ısrarla telefon etmesinin suç oluşturmayaacağını ifade etmektedirler.

yüklediği hak ve yükümlülükler olarak ifade edilebilir³⁸⁰. Velayet hakkı Türk Medeni Kanunu’nda İkinci Kitap, İkinci Kısım, Birinci Bölüm, Altıncı Ayrımda 335 vd. maddelerde düzenlenmektedir. Veliler, velayeti altındaki kişilerin menfaatleri doğrultusunda hareket etmekte; onların bakımlarını, korunmalarını, yetiştirilmelerini amaçlamaktadırlar. Bu kapsamda velilerin, velayeti altındaki kişilere karşı gerçekleştirecekleri ısrarlı takip fiilleri duruma göre hakkın kullanılması olarak kabul edilebilecek ve hukuka uygunluk sebebi bulunduğundan suçun oluşmadığı söylenebilecektir.

Burada dikkat edilmesi gereken en önemli husus velayet hakkının kullanılmasının mutlak olarak hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilmemesi gerektiğidir. Bu mutlak kabul, velilerin velayetleri altındaki kişilere karşı gerçekleştirecekleri ısrarlı takip fiillerinin hiçbir şekilde suç oluşturmayacağı anlamına gelecektir. Bu, kabul edilebilir değildir. TCK m. 232/2’de *“idaresi altında bulunan veya büyütmek, okutmak, bakmak, muhafaza etmek veya bir meslek veya sanat öğretmekle yükümlü olduğu kişi üzerinde, sahibi bulunduğu terbiye hakkından doğan disiplin yetkisini kötüye kullanan kişiye”* bir yıla kadar hapis cezası verileceği düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere, TCK m. 232’de düzenlenen kötü muamele suçunda velayet hakkının mutlak ve sınırsız olmadığı, kötüye kullanımının cezalandırılacağı ifade edilmiştir. Dolayısıyla velinin fiilinin velayet hakkının kullanılması olarak kabul edilebilecek sınırdan olup olmadığının yahut velinin kastının velayet hakkının kullanımı kapsamında değil de ısrarlı takip suçu işleme boyutunda olup olmadığının tespiti çok önemlidir. Nitekim veliler de ebeveynler de bu suçun faili olabilirler³⁸¹.

³⁸⁰ **Ömer Uğur Gençcan**, Velâyet Hukuku, Yetkin Yayınları, 3. Baskı, Ankara, Ocak 2023, s. 113-114.

³⁸¹ **Taşkın**, s. 123. Yazar, ebeveynlerin çocuklarını zararlı alışkanlıklardan korumak amacıyla ısrarlı takip etmelerinin tedip ve terbiye hakkı kapsamında olacağından bu suçu oluşturmayacağını ancak bu eylemlerin suç oluşturmaması için çocuk üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmaması ya da çocuğun kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olunmaması gerektiğini ifade etmiştir. Ebeveynlerin, çocuklarını zararlı alışkanlıklardan korumak amacıyla ısrarlı takip etmelerinin, velayet hakkının kullanılması sebebiyle suç oluşturmayacağını düşünüyoruz. Ancak yazara suçun oluşmaması için çocuk üzerinde huzursuzluk oluşmaması ya da çocuğun kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olunmaması gerektiği noktasında katılmıyoruz. Nitekim çocuğun huzursuz hissetmemesi yahut güvenlikten endişe duymaması durumunda, suç oluşmayacaktır. Mesele, hareketlerin tipe uygun olması ve fakat hukuka uygunluk sebebi bulunduğu için suçun oluşmayacak olmasıdır. Ebeveynlerin bu fiilleri işlerken suç işleme kastının bulunup bulunmadığının da ayrıca incelenmesi gerekir.

Bir kimsenin alacağını istemek için borçluya ısrarla telefon etmesi, haberleşme ve iletişim araçlarını kullanarak temas kurmaya çalışmak olarak kabul edilebilir. Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunu incelerken alacağını istemek için borçluya ısrarla telefon açılmasının, hakkın kullanılması nedeniyle suç oluşturmayacağını ifade eden yazarlar bulunmaktadır³⁸². Bu görüş karşısında, alacak hakkının alacaklıya, borçluya karşı ısrarlı takip teşkil eden fiiller gerçekleştirme hakkı vermediğini ifade eden bir görüş bulunmaktadır³⁸³. Borcun varlığını hatırlatmak, borcu geri istemek ve benzeri sebeplerle temas kurmaya çalışmanın mümkün olabileceksen de bu hareketlerin ısrar boyutuna varacak seviyede olmaması gerekir. Alacağın tahsili için gerçekleştirilen ısrarlı takip fiillerinin hakkın kullanılması (alacak hakkı) olarak bir hukuka uygunluk sebebi kabul edilemeyeceği düşüncesindeyiz³⁸⁴. Bununla birlikte avukatların, müvekkillerinin haklarını korumak, alacaklarını tahsil etmek veya benzeri sebeplerle diğer kişilere karşı ısrarlı takip fiillerini gerçekleştirmelerinin hukuka uygun kabul edilebileceğini³⁸⁵ ancak hareketlerin ısrar boyutuna varmaması gerektiğini düşünmekteyiz³⁸⁶. Anılan fiiller avukatlar tarafından ısrarlı bir şekilde gerçekleştirildiğinde bizce artık suçun oluştuğunu kabul etmek gerekmektedir.

Anayasa m. 28'e göre "*Basın hürdür, sansür edilemez.*" Yine 5187 sayılı Basın Kanunu m. 3'e göre "*Basın özgürdür. Bu özgürlük; bilgi edinme, yayma, eleştirme, yorumlama ve eser yaratma haklarını içerir.*" Bu iki düzenleme kısaca basının haber verme hakkı olarak adlandırılabilir. Bu haklar, basın yoluyla işlenen suçlarda, duruma göre, hukuka uygunluk nedeni oluşturabilirler³⁸⁷. Basının, haber

³⁸² **Hafizoğulları/ Özen**, s. 231.

³⁸³ **Özar**, s. 1416.

³⁸⁴ Yukarıda açıklamaya çalıştığımız ısrar unsurunun kanun maddesinde yer almasının önemi burada bir kez daha karşımıza çıkmaktadır. Yalnız başına bakıldığında hukuka uygun kabul edilebilecek alacak hakkına dayanarak bir başkasının aranması fiili, bu fiilin ısrarla gerçekleştirilmesi sonucu mağdurun huzursuz hissetmesi yahut güvenlikten endişe duyması durumunda suç teşkil etmektedir.

³⁸⁵ **Koca/ Üzülmüş**, s. 539; **Gül**, s. 107.

³⁸⁶ Yargıtay'ın ısrarlı takip suçu kanunumuzda müstakil bir suç olarak düzenlemediği tarihte gerçekleşen, avukat sanık tarafından farklı zamanlarda 6 kez telefon araması ve 13 kez SMS gönderilmesi şeklindeki olay özelinde bu konuya yaklaşımı "...Suçun manevi unsurunun oluşması için, telefon etmenin sırf huzur ve sükûnu bozmak amacıyla yapılması gerekmektedir. Bu amaçla yapılmayan telefon etmeler bu suçu oluşturmamaktadır..." şeklinde olmuştur. **Yargıtay** 12. CD., E. 2023/2494, K. 2023/4516, T. 30.10.2023, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, **Erişim Tarihi**: 05.03.2024)

³⁸⁷ "*Geneli ilgilendiren ya da ilgilendirmesi gereken tüm olaylar hakkında, halkı objektif ve gerçekleri yansıtabilecek biçimde aydınlatmak, çeşitli sorunlar üzerinde kamuoyunu düşünmeye çağırarak tarzda tartışmalar açmak, onu toplumsal ve siyasal oluşumlar üzerinde doğru ve gerçeğe uygun bilgilerle donatmak, yöneticileri eleştirmek, uyarmak ve bu yöntemlerle denetlemek, ayrıca içinde yaşadığı toplumun ve tüm insanlığın sorunları konusunda bireyi bilinçlendirmek durumunda olan basına, bu*

verme hakkını kullanırken, haberin konusu hakkında araştırma yapması, onunla aynı ortamlarda bulunması, onu takip etmesi, duruma göre onunla temas kurmaya çalışması gerekebilecek ve hatta zorunlu olabilecektir³⁸⁸. Ancak basın, özellikle magazin basın kişileri takip etmelerini veya onlarla temas kurmaya çalışmalarını ısrarla gerçekleştirmeleri durumunda bizce hakkın kullanılması söz konusu olmamaktadır³⁸⁹. Basının haber verme hakkının basın mensuplarına, başkalarına karşı ısrarlı takip fiilleri gerçekleştirme hakkı vermediğini mağdurlar üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da mağdurların kendilerinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duyması durumunda ısrarlı takip suçunun oluşacağı kanaatindeyiz.

TCK m. 26/2’de kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkında ilişkin olmak üzere, açıkladığı rıza çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilmeyeceği düzenlenmiştir.

İlgilinin rızasının bir hukuka uygunluk sebebi sayılmasının temelini bireylerin kendi geleceğini belirleme hakkına dayandığı ifade edilmektedir³⁹⁰.

Israrlı takip suçu, soruşturulması ve kovuşturulması şikâyeteye bağlı bir suçtur. Mağdurun rızasının bulunması durumunda, gerçekleşen fiiller karşısında şikâyeteye bulunmayacağı ve böylece bu suç hakkında herhangi bir soruşturma ve kovuşturma yapılmayacağı ortadadır. Ancak mağdurun, ısrarlı takip fiillerine rıza göstermiş olmasına karşın sonradan şikâyetçi de olması ihtimalinde somut olayın şartlarına göre ayrı ayrı değerlendirilmek üzere ilgilinin rızasının hukuka uygunluk sebebi sayılması gerektiğini düşünmekteyiz³⁹¹.

ödevlerini yerine getirirken ihtiyaç duyacağı bir kısım haklar da tanınmıştır. Bunlar; bilgi edinme, yayma, eleştirme, yorumlama ve eser yaratma haklarıdır. Temelini Anayasa’nın 28. vd. maddelerinden alan ve 5187 sayılı Basın Kanunu’nun 3. maddesinde düzenlenen bu haklar, basın yoluyla işlenen suçlarda, hukuka uygunluk nedenlerini oluşturur. Bilgiyi yayma, eleştirme ve yorumlama haklarının kabulü için, açıklama, eleştiri veya değer yargısı biçimindeki bilginin gerçek ve güncel olması, açıklanmasında kamunun ilgi ve yararının bulunması, açıklanış şekli ile konusu arasında düşünsel bir bağ bulunması, açıklamada “küçültücü” sözlerin kullanılmaması gerekir.” Yargıtay 19. CD., E. 2016/11766, K. 2017/5578, T. 12.06.2017, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, Erişim Tarihi: 05.03.2024);

³⁸⁸ **Türkoğlu**, s. 98.

³⁸⁹ Aynı yönde bkz. **Özar**, s. 1417.

³⁹⁰ **Gülsün Ayhan Aygörmmez**, Hukuki Kurum Rızanın, Tıp Ceza Hukukunda Geçerli Olarak Kurulması, YÜHFD, Cilt: 4, Sayı: 2, 2009, s.138; **Meral Ekici Şahin**, Ceza Hukukunda Rıza, On İki Levha Yayıncılık, 1: Baskı, İstanbul, Ocak 2012, s. 55.

³⁹¹ Aksi yönde bkz. **Erdoğan/ İştin**, s. 3795.

Amerikan filmlerinde sıkça karşımıza çıkan, ülkemizde yasal bir dayanağı bulunmamasına rağmen internette aratıldığında var olduklarını gördüğümüz özel dedektiflik bu suç için hukuka uygunluk nedeni sayılmayacaktır³⁹². Eşinin kendisini aldattığını düşünen diğer eş tarafından, rakip firma yöneticisinin faaliyetlerini öğrenmek isteyen firma sahibi tarafından veya başkaca bir sebeple herhangi bir kişi tarafından bir özel dedektif ile anlaşılmış olması ne dedektifin ne de dedektifle anlaşılan kişinin fiillerini hukuka uygun hale getirmeyecektir. Bu kişiler arasındaki şeriklik ilişkisini 4.2 başlığı altında ele alacağız.

Son olarak; hukuka uygunluk hallerinden meşru savunmanın bu suç bakımından mümkün olamayacağını düşünmekteyiz. TCK m. 25/1’de meşru savunma *“Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.”* şeklinde tanımlanmıştır. Meşru savunmanın varlığından söz edebilmek için saldırıyı defedecek fiili o anda sergilemek gerekmektedir. Oysa ısrarlı takip suçunun bünyesinde ısrar teşkil edecek nitelikte fiillerin varlığı zaruridir. Fiziken takip etme hareketinde ısrarın varlığını ortaya koyacak devamlılık, temas kurmaya çalışma hareketinde ısrarın varlığını ortaya koyacak tekrar sayısı önem arz etmektedir. O halde, ısrarlı takip suçu için meşru savunmanın bir hukuka uygunluk sebebi olarak karşımıza çıkması bizce pek mümkün görünmemektedir.

3. Suçun Nitelikli Halleri ve Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Hali

TCK m. 123/A /2’de suçun; (a) çocuğa ya da ayrılık kararı verilen veya boşandığı eşe karşı işlenmesi, (b) mağdurun okulunu, iş yerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olması, (c) hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi hâlinde, faile bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verileceği

³⁹² Aynı yönde bkz. Taşkın, s. 122.

düzenlenmiştir. Suçun temel şeklinin cezası altı aydan iki yıla kadar hapis cezası iken suçun nitelikli hallerinin cezası bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıdır.

Doktrinde a ve c bentlerinde yer alan düzenlemelerin suçun nitelikli halleri olduğu konusunda bir tartışma bulunmazken; b bendi için kimi yazarlar nitelikli hal olduğunu³⁹³, kimi yazarlar da suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali olduğunu ifade etmişlerdir³⁹⁴. Bu ayrım şu noktada önem arz etmektedir. Fail, nitelikli hallerin uygulanması bakımından da bilerek ve isteyerek hareket etmelidir. Yani failin kastı nitelikli halleri de içermelidir. Ancak neticesi sebebiyle ağırlaşmış halden sorumluluk için failin meydana gelen, kastedilenden daha ağır veya başka netice için en azından taksirle hareket etmesi aranmaktadır. Israrlı takip suçunda failin, “mağdurun okulunu, iş yerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olması” durumunun; nitelikli hal olduğu kabul edilirse bu halden sorumlu tutulabilmesi için kasten hareket etmesi gerekmektedir neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal olduğu kabul edilirse bu halden sorumlu tutulabilmesi için en azından taksirle hareket etmiş olması gerekecektir.

Kanaatimizce TCK m. 123/A /2-b’de yer alan düzenleme suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış halidir. Failin, bu neticeyi bilerek ve isteyerek hareket etmesi şart olmayıp, en azından taksirinin varlığı, bu neticeden sorumlu tutulması için yeterlidir. En azından taksirin varlığı ifadesinden, bahsedilen netice bakımından taksiri dahi yoksa cezalandırılmayacağı, taksir, bilinçli taksir, olası kast veya kastının bulunması durumunda bu neticeden de sorumlu olacağı şeklinde anlaşılmalıdır.

Israrlı hareketler devam ederken fail veya mağdur ısrarlı takip suçunun nitelikli hallerinde ön görülen sıfatları kazanabilir veya kaybedebilir. Örneğin mağdur, on sekiz yaşını doldurabilir, haklarında ayrılık kararı verilmiş olan eşler arasında ortak hayat yeniden kurulabilir. Fail veya mağdurun, sıfatına ilişkin olan bu nitelikli hallerin uygulanabilmesi için hareketlerin bir kısmının bu sıfatlar taşınırken icra edilmiş olması yeterlidir³⁹⁵.

³⁹³ Özar, s. 1416; Taşkın, s. 123; Dülger, Israrlı Takip, s. 46; Erdoğan/ İştin, s. 3796.

³⁹⁴ Koca/ Üzülmmez, Ceza Özel, s. 525; Balcı/ Çakır, s.333; Kılıç, s. 544; Gül, s. 113; Özbek/ Doğan, Bacaksız, s. 501.

³⁹⁵ Kılıç, s. 545.

Suçun nitelikli hallerinin daha geniş düzenlenmesi gerektiği, suçun silahla işlenmesinin ayrımcılık ve nefret saikleriyle işlenmesinin, engellilere/dezavantajlı gruplara, ötekileştirilen kişilere karşı işlenmesinin de nitelikli hal olarak düzenlenmesinin yerinde olacağı yönündeki görüşlere³⁹⁶ katıldığımızı belirtmek isteriz.

Doktrinde; **Erdoğan, İsten**, bu düzenlemenin amacının kadınların ve çocukların korunması olduğunu, madde metninde suçun çocuklara karşı işlenmesinin nitelikli hal olarak düzenlendiğini ancak kadınlara karşı işlenmesinin nitelikli hal olarak düzenlenmediğini, Anayasa’da öngörülen pozitif ayrımcılık ilkesine dayanılarak mağdurun kadın olmasının da nitelikli hal olarak düzenlenmesinin faydalı olacağını ifade etmiştir³⁹⁷. Bu görüşe katılmıyoruz. Nitekim **Önok** tarafından ifade edildiği gibi neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal veya nitelikli hal düzenlenirken bu düzenlemelerin suçun temel şeklini işlenemez hale getirmemesi gerekmektedir. Yaralama, hırsızlık veya dolandırıcılık gibi suçların temel şekilleri işlenen fiilin bir şekilde nitelikli hal veya neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerinden birine sebebiyet vermesi nedeniyle neredeyse işlenemez durumdadır³⁹⁸. Israrlı takip fiilinin ne yazık ki çoğunlukla kadınlara karşı işleniyor olması karşısında kadına karşı işlenmesinin suçun nitelikli hali olarak düzenlenmesinin, ceza hukuku sistematığına uygun olmayacağını düşünüyoruz.

3.1. Çocuk ya da Ayrılık Kararı Verilen veya Boşanılmış Eşe Karşı İşlenmesi

TCK m. 123/A maddesinin 2’nci fıkrasının a bendinde düzenlenen nitelikli hali üçe ayırarak incelemek yerinde olacaktır: suçun çocuğa karşı işlenmesi, suçun ayrılık kararı verilen eşe karşı işlenmesi, suçun boşandığı eşe karşı işlenmesi.

³⁹⁶ **Özar**, s. 1417-1418; **Taşkın**, s. 123-124; **Dülger**, Israrlı Takip, s. 47; **Gül**, s. 112.

³⁹⁷ **Erdoğan/ İsten**, s. 3791.

³⁹⁸ Suç tipinin düzenlenme gerekçelerinden birinin mağdurun yaşam alışkanlıklarını ve günlük rutinini değiştirmek zorunda kalması olduğundan suçun neticesi olarak kabul edilebilecek bu duruma ceza artırımı bağlanmaması gerektiği, bunun yerine öngörülen alt ve üst ceza sınırı arasındaki makası açarak özel durumların temel ceza belirlenmesinde dikkate alınmasının yerinde olacağı görüş için bkz. **Soygüt**, s. 2808; **Önok**, s. 19.

Tanımlar başlıklı TCK m. 6'ya göre çocuk deyiminden, henüz on sekiz yaşını doldurmamış kişi anlaşılmalıdır. Kanun maddesinde çocuk ifadesi geçmekte, erginlikten bahsedilmemektedir. O halde, Türk Medeni Kanunu'na göre evlenerek veya mahkeme karar ile ergin kılınan ancak on sekiz yaşın altında olan kişiler de bu suç bakımından çocuk kabul edilecek, bu kişilere karşı ısrarlı takip suçunun işlenmesi durumunda bahsi geçen nitelikli hal uygulanacaktır³⁹⁹. Fail ile mağdur çocuk arasında akrabalık ilişkisinin varlığı aranmamaktadır⁴⁰⁰.

Mağdurun çocuk olması bir nitelikli hal olarak düzenlenmişken, failin çocuk olması hakkında herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Bu halde, on sekiz yaşının altındaki bir kimsenin, yine on sekiz yaşının altındaki bir başka kişiye karşı ısrarlı takip fiilleri gerçekleştirmesi durumunda bu nitelikli halin oluşabileceğinden söz etmek mümkündür⁴⁰¹.

Ayrılık kararı ve boşanma kararının düzenlendiği yer, Türk Medeni Kanunu'dur. Boşanma, geçerli bir evlilik birliğinin eşlerin sağlığında, mahkeme kararıyla sona erdirilmesidir⁴⁰². Ayrılık, boşanmadan farklıdır. Boşanma sebeplerinin varlığının ispatlanmış olması durumunda ortak hayatın yeniden kurulma olasılığı var ise tarafların ayrılık istemesi üzerine veya tarafların boşanma istemesine rağmen hâkim tarafından ayrılığa karar verilebilir⁴⁰³. İki durumda da kararı verecek olan aile mahkemesi hâkimidir.

Taraflar arasında var olan evlilik hakkında bir mahkeme kararı ile boşanma veya ayrılık kararı verilmesi sonrasında taraflardan birinin diğerine karşı ısrarlı takip suçunu işlemesi durumunda bu nitelikli hal gerçekleşmiş olacaktır. Burada dikkat edilmesi gereken husus kanunun sınırlayıcı bir yaklaşım belirlemiş olmasıdır. Anılan nitelikli halin vücut bulması için, fail ile mağdur arasında ayrılık kararı verilmiş bir evlilik yahut boşanma ile sonuçlanmış eski evlilik bulunması gerekmektedir. Bunun haricinde tarafların evlenmeksizin yaşadığı birliktelik, sevgililik, hayat arkadaşlığı ve

³⁹⁹ Aynı yönde bkz. **Dülger**, İsrarlı Takip, s. 45.

⁴⁰⁰ **Koca/ Üzülmüş**, Ceza Özel, s. 525; **Gül**, s. 111.

⁴⁰¹ Aynı yönde bkz. **Özar**, s. 1418; **Can**, s. 78. Fail bakımından TCK m. 31'in gündeme gelmesi gerektiği yönündeki görüş için bkz. **Erdoğan/ İştin**, s. 3791.

⁴⁰² **Ömer Uğur Gençcan**, Evlilik Birliğinin Sarsılması Sebebiyle Boşanma (TMK m. 166/1-2, Yetkin Yayınları, 13. Baskı, Ankara, 2024, s. 5.

⁴⁰³ **Gençcan**, Boşanma, s. 693-732.

benzeri durumlar bu nitelikli hal kapsamına alınmamıştır. Yahut başka bir ihtimalde taraflar boşanma davası derdestken ve henüz mahkeme tarafından ayrılık ya da boşanma kararı verilmemişken eşlerden biri tarafından bu fiillerin işlenmesi de bu nitelikli hal kapsamında değildir. Ayrıca duygusal birliktelik yaşanmış olan ilişkilerin gerçekleştirilen ısrarlı takipte; failin, mağdurun iyi tanınması, mağdurun nelerden korktuğunu ve nelere karşı hassas olduğunu bilmesi sebebiyle diğer ısrarlı takip türlerinden farklı olacağını söylemek mümkündür⁴⁰⁴.

Kanun maddesi gerekçesinde de yer verildiği üzere bu düzenleme ile öncelikle kadına yönelik şiddet içeren suçlarla mücadele etme ve mağdurların korunması hedeflenmiştir⁴⁰⁵. Hal böyle olunca bu suçun nitelikli halinin yalnızca haklarında ayrılık kararı verilmiş ya da boşanılmış eşe karşı işlenmesi olarak düzenlenmesi ve yalnızca evlilik birlikteliğinin kıstas alınarak duygusal birlikteliklerin kapsam dışında bırakılması kadına karşı şiddet ile mücadele açısından bizce yetersiz kalmaktadır. Nitekim ısrarlı takip fiilleri yalnızca eski eş tarafından değil, aralarındaki boşanma davası devam eden eş, eski sevgili, eski sözlü veya eski nişanlı vb. tarafından da gerçekleştirilebilmektedir. Nitelikli halin, ayrılık kararı verilen eş ya da boşanılmış eş ile sınırlı tutulmuş olmasının yerinde olmadığını düşünüyoruz⁴⁰⁶.

3.2. Mağdurun Okulunu, İş Yerini, Konutunu Değiştirmesine ya da Okulunu veya İşini Bırakmasına Neden Olması

TCK m. 123/A maddesinin 2'nci fıkrasının b bendinde düzenlenen neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal; mağdurun, failin davranışları yüzünden günlük yaşamında birtakım değişiklikler yapmak zorunda kalmasının haksızlık içeriğinin daha fazla olması sebebiyle düzenlenmiştir. Burada, suçun oluşması için gereken mağdur üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasından ve mağdurun kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasından daha fazlası söz konusudur. Mağdur, duyduğu huzursuzluk ve güvenlik endişesi ile okulunu, iş yerini, konutunu değiştirmek ya da okunu veya işini bırakmak zorunda kalmıştır.

⁴⁰⁴ Gül, s. 33; Gökaya, s. 56.

⁴⁰⁵ Madde gerekçesi için bkz. TBMM, Yasama Dönemi: 27, Yasama Yılı: 5, Sıra Sayısı: 323, s. 12

⁴⁰⁶ Aynı yönde bkz. Özar, s. 1418; Dülger, Israrlı Takip, s. 46; Gül, s. 112.

(b) bendinde yer alan düzenleme de tıpkı (a) bendi düzenlemesi gibi sınırlı sayıda sayılmıştır. Dolayısıyla okul kabul edilmeyecek bir eğitim aktivitesi örneğin bir özel kursu, iş yeri kabul edilmeyecek sosyal faaliyetler örneğin düzenli olarak devam edilen bir tiyatro kulübünü bırakmak veya değiştirmek zorunda kalınması bu nitelikli hal kapsamında olmayacaktır⁴⁰⁷. Oysa kişinin kendini geliştirme ve gerçekleştirme hakkı yalnızca okul ve iş yeri ile sınırlı tutulmamalıdır. Bununla birlikte örneğin iş mülakatını kaçırmak durumunda kalmak da tıpkı iş yerini değiştirmek zorunda kalmak gibi; ısrarlı takip fiilleri karşısında yaşadığı huzursuzluk veya güvenlik endişesi sebebiyle üniversite sınavına gidememesi, bu sınavı kaçırması da kişiyi zor durumda bırakan, kişinin günlük yaşantısını etkileyen bir durum olacaktır⁴⁰⁸. Ancak verilen örnekler bu nitelikli hal kapsamında değerlendirilemeyecektir⁴⁰⁹.

Burada dikkat edilmesi gereken bir husus, neticesi sebebiyle ağırlaşmış halin düzenlendiği yerin ceza kanunu sistematığına uygun olmadığıdır. Nitekim kanun, diğer suçlarda neticesi sebebiyle ağırlaşmış halleri ya ayrı bir fıkra ya da ayrı bir maddede düzenlemiştir⁴¹⁰.

Doktrinde TCK m. 123/A /2-b’de yer alan neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal düzenlemesine kapsamının dar kaldığı yönünde birtakım eleştiriler yöneltmiştir. Mağdurun, ısrarlı takip sonucu akıl hastalığına yakalanması, sağlığının bozulması, otomobiliyle kaza yaparak veya sair suretle yaralanması, ölmesi, yaşadığı stres nedeniyle intihara teşebbüs etmesi, intihar etmesi, ciddi sağlık sorunları yaşaması vb. neticelerin de kanunumuzda neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal olarak düzenlenmesi gerektiği ifade edilmiştir⁴¹¹.

⁴⁰⁷ Yurtcan/ İrtiş, s. 15; Gül, s. 114.

⁴⁰⁸ Özar, s. 1418-1419.

⁴⁰⁹ Aynı yönde “*Hukuk sekreteri olan Jeanette, üyeliği bulunan spor salonunda karşılaştığı başka bir erkek müşterinin ilgisinden tedirgin olmuş ve spor salonu üyeliğini iptal ederek adamın rahatsız edici ilgisinden kurtulmaya çalışmıştır. Ancak adam kadının peşini bırakmamıştır, kadını defalarca evinden ve iş yerinden aramıştır. Adamın ısrarlı görüşme teklifini, kadın kesin ve net bir şekilde reddetmiştir. Ancak adamın arama sıklığı artarak sürmüştür, işverenleri dahi kadınla adamın ilişki yaşadığını düşünüp, kadının bu kadar aranmasının iş yerinde çalışmasına engel olduğu gerekçesiyle kadını uyarmışlardır...*” Michele Pathe, *Surviving Stalking*, Cambridge University Press, Cambridge, 2002, s. 9 (Gül, s. 20’den naklen) Verilen örnekteki mağdurun spor salonu üyeliğini sonlandırmak zorunda kalması, kanunumuzda sayılan nitelikli haller kapsamında değerlendirilemeyecektir.

⁴¹⁰ Aynı yönde bkz. Koca/ Üzülmüş, Ceza Özel, s. 524; Gül, s. 113.

⁴¹¹ Soygüt, s. 2808; Gül, s. 114; Erdoğan/ İştin, s. 3792; Can, s. 80.

3.3. Hakkında Uzaklaştırma ya da Konuta, Okula veya İş Yerine Yaklaşmama Tedbirine Karar Verilen Fail Hakkında İşlenmesi

TCK m. 123/A maddesinin 2’nci fıkrasının c bendinde düzenlenen nitelikli hal; hakkında uzaklaştırma ya da yaklaşmama kararı verilen fail tarafından bu suçun işlenmesi halidir.

Uzaklaştırma ve yaklaşmama kararlarının kanuni dayanakları 6284 Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’dur. Anılan kanunun “hâkim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları” başlıklı beşinci maddesinin birinci fıkrasının b ve c bentleri gereğince aile mahkemesi hâkimi, şiddet uygulayanların; müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılmasına ve korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmamasına karar verebilir⁴¹². Böyle bir karar karşısında kişinin verilmiş olan uzaklaşma veya yaklaşmama kararına rağmen ısrarlı takip fiilleri gerçekleştirmesi, nitelikli hal olarak düzenlenmiştir.

Hakkında uzaklaştırma veya yaklaşmama şeklinde önleyici bir tedbire karar verilmesine sebebiyet vermiş bir kişinin bu karara rağmen hala ısrarlı takip suçunu oluşturan fiiller işlemeye devam etmesi failin tehlikeliliğini göstermektedir⁴¹³. Bu noktada bu nitelikli hal düzenlemesinin yerinde olduğunu söylemek mümkündür.

6284 sayılı Kanunun beşinci maddesi birinci fıkrasında öngörülen önleyici tedbirlerden birisi de f bendinde “korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi” şeklinde düzenlenmiştir. İsrarlı takip suçunun seçimlik hareketlerinden birisi haberleşme ve iletişim araçlarını kullanarak temas kurmaya çalışmaktır. Dolayısıyla yalnızca hakkında uzaklaştırma veya yaklaşmama tedbirine hükmedilen failin değil, korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız

⁴¹² 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un 2’nci maddesinde hâkim ifadesinin aile mahkemesi hâkimini, şiddet uygulayan ifadesinin bu kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişileri ifade ettiğini belirtmektedir. Yine 1’inci maddede kanunun amacının şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması olduğu açıklanmıştır. O halde korunan kişi ifadesinden de şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişiler anlaşılmalıdır. Tek taraflı ısrarlı takip ibaresinin kullanımının, ısrarlı takibin TCK’da müstakil bir suç olarak düzenlenmesinden daha eski bir tarihe dayandığını konusunda bkz. yuk. 4.

⁴¹³ Aynı yönde bkz. **Gül**, 115.

etmemesi tedbirine hükmedilen faillerin de bu suçu işlemelerinin nitelikli hal kapsamında değerlendirilmesinin daha doğru olacağını düşünmekteyiz⁴¹⁴.

Belirtmek gerekir ki hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen failin ısrarlı takip suçunun hangi seçimlik hareketini gerçekleştirdiğinin bir önemi bulunmamaktadır. Bir önceki paragrafta bahsettiğimiz iletişim araçlarıyla veya sair suretle rahatsız etmeme tedbiri verilen failin bu suçu işlemesinin nitelikli hal olarak öngörülmemiş oluşu, hakkında uzaklaştırma veya yaklaşmama tedbirine karar verilen failin yalnızca fiziken takip etme fiilinin nitelikli hal olarak düzenlendiği şeklinde yorumlanmamalıdır.

Burada nitelikli hal olarak düzenlenen konu failin suç teşkil eden fiilleri değil failin kişiliği ile ilgilidir. Dolayısıyla; hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen failin, hem konut, okul veya iş yeri çevresinde olsun veya olmasın fiziken takip etme fiilleri hem de temas kurmaya çalışma fiilleri bu nitelikli hali oluşturacaktır.

Hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail hakkında işlenmesi nitelikli hali için dikkat edilmesi gereken en önemli husus düzenlemenin yeterince açık ifade edilmemiş oluşudur. Şöyle ki; uzaklaştırma ya da yaklaşmama kararı, belli bir kişinin belli bir kişiye karşı fiilleri neticesinde verilmektedir. Örneğin; A kişisi hakkında, B kişisine karşı uzaklaştırma kararı verildiğinde, A kişisi nitelikli halde sayılan “hakkında uzaklaştırma kararı verilen kişi” kabul edilebilecektir. Ancak kanuni düzenlemede şu soru cevapsız kalmaktadır: nitelikli halin oluşması için A kişinin ısrarlı takip fiillerini mutlaka B kişisine karşı mı gerçekleştirmesi gerekmektedir, yoksa A kişinin herhangi bir mağdura karşı gerçekleştireceği ısrarlı takip fiillerinde bu nitelikli hal uygulama alanı mı bulacaktır. Kanun metni belirsizliğe sebebiyet verir nitelikle düzenlenmiş olup yukarıdaki soruya cevap vermemektedir. Aynı şekilde, ısrarlı takip suçunun hakkında

⁴¹⁴ Aynı yönde bkz. **Özar**, s. 1419; **Taşkın**, s. 124; **Gül**, s. 116.

uzaklaştırma veya yaklaşmama tedbiri verilmiş kişi tarafından, hangi zamanda işlendiği takdirde bu nitelikli halin oluşacağı hususu da açık değildir⁴¹⁵.

Hakkında uzaklaştırma veya yaklaşmama tedbiri verilmesine sebebiyet verecek davranışlarda bulunan kişinin tehlikeliliği göz önünde bulundurularak böyle bir düzenleme yapıldığı düşünülebilir. Ancak bizce bu nitelikli hal; failin, hakkında uzaklaştırma kararı verilmiş mağdura karşı, tedbir süresi içerisinde bu suçun işlemesi durumunda gerçekleşecektir. Aksi halde failin; toplumdaki herhangi bir bireye karşı işlediği her ısrarlı takip suçunda, sırf fail hakkında daha önce herhangi bir kişiye karşı uzaklaştırma veya yaklaşmama kararı verilmesi sebebiyle, nitelikli halin gerçekleştiği kabul edilecektir. Bahsi geçen özelliği taşıyan failler için suçun temel halinden cezalandırma imkânsız hale gelecek ve yalnızca nitelikli halden cezalandırma söz konusu olacaktır. Bu noktada kanun koyucunun nitelikli hale ilişkin iradesinin, failin, hakkında uzaklaştırma veya yaklaşmama tedbirine karar verilmiş olan mağdura karşı, tedbir süresi içerisinde bu suçun işlemesi durumunda geçerli olduğunu düşünmekteyiz.

4. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

4.1. Teşebbüs

Teşebbüs; TCK m. 35'te, kişinin işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icrasına başlayıp da elinde olmayan sebeplerle tamamlayamaması durumu olarak tanımlanmıştır. Bu halde kişinin teşebbüsten dolayı sorumlu tutulacağı ifade edilmiştir. Kanun maddesinde yer alan “kastettiği” ibaresi sebebiyle taksirli suçlarda teşebbüs hükümlerinin uygulanması mümkün değildir

Israrlı takip suçu; neticeli bir suçtur, zarar suçu olarak düzenlenmiştir. Neticeli suçlarda suçun oluştuğundan söz edebilmek için, hareketten ayrı olarak bir neticenin meydana gelmesi aranmaktadır. Failin, suçun icra hareketlerini tamamlaması ve fakat neticenin meydana gelmemesi hallerinde suçun teşebbüs aşamasında kaldığı söylenebilecektir. Israrlı takip suçunun neticesi, “mağdur üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşması” veya “mağdurun kendisinin veya yakınlarından birinin

⁴¹⁵ Kişi hakkında uzaklaştırma veya yaklaşmama tedbirine karar verilmiş ancak tedbirin süresi dolmuş olduğu ihtimalde kişinin ısrarlı takip suçunu işlemesi durumunda bu nitelikli halin oluşup oluşmayacağı belirsizdir.

güvenliğinden endişe duyması” şeklinde düzenlenmiştir. O halde seçimlik hareketlerin “mağdur üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına” veya “mağdurun kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına” elverişli ve ısrarlı şekilde gerçekleştirilmesine rağmen bu sayılan neticelerin meydana gelmemesi durumunda suçun teşebbüs aşamasında kaldığı söylenebilecektir⁴¹⁶. Bununla birlikte neticelerin meydana gelmemesi mağdurun bu fiillerden hiç etkilenmemesi nedenine dayanabileceği gibi mağdurun hareketleri anlamlandırma ve algılayabilme yetisine sahip olmamasına da dayanabilir⁴¹⁷.

Doktrinde, ısrarlı takip suçunun teşebbüse elverişli olduğunu ifade eden görüşler⁴¹⁸, bu suçun teşebbüse elverişli olmadığını⁴¹⁹ ifade eden görüşler ve teoride teşebbüsün mümkün olduğu ancak pratikte pek de mümkün olamayacağını ifade eden görüşler⁴²⁰ bulunmaktadır.

Failin, kanunda öngörülen seçimlik hareketleri gerçekleştirirken ısrar şartının sağlanmadığı ihtimallerde hareketin yarıda kalması durumunda teşebbüsün varlığından bahsedilemeyecektir. Nitekim ısrarlı takip suçunun seçimlik hareketleri “ısrarlı bir şekilde fiziken takip etmek”, “ısrarlı bir şekilde haberleşme ve iletişim araçlarını kullanarak temas kurmaya çalışmak”, “ısrarlı bir şekilde bilişim sistemlerini kullanarak temas kurmaya çalışmak” ve “ısrarlı bir şekilde üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak”tır. Fiziken takip etme hareketinde ısrarın varlığını ortaya

⁴¹⁶ Kılıç, s. 547.

⁴¹⁷ Gül, s. 118.

⁴¹⁸ Özar, s. 1419; Dülger, İsrarlı Takip, s. 49; Erdoğan/ İştin, s. 3796; Balcı/ Çakır, s. 333; Gül, s. 117; Özbek/ Doğan/ Bacaksız, s. 501.

⁴¹⁹ İsrarlı takip suçunun sırf hareket suçu olduğunu ve huzursuzluk duyma ve güvenlikten endişe etme durumlarının objektif cezalandırılabilme şartı olduğunu kabul eden yazarın ısrar olgusunun elverişlilik hareketinin kıtasını oluşturduğunu ve bu olgunun gerçekleşmesinin ile suçun tamamlandığı görüşü için bkz. Koca/ Üzülmüş, Ceza Özel, s. 525. Failin mağduru fiziken veya sanal ortamda ısrarla takip ettiğini gören üçüncü kişilerin araya girerek eylemin tamamlanmasını önlemeleri durumunda suçun belli bir süre devam ettiğini, bu durumda suçun tamamlandığını, bu nedenle teşebbüse elverişli olmadığını ifade eden görüş için bkz. Taşkın, s. 124.

⁴²⁰ Suç tipinde yer alan iki neticenin de soyut olması, oluşup oluşmadıklarının somut bir şekilde tespit etmenin birçok olayda mümkün olmaması, suçun şikâyet tabi olduğu göz önünde bulundurulduğunda şikâyet şartı gerçekleştiğinde bu neticelerin de gerçekleştiğine ilişkin objektif bir değerlendirme yapılacak olması ve bu nedenle suçun teşebbüs aşamasında kalmasının pratikte muhtemel görünmediği açıklamaları için bkz. Kılıç, s. 547. Uygulamada neticenin gerçekleşip gerçekleşmediği mağdurun beyanından tespit edileceği eylemlerden endişe duyarak şikâyetçi olan mağdurun neticenin oluşmadığını beyan etmesinin hayatın olağan akışına uygun olmayacağı ve bu nedenle bu suça teşebbüsün pratikte mümkün görünmediği açıklamaları için bkz. Can, s. 84.

koyacak devamlılık, temas kurmaya çalışma hareketinde ısrarın varlığını ortaya koyacak tekrar sayısı yok ise teşebbüsten ziyade tipikliğin olduğundan bahsetmek mümkün değildir⁴²¹.

Failin, kanunda öngörülen seçimlik hareketleri gerçekleştirirken ısrar şartının varlığı sağlandığı ancak hareketin yarım kaldığı ihtimalinde ise teşebbüsün varlığı değil, suçun tamamlanmış olduğu kabul edilmelidir⁴²².

TCK m. 36, gönüllü vazgeçmeyi düzenlemiştir. Buna göre, fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmayacak; fakat tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılacaktır.

Doktrinde; failin mağduru bir iki kez takip etmesi ancak ısrar şartı gerçekleşmemişken kendi iradesiyle hareketlerine son vermesi durumunda gönüllü vazgeçme hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı noktasında iki ayrı görüş bulunmaktadır. Bir görüşe göre, gönüllü vazgeçme hükümleri uygulanmalı, ancak failin o ana kadarki hareketleri cinsel taciz, hakaret veya tehdit gibi bir suçu oluşturuyor ise faile ilgili suçtan ceza verilmelidir⁴²³. Diğer bir görüşe göre ise gönüllü vazgeçme hükümlerinin uygulanmasına gerek yoktur, nitekim suç gerçekleşmemiştir⁴²⁴. Biz de yukarıda yaptığımız açıklamalara paralel olarak ısrar şartını gerçekleştirilmeyen hareketlerle suçun gerçekleştirilemeyeceğini, bu örnekte suçun oluşmaması sebebiyle gönüllü vazgeçme hükümlerinin uygulanmasına gerek olmadığını düşünüyoruz.

⁴²¹ **Dülger**, Israrlı Takip, s. 49. Israr şartının meydana gelmediği aşamalarındaki hareketlerin hazırlık hareketleri olarak kabul edilmesi gerektiği görüşleri için bkz. **Erdoğan/ İsten**, s. 3795; **Can**, s. 84

⁴²² Aynı yönde bkz. **Dülger**, Israrlı Takip, 49; **Erdoğan/ İsten**, s. 3795.

⁴²³ **Taşkın**, s. 125.

⁴²⁴ **Gül**, s. 118.

4.2. İştirak

Suçlar, suçun kanuni tanımında o suçun işlenebilmesi için fail sayısına ilişkin özel bir belirleme yapıp yapılmaması durumuna göre, tek failli suçlar ve çok failli suçlar olarak ikiye ayrılarak incelenebilir⁴²⁵.

Israrlı takip suçu, suçun oluşması için fail sayısına önem verilmediği, tek kişi tarafından da işlenebilir olduğu için tek failli bir suçtur.

Kanunen ve nitelikleri gereği tek fail tarafından işlenebilen suçların, birden fazla kişinin değişik şekillerde katılımıyla işlenmesine suça iştirak denir⁴²⁶.

Suçta iştirak, TCK m. 40 düzenlemesi gereğince yalnızca kasıtlı suçlarda mümkündür.

Kanunumuz, suça iştirak bölümünde faillik (TCK m. 37), azmettirme (TCK m. 38) ve yardım etmeyi (TCK m. 39) düzenlemiştir.

Suçun kanuni tanımında yer alan fiili; tek başına bizzat gerçekleştiren kişiye doğrudan fail, birlikte suç işleme kararına bağlı olarak ve bu fiil üzerinde hâkimiyet kurarak gerçekleştiren kişilere birlikte fail denir. Birlikte faillikten söz edebilmek için, birlikte suç işleme kararının ve fiilin birlikte icrasına gerçekleştirilen katkının varlığı şarttır⁴²⁷. Dolaylı faillik, TCK m. 37/2’de düzenlenmiştir. Bir suçun işlenmesinde başkasını araç olarak kullanan kişiye dolaylı fail denir ve bu kişi fail olarak sorumlu tutulur.

Azmettirme, kanun gerekçesinde “belli bir suçu işleme hususunda henüz bir fikri olmaya bir kişinin başkası tarafından bu suçu işlemeye karar verdirilmesidir.” şeklinde tanımlanmıştır. Başkasını suç işlemeye azmettiren kişi, TCK m. 38/1’e göre işlenen suçun cezası ile cezalandırılacaktır.

Yardım etme kanunumuzda; kişiyi suç işlemeye teşvik etme, kişinin suç işleme kararını kuvvetlendirme, kişiye fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat

⁴²⁵ Koca/ Üzülmüş, Ceza Genel, s. 447.

⁴²⁶ Koca/ Üzülmüş, Ceza Genel, s. 448.

⁴²⁷ Koca/ Üzülmüş, Ceza Genel, s. 455.

etme, suçun nasıl işleneceği hususunda yol gösterme, fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlama, suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırma şeklinde tanımlanmıştır. Suçun işlenmesine yardım eden kişiler TCK m. 39'a göre sorumlu olmaktadır.

Azmettirenlerin ve yardım edenlerin cezalandırılabilirmelerinin temeli TCK m. 40'ta düzenlenen bağıllık kuralıdır.

Israrlı takip suçunda iştirakin her türlüünün mümkün olduğu söylenebilecektir.

TCK m. 40/2'ye göre özgü suçlarda, ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilecek, bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulabilecektir. Bu düzenleme özel faillik niteliğinin varlığının arandığı suçlarda bu sıfatı taşımayan kişilerin de suça katılması durumunda özel faillik vasfı olmaması sebebiyle fail sayılmayanların işlenen fiilden sorumlu tutulmasını sağlayan bir fonksiyona sahiptir⁴²⁸.

TCK m. 123/A /2-c'de düzenlenen nitelikli hal özgü suç olarak düzenlenmiştir. Israrlı takip suçunun bu nitelikli hali yalnızca hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenebilmektedir. Ancak burada suçun birden fazla kişi tarafından işlenmesinde birlikte faillik söz konusu ise özellik arz eden bir durum söz konusudur. Birlikte faillerden hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen suçun nitelikli halinden, diğer fail ise suçun temel şeklinden sorumlu olacaktır⁴²⁹.

Failin, mağdura; üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak suretiyle, ısrarlı bir şekilde hediye yahut başkaca eşyaları kargo veya kurye ile göndermesi ihtimalinde bu eşyaları taşıyan kişilerin suç işleme kastı bulunmaması durumunda sorumluluklarının olmadığını söylemek gerekir. Nitekim iştirakten söz edebilmek için suça katılma yönünde bir iradenin var olması gerekir⁴³⁰. Bu kişilerin ısrarlı takibi

⁴²⁸ **Özgenç**, Ceza Genel, s. 644; **Koca/ Üzülmöz**, Ceza Genel, s. 493-494.

⁴²⁹ **Koca/ Üzülmöz**, Ceza Genel, s. 491.

⁴³⁰ **Gül**, s. 120.

bilmediği, ısrarlı takibe ilişkin kastları olmadığı durumlarda cezai sorumlulukları bulunmamaktadır⁴³¹. Ancak üçüncü kişilerin de ısrarlı takip hareketlerinin gerçekleştiğini, kendilerinin araç olarak kullanıldıklarını bildikleri durumlarda suça iştirak iradelerinin var olduğunun kabulü gerekecektir. Bu durumda üçüncü kişiler hareketlerinin niteliğine göre birlikte fail veya yardım eden olarak nitelendirileceklerdir⁴³².

Suç işleme kastı bulunmayan bir kişiyi ısrarlı takip suçunu işlemesi konusunda ikna eden kişinin bu suçtan azmettiren olarak, suçu işleyen kişinin ise fail olarak sorumlu olacağını söylemek mümkündür.

Doktrinde, ısrarlı takip suçunun dolaylı faillik yoluyla işlenebilmesinin mümkün olup olmadığı noktasında iki görüş bulunmaktadır. Bazı yazarlar ısrarlı takibin bizzat işlenebilen suçlardan olduğunu, bu suçun ancak mağdur ile iletişim kurmak amacıyla ve ısrarla hareket eden kişi tarafından işlenebileceğini, bu nedenle özgü suç olduğunu, dolayısıyla dolaylı faillik yoluyla işlenemeyeceğini ifade etmektedirler⁴³³. Bazı yazarlar ise ısrarlı takip suçunun bizzat işlenebilen bir suç olmadığını ve bu nedenle dolaylı faillik yoluyla işlenebileceğini ifade etmektedirler⁴³⁴. Bizce ısrarlı takip suçunun seçimlik hareketlerinden yalnızca ısrarlı bir şekilde takip etme, bizzat⁴³⁵ işlenebilen bir suçtur. Diğer seçimlik hareketler için bizzat gerçekleştirilmesi şart değildir. Dolayısıyla ısrarlı takip suçunda ısrarlı bir şekilde fiziken takip etme hareketi dışında dolaylı faillik söz konusu olabilecektir.

Bu noktada ısrarlı takip suçunun ancak mağdur ile iletişim kurmak amacıyla ve ısrarla hareket eden kişi tarafından işlenebileceği ve özgü suç olduğu görüşüne de katılmamaktayız. Nitekim kanunda, ısrarlı bir şekilde fiziken takip etme hareketinde iletişim kurma amacı aranmamaktadır. İletişim kurma yani temas kurmaya çalışmak ile fiziken takip etmek farklı seçimlik hareketlerdir. Bununla birlikte suçun dolaylı faillikle işlenebileceğini kabul eden yazarların verdiği örneklerden birisi, bir örgüt liderinin takıntılı olduğu kadını adamlarına takip ettirmesi halinde dolaylı faillikten

⁴³¹ Kılıç, s. 548, 549.

⁴³² Aynı yönde bkz. Dülger, İsrarlı Takip, s. 49.

⁴³³ Koca/ Üzülmüş, Ceza Özel, s. 525-526.

⁴³⁴ Kılıç, s. 549; Gül, s. 122.

⁴³⁵ Aynı yönde bkz. Dülger, İsrarlı Takip, s. 36; Erdoğan/ İştin, s. 3784.

söz edileceğidir. Bizce burada dolaylı faillik söz konusu olmayıp; takip eden kişi fail, örgüt lideri azmettiren olarak sorumludur. Aynı şekilde bir kişinin, özel dedektif ile anlaşarak bir başkasını bu dedektife ısrarlı bir şekilde fiziken takip ettirmesi durumunda dedektifin fail, dedektifi görevlendiren kişinin azmettiren olarak sorumlu olması gerektiğini düşünmekteyiz.

Suçta iştirak edenlerin sorumluluğu, failin hareketlerine göre belirlenecektir. Bu durum TCK m. 40 “suça iştirak için kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığı yeterlidir” düzenlemesinin bir gereğidir. Failin hareketlerinde “ısrar”ın varlığı söz konusu olduğu durumlarda suça iştirak eden kişilerin tek bir hareketleri yalnız başına ısrar teşkil etmese dahi, suça iştirakin varlığı kabul edilmelidir. Aksi durum, failin her bir temas kurma hareketinde farklı bir kişiyi kullanması, farklı bir kişiden yardım alması, farklı bir kişiyle birlikte hareket etmesi ve bu kişinin suça iştirak iradesi bulunmasına karşı şeriklerin hareketlerinde ısrarın oluşmadığı sebebiyle sorumluluklarının bulunmadığı söylenecektir. Ne var ki bu kabul hem bağıllık kuralına hem de adalet anlayışına aykırılık teşkil edecektir⁴³⁶.

4.3. İçtima

Ceza hukukunda aslolan, “*kaç tane fiil varsa o kadar suç, kaç tane suç varsa o kadar ceza vardır*” kuralıdır. Bu genel kurala istisna teşkil eden suçların içtimaı durumlarında ise her suçtan ayrı ayrı ceza verilerek bunların toplanması değil, duruma göre ya tek suç kabul edilerek cezanın artırılması ya da en ağır cezayı gerektirenden ceza verilmesi söz konusu olmaktadır⁴³⁷. İstisnai düzenleme olan suçların içtimaı durumlarının söz konusu olmadığı hallede fail hakkında her bir suç için ayrı ayrı cezalandırma yoluna gidilecektir.

Suçların içtimaı kanunumuzda bileşik suç, zincirleme suç ve fikri içtima olarak düzenlenmiş; doktrinde ise bileşik suç, zincirleme suç, aynı neviden fikri içtima ve farklı neviden fikri içtima olarak ele alınmıştır⁴³⁸.

⁴³⁶ Dülger, Israrlı Takip, s. 50.

⁴³⁷ Artuk/ Gökçen, s. 817.

⁴³⁸ Artuk/ Gökçen, s. 818; Özgenç, Ceza Genel, s. 673.

TCK m. 42’de biri diğ erinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşt urması dolayısıyla tek fiil sayılan suç a bileşik suç dendiğ i ve bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmayacağı düzenlenmiştir. Israrlı takip suçu için başka bir suç ile aralarında unsur yahut ağırlaştırıcı nedenini oluşturma durumu söz konusu değildir. Bu halde ısrarlı takip suçu için bileşik suç hükümleri uygulanmayacaktır.

TCK m. 43/1’de zincirleme suç düzenlenmiştir. Buna göre, bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değışik zamanlarda bir kiş iye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda tek bir cezaya hükmedilecek, bu ceza artırılarak uygulanacaktır. Maddenin devamında, bir suçun temel hali ile nitelik hallerinin aynı suç sayılacağı, mağduru belli olmayan suçlarda da zincirleme suç hükümlerinin uygulanacağı düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye rengini veren husus, bir suç işleme kararı kapsamında, aynı kiş iye karşı birden fazla kez aynı suçun işlenmesidir. Bu tanım, ısrarlı takip suçunun oluşabilmesi için gerekli olan “ısrar” unsurunun kendisidir. Fiziken takip etme hareketinin kesintisiz suç olarak işlenmesi durumu haricinde ısrarın varlığı suçun birden fazla kez tekrarı ile ortaya konabilecektir. Dolayısıyla ısrarlı takip suçunun seçimlik hareketlerinin farklı zamanlarda birden fazla kez tekrarlanması ısrarlı takip suçunun maddi unsurunu oluşturmaktadır. Başka bir deyiş le, ısrarlı takip suçunda failin gerçekleştirdiğ i hareketler bir bütün olarak değıerlendirilecek, böylece suçun oluştuğ undan bahsedilebilecek ve tek bir suçtan hüküm kurulacaktır⁴³⁹.

Failin hareketlerinin bir bütün olarak değıerlendirilmesi ile ısrarlı takip suçunun oluşacak olması, bu hareketlerin ayrı ayrı cezalandırılmayacak olması bu suçta zincirleme suç hükümlerinin hiçbir şekilde uygulanamayacağı anlamına gelmeyeceğ i ısrarlı takip suçunun zincirleme şekilde işlenebileceğ ini ileri sürülen görüşler bulunmaktadır⁴⁴⁰. Bu görüşler, hukuki veya fiili kesintinin meydana gelmesinin ardından veya başkaca bir sebeple farklı zamanda aynı suç işleme icrası kapsamında yeni bir hareketin icrası söz konusu ise zincirleme suç hükümlerinin uygulanabileceğ ini ifade etmektedirler. Hukuki veya fiili kesinti sebebiyle fiilin sona ermesinden sonra benzer hareketlerin tekrar yapılması durumunda bunların aynı suç

⁴³⁹ Dülger, Israrlı Takip, s. 50; Erdoğan/ İşten, s. 3798; Can, s. 91.

⁴⁴⁰ Özar, s. 1421; Kılıç, s. 551; Gül, s. 124.

işleme kararı kapsamında kabul edilmemesi gerektiğini düşünmekteyiz. Burada eski suç işleme kararının artık sona erdiğini, yeni hareketlerin yeni suç işleme kastı kapsamında ele alınması gerektiğini kabul etmek gerekir⁴⁴¹. Kesinti meydana gelmeksizin gerçekleştirilen hareketler tek bir ısrarlı takip suçunu, kesinti gerçekleşikten sonra yeniden gerçekleştirilecek başkaca hareketlerin farklı bir ısrarlı takip suçunu oluşturacağını, aynı suçu işleme kararı kapsamının varlığının tespitinin çok da kolay olmayacağını düşünmekteyiz.

TCK m. 43/2’de aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da tek bir cezaya hükmedileceği ancak bu cezanın artırılarak uygulanacağı düzenlenmiştir. Doktrinde aynı neviden fikri içtima olarak adlandırılan bu düzenlemenin ısrarlı takip suçu için uygulama alanı bulması mümkündür. Failin tek bir fiille birden fazla kişiyi; ısrarlı bir şekilde fiziken takip etmesi de bu kişilerle ısrarlı bir şekilde temas kurmaya çalışması da gerçekleşebilecektir.

TCK m. 43/1’de düzenlenen zincirleme suç hükümleri ile TCK m. 43/2’de düzenlenen aynı neviden fikri içtima hükümleri; TCK m. 43/3 düzenlemesi gereğince kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçlarında uygulanmayacaktır.

Doktrindeki ismi farklı neviden fikri içtima olan ve TCK m. 44’te fikri içtima başlıklı düzenlemeye göre işlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılacaktır.

Burada önem arz eden husus “bir fiil” ifadesinden ne anlaşılması gerektiğidir. Doktrinde, “birden fazla suçu oluşturan tek fiil” için tam ayniyetin aranması, gerçekleştirilen tüm icra hareketlerinin sebebiyet verilen tüm suç tipleri bakımından ortak olması gerektiği, kısmi ayniyette ortada iki farklı fiil bulunduğu bu durumlarda fiil tekliğinden bahisle fikri içtima hükümlerinin uygulanmaması gerektiği ifade edilmiştir⁴⁴².

⁴⁴¹ **Erdoğan/ İştin**, s. 3799.

⁴⁴² **İçel**, s. 591,592; **Neslihan Göktürk**, Türk Hukuku’nda Suçların İçtimaı, Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, Cilt:2, Sayı: 1-2, 2014, s. 46; **Bahar Topsakal**, Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu Bakımından Gerçek İçtima Ve Fikri İçtima Kurallarının Değerlendirilmesi, TBB Dergisi, Cilt: 34, Sayı: 157, 2021, s. 199.

Madde gerekçesinde “...Mağdurun maddi ve manevi kişiliğine veya vücut bütünlüğüne yönelik daha ağır fiiller ortaya çıkmadan önceki aşamada ısrarlı takip fiillerinin orantılı bir yaptırıma bağlanması amaçlanmaktadır... Belirtmek gerekir ki, ısrarlı takip suçunun işlenmesi sırasında mağdura yönelik gerçekleştirilen fiillerin başka bir suç oluşturması halinde fail, suç teşkil eden bu fiillerden de cezalandırılabilir. Örneğin, ısrarlı takip fiili kapsamında mağdura yönelik gerçekleştirilen hareketlerden bir veya birden fazlasının hakaret veya tehdit suçunu oluşturması durumunda ısrarlı takip suçunun yanı sıra işlenen bu suçlardan dolayı da fail ayrıca cezalandırılabilir...” ifadelerine yer verilmiştir.

Doktrinde, ısrarlı takip suçunda aynı neviden fikri içtima hükümlerinin uygulanmasının pek de mümkün olmayacağı yönünde genel bir kanaat bulunmakta ancak farklı gerekçeler ileri sürülmektedir. Bir görüşe göre failin ısrarlı takip suçu işlerken aynı zamanda hakaret, tehdit gibi başka suçları da işlemesi durumunda sayılanların farklı hareketlerin neticesi oldukları ve farklı suç normlarını ihlal ettikleri göz önünde bulundurulmalı, ayrı ayrı değerlendirilmelidir⁴⁴³. Başka bir görüşe göre, madde gerekçesi göz önünde bulundurulmalı, ısrarlı takip suçunun cezalandırılması ile başkaca suçların oluşmasından önceki aşamanın cezalandırılmasının amaçlandığı gözetilmeli, ısrarlı takip teşkil eden hareketlerden bazıları başka bir suçu oluşturuyor ise o hareketin bütünden çıkarılmalı ve sadece ilgili suç kapsamında değerlendirilmeli, kalan hareketler ısrarlı takip suçunu oluşturuyor fail ayrıca ısrarlı takip suçundan sorumlu tutulmalıdır⁴⁴⁴.

Bizim de katıldığımız bir başka görüşe göre ise ısrarlı takip suçunda duruma göre ya kesintisiz bir hareket olmalı ya da fiil birden fazla olmalıdır. Kesintisiz suçlar ile ani suçlar arasında tam ayniyet/fikri birleşmeden söz edilemeyeceğinden farklı neviden fikri içtima hükümleri uygulanamayacaktır⁴⁴⁵. Bununla birlikte ısrarlı takip suçunu oluşturan hareketlerin bir bütün olarak ele alınarak hareketler bütününün tek bir fiil oluşturduğunu söylenmektedir⁴⁴⁶. Bütünü oluşturan parçalar içerisinde başkaca suçların varlığı söz konusu ise, icra hareketlerinde tam ayniyetten söz edilemeyecektir.

⁴⁴³ Dülger, Israrlı Takip, s. 51.

⁴⁴⁴ Kılıç, s. 551.

⁴⁴⁵ İçel, s. 592; Özar, s. 1422; Erdoğan/ İştin, s. 3801.

⁴⁴⁶ Erdoğan/ İçel, s. 3801.

Fiillerin farklı olduğunun kabulüyle; aynı fiilin farklı birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet verdiğinden bahsetmek mümkün olmamaktadır. İstisnai düzenleme olan farklı neviden fikri içtima uygulama alanı bulamayacak, failin her suçtan ayrı ayrı cezalandırılması yoluna gidilecektir.

Madde gerekçesinde TCK m. 123/A'da düzenlenen ısrarlı takip suçunun TCK m. 123'te düzenlenen kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunun özel bir şeklini oluşturduğu, ısrarlı takip suçunun olduğu durumlarda ayrıca kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçu uyarınca işlem yapılmayacağı ifade edilmiştir. Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunda özel kast aranmaktadır. Bu suçun oluşması için failin "sırf huzur ve sükûnunu bozmak maksadıyla" hareket etmesi gerekmektedir. Oysa ısrarlı takip suçunda böyle bir özel kast aranmamaktadır. O halde ısrarlı takip suçunu işleyen failin kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunu da işlediğinden bahsedebilmek için failin bahsedilen özel kast ile hareket etmesi gerekmektedir. İsrarlı takip suçunu oluşturan her hareketin aynı zamanda kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunu oluşturacağını söylemek mümkün değildir. Bununla birlikte kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunu işleyen failin fiilinin, ısrarlı takip suçunun seçimlik hareketlerinden olan temas kurmaya çalışma amacıyla olduğunu söylemek de pek mümkün görünmemektedir. Nitekim huzur ve sükûn bozma ile temas kurma zıt nitelikte iki harekettir. O halde ısrarlı takip suçunun olduğu durumlarda aynı zamanda kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunun da oluşacağının genel kabulü doğru olmayacağından gerekçede yer alan cümlelerin hatalı olduğunu düşünmekteyiz⁴⁴⁷. *"İsrarlı takip suçu, 123 üncü maddede yer alan suçun özel bir şeklini oluşturmaktadır. Böylelikle, bu suçun olduğu durumlarda eğer şartları oluşmuşsa ayrıca 123'üncü madde uyarınca işlem yapılamayacaktır."* İfadesinin kullanılmasının daha doğru bir olacağını düşünüyoruz. Sonuç olarak; ısrarlı takip

⁴⁴⁷ Madde gerekçesinde yer alan açıklamanın hatalı olduğu, bu iki suçun tek bir fiil bünyesinde bir araya gelmesinin mümkün olmadığı, bu iki suçun birbirini dışlayıcı nitelikte olduğu açıklamaları için bkz. **Kılıç**, s. 553. Yazara bu iki suçun bir araya gelmesinin mümkün olmadığı noktasında katılmıyoruz. Huzur ve sükûn bozma suçu "ya da aynı maksatla hukuka aykırı başka bir davranışta bulunulması" ifadesinin kullanılması sonucu serbest hareketli olarak düzenlenmiştir. O halde sırf huzur ve sükûnunu bozmak maksadıyla bir kişinin ısrarla takip edilmesinin hem ısrarlı takip suçuna hem de kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçuna sebebiyet verebileceğini düşünüyoruz.

suçunun asli norm, kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunun tali norm olduğunu söylemek mümkündür.

Kanun metninde ve gerekçesinde bu yönde herhangi bir belirleme olmamasına rağmen kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçu için doktrinde ve bazı Yargıtay kararlarında bu suçun “genel ve tamamlayıcı” bir suç olduğu ifade edilmektedir⁴⁴⁸. Bunun bir sonucu olarak, hareketlerin başkaca suçları oluşturması durumunda öncelikle o suç kapsamında değerlendirme yapılmakta ilgili suçtan ceza veriliyor ise ayrıca TCK m. 123’ten ceza verilmediği, başkaca suçlarla cezalandırma yapılmaması durumunda TCK m. 123’ün devreye girdiği görülmektedir. Bu durum, failin eylemlerinin cezasızlığına yol açmakla ceza adaletine uygun düşmemektedir⁴⁴⁹. Israrlı takip suçu için de benzer yönde bir kabulün, ceza adaletine, suçla ulaşılmak istenen amaca ve her şeyden önce kanuni düzenlemeye uygun olmayacağını düşünmekteyiz.

5. Muhakeme ve Yaptırım

Israrlı takip suçunun birinci fıkrada düzenlenen temel şekli için altı aydan iki yıla kadar hapis cezası, ikinci fıkrasında düzenlenen nitelikli haller ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal için bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür.

Öngörülen cezaların süreleri göz önünde bulundurulduğunda, hükmün açıklanmasının geri bırakılması⁴⁵⁰, hapis cezasının ertelenmesi ve kısa süreli hapis cezasına seçenек yaptırımlar düzenlemeleri uygulama alanı bulabilecektir. Bu açıdan, uygulamadaki adıyla ısrarlı takip suçu yatarı olmayan bir suçtur. Kişi ısrarlı takip suçunu işlediğinde cezaevine girmeyecek ya hakkında verilen hükmün açıklanması geri bırakılacak ya da doğrudan koşullu salıverilecektir. Bu konu suçların infazını

⁴⁴⁸ **Kocasakal**, s. 131; **Topsakal**, s. 191. “5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 123 üncü maddesinde düzenlenen kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçu genel ve tamamlayıcı nitelikte bir suç olup, bu suçun oluşması için eylemin Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanmamış olması gerekmektedir.” **Yargıtay** 12. CD., E. 2023/1711, K. 2023/4503, T. 30.10.2023, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, **Erişim Tarihi**: 29.04.2024)

⁴⁴⁹ **Topsakal**, s. 191.

⁴⁵⁰ Anayasa Mahkemesi E. 2022/120, K. 2023/104 ve 01.06.2023 tarihli kararı ile CMK m. 231’de düzenlenen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun, sanığın hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını kabulü halinde istinaf kanun yoluna başvurma imkânının ortadan kalkması, itiraz yolunun etkin olmaması, sanığın sürecin başından beri mahkûmiyet tehdidi altında kabule zorlayıp etkin bir yargılama yapılmasının önüne geçilmesi sebepleriyle iptaline karar vermiştir. Bu karar, 01.08.2024 tarihinden itibaren yürürlüğe girecektir. **Ersan Şen/ Cem Serdar**, <https://sen.av.tr/tr/makale/anayasa-mahkemesinin-HAGByi-iptal-karari> (**Erişim Tarihi**: 16.03.2024)

ilgilendirmekte olup toplumda cezaların caydırıcılığının bulunmadığı görüşünün hâkim olmasına sebebiyet vermektedir⁴⁵¹.

Israrlı takip suçunun soruşturulması ve kovuşturulması şikâyeteye tabidir. Şikâyeti düzenleyen TCK m. 73'ya göre şikâyeteye tabi suçlarda süresi içerisinde şikâyeteye bulunulmadığı takdirde soruşturma ve kovuşturma yapılamayacaktır. Suçun şikâyeteye bağlı olmasında gayenin; ilk zamanlarda belli suçlarda sanığın cezalandırılıp cezalandırılmamasının suçtan zarar görene sorulması iken sonradan suçluların cezalandırılması devletin işi olduğunun anlaşılması üzerine suçtan zarar göreni korumak olduğu ifade edilmiştir⁴⁵². Burada her ne kadar ısrarlı takip suçu şikâyeteye tabi tutularak suçtan zarar gören korunmak istenmişse de bizce suçun hem temel şeklinin hem de nitelikli halleri ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış halinin şikâyeteye tabi olması yerinde olmamıştır. Burada mağdurların, bu suç ile muhatap kalması sebebiyle yaşadığı psikolojik sıkıntılar, huzursuzluk ve güvenlik endişeleri göz önünde bulundurulduğunda şikâyet hakkının kullanılmasına imkân bulunamayacak olması, her daim rahatça kullanılamayacak olabileceği veya şikâyetçi olduğunda başına daha büyük sıkıntılar geleceğinden korkması gibi sebeplerle şikâyet yoluna başvuramayabileceğini göz önünde bulundurmak gerekir. Suç ile ulaşılmak istenen amaç göz önünde bulundurulduğunda en azından suçun nitelikli halleri ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış halinin re'sen soruşturulabilir olarak düzenlenmesinin daha doğru olacağını düşünüyoruz⁴⁵³.

Israrlı takip suçu, CMK m. 253/3 düzenlemesi gereğince uzlaştırmaya tabi değildir⁴⁵⁴.

Cumhuriyet savcısının ısrarlı takip suçunda CMK m. 171'e göre kamu davasını açmada takdir yetkisini kullanması yahut başka bir deyişle kamu davasının açılmasını ertelemeşi mümkündür.

⁴⁵¹ Aynı yönde bkz. **Dülger**, Israrlı Takip, s. 52.

⁴⁵² **Feridun Yenisey/ Ayşe Nuhoglu**, Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 629.

⁴⁵³ Aynı yönde **Dülger**, Israrlı Takip, s. 53; **Erdoğan/ İştin**, s. 3804

⁴⁵⁴ Israrlı takip suçu ile tehdit suçunun aynı hukuki değeri korumasına rağmen ısrarlı takip suçunun uzlaştırmaya tabi olup ısrarlı takip suçunun uzlaştırmaya tabi olmamasının kanun koyucunun özensizliğini gösterdiği görüşü için bkz. **Taşkın**, s.128. Suçun uzlaştırma hükümleri dışında tutulmasını eleştiren görüş için bkz. **Erdoğan/ İştin**, s. 3804, 3805.

CMK m. 234/1-a-3 ve m. 234/1-b-5'e göre mağdur ve şikâyetçilerin, vekilleri bulunmaması halinde baro tarafından kendilerine avukat görevlendirilmesini isteme hakları bulunmaktadır. Aynı şekilde CMK m. 239/1'e göre, mağdur veya suçtan zarar gören dava katıldığında baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteme hakkına sahiptir.

Israrlı takip suçu asliye ceza mahkemelerinin görevindedir. Suçun temel şekli için CMK m. 251'de düzenlenen basit yargılama usulünün uygulanması mümkündür.

CMK m. 100/4 gereğince ısrarlı takip suçunun temel şekli için tutuklama tedbirine hükmedilmesi mümkün değildir.

CMK m. 286/2'de hangi kararların temyiz incelemesinden geçeceği açıklanmış olup ısrarlı takip suçu için temyiz kanun yoluna başvurulamayacağı, verilen hükmün istinaf kanun yolu incelemesi ile kesinleşeceği söylenebilir.

SONUÇ

Kanuni düzenleme göz önünde bulundurularak yapılacak tanımlamaya göre ısrarlı takip, ısrar olarak nitelendirilebilecek şekilde tekrar eden veya sürdürülen ve mağdurun ciddi bir şekilde huzursuz olmasına yahut kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına sebebiyet veren, fiziken takip etme ve/veya temas kurmaya çalışma fiilleridir.

Israrlı takibin kanunumuzda müstakil bir suç olarak düzenlenmesinden önce; ısrarlı takip teşkil eden fiillerin, şartları oluşmuşsa kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçu ile cezalandırıldığı, ancak su suçta özel kast arandığı ve bu sebeple her ısrarlı takip fiilinin bu suçu oluşturmadığı ve bu sebeple faillerin çoğu zaman cezasız kaldığı ortadadır. Bu durumun da toplum tarafından kabul görmediğini ve suçların önlenmesinde yetersiz kalarak zafiyet oluşturduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca yapılan cezalandırmaların da çoğu zaman Yargıtay'ın genişletici ve kanunilik ilkesine aykırı yorumlar yapmasıyla ve hukuki koruma alanını genişletmeye yönelik kararlar vermesiyle mümkün olduğunu, bu durumun da başlı başına hukuka aykırılık teşkil ettiği söylenebilir. Bu açıdan, her ne kadar mevcut düzenlemede eleştiriye açık kısımlar bulunmakta ise de ısrarlı takip suçunun kanunumuza ayrı bir suç olarak eklenmiş olmasının olumlu olduğunu düşünmekteyiz.

Israrlı takip kavramı İngilizce “stalk” kelimesinin Türkçe karşılığıdır. Bazı ülkeler ısrarlı takip suçu için bizzat stalk kavramını kullanmayı, bazı ülkeler kendi dillerindeki karşılıklarını kullanmayı tercih etmiştir. Ancak stalk kelimesinin ülkemizde halk arasında kullanımı ile doktrindeki kullanımı arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır. Stalk kavramın halk arasında yerleşmiş karşılığı “stalklamak” şeklindedir. Stalklamak denince akla bir kişinin; başkasına ait bir sosyal medya hesabını hesap sahibinin haberi olmaksızın arada bir gizli gizli kontrol etmesi gelmektedir. Bu haliyle de gayet sıradan ve herkesçe yapılabilir olarak görülmektedir. Ne var ki kanun maddesinde “ısrarlı takip” başlığının kullanılması ile “stalking” suçuna karşılık bu kavramın İngilizce aslının değil Türkçe karşılığının kullanılması ve bu kullanımın yaygınlaştırılması ile sorunun aşıldığını düşünmekteyiz.

Israrlı takip suçunun kadına yönelik şiddet içeren suçlar işlenmeden önce ısrarlı takip fiilleriyle etkin mücadele edilmesi ve mağdurların korunması amacıyla düzenlendiği madde gerekçesinde açıklanmıştır. Ancak burada bu tarz fiillerle mücadelede bu fiillerin TCK'da suç olarak kabul edilmesinin tek başına yeterli olmayacağını, önceliğin toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesi olması gerektiğini kabul etmek gerekmektedir.

Israrlı takip suçuyla korunan hukuki değer gözetildiğinde hürriyete karşı suçlar altında düzenlenişinin doğru olduğunu düşünmekteyiz.

Israrlı takip suçu ile korunan hukuki değer in karma nitelikte olduğunu; kişi hürriyetinin, maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme hakkının özel hayatın gizliliği hakkının korunduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte cinsel özgürlüğün, vücut bütünlüğünün veya yaşama hakkının ihlalinin gündeme geldikleri takdirde ilgili suçların devreye girmesi gerektiğini sayılan hakların ilgili suçları düzenleyen maddelerin korunan hukuki değerleri olduğunu düşünmekteyiz.

Israrlı takip suçunun faili ve mağduru bir özellik göstermemektedir. Herkes bu suçun faili ve mağduru olabilecektir.

Israrlı takip suçu seçimlik hareketli bir suçtur. Bu seçimlik hareketler ısrarlı bir şekilde; fiziken takip etmek ya da haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak şeklinde sayılmıştır. Aynı zamanda ısrarlı takip bağlı hareketli bir suçtur.

Israrlı takip suçunun bağlı hareketli bir suç olarak ve bu hareketlerin kapsamının dar düzenlenmiş olmasının, ısrarlı takip teşkil edecek birçok hareketin kapsam dışında bırakılmış olmasının hatalı olduğunu düşünmekteyiz. Nitekim hareket olarak kanunda sayılmayan ancak gerçekleştiğinde kanun maddesinde tanımlanan neticelere sebebiyet verebilecek nitelikte olan, doktrinde ve karşılaştırmalı hukukta ısrarlı takip mahiyetinde olduğu kabul edilen fazlaca hareket örneği bulunmaktadır: kişiyi gözetlemek, gözetim altında tutmak, kişiye çeşitli hediyelerin yahut eşyaların ısrarla gönderilmesi, kişiyle ilgili söylentiler yaymak, kişinin e-posta adresini yahut dijital verilerini elektronik ortamlarda takip etmek gibi. Bu noktada, hayata geçirilen düzenlemenin, ulaşılmak istenen amaç karşısında eksik kaldığını düşünmekteyiz.

Israrlı takip suçunda “ısrar” unsurunun varlığının aranması suçu tamamıyla kesintisiz suç haline getirmemektedir. Bununla birlikte seçimlik hareketlerden fiziken takip etmek, temadi teşkil eden hareketlerle işlenebilecek, bu halde kesintisiz suçtan bahsedilebilecektir. Sonuç olarak ısrarlı takip suçunun hem ani suç olarak hem de kesintisiz suç olarak işlenebileceğini düşünmekteyiz

Israr kavramından ne anlaşılması gerektiği kanun maddesinde açıklanmamıştır. Israr için birden fazla hareketin varlığı gerekmektedir şeklinde bir genel kabulün hatalı olduğunu bunun fiziken takip etme hareketi ile bağdaşmayacağını düşünmekteyiz. Kanunumuzda ısrar unsuru için herhangi bir şart öngörülmemiştir. Dolayısıyla belli bir sayıdan bahisle ısrar unsurunun varlığı için şu kadar tekrar gerekmektedir ifadesinin doğru olmayacaktır. Bu noktada daha kapsayıcı ve ısrarlı takip suçu açısından daha yerinde bir ısrar tanımının şu şekilde yapılabileceğini düşünmekteyiz: Bizce ısrar, “bir hareketin bir şeylere rağmen (örneğin makul seviyenin aşılmasına rağmen, mağdurun rızası olmadığını açıklamasına rağmen gibi) yapılmaya veya sürdürülmeye veya tekrarlanmaya devam edilmesi” şeklinde tanımlanmalıdır. Böylece somut olayın koşullarına göre belirlenecek duruma rağmen fail hareketini sürdürmüş yahut tekrar etmiş ise artık ısrarın oluştuğu söylenebilecektir.

Kanun metninde seçimlik hareket olarak “fiziken takip etme” ifadesi kullanılmış, madde gerekçesinde fiziken takip etme ifadesinden mağdurun bulunduğu yerlerde bulunmanın da anlaşılması gerektiği açıklanmıştır. Kanun gerekçesinin bağlayıcı olmadığı göz önünde bulundurulduğunda “kanun koyucunun bilinçli susması söz konusudur madde metninde açıkça bulunduğu yerlerde bulunma ifadesine yer verilmemişse bu hareketin kapsam dışı bırakılması istenmiştir” şeklinde bir yorum yapılmasına sebebiyet verilebileceğini düşünmekteyiz. O halde kanun koyucu bizce sadece gerekçede bahsetmemeli, “fiziken takip etme”nin yanında “bulunduğu yerlerde bulunma” fiilini de hareket olarak saymalıydı.

Haberleşme ve iletişim araçları ile bilişim sistemlerinin ne olduklarının kanun maddesinde tanımlanmamış oluşu teknolojik gelişmeler ile her geçen gün yeni aletler ile tanıştığımız gerçeği göz önünde bulundurulduğunda yerindedir. Ancak bilişim sistemlerini kullanmanın, yalnızca temas kurmaya çalışmak hareketi için sayılmış olmasının, takip etme hareketi için sayılmayışının hatalı olduğunu ifade etmek gerekmektedir. Takip etme davranışının bilişim sistemleri kullanarak

gerçekleştirilmesi kanunda düzenlenmemiştir. Bu sebeptendir ki temas kurmaya çalışmanın bilişim sistemlerini kullanarak gerçekleştirilmesi hariç, sanal ortamda gerçekleştirilen ısrarlı takip fiilleri suç teşkil etmeyecektir. Aynı şekilde bilişim sistemlerini kullanarak takip etme de bizzat ve fiziken olmadığı için suç teşkil etmemektedir.

Israrlı takip suçunun oluştuğundan söz edebilmek için, mağdur üzerinde ciddi bir huzursuzluk veya mağdurun kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasının arandığını, dolayısıyla suçun neticeli bir zarar suçu olarak düzenlendiğini söylemek mümkündür. Suçun oluştuğundan söz edebilmek için failin kastının, neticeyi de kapsamaması gerekmektedir. Ancak bizce olması gereken failin hareketinin suçun oluşması bakımından yeterli görülmesi, ayrıca bir netice aranmamasıdır. Herhangi bir zararın meydana gelmesi aranmamalı, mağdurun herhangi bir saldırıya ya da zarara uğramadan müdahale edilmelidir. Failin hareketlerinin ayrıca bir zarar meydana getirmesi duruma göre nitelikli hal veya neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal olarak düzenlenmelidir.

Israrlı takip suçu, kasten işlenebilen bir suçtur. Bu suçun taksirle işlenebilmesi mümkün değildir. Bununla birlikte ısrarlı takip suçunun olası kast ile işlenebileceğini, olası kast ile işlenmesinin önünde bir engel olmadığını ifade etmek gerekir.

Israrlı takip suçunda özel kast aranmamaktadır. Dolayısıyla failin hareketlerini hangi maksatla, amaçla gerçekleştirdiğinin önemi yoktur

Maddenin ikinci fıkrasının a ve c bentlerinde suçun nitelikli halleri, b bendinde neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali düzenlenmiştir. Bizce suçun nitelikli halleri içerisinde silahla, ayrımcılık ve nefret saikiyle, engellilere/dezavantajlı gruplara, ötekileştirilen kişilere karşı işlenmesi de yer almalıdır. Bununla birlikte suçun kadına karşı işlenişinin nitelikli hal olarak sayılmamış oluşunun ceza hukuku sistematğine uygun olmayacağını düşünüyoruz. Ayrıca neticesi sebebiyle ağırlaşmış halin düzenlendiği yerin ceza hukuku sistematğine uygun olmadığını belirtmek gerekir.

Nitelikli haller arasında yalnızca “ayrılık kararı verilen veya boşandığı eşe karşı” ifadesinin kullanılmasının, evlenmeksizin yaşanan birlikteliğin, sevgililiğin, nişanlılığın, henüz karar verilmemiş ancak devam etmekte olan boşanma davası taraflarının kapsam dışında bırakılması bizce hatalıdır.

Israrlı takip suçuna teşebbüsün mümkün olduğunu, bunun neticenin meydana gelmemesi veya mağdurun hareketleri anlamlandırma veya algılayabilme yetisine sahip olmaması sebepleriyle gerçekleşebileceğini düşünmekteyiz.

Failin suç teşkil eden hareketleri gerçekleştirirken ısrar şartının sağlanmadığı durumda, teşebbüsün varlığından değil tipikliğin oluşmadığından söz edilecektir. Bununla birlikte ısrar şartının sağlandığı ancak hareketin yarım kaldığı ihtimalinde teşebbüsün varlığı değil, suçun tamamlanmış olduğu kabul edilmelidir.

Israrlı takip suçunda iştirakin her türlü mümkünüdür.

Israrlı takip suçunu oluşturan hareketlerin bir bütün olarak ele alınması gerektiğini, bütünü oluşturan parçalar içerisinde başkaca suçların varlığı söz konusu ise de icra hareketlerinde tam ayniyetten bahsedilemeyeceği bu sebeple ısrarlı takip suçunda farklı neviden fikri içtima hükümlerinin ısrarlı takip suçu için uygulama alanı bulamayacağını söylemek mümkündür.

Madde gerekçesinde ısrarlı takip suçunun, kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunun özel bir şeklini oluşturduğu, ısrarlı takip suçunun olduğu durumlarda ayrıca kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçu uyarınca işlem yapılmayacağı ifade edilmiştir. Israrlı takip suçunu oluşturan her hareketin aynı zamanda kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunu oluşturacağını söylemek mümkün değildir. Gerekçedeki ifadenin “*Israrlı takip suçu, 123 üncü maddede yer alan suçun özel bir şeklini oluşturmaktadır. Böylelikle, bu suçun olduğu durumlarda eğer şartları oluşmuşsa ayrıca 123’üncü madde uyarınca işlem yapılamayacaktır.*” şeklinde olmasının daha doğru bir olacağını düşünüyoruz. Sonuç olarak; ısrarlı takip suçunun asli norm, kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunun tali norm olduğunu söylemek mümkündür.

Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçu, kanun metninde veya gerekçesinde bu yönde herhangi bir düzenleme olmamasına rağmen “genel ve tamamlayıcı” bir suç kabul edilmektedir. Israrlı takip suçu için benzer bir kabul bizce hatalı olacaktır. Bu kabulün, ceza adaletine, suçla ulaşılmak istenen amaca ve her şeyden önce kanuni düzenlemeye uygun olmayacağını düşünmekteyiz.

Israrlı takip suçu için, öngörülen cezaların süreleri göz önünde bulundurulduğunda, hükmün açıklanmasının geri bırakılması, hapis cezasının ertelenmesi ve kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar düzenlemeleri uygulanabilir durumdadır. Israrlı takip suçunu işleyen fail cezaevine girmeyecek oluşu suçların infazını ilgilendirmekte olup toplumda cezaların caydırıcılığının bulunmadığı görüşünün hâkim olmasına sebebiyet vermektedir.

Israrlı takip suçunun soruşturulması ve kovuşturulması şikâyeteye tabidir. Suç ile ulaşılmak istenen amaç göz önünde bulundurulduğunda en azından suçun nitelikli halleri ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış halinin re'sen soruşturulabilir olarak düzenlenmesinin daha doğru olacağını düşünüyoruz.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

Artuk, M. Emin/ Gökçen, Ahmet, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, 17. Baskı, Ankara, 2023.

Bekar, Elif, Objektif Cezalandırılabilme Koşulları ve Bu Koşullar Bağlamında Türk Ceza Kanunu'nda Yer Alan Suçlar, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, Aralık 2017.

Bozbayındır, Ali Emrah, Türk ve Mukayeseli Ceza Hukukunda Olası Kast Kavramı ve Sınırları, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.

Centel, Nur/ Zafer, Hamide/Çakmut, Özlem, Türk Ceza Hukukuna Giriş, Beta, 12. Bası, İstanbul, Ekim 2023.

Dönmezer, Sulhi/ Erman, Sahir, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II, Der Yayınları, 15. Tıpkı Bası, İstanbul, 2021.

Dülger, Murat Volkan, Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 10. Baskı, Ankara, 2023.

Ersoy, Uğur, Ceza Hukukunda Objektif Cezalandırılabilme Şartları, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015.

Gençcan, Ömer Uğur, Evlilik Birliğinin Sarsılması Sebebiyle Boşanma (TMK m. 166/1-2, Yetkin Yayınları, 13. Baskı, Ankara, 2024.

Gençcan, Ömer Uğur, Velâyet Hukuku, Yetkin Yayınları, 3. Baskı, Ankara, Ocak 2023.

Gül, Yağmur Temiz, Israrlı Takip Suçu, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023.

Hafizoğulları, Zeki/ Özen, Muharrem, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar, US-A Yayıncılık, 8. Baskı, Ankara, 2022.

Hakeri, Hakan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, 29. Baskı, Ankara, 2024.

İçel, Kayıhan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2023.

Koca, Mahmut/ Üzülmöz, İbrahim, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Adalet Yayınevi, 9. Baskı, Ankara, 2023.

Koca, Mahmut/ Üzülmöz, İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 16. Baskı, Ankara, 2023.

Korkodeilou, Jenny, Victims of Stalking Case Studies in Invisible Harms, Palgrave Studies in Victims and Victimology, Cham, 2020.

Kunter, Nurullah, Suçun Kanuni Unsurları Nazariyesi, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1949.

Meloy, J. Reid/ Saunders, Rhonda, The Psychology of Stalking: Clinical and Forensic Perspectives, Academic Press, San Diego California, 1998.

Özbek, Veli Özer/ Doğan, Koray/ Bacaksız, Pınar, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 18. Baskı, Ankara, 2023.

Özen, Mustafa, Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 4. Baskı, Ankara, 2021.

Özgenç, İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 19. Bası, Ankara, 2023.

Öztürk, Bahri/ Erdem, Mustafa Ruhan, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 22. Baskı, Ankara, 2023.

Selçuk, Sami, Suç Hukuku Dogmatığı ve/ya Grameri: I. Kitap Giriş, İmge Yayınevi, Ankara-İstanbul, 2022.

Süzek, Sarper, İş Hukuku, Beta Yayıncılık, 23. Baskı, İstanbul, 2023.

Şahin, Meral Ekici, Ceza Hukukunda Rıza, On İki Levha Yayıncılık, 1: Baskı, İstanbul, Ocak 2012.

Taner, Fahri Gökçen, Israrlı Takip Davranışları Neden Bağımsız Bir Suç Haline Getirilmelidir?, 7. Uluslararası Asos Congress Hukuk Sempozyumu Özet Kitabı, Ed. Fulya Erlüle, Asos Yayınevi, Elazığ, 2021.

Taşkın, Şaban Cankat, Stalking (Siber Gözetlenme) Eyleminin Ceza Hukukundaki Yaptırımının Değerlendirilmesi, Uluslararası Bilişim ve Teknoloji Hukuku Sempozyumu Tebliğler Kitabı, Ed. Şerafettin Ekici, Ekrem Solak, Muhammed Emre Avşar, Adalet Yayınevi, Ankara, Aralık 2021.

Tezcan, Durmuş/ Erdem, Mustafa Ruhan/ Önok, Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 21. Baskı, Ankara, Eylül 2023.

Türkoğlu, Selin, Ceza Hukuku Açısından Israrlı Takip, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, 2020.

Yenisey, Feridun / Nuhoğlu, Ayşe, Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023.

Yurtcan, Erdener/ İrtiş, Begüm, Israrlı Takip Suçu, Yetkin Yayınları, 5. Bası, Ankara, 2022.

MAKALELER

Akca, Emel Baştürk/ Sayımer, İdil / Ergül, Seda, Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanmaları ve Siber Zorbalık Deneyimleri: Ankara Örneği, Global Media Journal TR Edition, Cilt: 5, Sayı: 10, Bahar 2015.

Akduman, İrem/ Ünsalver, Barış/ Cavlak, Mehmet/ Oral, Gökhan/ Cansuar, F. Nuray, Takipçi Tacizcilik, Adli Psikiyatri Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 3-4, 2006.

Artuk, Mehmet Emin, Cinsel Taciz Suçu (TCK m. 105), Çalışma ve Toplum Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 11, 2006.

Aslan, Alev/ Doğan, Betül Önay, Çevrimiçi Şiddet: Bir Siber Zorbalık Alanı Olarak “Potinss” Örneği, Marmara İletişim Dergisi, Sayı: 27, 2017.

Aygörmez, Gülsün Ayhan, Hukuki Kurum Rızanın, Tıp Ceza Hukukunda Geçerli Olarak Kurulması, YÜHFD, Cilt: 4, Sayı: 2, 2009.

Bağ, Beyhan, Bir Şiddet Türü Olarak Saplantılı Takip Etme Hâli, Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks, Cilt: 4, Sayı: 1, 2012.

Balcı, Murat/ Çakır, Kerim, Israrlı Takip Suçu (TCK m. 123/A), KHASHFD, Cilt: 10, Sayı: 2, Aralık 2022.

Başar, Demet/ Sakallı, Nuray, Israrlı Takip: Tanımı ve Sosyal Psikolojik Değişkenler ile İlişkileri, Türk Psikoloji Yazıları, Cilt: 24, Sayı: 47, 2021.

Bayram, Fuat, Türk İş Hukuku Açısından İşyerinde Psikolojik Taciz (Mobbing), Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 14, 2007.

Bozbayındır, Ali Emrah/ Önok, R. Murat, Alman ve İtalyan Ceza Hukukunda Israrlı Takip Suçu, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı: 2022/1, 2022.

Brank, Eve M./ Hoetger, Lori A./ Hazen, Katherine P., Bullying, Annual Review of Law and Social Science, Cilt: 8, 2012.

Cho, Yun-Kyoung/ Yoo, Jae-woong, Cyberbullying, Internet and SNS Usage Types, and Perceived Social Support: a Comparison of Different Age Groups, Information, Communication & Society, Cilt: 20, Sayı: 10, 2017.

Cox, Cassie, Protecting Victims of Cyberstalking, Cyberharassment and Online Impersonation Through Prosecutions and Effective Laws, Jurimetrics, Spring 2014, Cilt: 54, Sayı: 3, 2014.

Çetin, Bayram/ Yaman, Erkan/ Peker, Adem, Cyber Victim and Bullying Scale: A Study of Validity and Reliability, Computers & Education, Cilt: 57, Sayı: 4, December 2011.

Dangaç, Gönül, Akademik, Hukuksal ve Tıbbi Açısından Mobbing (İş Yerinde Psikolojik Yıldırma, Zorbalık), Ceza Hukuku Dergisi, Yıl: 4, Sayı: 11, Aralık 2009.

David, Marisa Nunes Ferreira, The Neo-Criminalization of Stalking in the Portuguese Legal System, Journal of Forensic and Legal Medicine, Cilt: 58, 2018.

Doğan, Recep, Kadına Yönelik Şiddetin Bir Türü Olarak, Israrlı Takip (Stalking) Kavramı ve Suçu, Ankara Barosu Dergisi, Sayı: 2014/2, 2014.

Dooley, Julian J./ Pyzalski, Jacek/ Cross, Donna, Cyberbullying Versus Face-to-Face Bullying: A Theoretical and Conceptual Review, Zeitschrift für Psychologie/Journal of Psychology, Cilt: 217, Sayı: 4, 2009.

Dülger, Murat Volkan, Normatif Düzenleme Açısından Israrlı Takip Suçu, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 2, 2023.

Erdem, Mustafa Ruhan/ Parlak, Benay, Ceza Hukuku Boyutuyla Mobbing, TBB Dergisi, Sayı: 88, 2010.

Erdoğan, Yavuz/ İştin, İnanç, Israrlı Takip Suçu, LHD, Cilt: 20, Sayı: 238, 2022.

Gerçek, Leyla Çakıcı, Yargıtay Kararları Işığında Cinsel Taciz Suçu, AÜHFD, Cilt: 60, Sayı: 1, 2011.

Gilligan, Matthew J., Stalking the Stalker: Developing New Laws to Thwart Those Who Terrorize Others, Georgia Law Review, Cilt: 27, Sayı: 1, Fall 1992.

Gökkaya, Veda Bilican, Kadına Yönelik Şiddetin Israrlı Takip Boyutu Üzerine, Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 47, Sayı: 1, 2023.

Göktürk, Neslihan, Türk Hukuku'nda Suçların İçtimaı, Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 1-2, 2014

Gülşen, Recep, Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu (TCK m. 123), Zirve Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 1, Eylül 2012.

Günay, Mehmet, 6284 Sayılı Kanuna Göre Koruyucu ve Önleyici Tedbirler, TAAD, Yıl: 3, Sayı: 10, Temmuz 2012.

Hillard, James Randolph, Workplace mobbing: Are they really out to get your patient?, Current Psychiatry, Cilt: 8, Sayı: 4, April 2009.

Kılıç, Ahmet, Israrlı Takip Suçu (TCK m. 123/A), Suç ve Ceza Hukuku Dergisi, Cilt: 15, Sayı: 3, Eylül 2022.

Kızmaz, Zahir, Şiddetin Sosyo-Kültürel Kaynakları Üzerine Sosyolojik Bir Yaklaşım, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 16, Sayı: 2, 2006.

Kocacık, Faruk, Şiddet Olgusu Üzerine, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 1, 2001.

Kocasakal, Ümit, Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu (TCK 123), Ankara Barosu Dergisi, Sayı: 2, 2015.

Leymann, Heinz, The Content and Development of Mobbing at Work, European Journal of Work and Organizational Psychology, Yıl: 5, Sayı:2, 1996.

Lingg, Richard A., Stopping Stalkers: A Critical Examination of Anti-Stalking Statutes, St. John's Law Review, Cilt: 67, Sayı: 2, Spring 1993.

Maviş, Volkan, Ceza Hukuku Boyutuyla Siber Zorbalık, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 29, S: 3, 2021.

Mazingo, Andrea, The Intersection of Dominance Feminism and Stalking Laws, Northwestern Journal of Law & Social Policy, Cilt: 9, Sayı: 2, 2014.

McAnaney, Kathleen G./ Curliss, Laura A./ Abeyta-Price, C.E., From Imprudence to Crime: Anti-Stalking Laws, Notre Dame Law Review, Cilt: 68, Sayı: 4 , 1999.

Meloy, J. Reid, Stalking: An Old Behavior, A New Crime, The Psychiatric Clinics of North America, Cilt: 22, Sayı:1, 1999.

Mullen, Paul E./ Pathé, Michele/ Purcell, Rosemary, Study of Stalkers, American Journal of Psychiatry, Cilt: 156, Sayı: 8, 1999.

Namal, Arın, Hasta Bakımı Ekibi İçinde Mobbing –İnsan Onuruna Saygının Korunması İçin Etik Perspektifler-, Ceza Hukuku Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 11, Aralık 2009.

Olweus, Dan, Bully/Victim Problems in School: Facts and Intervention, European Journal of Psychology of Education, Cilt: 12, Sayı: 4, 1997.

Öncü, Gülay Arslan, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Sisteminde Kadına Karşı Aile İçi Şiddet Olgusu ve Bununla Mücadele Araçları, Public and Private International Law Bulletin, Cilt: 32, Sayı: 2, 2012.

Önok, Rifat Murat, Ceza Hukuku Açısından Israrlı Takip Eylemlerinin Suç Olarak Düzenlenmesi, İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezi, 8 Mart 2022 Özel Yayını.

Özar, Süleyman, Israrlı Takip Suçu (TCK m. 123/A), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 71, Sayı: 3, 2022.

Özen, Muharrem/ Köksal, Atacan, Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 68, Sayı: 2, 2019.

Özkan, Gizem, Kadına Yönelik Şiddet-Aile İçi Şiddet ve Konuya İlişkin Uluslararası Metinler Üzerine Bir İnceleme, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 1, 2017.

Öztürk, Hatice Karakuş, Aşk ve Öfke İkileminde Israrlı Takip: Ünlülere Yönelik Taciz Vakaları, Journal of Social And Humanities Sciences Research, Cilt: 4, Sayı: 10, 2017.

Perez, Christina, Stalking: When Does Obsession Become a Crime, American Journal of Criminal Law, Cilt: 20, Sayı: 2, Winter 1993.

Pompili, Maurizio/ Lester, David/ Innamorati, Marco/ De Pisa, Eleonora/ Iliceto, Paolo/ Puccinno, Marianna/ Nastro, Paolo Fiori/ Tatarelli, Roberto/ Girardi, Parolo, Suicide Risk and Exposure to Mobbing, Work: Journal of Prevention, Assessment & Rehabilitation, Cilt: 31, Sayı: 2, 2008.

Purcell, Rosemary/ Pathé, Michele/ Mullen, Paul E., Stalking: Defining and Prosecuting a New Category of Offending, International Journal of Law and Psychiatry, Cilt: 27, Sayı: 2, 2004.

Sarışın, Merve, Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddetin Yeni Yüzü: Dijital Şiddet, Kadın Araştırmaları Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 2, 2022.

Sevinç, Murat, Amerikan Yüce Mahkemesi, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt: 51, Sayı: 01, 1996.

Sheridan, Lorraine/ Lyndon, Amy E., The Influence of Prior Relationship, Gender, and Fear on the Consequences of Stalking Victimization, Sex Roles, Cilt: 66, Sayı: 5, 2010.

Soygüt, M. Buket, Kadına Yönelik Erkek Şiddetinin Önlenmesi Bağlamında Stalking (Israrlı Takip) ve Cezasızlık Sorunu, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 1, 2020.

Spitzberg, Brian H., The Tactical Topography of Stalking Victimization and Management, Trauma, Violence, & Abuse, Cilt: 3, Sayı: 4, 2002.

Şenses, Özge/ Karaaslan, İlknur Aydoğdu, Sosyal Medyada Stalklamak Üzerine Yapılan Bir Araştırma, Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 11, 2022.

Taner, Fahri Gökçen, Türk Ceza Hukukunda Şantaj Suçu, TBB Dergisi, Sayı: 92, 2011.

Taşkın, Şaban Cankat, Israrlı Takip Suçu, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 10, Sayı: 1, 2023.

Tınaz, Pınar, İşyerinde Psikolojik Taciz (Mobbing): Kavram, Süreç, Tanı ve Çözüm Önerileri, Ceza Hukuku Dergisi, Yıl: 4, Sayı: 11, Aralık 2009.

Topsakal, Bahar, Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu Bakımından Gerçek İctima Ve Fikri İctima Kurallarının Değerlendirilmesi, TBB Dergisi, Cilt: 34, Sayı: 157, 2021.

Türkmen, Ahmet, Yeni Bir Hukuki Olgu Olarak Israrlı Takip ve Taciz (Stalking) ve Bunun Türk Medeni Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 11, Özel S: 2009, 2010.

Ulusoy, Zeynep Duygu, Mobbing Suç Tipi İçin Bir Analiz Denemesi, TBB Dergisi, Sayı: 105, 2013.

Uygur, Gülriz, Kadına Yönelik Şiddeti Önlemede Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Önemi, Dini Araştırmalar Dergisi, Cilt: 19, Sayı: 49, 2016.

Uyumaz, Alper/ Akdağ, İdris, Türk Özel Hukukunda Şiddet ve Israrlı Takip Kavramı ile Israrlı Takip Mağdurunun Korunması, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 19, Sayı: 2, 2015.

Ünver, Yener, Ceza Hukuku Açısından Mobbing, Stalking ve Cinsel Taciz Eylemleri, Ceza Hukuku Dergisi, Yıl: 4, Sayı: 11, Aralık 2009.

Vatanoğlu, Elif, İşyerinde Duygusal Taciz (Mobbing) ile İlgili Araştırma Perspektifleri, Ceza Hukuku Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 11, Aralık 2009.

Walsh, Keirsten L., Safe and Sound at Last? Federalized Anti-Stalking Legislation in the United States and Canada, Dickinson Journal of International Law, Cilt: 14, Sayı: 2, 1996.

Yerdelen, Erdal, Müttemadi (Kesintisiz) Suç, TAAD, Yıl: 5, Sayı: 18, Temmuz 2014.

Yetim, Servet, Siber Zorbalık, Türkiye ve ABD Karşılaştırması (ABD v. Drew Dosyası), TBB Dergisi, Cilt: 28, Sayı: 120, 2015.

Yıldız, Abdulhalik, Tek Taraflı Israrlı Takip İle İlgili Ceza Hukuku Kapsamında Yeniden Düzenleme Yapılmasının Gereklikliği, Yargıtay Dergisi, Cilt: 47, Sayı: 2, 2021.

Yılmaz, Ayça Zorluoğlu, Özel Hukuk Düzenlemeleri Işığında Kadın ve Çocuklara Karşı Tek Taraflı Israrlı Takip (Stalking), Cyberstalking Ve Sorumluluk, İksad Journal, Cilt: 6, Sayı: 23, 2020.

Yiğit, Mehmet Fatih / Seferoğlu, Süleyman Sadi, Siber Zorbalıkla İlişkili Faktörler ve Olası Çözüm Önerileri Üzerine Bir İnceleme, Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying, Cilt: 4, Sayı: 2, 2017.

YÜKSEK LİSANS ÇALIŞMALARI

Can, Bilal Emre, Israrlı Takip Suçu (Yaşar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023)

Kuzgun, İmge, Türk Ceza Hukuku Açısından Mobbing (Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014)

İNTERNET SİTELERİ

GREVIO Raporları,
<https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/media/uploads/2018/11/13/grevio-rapor-turkce.pdf>, (E.T. 13.10.2023)

GREVIO Raporları, <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/content/159-kadnlara-yonelik-siddet-ve-ev-ici-siddete-kars-eylem-uzman-grubu>, (E.T. 13.10.2023)

İnsan Hakları Eylem Planı Uygulama Takvimi,
https://insanhaklariylemplani.adalet.gov.tr/resimler/%C4%B0nsan_Haklar%C4%B1_Eylem_Plan%C4%B1_ve_Uygulama_Takvimi.pdf, (E.T. 13.10.2023)

İnsan Hakları ve Avrupa Konseyi, <https://www.mfa.gov.tr/insan-haklari-ve-avrupa-konseyi.tr.mfa>, (E.T. 13.10.2023)

İnsan Hakları, https://www.mfa.gov.tr/insan-haklari_.tr.mfa, (E.T. 13.10.2023)

İzzet Özgenç, “İsrarlı Takip” Suçu Üzerine Hukuki Değerlendirmeler,
<https://izzetozgenc.com/makale/israrli-takip-sucu-uzerine-hukuk%C3%AE-degerlendirmeler>, (E.T. 08.03.2024)

Serçemeli, Ceyhun, Sosyal Medyada Mahremiyetin Gizliliğini İhlalde Yeni Bir Trend Olan “Stalk”a Hukuki Açıdan Bir Bakış,
<https://www.umut.org.tr/userfiles/files/Ceyhun%20Ser%C3%A7emeli.pdf>, (E.T. 06.10.2023).

Shannan Catalano, Stalking Victims in the United States – Revised, U.S. Department of Justice Office of Justice Programs Bureau of Justice Statistics Special Report, September 2012,
<https://bjs.ojp.gov/library/publications/stalking-victims-united-states-revised>, (E.T. 30.04.2024)

Stalk Nedir? Stalklamak Ne Demek? ,
<https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/stalk-nedir-stalklamak-ne-demek-40875770/>, (E.T. 28.09.2023)

Stalker Nedir? Stalklamak Ne Anlama Geliyor?,
<https://www.milliyet.com.tr/molatik/trend/stalker-nedir-stalklamak-ne-anlama-geliyor-70327#>, (E.T. 05.10.2023)

Şen, Ersan/ Serdar, Cem, <https://sen.av.tr/tr/makale/anayasa-mahkemesinin-HAGByi-iptal-karari>, (E.T. 16.03.2024)

Şen, Ersan/ Serdar, Cem, [https://sen.av.tr/tr/makale/huzuru-ve-sukunu-bozma-sucu-ve-istirli-takip-\(stalking\)2](https://sen.av.tr/tr/makale/huzuru-ve-sukunu-bozma-sucu-ve-istirli-takip-(stalking)2), (E.T. 06.10.2023)

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020), <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plani/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plani-2016-2020-icin-tiklayiniz.pdf>, (E.T. 13.10.2023)

Theresa Saldana, Actress and Attack Survivor, Dies at 61, <https://www.nytimes.com/2016/06/09/arts/television/theresa-saldana-actress-and-attack-survivor-dies-at-61.html> (E.T. 03.10.2023);

Türkiye'nin GREVIO Türkiye Raporuna Karşı Nihai Görüşü, <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/media/uploads/2018/11/13/grevio-raporuna-iliskin-turkiye-yanitlari.pdf>, (E.T. 13.10.2023)

Wurm, Gisela, Stalking, Committee on Equality and Non-Discrimination, Resolution 1962 (2013) Final Version doc. 13336, <https://pace.coe.int/pdf/90015aaa007c9b90531c370cb6ec81436334aef3609a116aada0ebdd846b84fa/res.%201962.pdf>, (E.T. 08.02.2024)